

ประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

นางสาวนิศากร ปงรังษี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PSYCHOLOGICAL EXPERIENCES OF RELINQUISHING MOTHERS

Miss Nisakorn Pongrungsee

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Counseling Psychology
Faculty of Psychology
Chulalongkorn University
Academic Year 2010
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็น
บุตรบุญธรรม

โดย

นางสาวนิศากร ปงรังษี

สาขาวิชา

จิตวิทยาการปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร.ณัฐสุดา เต้พันธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

รองศาสตราจารย์ วชิรี ทรัพย์มี

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

คณบดีคณะจิตวิทยา

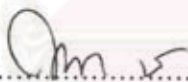
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณางค์ มณีศรี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

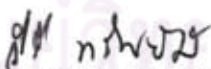
ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ สุภาพรณ โคตรจรัส)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ ดร.ณัฐสุดา เต้พันธ์)

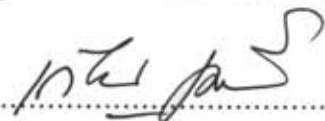
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์ วชิรี ทรัพย์มี)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ นลราชสุวัฒน์)

กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(อาจารย์ ดร.เก็จกนก เชื้อวงศ์)

นิตสาร ปงรังษี : ประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม.
(PSYCHOLOGICAL EXPERIENCES OF RELINQUISHING MOTHERS)

อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : อ.ดร.ณัฐสุดา เต็มพันธ์,อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม :
รศ.วัชรวิทย์ ทรัพย์มี 157 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา มีผู้ให้ข้อมูลคือ มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจำนวน 6 ราย เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่าประสบการณ์ด้านจิตใจ แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ

1) สิ่งที่น่านำไปสู่การตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม: ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าตนเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร มีความเชื่อว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นการมอบสิ่งที่ดีแก่บุตร และได้รับความช่วยเหลือและข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งความช่วยเหลือ สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้ให้ข้อมูลตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

2) ความรู้สึกหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม: ผู้ให้ข้อมูลเกิดความความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจจากการสูญเสียบุตร ความรู้สึกอาลัยอาวรณ์ ความรู้สึกผิดที่ไม่สามารถทำหน้าที่มารดาได้ดีเพียงพอ และความรู้สึกอยากให้บุตรเข้าใจ

3) การจัดการกับความทุกข์ที่เกิดขึ้น: ผู้ให้ข้อมูลจัดการกับความทุกข์ที่เกิดขึ้นหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมโดยการคิดหาเหตุผลปลอบใจตนเอง การมีความหวังว่าจะได้พบกับบุตร การทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเขียนจดหมายหาบุตร สิ่งนี้ช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถจัดการกับความทุกข์ที่เกิดขึ้นได้แก่ การที่ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ความเป็นอยู่ของบุตร และการได้รับกำลังใจจากเจ้าหน้าที่มูลนิธิ

4) การเรียนรู้จากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม: การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมทำให้ผู้ให้ข้อมูลเรียนรู้บทเรียนชีวิต และเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตอยู่กับปัจจุบัน

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการทำความเข้าใจประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม และให้นักจิตวิทยาการปรึกษาได้มีส่วนช่วยเหลือทางด้านจิตใจแก่มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

สาขาวิชา.....จิตวิทยาการปรึกษา..... ลายมือชื่อนิตสาร.....นิตสาร ปงรังษี.....
ปีการศึกษา.....2553..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม.....

5178119538 : MAJOR COUNSELING PSYCHOLOGY

KEYWORDS : PSYCHOLOGICAL EXPERIENCES / RELINQUISHING MOTHERS

NISAKORN PONGSUNGSEE : PSYCHOLOGICAL EXPERIENCES OF RELINQUISHING MOTHERS. ADVISOR : NATTASUDA TEAPHAN, Ph.D.

CO-ADVISOR : ASSOC.PROF. WACHAREE SUPMEE, 157 pp.

This study was a phenomenological research aimed to examine the psychological experiences of mothers who relinquished their children for adoption. Data were collected via in-depth interview with six birthmothers.

Psychological experiences of the key informants could be categorized into 4 themes as follow:

1) Factors lead to relinquishing decision: perceiving inability to take care of the child, believing adoption could provide a better life for the child, and receiving support and information about helping organization.

2) After relinquishment feelings: suffering, mourning, guilt, and desire to be accepted by the child.

3) Coping with after relinquishment feelings: using rational support, having hope to meet the child, having activities such writing letters, getting information about the child and receiving support from helping organization.

4) Lesson learned: the life lesson and being present.

The research finding could be applied to better understand the psychological experience of mothers who relinquish their children and allow counseling psychologist to support for the relinquishing mothers

Field of Study : Counseling Psychology....
Academic Year : 2010.....

Student's Signature Nisakorn Pongsungsee
Advisor's Signature Nattasuda Teaphan
Co-advisor's Signature Wacharee Supmee

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ไม่อาจสำเร็จลุล่วงด้วยดี ถ้าปราศจากความช่วยเหลือสนับสนุนจากผู้มีพระคุณ ดังต่อไปนี้

อ.ดร.ณัฐสุดา เต้พันธ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งเปี่ยมด้วยความเมตตา ถ่ายทอดความรู้ด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือในทุกขั้นตอนของการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้กำลังใจอย่างดียิ่ง ทำให้ข้าพเจ้าสามารถฝ่าฝืนอุปสรรคต่างๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ด้วยจิตใจที่เข้มแข็ง รศ.วัชรวิทย์ ทรัพย์มี ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้ซึ่งให้คำแนะนำต่างๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ ชัดเกล้าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รศ.ดร.โสรัช โปธิแก้ว ผู้ซึ่งถ่ายทอดความเข้าใจในโลกและชีวิตแก่ข้าพเจ้า รศ.สุภาพรรณ โคตรจรัส ผศ.ดร.กวรรณิการ์ นลราชสุวัจน์ อ.ดร.เก็จนก ธีรวงศ์ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งกรุณาให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดจนครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ข้าพเจ้ามาจนถึงปัจจุบัน

ขอขอบคุณบิดามารดา น้องสาว และสมาชิกในครอบครัวทุกท่าน ผู้ซึ่งมอบความรักความเข้าใจแก่ข้าพเจ้าเสมอมา

ขอขอบคุณพี่น้องชาวจิตวิทยากรปรึกษาทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อนจิตวิทยาการปรึกษารุ่นที่ 24 ที่คอยให้กำลังใจในยามที่ข้าพเจ้าท้อถอย และอยู่เคียงข้างข้าพเจ้าเสมอมา

ขอขอบคุณ ดร.สุภาพร ประดับสมุทร ผู้ซึ่งเสียสละแรงกายและแรงใจแบ่งเบาความทุกข์ยากในการทำวิทยานิพนธ์ และทำให้ข้าพเจ้าเรียนรู้ที่จะอยู่กับอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยใจที่น้อมรับและยินดี

ขอขอบคุณสุพิศร่า ภาณุทัต คุณบุญล้อม กานต์ศักดิ์สรายุ ผู้ซึ่งให้การต้อนรับ ให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจที่ดียิ่งแก่ข้าพเจ้าในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนเจ้าหน้าที่สหทัยมูลนิธิทุกท่าน และเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้ซึ่งให้ความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งแก่ข้าพเจ้าในการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะไม่อาจสำเร็จได้หากปราศจากมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดเรื่องราวในชีวิตให้เป็นวิทยาทาน

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สนับสนุนทุนอุดหนุน การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ให้แก่ข้าพเจ้าในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1: บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 : เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดเรื่องการรับบุตรบุญธรรม.....	6
แนวคิดเรื่องการพลัดพราก ความสูญเสีย และความเศร้าโศก.....	9
ภาวะจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม.....	14
การวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา.....	19
งานที่วิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	22
บทที่ 3 : วิธีการดำเนินการวิจัย.....	29
การเตรียมตัวก่อนการเก็บข้อมูล.....	29

	หน้า
การศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	31
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	39
ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล.....	39
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล.....	41
จริยธรรมในการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล.....	42
บทที่ 4 : ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
ส่วนที่ 1 ประสบการณ์ชีวิตของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม.....	44
ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
สิ่งที่โน้มนำไปสู่การตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม.....	52
ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม.....	59
การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น.....	65
การเรียนรู้จากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม.....	77
บทที่ 5 : สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	85
สรุปผลการวิจัย.....	85
อภิปรายผล.....	87
ข้อจำกัดทางการวิจัย.....	93
ข้อเสนอแนะ.....	93
รายการอ้างอิง.....	96
ภาคผนวก.....	103
ภาคผนวก ก แนวคำถามในการสัมภาษณ์.....	104

ภาคผนวก ข หนังสือรายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบ เครื่องมือที่ใช้ในการการวิจัย หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย.....	106
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย.....	110
ภาคผนวก ง ไปรับรองโครงการวิจัย.....	112
ภาคผนวก จ เอกสารข้อมูลสำหรับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย.....	114
ภาคผนวก ฉ หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย.....	119
ภาคผนวก ช เอกสารประกอบขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล.....	124
ภาคผนวก ซ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม.....	136
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	157

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก จำแนกตามรายบุคคล.....	33
2	วันที่ทำการสัมภาษณ์ และระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย.....	40
3	แสดงรายละเอียดประเด็นหลักของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1.....	125
4	แสดงรายละเอียดประเด็นหลักของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2.....	126
5	แสดงรายละเอียดประเด็นหลักของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3.....	128
6	แสดงรายละเอียดประเด็นหลักของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4.....	131
7	แสดงรายละเอียดประเด็นหลักของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5.....	133
8	แสดงรายละเอียดประเด็นหลักของผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6.....	135

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม.....	84

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมมีคาดหวังต่อมารดาผู้ให้กำเนิดว่าจะต้องให้ความรักใคร่เอาใจใส่ต่อบุตร ทะนุถนอม เลี้ยงดูบุตรจนเติบโตใหญ่ ตลอดจนอบรมบ่มเพาะบุตรให้ประพฤติชอบทั้งทางกายและทางใจ แต่หากมารดาไม่ได้ทำหน้าที่ของตนในการเลี้ยงดูบุตรหรือยกบุตรให้ผู้อื่นเลี้ยงดูแทน ผู้เป็นมารดามักจะได้รับการตั้งคำถามถึงหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะผู้ให้กำเนิด หรืออาจได้รับการติเตียนจากผู้อื่นว่าไม่ได้ทำตามบทบาทที่สังคมวางไว้ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วมีมารดาจำนวนมากต้องยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม สถานการณ์การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมปรากฏอยู่ในสังคมไทยและระดับนานาชาติ นักวิจัยและนักจิตวิทยาได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม โดยงานวิจัยส่วนใหญ่มักเป็นไปเพื่อศึกษาการปรับตัวของเด็กที่ยกเป็นบุตรบุญธรรม (Brodzinsky, 1993; Finley, 1999; Freundlich, 2002; Haugaard, 1998) ความพึงพอใจของบิดามารดาบุญธรรมต่อกระบวนการรับบุตรบุญธรรม หรือสัมพันธ์ภาพระหว่างบิดามารดาบุญธรรมกับบุตรบุญธรรม (Berry, Barth, & Needell, 1996; McDonald, Propp, & Murphy, 2001; Prater & King, 1988) จะเห็นได้ว่าในงานวิจัยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นความสนใจไปยังเด็กที่ยกให้เป็นบุตรบุญธรรม บิดามารดาบุญธรรม มากกว่ามารดาโดยกำเนิดที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม (Askren & Bloom, 1999; Logan, 1996; Reitz & Watson, 1992 อ้างถึงใน Wiley & Baden, 2002)

แม้การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นวิธีหนึ่งในการแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ชีวิตของกลุ่มบุคคล 3 กลุ่ม ได้แก่ คู่สมรสที่ไม่สามารถมีบุตรเองได้ เด็กที่ไม่มีครอบครัวอุปการะ และมารดานอกสมรสที่เผชิญกับการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ (Brodzinsky, 1990) แต่สำหรับมารดาบางรายแล้ว การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมอาจเกี่ยวข้องกับความรู้สึกอับอายและการปกปิดความลับ เพราะสาเหตุที่ทำให้มารดาต้องยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมอาจเกิดจากการตั้งครรภ์นอกสมรส (Graza & Houlihan, 2004) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยที่ไม่ยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน ดังนั้นหากเกิดการตั้งครรภ์นอกสมรสจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าผู้ตั้งครรภ์ได้ประพฤตินขัดต่อบรรทัดฐานและค่านิยมเรื่องเพศของสังคมไทย (วันทนีญ์ วาสิกะสิน, 2526; ตรึงเนตร พรรณดวงเนตร, 2538) ด้วยเหตุนี้มารดาที่ไม่พร้อมหรือไม่สามารถให้การเลี้ยงดูบุตรด้วยเหตุผลประการหนึ่งประการใด จึงตัดสินใจยกบุตรของตนเองให้หน่วยงานทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อดำเนินการจัดหาบิดามารดาบุญธรรมต่อไป (Klima, 1998; สุพัตรา เพชรมณี, 2522; ธีัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, ธีัญมณี บุรณกานนท์, และ วิลาศ อยู่ถนอม, 2537)

การที่มารดาต้องตัดสินใจระหว่างการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมหรือการเลี้ยงดูบุตรต่อไป นับได้ว่าเป็นการตัดสินใจที่ยากลำบากที่สุด (Winkler, Brown, van Keppel, & Blanchard, 1988 อ้างถึงใน Wiley & Baden, 2005) เพราะเมื่อการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมสิ้นสุดลง สัมพันธภาพระหว่างมารดากับบุตรจะเปลี่ยนแปลงไปนับตั้งแต่นั้น บิดามารดาบุญธรรมจะเป็นผู้เลี้ยงดูบุตรและจะได้รับสิทธิในการเป็นบิดามารดาของบุตรอย่างถูกต้องตามกฎหมาย (Child Welfare Information Gateway, 2007) ทั้งนี้สังคมไทยมีจารีตประเพณี บิดามารดามีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบุตรของตนให้สมควรแก่ฐานะ หากบิดามารดาผู้ใดละเลยหน้าที่นี้จะถูกสังคมติฉินว่าไม่ดูแลเอาใจใส่บุตร โดยจะถูกตำหนิติฉินในลักษณะของการดูแคลน กรณีคลอดบุตรแล้วทอดทิ้งไว้หรือพยายามผลักไสให้พ้นจากความรับผิดชอบของตนจะถูกตำหนิจากสังคม (สรรพสิทธิ์ คุ้มประพันธ์, 2537 อ้างถึงใน การคุ้มครองเด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กถูกทารุณ เด็กถูกละเมิดในสังคมไทย, 2539) มารดาจึงมักเกิดความรู้สึกที่หลากหลายในการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม มีทั้งความรู้สึกทางบวกและความรู้สึกทางลบปะปนกัน เช่น ความภาคภูมิใจ ความรู้สึกโล่งอก ความพึงพอใจที่ได้ผ่านพ้นการตัดสินใจที่ยากลำบาก การไม่ยอมรับ ความสับสน ความกลัว ความเสียใจ ความละอายใจ ความโกรธ ความรู้สึกผิด เป็นต้น (Rohman, 1989 อ้างถึงใน Edwards & Williams, 2000; Friedlander, 2003; Winkler & van Keppel, 1984 อ้างถึงใน Wiley & Baden, 2002) อีกทั้งยังมีงานวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภาวะจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมหลายงานที่พบว่ามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจำนวนไม่น้อยมักจะเกิดความเศร้าโศกจากการสูญเสียบุตรไปในการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม (Blanton & Deschner, 1990; Condon, 1986; Cushman, Kalmuss, & Namerow, 1993; Henney, Lopez, McRoy, & Grotevant, 2007) แสดงให้เห็นว่ามีมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจำนวนหนึ่งที่ต้องการการสนับสนุนและความช่วยเหลือเพื่อช่วยให้ตนเองสามารถจัดการกับประสบการณ์อันยากลำบากเช่นนี้ได้ (Haugaard, Schustack, & Dorman, 1998) และมารดาบางรายยังต้องการการปรึกษาและการสนับสนุนให้ตนเองสามารถจัดการกับความสูญเสียที่เกิดขึ้น ถึงแม้ว่าบุคคลทั่วไปจะไม่รับรู้ถึงความทุกข์ที่มารดาได้รับ จากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม (Helwig & Ruthven, 1990 อ้างถึงใน Askren & Bloom, 1999)

ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมามีจะยังไม่ปรากฏการรายงานตัวเลขทางสถิติที่แน่ชัด ถึงจำนวนมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม แต่จากการประมาณการจากสถิติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น จากการรายงานของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่าตัวเลขเด็กที่อยู่ในความอุปการะของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนทั้ง 8 แห่งทั่วประเทศมีประมาณ 1,800 ราย ตัวเลขเด็กถูกทอดทิ้งที่อยู่ในความอุปการะของสถานสงเคราะห์เฉลี่ยปีละกว่า 100 ราย โดยในแต่ละปีจะมี

ครอบครัวชาวไทยและชาวต่างชาติแสดงความจำนงขอรับอุปการะเด็กกลุ่มนี้เฉลี่ยปีละ 500 ราย (“พก. เดินหน้าจัดโครงการสู่มาตุภูมิครั้งที่ 6”, 2552) ตัวเลขทางสถิติข้างต้นอาจจะสามารถอ้างอิงได้ถึงจำนวนมารดาที่ยกมอบบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมได้เช่นกัน อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าในสังคมไทยมีมารดาจำนวนไม่น้อยที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

การศึกษาเกี่ยวกับมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมยังมีไม่มากนัก และเมื่อเปรียบเทียบความสนใจในสังคม ในวงวิชาการระหว่างกลุ่มเด็กที่ยกให้เป็นบุตรบุญธรรม กลุ่มบิดามารดาบุญธรรม และกลุ่มบิดามารดาโดยกำเนิดผู้ซึ่งยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ปรากฏว่ากลุ่มมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมได้รับความสนใจน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลายสาเหตุ อาทิ การรวบรวมและการรายงานข้อมูลทางสถิติของมารดาในกลุ่มนี้ให้ตรงตามความเป็นจริงนั้นกระทำได้ยาก อาจเพราะนโยบายทางกฎหมายในการรักษาความลับในกระบวนการรับบุตรบุญธรรม สถานะของมารดาโดยกำเนิดจึงถูกปิดเป็นความลับ เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของบุตรที่จะยกเป็นบุตรบุญธรรม คุ้มครองประโยชน์ของบิดามารดาบุญธรรม และคุ้มครองประโยชน์ของมารดาโดยกำเนิด (พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม, 2522) หรือการที่บุคคลทั่วไปมักจะเข้าใจว่าปัญหาของมารดาในกลุ่มนี้ได้รับการแก้ไขอย่างสมบูรณ์โดยการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ทำให้ภายหลังจากการตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมสิ้นสุดลง มารดาในกลุ่มนี้มักจะกลายเป็นบุคคลที่ถูกลืมไปโดยปริยาย (Rodger, 1969; Silverman, 1981 อ้างถึงใน Davis, 1990) และสุดท้ายจากการที่มารดาในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความจำเป็นต้องปิดบังซ่อนเร้น เพื่อปกป้องตนเองจากการตีตราจากสังคมที่มีต่อการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมและการตั้งครรภ์นอกสมรส (DeSimone, 1996; Davis)

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยยังไม่พบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมของมารดาในสังคมไทยเลย มีเพียงงานเขียนเชิงสารคดีเรื่อง “คำสารภาพ บาปบริสุทธิ์” ของอรสม สุทธิสาคร (2547) โดยนำเสนอประสบการณ์ทางด้านจิตใจ ความรู้สึกนึกคิดจากชีวิตจริงของผู้หญิงที่ทอดทิ้งบุตร บุตรที่ถูกทอดทิ้ง บิดามารดาบุญธรรม แต่ยังไม่มีการศึกษาในแง่ของจิตใจเกี่ยวกับมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมในรูปแบบของงานวิจัย ส่วนการศึกษาในประเด็นที่ใกล้เคียงกับการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม คือ การศึกษาในประเด็นของการทอดทิ้งบุตรและเป็นการศึกษาวิจัยในมุมมองของนักสังคมสงเคราะห์ ดังที่ อัจฉรา อักษรวิทย์ (2529) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนความต้องการและความไม่ต้องการบุตรของมารดานอกสมรส: ศึกษาเฉพาะโรงพยาบาลราชวิถี กรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่สนับสนุนให้มารดานอกสมรสต้องการบุตรและไม่ต้องการบุตร ในส่วนของ สุภาวดี สวัสดิ์มงคล (2535) ศึกษาเรื่อง “สภาวะทางสังคมและจิตใจของมารดานอก

สมรสที่มีผลต่อแนวโน้มในการทอดทิ้งบุตร: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช” เป็น การศึกษาภูมิหลัง ลักษณะความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อม สภาวะทางสังคมและจิตใจของมารดา นอกสมรสที่มีแนวโน้มต่อการทอดทิ้งบุตร และในส่วนของ กรวิณท์ วรสุข (2551) ศึกษาเรื่อง “ฉัน ไม่ใช่แม่ใจยักษ์ เสียงสะท้อนของผู้หญิงในบ้านพักฉุกเฉิน” เป็นการศึกษาในสาขาวิชาสตรีศึกษา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการให้ความหมายต่อรายงานข่าวแม่ใจยักษ์ โดยผ่านประสบการณ์ของผู้หญิงเอง และศึกษาการต่อรองความหมายที่สื่อสร้างขึ้นมาจากเสียง ของผู้หญิงที่ตั้งท้องแบบไม่พร้อมและผู้หญิงที่ถูกนำเสนอล่วงหน้าทางหน้าหนังสือพิมพ์

จากช่องว่างดังกล่าว สอดคล้องกับความสนใจของผู้วิจัยที่มีความสนใจศึกษา ประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม นอกจากนี้ผู้วิจัยในฐานะผู้ที่กำลัง ศึกษาในสาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา มีเป้าหมายในการทำความเข้าใจบุคคลผ่านบริบทในชีวิต ของบุคคลนั้น เพื่อช่วยเหลือบุคคลที่ประสบกับเหตุการณ์วิกฤตในชีวิต (Delso & Fretz, 2001, Whitely, 1999 อ้างถึงใน Wiley & Baden, 2002) และผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมีความ เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยชิ้นนี้ที่มุ่งทำความเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดของ มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมผ่านมุมมองของตนเอง ซึ่งเป็นผู้ที่ประสบอยู่ในปรากฏการณ์ นั้นโดยตรง โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological study) เนื่องจากเป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นการสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของบุคคล การที่บุคคลให้ความหมายหรือคุณค่าแก่สิ่งต่างๆ ตลอดจนค่านิยมและอุดมการณ์ของบุคคลที่ เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์นั้น (สุภางค์ จันทวานิช, 2549) นอกจากผลการวิจัยจะช่วยให้เกิดความ เข้าใจในประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมแล้ว ผลการวิจัยยังเป็น ประโยชน์ต่อวิชาชีพจิตวิทยาการปรึกษาโดยการนำผลการวิจัยที่ได้มาพัฒนาแนวทางการ ปฏิบัติงานเชิงจิตวิทยาการปรึกษา ในอันที่จะป้องกันปัญหา รักษา เยียวยาฟื้นฟูจิตใจของบุคคล ให้คลายจากความทุกข์ อีกทั้งพัฒนาจิตใจของบุคคลให้สมบูรณ์และมีศักยภาพสูงสุด (ดวงมณี จงรักษ์, 2530; นุชนาฏ ศิริพล, 2540)

คำถามการวิจัย

ประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้รูปแบบการวิจัยตามแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological study) เพื่อศึกษาประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม โดยกระบวนการรับบุตรบุญธรรมได้มีการดำเนินการผ่านส่วนราชการที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ สังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มอบหมายให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม หรือ องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับอนุญาตให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ประสบการณ์ด้านจิตใจ หมายถึง อารมณ์ ความรู้สึก ความคิดของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม หมายถึง การที่มารดาโดยกำเนิดยกบุตรที่แท้จริงของตนให้เป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม
2. สามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาพัฒนาแนวทางในการปฏิบัติงานปรึกษาเชิงจิตวิทยาต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมเอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม และผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเรื่องการรับบุตรบุญธรรม
2. แนวคิดเรื่องการพลัดพรากและความสูญเสีย และแนวคิดเรื่องความเศร้าโศก
3. ภาวะจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม
4. งานวิจัยคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรม

1.1 การรับบุตรบุญธรรม

การรับบุตรบุญธรรมเป็นวิธีการหนึ่งที่ตั้งคมผ่อนปรนให้คู่สมรสสามารถรับเด็ก หรือบุคคลอื่นใดเป็นบุตรบุญธรรมของตนได้ การรับบุตรบุญธรรมได้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างบุคคลฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า “ผู้รับบุตรบุญธรรม” กับบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า “บุตรบุญธรรม” เป็นความสัมพันธ์ที่ก่อสร้างครอบครัวขึ้นมาอีกครอบครัวหนึ่ง (อาจารย์ มีอินทร์เกิด, 2541) บุคคลในครอบครัวนี้จะมีความสำคัญต่อการพัฒนา เสริมสร้างการเติบโตแก่บุตรบุญธรรม และผู้ปกครองบุตรบุญธรรมก็เป็นบุคคลหลักในการทำหน้าที่ อุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรมที่ได้รับเลี้ยงตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่นเพื่อให้เป็นบุคคลที่ดีอยู่ในสังคมอย่างสงบสุข (สุริยา ชินะกาญจน์, 2551)

1.2 วัตถุประสงค์ของการรับบุตรบุญธรรม

จากรายงานการวิจัย เรื่องการศึกษาสภาพการณ์การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมของประเทศไทย (ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, อัญมณี บุรณกานนท์, และ วิลาศ อยู่ถนอม, 2537) พบว่าเหตุผลการขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ เป็นบุคคลที่ไม่มีบุตร การรับบุตรของภรรยาหรือหลานเป็นบุตรบุญธรรม เคยผูกพันหรือเคยใกล้ชิดกับเด็กมาก่อน เด็กเคยอยู่ในครอบครัวอุปถัมภ์ของตน ต้องการช่วยเหลือเด็กกำพร้าหรือเด็กถูกทอดทิ้ง เป็นบุคคล

ที่มีบุตรเพียงเพศเดียว เป็นบุคคลที่มีบุตรน้อยและมีบุตรไม่ได้อีก ต้องการมีผู้รับผลประโยชน์ และ ต้องการผู้ดูแลยามแก่เฒ่า

1.3 การรับบุตรบุญธรรมในประเทศไทย

การรับบุตรบุญธรรมในประเทศไทยมีมาช้านาน แต่ไม่มีหลักฐานใดยืนยันแน่ชัดว่าการรับบุตรบุญธรรมเริ่มต้นในสมัยใด จนกระทั่งมีหลักฐานปรากฏตามกฎหมายตราสามดวงในกฎหมายลักษณะผัวเมีย ซึ่งการรับบุตรบุญธรรมตามกฎหมายลักษณะผัวเมียไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนก็ถือว่าการรับบุตรบุญธรรมนั้นสมบูรณ์แล้ว ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชการที่ 4) ได้ทรงแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในขณะนั้น จึงเกิดการปฏิรูประบบกฎหมายไทยและได้มีการแก้กฎหมายตราสามดวงลักษณะผัวเมียมาเป็นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 พ.ศ. 2478 ต่อมาในปี พ.ศ. 2519 ได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 (สุริยา ชินะกาญจน์, 2551)

ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 เนื่องจากการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมซึ่งแต่เดิมเคยจำกัดอยู่เฉพาะในระหว่างเครือญาติและผู้รู้จักคุ้นเคย แต่การรับบุตรบุญธรรมได้แพร่ขยายออกไปสู่บุคคลภายนอกอื่นๆ ทั้งคนไทยและคนต่างด้าวสมควรกำหนดเงื่อนไขและวิธีการในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไว้เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม โดยคำนึงถึงประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญและป้องกันการค้าเด็กในรูปของการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของบิดามารดาที่แท้จริงของเด็ก ตลอดจนประโยชน์ของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม, 2522) จนกระทั่งถึงสมัยปัจจุบันประเทศไทยใช้ประมวลกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 พ.ศ. 2533 ในส่วนของการรับบุตรบุญธรรมซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทในการรับบุตรบุญธรรม และยังคงใช้ควบคู่ไปกับพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 นอกจากนี้พบว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัวก็ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมล่าสุด โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์(ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2551 และประกาศใช้บังคับในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 125 ตอนที่ 45 ก เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2551 (ราชกิจจานุเบกษา, 2551)

1.4 ประเภทของการรับบุตรบุญธรรม

Barth (1995 อ้างถึงใน ประไพศรี คำมุง, 2543) ได้กล่าวถึงประเภทของการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมว่าแบ่งได้เป็น 5 ประเภท คือ

1. การขอรับเด็กของคู่สมรสเป็นบุตรบุญธรรม เป็นการขอรับบุตรของคู่สมรสทั้งฝ่ายสามีและภรรยาเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมประเภทนี้จะแตกต่างจากการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมประเภทอื่นๆ เนื่องจากเด็กที่จะขอรับเป็นบุตรบุญธรรมนั้นเป็นจะบุตรที่ถูกต้องตามกฎหมายของบิดามารดาที่แท้จริงมาก่อนแล้ว

2. การขอรับเด็กที่บิดามารดาทำให้เป็นบุตรบุญธรรม เป็นการขอรับเด็กที่มีบิดามารดาที่แท้จริงยกเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรม

3. การขอรับเด็กกำพร้า ถูกทอดทิ้งในความอุปการะของสถานสงเคราะห์เป็นบุตรบุญธรรม เป็นการขอรับเด็กทั้งจากสถานสงเคราะห์และหน่วยงานในภาครัฐบาลหรือองค์กรเอกชนเพื่อเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งบิดามารดาที่แท้จริงของเด็กได้มอบให้อยู่ในความอุปการะของสถานสงเคราะห์และบิดามารดาที่แท้จริงของเด็กจะหมดสิทธิ์ในการปกครองเด็กตามกฎหมาย

4. การรับเด็กต่างชาติเป็นบุตรบุญธรรม จะเป็นการขอรับเด็กที่เกิดในต่างประเทศเป็นบุตรบุญธรรม

5. การขอรับเด็กประเภทพิเศษเป็นบุตรบุญธรรม ได้แก่ การขอรับเด็กที่มีความพิการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ เด็กชาวเขาหรือชนกลุ่มน้อย เด็กด้อยโอกาส เป็นต้น

นอกจากนี้ การรับบุตรบุญธรรมยังสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท (สุริยา ชินะกาญจน์, 2551) ได้แก่

1. การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา เป็นการรับบุตรบุญธรรมที่บุตรบุญธรรมยังไม่ตัดขาดจากครอบครัวเดิม คือความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาโดยกำเนิดของบุตรบุญธรรม ยังคงมีสิทธิ์และหน้าที่ต่อกันอยู่ เพียงแต่บิดามารดาโดยกำเนิดไม่มีอำนาจปกครองบุตรบุญธรรมเท่านั้น

2. การรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ เป็นการรับบุตรบุญธรรมที่บุตรบุญธรรมตัดขาดจากครอบครัวเดิม คือความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาโดยกำเนิดของบุตรบุญธรรม ทั้งสิทธิ์และหน้าที่ถูกตัดขาดจากบุตรบุญธรรมอย่างสิ้นเชิง

2. แนวคิดเรื่องการพลัดพราก (Separation) และความสูญเสีย (Loss) และความเศร้าโศก (Grief)

2.1 แนวคิดเรื่องการพลัดพราก (Separation) ความสูญเสีย (Loss)

ตามที่เสนอของ Bowlby (1969, 1973, 1980) กล่าวว่า บุคคลมีแนวโน้มในการสร้างความผูกพันกับบุคคลที่มีความสำคัญกับตนเอง เมื่อความผูกพันระหว่างบุคคลถูกทำให้หยุดชะงัก ทั้งการหยุดชะงักแบบชั่วคราว (การพลัดพราก) หรือการหยุดชะงักแบบถาวร (ความสูญเสีย) บุคคลจะแสดงการตอบสนองต่อความสูญเสียที่เกิดขึ้น

Bowlby (1969, 1973, 1980) อ้างถึงใน Payne, (2008) ได้ให้ความหมายของ การพลัดพรากว่าเป็น การที่ความผูกพันหรือพันธะทางอารมณ์ระหว่างบุคคลถูกทำให้หยุดชะงักชั่วคราว ส่วนความสูญเสีย คือ การที่ความผูกพันหรือพันธะทางอารมณ์ถูกทำให้หยุดชะงักถาวร กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การพลัดพรากและความสูญเสีย หมายความว่าบุคคลไม่สามารถเข้าถึงบุคคลที่มีความสำคัญได้ ทั้งในรูปของการไม่สามารถเข้าถึงได้ชั่วคราวหรือการพลัดพราก และการไม่สามารถเข้าถึงได้อย่างถาวรหรือความสูญเสียนั้นเอง (Bowlby, 1973) ดังนั้นการพลัดพรากหรือความสูญเสีย รวมถึงการที่บุคคลแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อการพลัดพรากหรือการสูญเสียนั้น เพราะบุคคลมีความผูกพันกับบุคคลที่มีความสำคัญกับตนเองนั่นเอง

ทฤษฎีความผูกพันของโบว์ลบี (Bowlby's Attachment Theory)

ความผูกพัน คือ พันธะทางอารมณ์ที่เข้มแข็ง สร้างจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคลที่มีความสำคัญต่อตนเอง ซึ่งเกิดขึ้นจากความต้องการความปลอดภัย พันธะทางอารมณ์นี้จะคงอยู่ตลอดชีวิตของบุคคล เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ของบุคคลกับบุคคลอื่นๆ (ณัฐสุดา เต็มพันธ์, 2544) Bowlby กล่าวว่า ระบบความผูกพันพัฒนาขึ้นเพื่อคงไว้ซึ่งความใกล้ชิดระหว่างทารกกับผู้เลี้ยงดู ภายใต้สถานการณ์ที่เป็นอันตรายหรือคุกคามต่อทารก (Batholomew & Harowitz, 1991; Feeney, 1996) ระบบความผูกพันเกี่ยวข้องกับระบบควบคุม เพื่อให้ได้มาซึ่งความใกล้ชิดระหว่างบุคคล ระบบความผูกพันจะกระตุ้นให้ทารกแสดงพฤติกรรมความผูกพันออกมา โดยพฤติกรรมความผูกพันจะทำหน้าที่แสวงหาหรือคงไว้ซึ่งความใกล้ชิดระหว่างทารกกับบุคคลผู้ที่ทารกผูกพันด้วย (Attachment figure) หรือผู้เลี้ยงดู โดยมีเป้าหมายคือ ความรู้สึกปลอดภัยเนื่องจากทารกทราบว่า ผู้เลี้ยงดูสามารถตอบสนองให้ตนเองรู้สึกเข้มแข็งและให้ความปลอดภัยแก่ตนเองได้ (Bowlby, 2005)

พฤติกรรมความผูกพันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการคงอยู่ซึ่งความผูกพัน (Colin, 1996) พฤติกรรมความผูกพันสามารถสังเกตได้อย่างชัดเจนเมื่อใดก็ตามที่บุคคลหวาดกลัว เหนื่อยล้า หรือเจ็บป่วย เป็นต้น พฤติกรรมความผูกพันสามารถสังเกตได้ตลอดช่วงชีวิตและสามารถสังเกตได้อย่าง

ชัดเจนในขณะที่ยุติบุคคลเป็นเด็ก (Bowlby, 2005) ตัวอย่างของพฤติกรรมความผูกพันได้แก่ การร้องไห้ การสัมผัส การเข้าไปใกล้ และการต้องอยู่ใกล้ๆ ผู้อื่น เป็นต้น

ความสูญเสีย คือ ภาวะของการขาดหรือปราศจากบางสิ่งบางอย่างที่เคยมี (Schoenberg, Carr, Peretz, & Kutscher, 1970 อ้างถึงใน Davis, 1990) ความสูญเสียแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ (Kozier, Erb, & Bufalino, 1989 อ้างถึงใน จริยา ชำรัมย์, 2547) ได้แก่

1. ความสูญเสียวัตถุภายนอก เช่น ความสูญเสียทรัพย์สิน ไฟไหม้บ้าน ความสูญเสียสัตว์เลี้ยง
2. การแยกจากสิ่งแวดล้อมที่คุ้นเคย ทำให้บุคคลรู้สึกสูญเสียความปลอดภัย เช่น การย้ายที่อยู่
3. ความสูญเสียลักษณะของบุคคล เป็นความสูญเสียที่มองเห็นและสังเกตได้จากการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของบุคคล เช่น การเกิดแผลเป็น ความสูญเสียอวัยวะ ความพิการ และความสูญเสียที่สังเกตไม่ได้ เช่น ความสูญเสียอวัยวะภายใน ความสูญเสียทางอารมณ์
4. ความสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักหรือบุคคลที่มีความสำคัญต่อตนเองจากการเจ็บป่วย การแยกจากกัน การตาย

มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมบางรายเป็นทุกข์จากความสูญเสีย โดยความสูญเสียที่เกิดขึ้นเป็นความสูญเสียในรูปแบบอื่นที่ไม่ใช่ความสูญเสียจากการตาย เนื่องจากความสูญเสียจากการตายนั่นเป็นความสูญเสียแบบถาวรและไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ในกรณีของการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ความสูญเสียที่เกิดขึ้นอยู่ในรูปแบบของความสูญเสียจากการแยกจาก (Separation loss) ซึ่งเป็นความสูญเสียในรูปแบบของการตัดขาดสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลโดยมีความหวังเพียงเล็กน้อยหรือไม่สามารถหวังได้ถึงการกลับมาสร้างสัมพันธ์ภาพในอนาคตได้อีก (Davis, 1994) ความสูญเสียในลักษณะนี้ ได้แก่ การหย่าร้าง การหายสาบสูญของเด็ก การหายสาบสูญของทหารในสนามรบหรือตกเป็นนักโทษสงคราม รวมถึงการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม เป็นต้น แม้ว่าจะการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจะเป็นความสูญเสียในรูปแบบอื่นที่ไม่ใช่ความสูญเสียจากการตาย แต่การแสดงออกของความเศร้าโศกมีทั้งลักษณะคล้ายคลึงและแตกต่างกันกับความสูญเสียจากการตาย โดยลักษณะที่แตกต่างจากความสูญเสียจากการตายคือ มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมรู้สึกสูญเสียอย่างเข้มข้นและต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา ความรู้สึกโกรธที่มีต่อผู้อื่นปะปนกับความรู้สึกผิดอย่างมาก และมารดาเหล่านี้แก้ปัญหาด้วยวิธีการค้นหาและการพยายามให้ได้พบบุตรอีกครั้งหนึ่ง (Davis, 1994)

2.2 แนวคิดความเศร้าโศก (Grief)

มีผู้ศึกษาแนวคิดความเศร้าโศกไว้หลายท่าน (เช่น Bowlby, 1980; Kubler-Ross, 1969; Mander, 2006; Rando, 1993; Worden, 2009) ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความเศร้าโศกที่มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัยชิ้นนี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 ความหมายของความเศร้าโศก

ความเศร้าโศก เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการตอบสนองทั้งภายในและภายนอกของบุคคล อันเป็นผลมาจากความสูญเสีย (Corr, Nabe, & Corr, 2000)

ความเศร้าโศก เป็นกระบวนการตอบสนองต่อความสูญเสียบุคคลใกล้ชิดอันเป็นที่รัก (Kastenbaum, 2004)

ความเศร้าโศก เป็นการตอบสนองทางด้านอารมณ์หรือความรู้สึกต่อความสูญเสีย และอาจรวมถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อความสูญเสีย ซึ่งบุคคลจะแสดงออกแตกต่างกันไป (Mander, 2006)

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า ความเศร้าโศก หมายถึง การตอบสนองของบุคคลต่อความสูญเสีย ความเศร้าโศกสามารถแสดงออกทางได้ทั้งภายในและภายนอกบุคคล ซึ่งในแต่ละบุคคลจะมีการตอบสนองที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้ Fraley และ Shaver (1991) ยังได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเศร้าโศกว่ามีความสัมพันธ์กับความผูกพัน บุคคลจะแสดงออกถึงรูปแบบความเศร้าโศกที่ปกติหรือผิดปกติภายหลังการพลัดพรากขึ้นอยู่กับระบบความผูกพันของบุคคล

2.2.2 ลักษณะการแสดงออกของความเศร้าโศก

ความเศร้าโศกสามารถแสดงออกได้ 4 ประการ ได้แก่ ความรู้สึก อาการทางกาย ความคิด และพฤติกรรม (Worden, 2009) ดังนี้

1. ความรู้สึก เช่น ความเสียใจ ความโกรธ ความรู้สึกผิด การตำหนิตนเอง ความวิตกกังวล ความรู้สึกเหงา ความเหนื่อยล้า หมดกำลัง ซ้ำอก ความคิดถึง ความรู้สึกได้รับการปลดปล่อย ความรู้สึกโล่งใจ เป็นต้น

2. อาการทางกาย เช่น แนนหน้าอก จุกแน่นที่คอ ประสาทรับรู้กลิ่นไว หายใจลำบาก กล้ามเนื้ออ่อนแรง ไม่มีกำลัง ปากแห้ง เป็นต้น

3. ความคิด เช่น การไม่เชื่อว่าความสูญเสียได้เกิดขึ้นจริง ความสับสน การหมกมุ่น การเห็นภาพหลอน เป็นต้น

4. พฤติกรรม เช่น นอนไม่หลับ เบื่ออาหาร คิดฟุ้งซ่าน แยกตัวออกจากสังคม ขาดความสนใจในกิจกรรมที่เคยชอบในอดีต ร้องไห้ ค้นหาค้นหาและเรียกหาผู้ที่จากไป คร่ำครวญ กระวนกระวายเกินปกติ นอนไม่หลับ เบื่ออาหาร เหม่อลอย ถอนหายใจ กระสับกระส่าย เป็นต้น

2.2.3 ระยะของความเศร้าโศก

ผู้วิจัยสรุประยะของความเศร้าโศกตามทฤษฎีของ Bowlby (1980) แนวคิดของ Mander (2006) และ Worden (2009) ซึ่งระยะของความเศร้าโศกนี้เป็นรูปแบบการตอบสนองของบุคคลที่สูญเสียผู้เป็นที่รักในรูปแบบของการพรากจากกัน ซึ่งเป็นรูปแบบความสูญเสียโดยทั่วไป

ระยะของความเศร้าโศกตามทฤษฎีของ Bowlby (1980) แบ่งความเศร้าโศกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

1. การหมดความรู้สึก (Phase of numbing) เป็นระยะที่เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วง 2 ถึง 3 ชั่วโมงแรกไปจนถึงหนึ่งสัปดาห์ ซึ่งการไม่ยอมรับเป็นปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นทันทีทันใด หรือเกิดการระเบิดของความโกรธและความเสียใจ

2. การคิดถึงและการค้นหา (Phase of yearning and searching) เป็นระยะที่คงอยู่นานเป็นเดือนหรือบางครั้งก็คงอยู่นานเป็นปี เป็นระยะที่ผู้สูญเสียรับรู้ว่าการสูญเสียเกิดขึ้นจริง ซึ่งนำไปสู่การเกิดความรู้สึกเจ็บปวดอย่างฉับพลันและการร้องไห้คร่ำครวญ ผู้สูญเสียจะมีอาการนอนไม่หลับ กระวนกระวายและหมกหมุ่นคิดถึงแต่ผู้เสียชีวิต และทั้งยังไม่สามารถยอมรับความสูญเสียที่เกิดขึ้นได้ทั้งหมด เชื่อว่าบุคคลอื่นที่รักยังไม่ตายและพยายามค้นหาเพื่อให้ผู้เสียชีวิตหวนกลับมาใหม่ เช่น การที่ผู้สูญเสียตีความหมายของสัญญาณหรือเสียงต่างๆ ที่จะเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งชี้ว่าผู้เสียชีวิตได้หวนกลับมาใหม่ และยังพบว่าในระยะนี้ผู้สูญเสียจะแสดงความโกรธเนื่องจากความผิดหวังจากการค้นหาผู้เสียชีวิต แสดงความโกรธต่อผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบต่อการสูญเสีย

3. ความสับสนและความหมดอาลัย (Phase of disorganization and despair) การที่ผู้สูญเสียเกิดการค่อยๆ ตระหนักและยอมรับความสูญเสียว่าได้เกิดขึ้นจริง อาการที่พบได้ในระยะนี้คือ การท้อแท้ การสิ้นหวัง อารมณ์ซึมเศร้า การไร้อารมณ์ เป็นต้น

4. การกลับสู่สภาพเดิม (Reorganization) ผู้สูญเสียเริ่มที่จะปรับตัวให้กลับมาสู่ภาวะปกติ โดยเริ่มปรับตัวเองและจัดระบบระเบียบในการดำเนินชีวิตใหม่ ปรับบทบาทของตนเองใหม่

Mander (2006) ได้กล่าวถึงระยะของความเศร้าโศกไว้ ดังนี้

1. การโต้ตอบอย่างทันทีทันใด (*Immediate reaction*) บุคคลจะใช้กลไกการป้องกันตัวเพื่อยืดเวลาในการเผชิญกับความจริง (Engel, 1961 อ้างถึงใน Mander, 2006) ซึ่งจะช่วยให้บุคคลมีเวลาสำหรับฟื้นความรู้สึก ในการเตรียมความพร้อมเพื่อทำใจยอมรับความจริง เมื่อการยืดเวลาดิ้นสุดลง ผู้สูญเสียจะเริ่มยอมรับความจริงเกี่ยวกับการสูญเสีย ผู้สูญเสียจะมีอาการทางกายที่ปรากฏชัด เช่น การถอนหายใจ

2. การเริ่มตระหนักถึงความจริง (*Developing awareness*) เป็นระยะแรกของการเริ่มยอมรับความจริงเกี่ยวกับการสูญเสีย ผู้สูญเสียอาจมีการโต้ตอบทางอารมณ์ที่รุนแรงมาก (Engel, 1961 อ้างถึงใน Mander, 2006) อาจเกิดความรู้สึกผิด โกรธ โทษผู้อื่น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้สูญเสียตระหนักถึงความจริงเกี่ยวกับการสูญเสียเพียงบางส่วน ต้องการค้นหาผู้เสียชีวิตซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการหมกหมุ่นกับการจากไปของผู้เสียชีวิต การค้นหานี้อาจจะรุนแรงมากขึ้นโดยการรับรู้ทางประสาทสัมผัสทั้งหลายเกี่ยวกับผู้เสียชีวิต บางครั้งรับรู้ถึงภาพหลอน การตอบสนองทางอารมณ์เหล่านี้พบว่าเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่เหมาะสมเป็นวิธีที่ปราศจากจุดมุ่งหมาย ความสิ้นหวัง และ ขาดการเอาใจใส่

3. การตระหนักถึงความจริงทั้งหมด (*Full realization*) ในระยะนี้ยังพบความเศร้าโศกอย่างลึกซึ้ง การตระหนักถึงความสูญเสียอาจจะเคลื่อนย้ายไปยังร่างกายของผู้สูญเสีย ซึ่งทำให้ผู้สูญเสียรู้สึกว่างกายส่วนใดส่วนหนึ่งขาดหายไปนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ เช่น การขาดความสนใจ นอนไม่หลับ หรือกระทบต่อระบบภายในร่างกาย เช่น กระทบต่อระบบกระเพาะอาหารและลำไส้

4. การแก้ไขปัญหา (*Resolution*) เป็นระยะสุดท้ายของกระบวนการเศร้าโศก หมายถึงการที่ผู้สูญเสียสามารถระลึกถึงความสุขและความทุกข์ที่มีร่วมกับผู้เสียชีวิตได้อย่างเป็นสุขตามความเป็นจริงและด้วยใจสงบ

Worden (2009) ได้กล่าวถึง ระยะของความสูญเสีย ซึ่งเรียกว่า ภารกิจของความเศร้าโศกแบ่งออกเป็น 4 ภารกิจ ดังต่อไปนี้

ภารกิจที่ 1: การยอมรับความจริงเกี่ยวกับการสูญเสีย (*Task I: to Accept the Reality of the Loss*) การยอมรับว่าการสูญเสียได้เกิดขึ้นความจริง การเผชิญความจริงว่าบุคคลได้ตายจากไปแล้วและไม่มีวันกลับมาอีก

ภารกิจที่ 2: กระบวนการของความเจ็บปวดจากสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก (*task II: To Process the Pain of Grief*) การประสบกับความเจ็บปวดจากการสูญเสีย คือ การยอมรับและก้าวผ่านความเจ็บปวดทางกาย ทางอารมณ์ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสูญเสีย

ภารกิจที่ 3: การปรับเปลี่ยนโลกที่ปราศจากผู้ตาย (Task III: To Adjust to a World Without the Deceased) การปรับเปลี่ยนภายนอกบุคคล (External Adjustments) คือ การปรับเปลี่ยนบทบาทใหม่ที่ตนเองไม่เคยทำมาก่อน (บทบาทเดิมที่ผู้ตายเคยกระทำ) และการปรับเปลี่ยนภายในบุคคล (Internal Adjustments) คือ การปรับเปลี่ยนความรู้สึกที่มีต่อตนเองใหม่ และการปรับเปลี่ยนทางจิตวิญญาณ (Spiritual Adjustments) คือ การปรับเปลี่ยนโลกการรับรู้ของตนเองใหม่

ภารกิจที่ 4: การค้นพบการเชื่อมต่อกับผู้ตายอย่างยั่งยืนท่ามกลางการดำเนินชีวิตใหม่ (Task IV: To Find an Enduring Connection with the Deceased in the Midst of Embarking on New Life) การปรับรูปแบบการมีสัมพันธภาพกับผู้เสียชีวิต จากรูปแบบสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่มีชีวิตไปสู่สัมพันธภาพในรูปแบบที่บุคคลเก็บผู้เสียชีวิตไว้ในความทรงจำและบุคคลยังคงดำเนินชีวิตต่อไป กล่าวคือเป็นการหาตำแหน่งให้เป็นผู้เสียชีวิตโดยที่บุคคลสามารถมีสัมพันธภาพกับผู้ตายในวิถีทางที่ไม่ขัดขวางการดำเนินชีวิตของตนเอง

3. ภาวะจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมเอกสาร บทความและงานวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ผู้วิจัยพบว่าตลอดระยะเวลา 30 ปีที่ผ่านมา นักวิจัยหลายท่านได้ทำการศึกษาในประเด็นดังกล่าว เช่น งานวิจัยของ Condon (1986) ศึกษามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมในขณะที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายหรืออยู่ในช่วงอายุ 20 ปีตอนต้น พบว่ามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมีความเศร้าโศกสูงกว่าระดับปกติ นอกจากนี้ Condon ยังพบว่าความรู้สึกเสียใจ ความโกรธ และความรู้สึกผิดของมารดาไม่ได้ลดลงแต่กลับเพิ่มขึ้น แม้ว่าเหตุการณ์การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมได้ผ่านพ้นไปเป็นระยะเวลากว่า 5 ถึง 35 ปี ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Henney et al. (2007) ที่ศึกษาประสบการณ์ความเศร้าโศกและความสูญเสียในมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างความเศร้าโศกและความสูญเสียกับรูปแบบการรับบุตรบุญธรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งพบว่าภายหลังการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นเวลากว่า 12 ถึง 20 ปี มารดาร้อยละ 13.4 ประสบกับความรู้สึกเศร้าโศกและความสูญเสียในระดับสูง รวมถึงความรู้สึกผิด ความรู้สึกเสียใจ ความรู้สึกเสียใจเรื้อรัง ความโกรธ และความซึมเศร้า ในส่วนการศึกษาของ Logan (1996) พบว่ามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมบางรายประสบกับปัญหาสุขภาพจิต และปัญหาความซึมเศร้า

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ผู้วิจัยพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อทำความเข้าใจภาวะจิตใจของมารดาในกลุ่มนี้และเพื่อหาแนวทางในการป้องกันและช่วยเหลือมารดาในกลุ่มนี้ต่อไป งานวิจัยส่วนใหญ่ได้ศึกษาถึงผลกระทบ

ทางความรู้สึกในแง่ลบของมารดาในกลุ่มนี้ เช่น ความเศร้าโศก ความซึมเศร้า เนื่องจากมีผลการวิจัยที่พบว่ามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมักจะเกิดความเศร้าโศกจากประสบการณ์การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม (Condon, 1986; Henney, et al., 2007; Logan, 1996) ในขณะเดียวกันยังมีงานวิจัยที่พบว่ามารดาในกลุ่มนี้มักจะเกิดความรู้สึกที่หลากหลายต่อการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งความรู้สึกที่เกิดขึ้นมีตั้งแต่การเมินเฉยไปจนถึงความเศร้าโศกไปตลอดชีวิตหรือมีทั้งความรู้สึกทางบวกและความรู้สึกทางลบปะปนกันไม่เฉพาะแต่ความเศร้าโศก เช่น ความรู้สึกสับสน ความว่าวุ่นใจ ความกังวล ความกลัว ความเสียใจ ความโกรธ ความรู้สึกผิด ความซึมเศร้า ความละอายใจ ความรู้สึกโล่งอก ความภูมิใจ และความพึงพอใจที่ตนเองได้ผ่านพ้นการตัดสินใจที่ยากลำบากมาได้ เป็นต้น (Burnell & Norfleet, 1979 อ้างถึงใน Haugaard; Schustack & Dorman, 1998; Friedlander, 2003; Winkler & van Keppel; 1984 อ้างถึงใน Wiley & Baden, 2002)

3.1 ระยะเวลาของความโศกเศร้าในมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

Woodger (2000) ได้กล่าวถึงระยะเวลาของความเศร้าโศกในมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมไว้ดังนี้

1. *ระยะช็อกและการไม่ยอมรับ (Shock and disbelief)* ภาวะช็อกและไม่ยอมรับเป็นระยะแรกของระยะเวลาของความเศร้าโศก มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมบางรายจะมีอาการปฏิเสธ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ามารดาไม่เคยเห็นหรือกอดบุตรมาก่อน การปฏิเสธสามารถแสดงออกได้ในรูปของการเสแสร้งว่าความสะเทือนใจจากประสบการณ์การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมไม่ได้เกิดขึ้นจริง มีความพยายามที่จะข่มความทุกข์จากการสูญเสียไว้โดยไม่พูดถึงบุตรที่จากไป การปฏิเสธว่าไม่เคยมีเหตุการณ์สลดใจนี้เกิดขึ้น มารดาบางรายได้พยายามดำเนินชีวิตต่อไปตามความเป็นจริงและอาจจะมีภาวะสูญเสียความจำหรือการเลือกจดจำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก็เป็นได้ (Raphael-Leff, 1991)

2. *ระยะความโกรธและความสับสน (Anger and confusion)* ระยะความโกรธและความสับสนมักจะตามมาภายหลังจากระยะปฏิเสธ สำหรับมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมแล้ว บางครั้งความโกรธอาจมุ่งไปสู่สมาชิกในครอบครัว เช่น บิดามารดาหรือคู่รัก และพบว่าสัมพันธภาพระหว่างมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมกับสมาชิกในครอบครัวมักจะล้มเหลว มารดาบางรายอาจจะตำหนิตนเองเกี่ยวกับความสูญเสียที่เกิดขึ้น รู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจและมีอาการซึมเศร้า ซึ่งมักจะเป็นผลมาจากความรู้สึกละอายใจและความรู้สึกผิด (Winkler & Van Keppel, 1984 อ้างถึงใน Woodger, 2000)

3. *ระยะความคิดถึง (Yearning)* การมีชีวิตอยู่ของบุตรที่ได้ยกให้เป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่น ได้สร้างความสับสนให้กับมารดานับตั้งแต่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมในรูปแบบปิดบังข้อมูล

(การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมในรูปแบบปิดบังข้อมูล คือ การที่มารดาโดยกำเนิดไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเลือกบิดามารดาบุญธรรม และไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับบุตรภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม) (Logan, 1996) ซึ่งเหมือนกับการตายจากกันทั้งที่บุตรยังมีชีวิตอยู่ (Dewarle, 1992 อ้างถึงใน Woodger, 2000) ดังนั้นสำหรับมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจึงยากที่จะยอมรับว่าการแยกจากบุตรในครั้งนี้จะเป็นครั้งสุดท้ายในชีวิตที่ตนเองจะได้รับรู้ว่าบุตรของตนเองยังคงมีชีวิตอยู่ หรือวันหนึ่งมารดาอาจจะพยายามค้นหาบุตรอย่างมาก ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่ามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจำนวนมากไม่สามารถบรรลุระยะสุดท้ายของระยะของความเศร้าโศก ซึ่งก็คือการยอมรับและการกลับสู่ภาวะปกติ (Mander, 1994 อ้างถึงใน Woodger, 2000) นอกจากนี้ Raphael-Leff (1991) พบว่าความต้องการพื้นฐานของมารดาจำนวนหลายร้อยคนที่ได้ติดต่อกับศูนย์บริการภายหลังการรับบุตรบุญธรรม (The Post Adoption Centre) คือต้องการทราบว่าบุตรของตนเองสุขสบายทั้งทางร่างกายและจิตใจ และต้องการทราบว่าบุตรของตนเองมีรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร เป็นต้น

3.2 ผลกระทบต่อมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับผลกระทบทางจิตใจต่อมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ผู้วิจัยพบว่างานวิจัยที่ศึกษาผลกระทบที่เกิดกับมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมสามารถแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ผลระยะสั้นและผลระยะยาว โดยผลระยะสั้นคือ ผลที่เกิดกับมารดาภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมในระยะเวลา 2 ปีแรก และผลระยะยาวคือ ผลที่เกิดกับมารดาภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นระยะเวลา 2 ปีขึ้นไป (Wiley, & Baden, 2005)

3.2.1 ผลระยะสั้นในมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่าในระยะเวลา 2 ปีแรก นับตั้งแต่มารดาการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ผลการวิจัยระหว่างมารดาที่ตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมและมารดาที่ตัดสินใจเลี้ยงดูบุตร พบว่ามารดาที่ตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมพึงพอใจในการตัดสินใจของตนเองน้อยกว่ามารดาที่ตัดสินใจเลี้ยงดูบุตรเล็กน้อย ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Donnelly และ Voydanoff (1996), Kalmuss, Namerow และ Bauer (1992), McLaughlin และคณะ (1988) ที่ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลลัพธ์ระยะสั้นในมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมกับมารดาที่เลี้ยงดูบุตร ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการคลอดบุตรเป็นระยะเวลา 6 เดือน (Kalmuss, et al., 1992.; McLaughlin, et al., 1988) และ 24 เดือน (Donnelly & Voydanoff, 1996) มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมีความพึงพอใจในการตัดสินใจยกบุตรให้

เป็นบุตรบุญธรรมน้อยกว่ามารดาที่ตัดสินใจเลี้ยงดูบุตร มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมีระดับความเสียใจในการตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมากกว่ามารดาที่ตัดสินใจเลี้ยงดูบุตร และมีแนวโน้มในการที่จะเลือกการตัดสินใจด้วยการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเช่นเดิมหากมีโอกาสอีกครั้งน้อยกว่ามารดาที่ตัดสินใจเลี้ยงดูบุตร (Kalmuss et al., 1992) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cushman และคณะ (1993) ที่ศึกษาผลระยะสั้นในมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม พบว่าภายหลังการคลอดบุตร 6 ถึง 8 สัปดาห์ มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมร้อยละ 18 และ 24 รายงานถึงความรู้สึกเสียใจเกี่ยวกับการตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมในระดับมากและระดับเล็กน้อยตามลำดับ และพบว่ามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมร้อยละ 38 และ 27 รายงานถึงความเศร้าโศกมากและความเศร้าโศกเล็กน้อยตามลำดับ และในมารดาที่ได้รายงานถึงความรู้สึกเศร้าโศก พบว่ามารดาร้อยละ 43 รายงานว่าระดับของความเศร้าโศกยังคงอยู่ในระดับเดิมหรือเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ไม่พบความแตกต่างในระดับความซึมเศร้าและการรับรู้ความสามารถของตนเองระหว่างมารดาทั้งสองกลุ่มภายหลังจากการคลอดบุตร 12 และ 24 เดือน (Donnelly & Voydanoff, 1996) และไม่พบความแตกต่างในระดับความพึงพอใจในชีวิตในมารดาทั้งสองกลุ่ม (Kalmuss, et al.1992, ; McLaughlin et al.,1998)

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาถึงผลต่อมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมในด้านอื่นๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ McLaughlin และคณะ (1988) พบว่าภายหลังการคลอดบุตรเป็นระยะเวลา 6 เดือน มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมีแนวโน้มที่จะมีระดับเศรษฐกิจสูงกว่ามารดาที่เลี้ยงดูบุตร เช่น การมีงานทำและมีรายได้ครัวเรือนมากกว่ามารดาที่เลี้ยงดูบุตร สอดคล้องกับ Donnelly และ Voydanoff (1996) พบว่า ภายหลังจากการคลอดบุตร 12 และ 24 เดือน มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมีแนวโน้มที่จะมีงานทำและสำเร็จการศึกษาในระดับที่สูงกว่ามารดาที่เลี้ยงดูบุตร ในส่วนของการสมรส การเจริญพันธุ์ และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ พบว่า มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมีแนวโน้มในการยืดระยะเวลาในการแต่งงานออกไป และหลีกเลี่ยงการมีบุตรคนต่อไปอย่างกระตือรือร้นกว่ามารดาที่เลี้ยงดูบุตร (McLaughlin, et al., 1988) และมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศน้อยกว่ามารดาเลี้ยงดูบุตรใน 12 และ 24 เดือน (Donnelly & Voydanoff, 1996)

จากผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ในระยะเวลา 6 เดือนไปจนถึง 2 ปีแรกภายหลังการมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม พบว่ามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมีความพึงพอใจในการตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมน้อยกว่ามารดาที่เลี้ยงดูบุตรเล็กน้อย และพบว่ามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมีผลลัพธ์ด้านระดับเศรษฐกิจบางด้านที่สูงกว่ามารดาที่ตัดสินใจเลี้ยงดูบุตร

3.2.2 ผลระยะยาวในมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

ภายหลังจากมารดาได้ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นระยะเวลา 2 ปีขึ้นไป มารดาจำนวนไม่น้อยได้รับผลกระทบด้านจิตใจจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม นั่นคือ มารดาบางรายประสบกับความเศร้าโศก (Condon, 1986; Blanton & Descher, 1990; DeSimone, 1996; Henney et al.; 2007, Logan, 1996) ซึ่งความเศร้าโศกสามารถแสดงออกได้ในรูปแบบของความรู้สึก เช่น ความเสียใจ ความโกรธ ความรู้สึกผิด (Condon, 1986; Henney et al., 2007) ความขี้มเศร้า (Condon, 1986; Logan, 1996) เป็นต้น นอกจากนี้ Blanton และ Descher (1990) ยังพบว่ามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมีแนวโน้มที่จะมีอาการของความเศร้าโศกบางอย่าง สูงกว่ามารดาที่สูญเสียบุตรจากการตาย ได้แก่ การปฏิเสธ การหมดหวัง การตอบสนองที่ผิดปกติ อาการนอนไม่หลับ เบื่ออาหาร ขาดความกระตือรือร้น และจากการวิจัยของ DeSimone (1996) พบว่าความเศร้าโศกในระดับสูงมีสัมพันธ์กับการรับรู้ถึงการบีบบังคับจากผู้อื่นให้ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ความรู้สึกผิดและความละอายใจเกี่ยวกับการตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม การขาดโอกาสในการแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ความรู้สึกไม่มั่นใจต่อความสูญเสียและการมีส่วนร่วมในการค้นหาบุตรที่ยกให้เป็นบุตรบุญธรรม ในงานวิจัยของ Logan (1996) พบว่ามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมบางรายประสบกับปัญหาสุขภาพจิตและปัญหาความขี้มเศร้า

ในส่วนของผลกระทบด้านอื่นๆต่อมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม พบว่า ประสบการณ์การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมส่งผลกระทบต่อสัมพันธภาพทั้งด้านบวกและด้านลบ ระหว่างมารดาบางรายกับบุตรคนถัดมา เช่น ความรู้สึกใกล้ชิดกับบุตรและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของบุตรมากยิ่งขึ้น ความกังวลเกี่ยวกับสุขภาพของบุตร (Deykin, Campbell, & Patti, 1984) การเลี้ยงดูบุตรในรูปแบบปกป้องมากเกินไป (Condon, 1986; Deykin et al., 1984) ความกลัวสูญเสียบุตรอย่างไร้เหตุผล การที่ไม่สามารถแยกจากบุตรในระยะเวลา 5 ปีแรกได้หรือการที่ไม่สามารถฝากบุตรให้อยู่กับญาติหรือพี่เลี้ยงได้ (Condon, 1986) นอกจากนี้พบผลกระทบด้านร่างกายจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมต่อมารดา ได้แก่ ผลกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์ จากการวิจัยของ Carr (2000) และ Deykin และคณะ (1984) พบว่ามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมบางรายประสบกับภาวะการมีบุตรยากชนิดทุติยภูมิ (Secondary infertility หมายถึง ภาวะมีบุตรยากที่ฝ่ายหญิงเคยมีครรภ์มาก่อน อาจสิ้นสุดลงด้วยการทำแท้งหรือการคลอดก็ตาม หลังจากนั้นไม่มีครรภ์อีกเลยเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 2 ปี ในกรณีที่ให้บุตรกินนมมารดาจะต้องนับตั้งแต่วันที่สิ้นสุดการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา (หทัย เทพพิสัย, 2533; เสปียง ศรีวรรณบุรณ, 2526 อ้างถึงใน กังสดาล เขารวีวัฒนกุล, 2547) ซึ่งค่าเฉลี่ยภาวะการมีบุตรยากประเภททุติยภูมิในมารดาที่ยก

บุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประชากรสหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 6) ที่ประสบกับภาวะการมีบุตรยากชนิดทุติยภูมิ (Carr, 2000; Deykin et al., 1984)

จากการศึกษาค้นคว้าพบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังกล่าว สรุปได้ว่า ประสบการณ์การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมนั้นได้ส่งผลกระทบต่อมารดาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ได้แก่ ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย หรือ ด้านสัมพันธภาพกับผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งผลกระทบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมต้องการความช่วยเหลือจากนักจิตวิทยาการปรึกษา

4. งานวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา

การวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพรูปแบบหนึ่งที่อาศัยแนวคิดและโลกทัศน์จากปรัชญาปรากฏการณ์วิทยาเป็นเครื่องมือในการศึกษาปรากฏการณ์และประสบการณ์ของมนุษย์ (Holloway, 1997 อ้างถึงใน ชาย โภธิสิตา, 2550) การวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา เป็นการหาความหมายของปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งที่บุคคลประสบมาด้วยตนเอง โดยให้ความสำคัญกับธรรมชาติของปรากฏการณ์ทางสังคมและธรรมชาติของมนุษย์นั้นในการแสดงออกทางพฤติกรรมทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับกลุ่ม (อารีย์วรรณ อ่วมตานี, 2549)

4.1 หลักการในการวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา

Spiegelberg (1965, 1975 อ้างถึงใน Streubert และ Carpenter, 2007) ได้กล่าวถึงกระบวนการวิจัยปรากฏการณ์วิทยาตามแนวคิดของ Husserl ว่าประกอบด้วยวิธีการสำคัญที่นิยมใช้ 3 ประการคือ

1. การพรรณนา (Descriptive phenomenology) คือ การพรรณนาเกี่ยวข้องกับการสืบค้น (Direct Exploration) การวิเคราะห์ (Analysis) และพรรณนา (Description) โดยปราศจากการคาดเดาเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง โดยเน้นที่ความสมบูรณ์ของข้อมูล (Richness) รายละเอียด (Fullness) และความลึกซึ้ง (Depth) ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ 3 ประการ

1.1 การหยั่งรู้ (Intuiting) คือ การหยั่งรู้ที่จะเกิดขึ้นได้โดยผู้วิจัยอ่านบททวนข้อมูลที่ได้หลายๆ ครั้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่ศึกษา

1.2 การวิเคราะห์ (Analysis) คือ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาเพื่อให้เกิดภาพความสัมพันธ์ของแก่นแท้ (Essences) หรือองค์ประกอบสำคัญ (Theme) ในส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในปรากฏการณ์ที่ศึกษา ผู้วิจัยต้องใช้เวลาศึกษาปรากฏการณ์จนกว่าจะได้สาระสำคัญที่แท้จริง

1.3 การบรรยาย (Description) คือ การบรรยาย มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญในปรากฏการณ์ที่ศึกษา โดยการบรรยายให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอและเห็นถึงความเชื่อมโยงขององค์ประกอบสำคัญในส่วนต่างๆ

2. การศึกษาแก่นความรู้ (Study of essences) คือ การศึกษาแก่นความรู้ สืบสวนข้อมูลเพื่อที่จะค้นหาแก่นแท้หรือองค์ประกอบสำคัญของปรากฏการณ์เหล่านั้นและสร้างรูปแบบความสัมพันธ์ตามลักษณะของปรากฏการณ์

3. การให้ความสนใจเฝ้าดูรูปแบบของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น (Phenomenology appearance) คือ การให้ความสนใจเฝ้าดูรูปแบบของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น จะสามารถเห็นโครงสร้างหรือแก่นแท้ของปรากฏการณ์นั้นๆ ได้

4. การตรึงตรอง (Constitutive phenomenology) คือ การตรึงตรองปรากฏการณ์อย่างมีสติ (consciousness) เพื่อสร้างรูปแบบของความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่สามารถอธิบายได้

5. การลดทอนความคิด (Reductive) คือ กระบวนการที่ผู้วิจัยเป็นการขจัดอคติ ความเชื่อส่วนตัว และสมมติฐานที่มีอยู่ก่อนในปรากฏการณ์ เพื่อแยกประสบการณ์เดิมออกจากประสบการณ์ชีวิตของผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้เข้าใจปรากฏการณ์นั้นตามความเป็นจริง

6. การค้นหาความหมายในปรากฏการณ์ (Interpretive hermeneutic phenomenology) คือ การค้นหาความหมายที่ซ่อนอยู่ในปรากฏการณ์ให้ชัดเจนขึ้น เพื่อแปลความหมายของการมีชีวิตหรือการเป็นอยู่ในปรากฏการณ์นั้นๆ ของบุคคลว่ามีความหมายต่อบุคคลนั้นอย่างไร

4.2 หลักการสำคัญของกระบวนการและวิธีการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา

Streubert และ Carpanter (2007) ได้สรุปหลักการสำคัญของกระบวนการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาไว้ดังนี้

1. บทบาทของผู้วิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผู้วิจัยระบุปรากฏการณ์ที่จะศึกษา

1.2 ผู้วิจัยการเลือกผู้ให้ข้อมูล โดยผู้ให้ข้อมูลหลักต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา

1.3 ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยต้องทำความเข้าใจปรากฏการณ์โดยการสืบสวนหาจัดประเภทข้อมูล หาแก่นแท้ของประสบการณ์ในปรากฏการณ์ที่ศึกษา

1.4 ผู้วิจัยเขียนบรรยายปรากฏการณ์ โดยสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่เป็นประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลในปรากฏการณ์ที่ศึกษา

1.5 ผู้วิจัยเขียนบรรยายความหมายของปรากฏการณ์ โดยไม่ทำให้ความหมายของปรากฏการณ์สูญหายหรือขาดความสมบูรณ์

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การเลือกผู้ให้ข้อมูล มักใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มีความรู้ในประสบการณ์ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา

2.2 ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือของการวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องพัฒนาทักษะในการสัมภาษณ์เพื่อเอื้อให้ผู้ให้ข้อมูลแสดงถึงปรากฏการณ์ในชีวิต ผู้วิจัยต้องมีความรู้ในเรื่องที่ต้องการศึกษา เป็นผู้ที่มีความรู้ลึก และมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ การสัมภาษณ์ควรเอื้อให้ผู้ให้ข้อมูลแสดงปรากฏการณ์โดยคำถามปลายเปิดและเป็นคำถามเพื่อสร้างความกระจ่าง สังเกตท่าทีของผู้ให้ข้อมูลและยุติการสัมภาษณ์เมื่อผู้ให้ข้อมูลเหนื่อยล้ามากเกินไป

2.3 ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลจนกว่ามีความมั่นใจว่า ข้อมูลที่ได้มีความอิ่มตัวแล้ว คือข้อมูลเริ่มซ้ำๆ ไม่มีองค์ประกอบสำคัญหรือแก่นแท้เกิดขึ้น

3. จริยธรรมในการวิจัย ผู้วิจัยต้องคำนึงถึงจริยธรรมในการวิจัยเกี่ยวกับการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล โดยไม่นำเสนอข้อมูลที่สามารรถเชื่อมโยงไปถึงผู้ให้ข้อมูลได้

4. การจัดการกระทำกับข้อมูล (Data treatment) ผู้วิจัยเลือกใช้การสัมภาษณ์ด้วยคำถามการสัมภาษณ์ปลายเปิด การใช้เครื่องบันทึกเสียง การถอดเทปการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ จะช่วยเพิ่มความถูกต้องของข้อมูล ผู้วิจัยควรทำการบันทึกภาคสนามและถอดเทปภายหลังการสัมภาษณ์ทันทีเพื่อตรวจสอบข้อมูลและทำการสัมภาษณ์ครั้งต่อไปเมื่อต้องการข้อมูลเพิ่มเติม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data analysis) เริ่มต้นจากผู้วิจัยฟังบทสนทนาของผู้ให้ข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำซ้ำหลายๆ รอบ จากนั้นผู้วิจัยจะค้นหาคำประกอบสำคัญร่วมจากข้อมูลที่ได้รับแล้วสร้างความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูล แล้วอธิบายว่าองค์ประกอบสำคัญเกิดขึ้นได้อย่างไรและมีความเชื่อมโยงกันอย่างไร

6. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องอาจจะกระทำภายหลังการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลตามความเป็นจริงและลดอคติของผู้วิจัยที่มีมาก่อนให้มีผลน้อยที่สุดต่อข้อมูลที่ได้รับ หรือผู้วิจัยอาจจะทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องก่อนก็ได้เพื่อทำให้มั่นใจว่าเรื่องที่ผู้วิจัยสนใจศึกษามีความจำเป็นในการศึกษาวิจัย รวมถึงสามารถเลือกใช้ระเบียบวิธีการวิจัยได้อย่างเหมาะสม

7. ความน่าเชื่อถือของข้อมูล ในการวิจัยเชิงคุณภาพมีการควบคุมคุณภาพของการวิจัยในด้านต่างๆ ต่อไปนี้คือ (Lincoln, & Guba, 1985 อ้างถึงใน สุทธิดา ยศหลวงพันธ์, 2546)

7.1 ความเชื่อถือได้ (Credibility) เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความตรงเชื่อถือได้ซึ่งประกอบด้วย

1. การเข้าไปสร้างความคุ้นเคย สร้างความไว้วางใจก่อนการสัมภาษณ์ (Prolong engagement)
2. มีการทำวิจัยอย่างมีขั้นตอน
3. มีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) หมายถึงการตรวจสอบแหล่งที่มาต่างๆ ของข้อมูลของผู้สืบสวนข้อมูลหลายๆ คนที่ต่างๆ กัน ของมุมมองทางทฤษฎีหลายๆ ทฤษฎีตรวจสอบซึ่งกันและกัน
4. การให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบ (Member checking) ทุกขั้นตอนของการวิจัย
5. การได้รับการตรวจสอบข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ (Peer debriefing)

7.2 การถ่ายโอนข้อมูล (Transferability) คือการนำผลไปอ้างอิงในกรณีที่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มที่มีลักษณะเหมือนกันกับผู้ให้ข้อมูลเท่านั้น จะไม่นำไปอ้างอิงในประชากรกลุ่มอื่นๆ

7.3 การใช้เกณฑ์ในการพึ่งพา (Dependability) การใช้ระเบียบวิธีการวิจัยในการทำการวิจัยอย่างมีขั้นตอน ประกอบด้วย การนำเสนอข้อมูลที่ละเอียดครบถ้วน ครอบคลุม ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านสามารถติดตามกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ โดยเฉพาะขั้นตอนการถอดรหัสและการตรวจซ้ำที่ทำให้ได้มาซึ่งประเด็นและมีการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ

7.4 การยืนยันผลการวิจัย (Confirmability) การบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบสามารถตรวจสอบได้ (Audit trail) ทั้งการบันทึกเทป การถอดเทปการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (Verbatim) มีการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วน โดยการฟังซ้ำและมีการอ้างคำพูด (Direct quotes) ของผู้ให้ข้อมูลในการนำเสนอข้อมูล

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

5.1 งานวิจัยในประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม พบว่ามีเพียงงานเขียนเชิงสารคดี เรื่อง “คำสารภาพบาปบริสุทธิ์” ของ อรสม สุทธิสาคร (2547) เป็นงานเขียนที่ถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตจริงของผู้หญิงที่ทอดทิ้งบุตร บุตรที่ถูกทอดทิ้ง มารดาบุญธรรม ทำให้ทราบถึงสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นและเป็นผลให้มารดาในกลุ่มนี้ตัดสินใจทอดทิ้งบุตรของตนเอง ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของมารดาที่ทอดทิ้งบุตร แต่ผู้วิจัยยังไม่พบว่ามีการศึกษาในด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมในรูปแบบของงานวิจัยในประเทศไทย ทำให้ขาดรายละเอียดเกี่ยวกับประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยก

บุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ในส่วนของงานวิจัยในประเทศที่ใกล้เคียงกับการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม นั่นคือ การทอดทิ้งบุตรของมารดานอกสมรส ซึ่งเป็นการศึกษาในแง่มุมมองของนักสังคมสงเคราะห์ ดังเช่น งานวิจัยของ อัจฉรา อักษรวิทย์ (2529) เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนความต้องการและความไม่ต้องการบุตรของมารดานอกสมรส: ศึกษาเฉพาะโรงพยาบาลราชวิถี กรุงเทพมหานคร” ศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนให้มารดานอกสมรสต้องการบุตรและไม่ต้องการบุตร เพื่อนำผลการศึกษามากำหนดแนวทางในการให้บริการทางสังคมสงเคราะห์ต่อมารดานอกสมรส และศึกษาบทบาทและวิธีการให้บริการของนักสังคมสงเคราะห์ต่อมารดานอกสมรส ตลอดจนเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าต่อไป ในส่วนของงานวิจัยของ สุภาวดี สวัสดิมงคล (2535) เรื่อง “สภาวะทางสังคมและจิตใจของมารดานอกสมรสที่มีผลต่อแนวโน้มในการทอดทิ้งบุตร: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิหลัง ลักษณะความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อม สภาวะทางสังคมและจิตใจของมารดานอกสมรสที่มีแนวโน้มต่อการทอดทิ้งบุตร เพื่อนำผลของการศึกษามาเป็นแนวทางในการจัดทำโครงการป้องกันการทอดทิ้งบุตรในโรงพยาบาลต่อไป ในส่วนของการศึกษาเชิงคุณภาพนั้นเป็นการศึกษาในสาขาวิชาสตรีศึกษา ดังเช่นงานวิจัยของ กรวิณท์ วรสุข (2551) เรื่อง “ฉันไม่ใช่แม่ใจยักษ์ เสียงสะท้อนของผู้หญิงในบ้านพักฉุกเฉิน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการให้ความหมายต่อการรายงานข่าว “แม่ใจยักษ์” โดยผ่านประสบการณ์ของผู้หญิงเอง และศึกษาการต่อรองความหมายที่สื่อสร้างขึ้นมาจากเสียงของผู้หญิงที่ตั้งท้องแบบไม่พร้อมและผู้หญิงที่ถูกนำเสนอบนหน้าหนังสือพิมพ์

5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ในส่วนของงานวิจัยในต่างประเทศ ผู้วิจัยพบว่าตลอดช่วงเวลา 30 ปีที่ผ่านมา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม อาทิเช่น

Blanton และ Descher (1990) ศึกษาความเศร้าโศกของมารดาภายหลังการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ระหว่างรูปแบบการรับบุตรบุญธรรมแบบเปิดเผยข้อมูล (Open adoption) และแบบปิดบังข้อมูล (Confidential adoption) ในมารดาที่ได้รับการดำเนินการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมผ่านองค์กรเอกชน จำนวนทั้งสิ้น 59 ราย โดยมารดาจำนวน 18 รายใช้รูปแบบการรับบุตรบุญธรรมแบบเปิดเผยข้อมูล และมารดาจำนวน 41 รายใช้รูปแบบการรับบุตรบุญธรรมแบบปิดบังข้อมูล ระดับอายุของมารดาในขณะยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมอยู่ระหว่าง 13 ถึง 40 ปี (อายุเฉลี่ยเท่ากับ 20.4 ปี) ส่วนระดับอายุของมารดาในขณะเข้าร่วมการวิจัยอยู่ระหว่าง 16 ถึง 45 ปี (อายุเฉลี่ยเท่ากับ 23.4 ปี) โดยมารดาได้ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นเวลาอย่างน้อย 1 ปีก่อนการเข้าร่วมการวิจัย ระยะเวลาเฉลี่ยภายหลังการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเท่ากับ 2.3 ปี (ช่วงเวลา 1 ถึง 5 ปีขึ้นไป) ใช้แบบวัดความเศร้าโศก (The Grief Experience Inventory) โดยเปรียบเทียบกับคะแนน

ความเศร้าโศกจากมารดาที่สูญเสียบุตรจากการตาย ผลการวิจัยพบว่า มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมโดยใช้รูปแบบการรับบุตรบุญธรรมแบบเปิดเผยข้อมูลและแบบปิดบังข้อมูล มีแนวโน้มที่จะมีอาการของความเศร้าโศกสูงกว่ามารดาที่สูญเสียบุตรจากการตายในด้าน การปฏิเสธ การตอบสนองที่ผิดปกติ การหมดหวัง อาการนอนไม่หลับ เบื่ออาหาร และขาดความกระตือรือร้น

Condon (1986) ศึกษาความผิดปกติทางจิตใจในมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจำนวนทั้งสิ้น 20 ราย มารดากลุ่มนี้ได้ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมในขณะตนเองที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายหรืออยู่ในช่วงอายุ 20 ปีตอนต้น ระยะเวลาเฉลี่ยนับตั้งแต่มารดา ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเท่ากับ 21 ปี (ช่วงเวลาระหว่าง 5 ถึง 35 ปี) และอายุเฉลี่ยของมารดาในขณะเข้าร่วมการวิจัยเท่ากับ 40 ปี (ช่วงอายุระหว่าง 25 ถึง 59 ปี) ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้สึกเสียใจหรือความซึมเศร้าในเวลาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมอยู่ระหว่าง "รุนแรง" และ "รุนแรงมากที่สุดเท่าที่เคยประสบ" มารดาร้อยละ 67 รายงานว่าความรู้สึกเสียใจหรือความซึมเศร้าไม่เปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มมากขึ้นนับตั้งแต่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม คะแนนเฉลี่ยความโกรธในเวลาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมอยู่ระหว่าง "มาก" และ "รุนแรง" ซึ่งมารดาร้อยละ 67 รายงานว่าความโกรธไม่เปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มมากขึ้นนับตั้งแต่การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม มีเพียงมารดาร้อยละ 13 เท่านั้นที่รายงานว่าความโกรธได้ลดลงตามกาลเวลา ในส่วนของคะแนนเฉลี่ยความรู้สึกผิดในช่วงเวลาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมอยู่ระหว่าง "รุนแรง" โดยมารดาร้อยละ 83 รายงานว่าความรู้สึกผิดของตนไม่เปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มมากขึ้นนับตั้งแต่การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม นอกจากนี้ยังพบว่ามารดาส่วนใหญ่รายงานว่าตนได้รับการช่วยเหลือเล็กน้อยหรือไม่ได้รับการช่วยเหลือจากครอบครัว เพื่อนหรือนักวิชาชีพเลย มารดาประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเคยใช้แอลกอฮอล์หรือยาระงับประสาทเพื่อช่วยในการเผชิญกับปัญหาหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม มารดาส่วนใหญ่รายงานว่าตนเองจัดการกับความรู้สึกเสียใจโดยการถอนตัวออกจากความรู้สึกนั้นและเก็บความรู้สึกนั้นไว้ ซึ่งมารดาจำนวน 1 ใน 3 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้แสวงหาความช่วยเหลือจากนักวิชาชีพ

Cushman, Kalmuss, และ Namerow (1993) ศึกษาเรื่อง การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม: ประสบการณ์ของมารดาวัยรุ่น สัมภาษณ์วัยรุ่นหญิงจำนวน 215 ราย ดำเนินการสัมภาษณ์ครั้งแรกในขณะที่กลุ่มตัวอย่างกำลังตั้งครมภ์ในไตรมาสที่สามและทำการสัมภาษณ์อีกครั้งภายหลังการคลอดบุตรเป็นระยะเวลา 6 ถึง 8 สัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 93 และร้อยละ 7 เป็นชาวคอเคเซียนและชาวแอฟริกัน-อเมริกันตามลำดับ อายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างในขณะดำเนินการสัมภาษณ์ครั้งแรกเท่ากับ 17.9 ปี ผลการวิจัยในส่วนของผลระยะสั้นด้านจิตสังคม พบว่าภายหลังการคลอดบุตรกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 38 รายงานถึงความเศร้าโศกอย่างมาก กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 27 รายงานถึงความเศร้าโศกเล็กน้อย ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่รายงานรู้สึกเศร้าโศก พบว่า กลุ่ม

ตัวอย่างร้อยละ 57 รายงานว่าความเศร้าโศกได้ลดลงตามกาลเวลา และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 43 รายงานว่าระดับของความเศร้าโศกยังคงอยู่ในระดับเดิมหรือเพิ่มมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดรายงานที่ไม่รู้สึกเสียใจเกี่ยวกับการตัดสินใจของตนเองในการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 21 รายงานว่ารู้สึกเสียใจน้อยมาก กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 24 รายงานว่ารู้สึกเสียใจเล็กน้อย และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 18 รายงานว่ารู้สึกเสียใจมาก อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่าง 2 ใน 3 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดรายงานว่าตนเองยังคงตัดสินใจเช่นเดิมถ้ามีโอกาสอีกครั้ง

DeSimone (1996) ศึกษาผู้หญิงที่ยกบุตรของตนให้เป็นบุตรบุญธรรมจำนวน 264 ราย จากทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อสำรวจตัวแปรทางสังคมและจิตวิทยาที่อาจจะขัดขวางต่อการกระบวนการของความเศร้าโศก อายุเฉลี่ยของมารดาในขณะร่วมเข้าการวิจัยเท่ากับ 45 ปีและอายุเฉลี่ยของมารดาในขณะยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเท่ากับ 20 ปี ผลการวิจัยพบว่าเหตุผลที่ทำให้มารดา ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม คือ การมีบุตรนอกสมรส (กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 68) ฐานะทางเศรษฐกิจ (กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 57) การทำตามความต้องการของมารดาตนเอง (กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 52) การรับรู้ที่ตนเองยังเด็กเกินไป (กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50) การทำตามความต้องการของบิดาตนเอง (กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 42) และการทำตามของความต้องการของบิดาของบุตร (กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 19) ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเศร้าโศกในระดับสูงคือ การรับรู้ถึงการบีบบังคับจากผู้อื่นในการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ความรู้สึกผิดและความละอายใจเกี่ยวกับการตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม การขาดโอกาสในการแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ความรู้สึกไม่มั่นใจต่อความสูญเสีย และการมีส่วนร่วมในการค้นหาบุตรที่ยกให้เป็นบุตรบุญธรรม ส่วนปัจจัยที่จะบรรเทาความรู้สึกเศร้าโศกลง พบว่าคือ ความพึงพอใจในระดับสูงต่อสถานภาพสมรสปัจจุบันกับองค์ประกอบของครอบครัว การประสบความสำเร็จส่วนบุคคลและความภาคภูมิใจในตนเองระดับสูง และการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับบุตรของตนนับตั้งแต่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

Deykin, Campbell, และ Patti (1984) ศึกษาผลกระทบต่อการปรับตัวของมารดาภายหลังการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 334 ราย (เป็นมารดา 321 รายและบิดา 13 ราย) ซึ่งเป็นสมาชิก Concerned United Birthparents (CUB: องค์การที่ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนบิดามารดาที่มีบุตรทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา) กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 69 กล่าวว่าปัจจัยภายนอก ได้แก่ การต่อต้านจากครอบครัว ความกดดันจากแพทย์หรือนักสังคมสงเคราะห์ และข้อจำกัดทางการเงินเป็นเหตุผลหลักในการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมของตนเอง กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 14 กล่าวว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ การที่ตนเองยังไม่สำเร็จการศึกษา ความไม่พร้อมในการเป็นบิดามารดา หรือความอับอาย เป็นสาเหตุหลักของการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญ

ธรรม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 96 ระบุว่าตนเองคิดที่จะค้นหาบุตรที่ได้ยกให้เป็นบุตรบุญธรรม และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 65 ได้ริเริ่มค้นหาบุตรที่ยกให้เป็นบุตรบุญธรรม อีกทั้งพบว่าสาเหตุหลักในการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมและระยะเวลาที่ผ่านไปนับตั้งแต่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมีความสัมพันธ์กับการค้นหาบุตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่มตัวอย่างที่รายงานว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นผลมาจากความกดดันภายนอก (ครอบครัว นักสังคมสงเคราะห์ หรือข้อจำกัดทางการเงิน) มีแนวโน้มที่จะค้นหาบุตรมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่รายงานว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นผลมาจากความต้องการของตนเอง (อายุยังน้อย ความไม่พร้อมในการเป็นบิดามารดา หรือความต้องการในการสำเร็จการศึกษา) กลุ่มตัวอย่างที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นเวลามากกว่า 12 ปีขึ้นไปมีแนวโน้มที่จะค้นหาบุตรมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมไปเป็นระยะเวลาสั้นๆ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 71 ระบุว่าประสบการณ์การคลอดบุตรก่อนหน้านี้ของตนเองมีอิทธิพลต่อการแต่งงานในภายหลัง มารดาร้อยละ 16 ประสบกับภาวะการมีบุตรยากชนิดทุติยภูมิ (การที่มารดาเคยมีบุตรมาแล้วแต่ไม่สามารถมีบุตรได้อีก) โดยค่าเฉลี่ยของภาวะการมีบุตรยากชนิดทุติยภูมินี้สูงกว่าค่าเฉลี่ยภาวะการมีบุตรยากชนิดทุติยภูมิ (ร้อยละ 6) ของประชากรสหรัฐอเมริกา

Donnelly และ Voydanoff (1996) เปรียบเทียบผลของการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม และผลของการเลี้ยงดูบุตรในมารดาวัยรุ่น ศึกษามารดาวัยรุ่นจำนวน 113 ราย จากเมืองขนาดกลางในรัฐโอไฮโอ ประเทศสหรัฐอเมริกา งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยระยะยาวเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม ค.ศ. 1987 ถึงเดือนธันวาคม ค.ศ. 1992 ทำการสัมภาษณ์ครั้งแรกในระหว่างที่มารดากำลังตั้งครรภ์หรือเพิ่งคลอดบุตร และทำการสัมภาษณ์อีกครั้งภายหลังการคลอดบุตรเป็นระยะ 6, 12, 18 และ 24 เดือนตามลำดับ โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมคือมารดาที่ตัดสินใจเลี้ยงดูบุตร ผลการวิจัยพบว่ามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมีแนวโน้มที่จะรู้สึกพอใจเกี่ยวกับการตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมน้อยกว่ามารดาที่เลี้ยงดูบุตรเล็กน้อย มีแนวโน้มที่จะประสบกับความเสียใจเกี่ยวกับการตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมากกว่ามารดาที่เลี้ยงดูบุตร นอกจากนี้ผลการวิจัยไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างมารดาทั้งสองกลุ่มในระดับความเข้มเศร้าและการรับรู้ความสามารถของตนเองภายหลังจากการคลอดบุตร 12 และ 24 เดือน ในส่วนของด้านเศรษฐกิจจะพบว่ามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมสำเร็จการศึกษาในระดับที่สูงกว่ามารดาที่เลี้ยงดูบุตรภายหลังจากการคลอดบุตร

Henney, Ayers-Lopez, McRoy , และ Grotevant (2007) ศึกษาประสบการณ์ความเศร้าโศกและความสูญเสียของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างความเศร้าโศกและความสูญเสียกับรูปแบบการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมที่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างคือ มารดาจำนวน 127 ราย อายุเฉลี่ยของมารดาในขณะการดำเนินการวิจัยเท่ากับ 35.4 ปี

(ระดับอายุระหว่าง 29 ถึง 54 ปี) และอายุเฉลี่ยของมารดาในขณะที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม เท่ากับ 15.6 ปี (ระดับอายุระหว่าง 10 ถึง 21 ปี) ผลการวิจัยในส่วนของความเศร้าโศกและความสูญเสีย พบว่าภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นเวลากว่า 12 ถึง 20 ปี มารดาร้อยละ 13.4 ประสบกับความรู้สึกเศร้าโศกและความสูญเสียในระดับสูง รวมไปถึงความรู้สึกผิด ความรู้สึกเสียใจ ความรู้สึกเสียใจเรื้อรัง ความโกรธ และความซึมเศร้า มารดาร้อยละ 33.9 ประสบกับความรู้สึกเศร้าโศกในระดับเล็กน้อย มารดาร้อยละ 25.2 รายงานถึงความรู้สึกเศร้าโศกระดับปานกลางที่มีอยู่ในปัจจุบัน มารดาร้อยละ 27.6 รายงานว่าในปัจจุบันไม่ประสบกับความรู้สึกเศร้าโศกและความสูญเสียที่เกี่ยวข้องกับการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

Kalmuss, Namerow และ Bauer (1992) เปรียบเทียบผลระยะสั้นระหว่างมารดาวัยรุ่นที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมกับมารดาวัยรุ่นที่เลี้ยงดูบุตร จำนวน 527 ราย แบ่งเป็นมารดาวัยรุ่นที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจำนวน 216 ราย และมารดาวัยรุ่นที่เลี้ยงดูบุตรจำนวน 311 ราย ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภายหลังการคลอดบุตร 6 เดือน ผลการวิจัยพบว่ามารดาทั้ง 2 กลุ่มค่อนข้างพอใจกับการตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมของตนเอง โดยมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมพึงพอใจในการตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมน้อยกว่ามารดาที่เลี้ยงดูบุตร มีระดับความเสียใจในการตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมสูงกว่ามารดาที่เลี้ยงดูบุตรอย่างมีนัยสำคัญ และมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมีแนวโน้มที่จะเลือกการตัดสินใจเหมือนเดิมอีกครั้งน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงดูบุตร นอกจากนี้ยังพบว่ามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมีผลลัพธ์ของลักษณะบุคคลและเศรษฐกิจ (Sociodemographic) บางด้านดีกว่ามารดาที่เลี้ยงดูบุตร เช่น ภายหลังจากการคลอดบุตร 6 เดือน มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมีแนวโน้มที่จะกลับเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาสูงกว่า มีความต้องการในการศึกษาต่อสูงกว่า และมีแนวโน้มในการรับความช่วยเหลือจากรัฐน้อยกว่ามารดาที่เลี้ยงดูบุตร

Logan (1996) ศึกษาประสบการณ์และความต้องการของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม สุขภาพจิตของมารดา ตลอดจนการใช้บริการและความพึงพอใจต่อการให้บริการภายหลังการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม (After Adoption Service: AAS) สัมภาษณ์มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจำนวน 28 ราย มารดาในกลุ่มนี้ได้ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมในขณะที่ตนเองในช่วงวัยรุ่นตอนต้นไปจนถึงอายุ 30 ปีตอนปลาย และช่วงอายุของมารดาในช่วงการวิจัยอยู่ระหว่าง 25 ถึง 64 ปี ผลการศึกษาพบอุบัติการณ์ของปัญหาสุขภาพจิตในระดับสูง นั่นคือ มารดาบางรายประสบกับความซึมเศร้าซึ่งเกิดขึ้นอย่างไม่ต่อเนื่อง ส่วนมารดาร้อยละ 68 ที่รายงานว่าตนเองมีปัญหาสุขภาพจิตนั้นในจำนวนนี้มีมารดาร้อยละ 57 ได้แสวงหาการรักษา

McLaughlin, Pearce, Manninen, และ Winges (1988) ศึกษาผลของการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมกับการเลี้ยงดูบุตรในมารดาวัยรุ่นจำนวนทั้งสิ้น 269 ราย แบ่งเป็นมารดาวัยรุ่นที่

ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจำนวน 146 ราย และมารดาวันรุ่นที่เลี้ยงดูบุตรจำนวน 123 ราย ผลการวิจัยพบว่า มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมประสบความสำเร็จในหลักสูตรอบรมอาชีพ สามารถยืดระยะเวลาในการแต่งงาน และหลีกเลี่ยงการมีบุตรคนถัดมาอย่างกะทันหันได้มากกว่า มารดาที่เลี้ยงดูบุตร อีกทั้งมีแนวโน้มในการทำงานภายหลังการคลอดบุตรมากกว่ามารดาที่เลี้ยงดูบุตร และมีรายได้ครัวเรือนสูงกว่ามารดาที่เลี้ยงดูบุตร มารดาทั้งสองกลุ่มรายงานถึงความพึงพอใจเกี่ยวกับการตัดสินใจเลี้ยงดูบุตรหรือยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมในระดับสูง ถึงแม้ว่ามารดาที่ตัดสินใจเลี้ยงดูบุตรมีแนวโน้มที่จะรู้สึกพึงพอใจในการตัดสินใจเลี้ยงดูบุตรมากกว่ามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

จากการศึกษาค้นคว้า เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ผู้วิจัยพบว่า การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมีผลกระทบต่อมารดาทั้งทางด้านจิตใจ ด้านร่างกาย และด้านสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจำนวนหนึ่งต้องการความช่วยเหลือด้านจิตใจ นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่ายังไม่มีงานวิจัยในประเด็นของประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมในประเทศไทย จากช่องว่างดังกล่าวสอดคล้องความสนใจของผู้วิจัยในการศึกษาปรากฏการณ์ทางจิตใจ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแนวคิดปรากฏการณ์วิทยาในการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจากประสบการณ์ตรง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้รูปแบบการศึกษาตามแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological study) และใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามประเด็น ครอบคลุมเกี่ยวกับประสบการณ์การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมของมารดา ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเตรียมตัวก่อนการเก็บข้อมูล
  - 1.1 การเตรียมตนเองก่อนการเก็บข้อมูล
  - 1.2 การเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
2. การศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล
  - 2.1 ผู้ให้ข้อมูลและเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล
  - 2.2 พื้นที่ศึกษา
  - 2.3 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล
    - 2.3.1 ขั้นตอนการได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูล
    - 2.3.2 ขั้นตอนการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล
    - 2.3.3 ขั้นตอนการดำเนินการสัมภาษณ์
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล
7. จริยธรรมในการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล
โดยมีรายละเอียดในการเตรียมตัวแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การเตรียมตัวก่อนการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมก่อนการเก็บข้อมูล เพื่อให้การวิจัยดำเนินการถูกต้องตามกระบวนการวิจัย และได้ผลที่มีความน่าเชื่อถือได้ โดยแบ่งเป็นการเตรียมความพร้อมตนเองก่อนการเก็บข้อมูล และการเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.1 การเตรียมตนเองก่อนการเก็บข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยคือเครื่องมือหลักในการเข้าไปสัมผัสกับผู้ให้ข้อมูล โดยตรงผ่านการพูดคุย สัมภาษณ์ สังเกตและการปฏิบัติตนเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ครอบคลุมและเชื่อถือได้ (อารีย์วรรณ อ่วมตานี, 2549) ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องเตรียมความพร้อมก่อนลงสนามการวิจัย โดยมีขั้นตอนการเตรียมตนเอง ดังต่อไปนี้

1.1.1 การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัยด้านความเข้าใจเกี่ยวกับการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกให้เป็นบุตรบุญธรรม การวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแนวคำถามการสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นแนวทางในการวางแผนการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างถูกต้องตามระเบียบวิธีการวิจัย

1.1.2 การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัยด้านระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา โดยผู้วิจัยทบทวนเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา และลงทะเลียนเรียนในรายวิชาการวิจัยเชิงคุณภาพทางการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในภาคปลาย ปีการศึกษา 2551 รวมทั้งขอรับคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1.2 การเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1.2.1 ตัวผู้วิจัย เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้มาได้ซึ่งประสบการณ์ที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษามากที่สุด ผู้วิจัยจึงต้องเป็นผู้ดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง โดยอาศัยเครื่องมือประกอบอื่นๆ

1.2.2 เครื่องบันทึกเสียง ใช้บันทึกบทสนทนาของผู้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์ตรงตามให้ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อมูลไว้ และทำให้ข้อมูลที่ได้มาสามารถตรวจสอบได้

1.2.3 แบบบันทึกภาคสนาม ผู้วิจัยจะบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นขณะดำเนินการสัมภาษณ์หรือบันทึกข้อมูลต่างๆ ที่ไม่สามารถบันทึกได้ด้วยเครื่องบันทึกเสียง

1.2.4 แนวทางการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ซึ่งมีแบบมีแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guideline) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลรายละ 1 ครั้งละ 40 ถึง 120 นาที แนวทางการสัมภาษณ์ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเริ่มการสัมภาษณ์ ขั้นเข้าสู่ประเด็นที่ต้องการศึกษา และขั้นยุติการสัมภาษณ์

การสร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยสร้างแนวคำถามการสัมภาษณ์ โดยกำหนดลักษณะคำถามให้ครอบคลุมและตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยเป็นหลัก แนวคำถามการสัมภาษณ์มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด มีประเด็นกว้างๆ ที่สามารถปรับได้ตามสถานการณ์และข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ของตนเองได้อย่างอิสระ โดยผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้ทรงคุณวุฒิด้านงานวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 1 ท่าน และนักสังคมสงเคราะห์ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม จำนวน 1 ท่าน (ภาคผนวก ข หน้า 106) โดยขั้นตอนการสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นเริ่มต้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะใช้คำถามอุ่นเครื่องเกี่ยวกับเรื่องทั่วไป ก่อนที่จะเข้าถึงคำถามหลักเพื่อสร้างสัมพันธภาพและบรรยากาศที่ดีให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความคุ้นเคย และเริ่มเกิดความไว้วางใจ เช่น ท่านพอจะแนะนำให้ผู้วิจัยได้รู้จักท่านมากขึ้นสักหน่อยได้ไหมคะ

ขั้นเข้าสู่ประเด็นที่ต้องการศึกษา ผู้วิจัยเริ่มเข้าสู่คำถามหลักที่นำไปสู่ประเด็นที่ต้องการศึกษา เช่นขอให้ท่านบรรยายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในใจของท่าน เมื่อท่านตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

ขั้นการยุติการสัมภาษณ์ เมื่อถึงกำหนดเวลาที่ได้ตกลงไว้กับผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยเริ่มเปลี่ยนหัวข้อสนทนาไปเป็นเรื่องทั่วไป พร้อมกับเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลกล่าวในสิ่งที่ต้องการพูดเพิ่มเติม โดยมีแนวคำถาม เช่น ท่านมีเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวกับประสบการณ์ของท่านในเรื่องนี้ที่อยากจะเล่าให้ฟังอีกไหมคะ

โดยมีรายละเอียดของแนวคำถามในการสัมภาษณ์ในภาคผนวก ก (หน้า 104)

2. การศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.1 ผู้ให้ข้อมูลและการเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ในการวิจัยครั้งนี้ คือ มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม จำนวน 6 ราย ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อที่จะได้ผู้ให้ข้อมูลที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาได้อย่างลึกซึ้ง และตรงประเด็น ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังต่อไปนี้

1. เป็นมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม
2. เป็นมารดาที่ได้ดำเนินการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมโดยผ่านสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือ องค์การสวัสดิภาพเด็ก

3. สม่ัครใจในการเข้าร่วมการวิจัย

4. สามารถพูดคุย สื่อสารและเข้าใจภาษาไทยได้ดี

ผู้วิจัยพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณลักษณะพื้นฐานทางประชากรหลากหลาย เช่น อายุ ระยะเวลาในการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส เป็นต้น เพราะผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณลักษณะแตกต่างกันย่อมมีความคิด ความรู้สึก ต่อการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมที่แตกต่างกัน การเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณลักษณะพื้นฐานทางประชากรหลากหลายนี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมประสบการณ์การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมของมารดากลุ่มนี้อย่างแท้จริง

ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม มีเชื้อชาติไทย สัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธจำนวน 5 รายและอีก 1 รายนับถือศาสนาคริสต์ มีอายุระหว่าง 15 ถึง 40 ปี ประกอบอาชีพค้าขาย พนักงานดูแลความสะอาด พนักงานโรงแรม นักเรียน รับจ้างทั่วไป พนักงานประกอบอาหาร

ผู้ให้ข้อมูลรายชื่อที่ 1,2,3,4, และ 6 ดำเนินการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมผ่านสหทัยมูลนิธิ ซึ่งมูลนิธิได้สรรหาครอบครัวบุญธรรมชาวต่างชาติให้แก่บุตรของผู้ให้ข้อมูล ส่วนผู้ให้ข้อมูลรายชื่อที่ 5 ดำเนินการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมผ่านสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยผู้ให้ข้อมูลยกลูกให้กับบิดามารดาบุญธรรมชาวไทยซึ่งเป็นผู้ที่รู้จักกับพี่สาวของผู้ให้ข้อมูลอยู่ก่อนแล้ว ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดได้ดำเนินการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ คือความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาโดยกำเนิดของบุตรบุญธรรม ทั้งสิทธิ์และหน้าที่ถูกตัดขาดจากบุตรบุญธรรม แต่ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดก็มีโอกาสที่จะได้รับรู้ข่าวคราวความเป็นอยู่บุตร ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกรายได้รับการใส่รหัส ID (Identification) แทนการใช้ชื่อและนามสกุลจริงข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 6 ราย แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1

แสดงข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก จำแนกตามรายบุคคล

ID	อายุ (ปี)	ศาสนา	อาชีพ	ระยะเวลาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม/ ปี	ลำดับบุตรที่ยกให้เป็นบุตรบุญธรรม	อายุของบุตรในขณะที่ยกให้เป็นบุตรบุญธรรม/ ปี	วิธีการดำเนินการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม
1	40	พุทธ	ค้าขาย	17	คนที่ 1	2	ยกผ่านสหทัยมูลนิธิ
2	33	พุทธ	พนักงานดูแลความสะอาด	13	คนที่ 3	3	ยกผ่านสหทัยมูลนิธิ
3	40	พุทธ	พนักงานโรงแรม	13	คนที่ 3	1	ยกผ่านสหทัยมูลนิธิ
4	15	คริสต์	นักเรียน	1.4	คนที่ 1	2	ยกผ่านสหทัยมูลนิธิ
5	39	พุทธ	รับจ้างทั่วไป	0.6	คนที่ 6	0.6	ยกผ่านพม.*
6	40	พุทธ	พนักงานประกอบอาหาร	1.6	คนที่ 3	0.9	ยกผ่านสหทัยมูลนิธิ

หมายเหตุ: พม.* หมายถึง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2.2 พื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษา (setting) ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

2.2.1 สหทัยมูลนิธิ ตั้งอยู่เลขที่ 850/33 ถนนสุขุมวิท 71 แขวงต้นเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกสหทัยมูลนิธิเป็นพื้นที่ศึกษา เนื่องจากสหทัยมูลนิธิเป็นองค์การสวัสดิภาพเด็กเอกชนที่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กไทยเป็นบุตรบุญธรรมอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และเริ่มดำเนินงานโครงการครอบครัวบุญธรรม ตั้งแต่ พ.ศ. 2520 จนถึงปัจจุบัน รวมระยะเวลา 24 ปี จึงเป็นหน่วยงานที่มีมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจำนวนเพียงพอต่อการเก็บข้อมูล นอกจากนี้บุคลากรในหน่วยงานยังมีความยินดีให้ความอนุเคราะห์ในการค้นหาผู้ให้ข้อมูล

สหทัยมูลนิธิดำเนินงานโครงการด้านการรับบุตรบุญธรรม โดยแบ่งออกเป็น 2 โครงการ คือ โครงการครอบครัวบุญธรรม (Adoption Program) และโครงการบริการหลังการรับเด็ก

เป็นบุตรบุญธรรม (Post Adoption Services) (รายงานประจำปี 2552 สหทัยมูลนิธิ, ไม่ระบุปีที่พิมพ์)

1. โครงการครอบครัวบุญธรรม (Adoption Program) ได้ให้บริการ ดังต่อไปนี้
  - 1) บริการข้อมูลแก่ครอบครัวชาวไทย และ ชาวต่างชาติที่ต้องการรับทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
  - 2) บริการเป็นสื่อกลางการติดต่อระหว่างครอบครัวบุญธรรมกับครอบครัวอุปการะหรือครอบครัวที่แท้จริงในกรณีที่ต้องการทราบข่าวเกี่ยวกับเด็กหรือการที่เด็กอยากทราบเรื่องราวภูมิหลังของตน
  - 3) การประเมินความเหมาะสมของเด็กในสถานสงเคราะห์ที่ต้องการครอบครัวบุญธรรม โดยทางมูลนิธิจะเข้าไปประเมินสภาพเด็กในสถานสงเคราะห์ที่ต้องการจัดหาครอบครัวบุญธรรม พร้อมทั้งการเยี่ยมเยียนเด็กและการติดตามพัฒนาการเป็นระยะ
    - องค์กรต่างประเทศที่ให้ความร่วมมือในการจัดหาครอบครัวบุญธรรม ได้แก่
      - 1) Holt International Children's Services (USA)
      - 2) Children of the World (Norway)
      - 3) Save the Children Finland (Finland)
      - 4) Adoption Centre (Sweden)
2. โครงการบริการหลังการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (Post Adoption Services) ได้ให้บริการ ดังต่อไปนี้
  - 1) เป็นสื่อกลางซึ่งให้เด็กที่เดินทางไปอยู่กับครอบครัวบุญธรรมได้ติดต่อกับครอบครัวอุปการะและครอบครัวแท้จริง
  - 2) จัดโครงการกลับสู่มาตุภูมิ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กซึ่งไปอยู่กับครอบครัวบุญธรรมได้เดินทางกลับมารู้จักบ้านเกิดของตน และมีโอกาสได้พบปะเยี่ยมเยียนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตนเอง
  - 3) เปิดโอกาสให้มารดาที่แท้จริงตลอดจนบุคคลภายในครอบครัวของเด็กที่เดินทางไปอยู่กับครอบครัวบุญธรรม ได้ติดต่อทราบข่าวคราวของเด็กผ่านสื่อต่างๆ อาทิเช่น จดหมาย ภาพถ่าย และของขวัญในโอกาสต่างๆ ซึ่งการติดต่อในลักษณะนี้จะต้องได้รับการยินยอมจากทั้งสองฝ่าย

การบริการของทางมูลนิธิที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สิ่งสำคัญ คือ การที่มูลนิธิได้พยายามหาภาพเรื่องราวที่เกิดขึ้นต่างๆ ในอดีตของเด็กมาปะติดปะต่อกับภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน เพื่อให้เด็กได้ค้นหาความเป็นจริงของตนเอง

2.3 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.3.1 ขั้นตอนการได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูล

การได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยทำการค้นหาผู้ให้ข้อมูลหลักตามคุณสมบัติที่กำหนด ด้วยการดำเนินการ 2 วิธี ได้แก่

1. การค้นหาผู้ให้ข้อมูลโดยการขอความร่วมมือจากบุคลากรของสหทัยมูลนิธิ ที่ปฏิบัติงานด้านการรับบุตรบุญธรรม เริ่มจากผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือ ค้นหาผู้ที่มีคุณสมบัติเข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลจากคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไปยังผู้บริหารสหทัยมูลนิธิ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย โดยทำหนังสือขออนุญาตอย่างเป็นทางการ

เมื่อได้รับการอนุมัติแล้ว ผู้วิจัยจึงเข้าพบบุคลากรในสหทัยมูลนิธิ ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม เพื่อแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย การดำเนินการวิจัย และขอความร่วมมือในการเป็นผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูล (Gatekeeper) อำนวยความสะดวกในการค้นหาผู้ที่มีคุณสมบัติเข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ สำนวจจำนวน ความเป็นไปได้ในการเข้าถึงผู้ที่มีคุณสมบัติเข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูล และความเป็นไปได้ของผู้ที่มีคุณสมบัติเข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลในการให้ความร่วมมือในการวิจัย ซึ่งพบว่าบุคลากรในหน่วยงานยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการเป็นผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูลทั้งสิ้น 2 ราย และพบว่าผู้ให้ข้อมูลสมัครใจเข้าร่วมการวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 5 ราย

2. การค้นหาผู้ให้ข้อมูลโดยการขอความร่วมมือจากบุคลากรประจำ

โรงพยาบาลรัฐบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นผู้ที่รู้จักกับผู้วิจัยอยู่แล้ว ทำการติดต่อประสานงานกับบุคลากรในสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ปฏิบัติหน้างานด้านการรับบุตรบุญธรรม เพื่อขอความร่วมมือในการเป็นผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูล (Gatekeeper) อำนวยความสะดวกในการค้นหาผู้ให้ข้อมูล เมื่อได้รับความร่วมมือ ผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูลจึงค้นหารายชื่อมารดาได้ที่ยกมอบบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมผ่านสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในจังหวัดดังกล่าวจากทะเบียนประวัติ ผู้วิจัยจึงทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง คือ เป็นมารดาที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง เนื่องจากการเดินทางจากกรุงเทพมหานครไปยังจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีระยะทาง 630 กิโลเมตร และการเดินทางจากอำเภอเมืองไปยังอำเภอเมืองรอบนอกมีระยะทางกว่า 30 ถึง 100 กิโลเมตร ซึ่งมีระยะทางห่างไกลจากอำเภอเมือง และผู้วิจัยไม่มีความชำนาญเส้นทางในจังหวัดดังกล่าวจึงเลือกผู้ให้ข้อมูลที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง

จากนั้นผู้วิจัยเดินทางไปยังจังหวัดดงหลวงโดยรถโดยสารประจำทาง เพื่อทำการติดตามค้นหามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง ซึ่งผู้วิจัยพบมารดาของผู้ที่เข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูล 1 รายตามที่อยู่ในทะเบียนประวัติ จากการพูดคุยเบื้องต้นผู้วิจัยพบว่า มารดาของผู้ที่เข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลไม่สะดวกใจที่จะให้บุตรสาวของตนเองเข้าร่วมการวิจัย นอกจากนี้ผู้วิจัยไม่พบผู้ที่เข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลรายอื่นๆ ที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองตามที่อยู่ปรากฏในทะเบียนประวัติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในเขตอำเภอใกล้เคียงกับอำเภอเมือง แล้วจึงเดินทางไปพบผู้ที่เข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูล ซึ่งการเดินทางจากอำเภอเมืองไปจังหวัดดงหลวงมีระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร จากการพูดคุยเบื้องต้นก่อนทำการสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลไม่สะดวกใจที่จะเข้าร่วมการวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่ทำการสัมภาษณ์ผู้ที่เข้าข่ายเป็นผู้เข้าร่วมการวิจัยคนดังกล่าว

เมื่อผู้วิจัยไม่สามารถติดตามผู้ที่เข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองได้ ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูลประสานงานกับบุคลากรของสำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ปฏิบัติงานอยู่นอกเขตอำเภอเมือง เพื่อทำการค้นหาผู้ที่เข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองรายอื่นๆ ซึ่งพบมารดาที่เข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลจำนวน 1 ราย เนื่องจากผู้ที่เข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลไม่มีหมายเลขโทรศัพท์ส่วนตัว ผู้วิจัยจึงขออนุเคราะห์จากบุคลากรของสำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการเดินทางไปพบกับผู้ที่เข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลเพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัย เมื่อผู้ที่เข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลมีความยินดีเข้าร่วมการวิจัย บุคลากรท่านดังกล่าวจึงโทรศัพท์ติดต่อกับผู้วิจัยและให้ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดของการวิจัยอีกครั้งหนึ่งกับผู้เข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง เมื่อผู้เข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลยืนยันเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยจึงทำการนัดหมาย วันและเวลาในการสัมภาษณ์ตามผู้ให้ข้อมูลสะดวก

2.3.2 ขั้นตอนการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล

1. การเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1,2,3,4 และ 6 เริ่มต้นจากผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูล ผู้ที่เป็นบุคลากรของสหทัยมูลนิธิ ทำการติดต่อสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัยจากผู้ให้ข้อมูล รายที่ 1,2,3,4, และ 6 โดยชี้แจงรายละเอียดเบื้องต้นเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการวิจัย เมื่อผู้ให้ข้อมูลมีความยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย ผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูล จะทำการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ ตามความความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูล โดยผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1, 2 และ 4 สะดวกที่จะให้การสัมภาษณ์ที่สหทัยมูลนิธิ ซึ่งขั้นตอนการทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 ราย มีความคลึงคล้ายกัน โดยเริ่มต้นจากผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูลได้แจ้งกำหนดการในการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย ตามวัน เวลาที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวกใจให้ผู้วิจัยทราบ เมื่อผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลเดินทางมาถึงยังมูลนิธิ ผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่

แหล่งข้อมูลได้จัดห้องประชุมของมูลนิธิใช้เป็นสถานที่เก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากที่ผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูลแนะนำผู้วิจัยให้รู้จักกับผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 พร้อมกับอธิบายรายละเอียดของการวิจัยคร่าวๆ ให้ผู้ข้อมูลทราบ จากนั้นผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูลจึงให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลตามลำดับ ผู้วิจัยให้มาพบกับผู้ให้ข้อมูลเพื่อชี้แจงรายละเอียด และถามความสนใจในการเข้าร่วมการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 และ 6 มีขั้นตอนการทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีความคล้ายคลึงกัน เริ่มต้นจากผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูลได้ติดต่อผู้ให้ข้อมูลในเบื้องต้นเกี่ยวกับความร่วมมือในการวิจัย จากนั้นเมื่อผู้ให้ข้อมูลมีความสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย ผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูลจึงให้หมายเลขโทรศัพท์ของผู้ให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย เพื่อทำการนัดหมายกับผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง

โดยผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 มีความสะดวกใจที่จะทำการสัมภาษณ์ ณ ที่พักของตนเอง ใน จังหวัดทางภาคตะวันออก ผู้วิจัยจึงได้เดินทางไปยังที่พักของผู้ให้ข้อมูลโดยรถโดยสารประจำทาง ซึ่งที่พักของผู้ให้ข้อมูลมีลักษณะเป็นห้องเช่า ผู้คนไม่พลุกพล่านเนื่องจากช่วงเวลาทำการสัมภาษณ์เป็นช่วงที่ผู้พักอาศัยต่างออกไปทำงาน ทำให้สถานที่เงียบสงบเหมาะแก่การสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 มีความสะดวกใจที่จะทำการสัมภาษณ์ ณ ห้างสรรพสินค้าแห่งใหญ่ ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้เลือกร้านอาหารภายในห้างสรรพสินค้าเป็นสถานที่ในการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยพบว่า แม้ว่าจะช่วงเวลาทำการสัมภาษณ์จะไม่มีผู้มารับประทานอาหารภายในร้านอาหารดังกล่าวมากนัก แต่ก็ยังคงมีเสียงผู้มารับประทานอาหารแทรกเข้ามาเป็นระยะๆ อาจทำให้สมาธิในการพูดคุยของผู้ให้ข้อมูลและผู้วิจัยลดลงบ้าง และผู้ให้ข้อมูลอาจจะไม่สามารถบอกเล่าเรื่องราวต่างๆอย่างเต็มที่

2. การเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 เริ่มต้นจากผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูล ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ปฏิบัติงานประจำอำเภอในจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำการติดต่อสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัย โดยชี้แจงรายละเอียดเบื้องต้นเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการวิจัย เมื่อผู้ให้ข้อมูลมีความยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย ผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูลจึงได้โทรศัพท์มายังผู้วิจัย เพื่อให้ผู้วิจัยได้พูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลโดยตรงกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิเคราะห์อีกครั้ง แต่เนื่องจากระยะห่างจากบ้านของผู้ให้ข้อมูลมายังอำเภอมีระยะทางประมาณ 100 กว่ากิโลเมตร และผู้วิจัยไม่มีความคุ้นเคยในพื้นที่ ผู้วิจัยจึงขอความอนุเคราะห์จากผู้ให้ข้อมูลให้เดินทางมาพบกับผู้วิจัยที่โรงพยาบาลของรัฐในอำเภอเมือง เพื่อทำการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยก็มีความยินดีที่จะเดินทางมาพบกับผู้วิจัยตามสถานที่ที่ได้จัดเตรียมไว้ ในวัน เวลาที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวก โดยสถานที่ที่ใช้ในการ

สัมภาษณ์เป็นบ้านพักบุคลากรที่ทำงานในโรงพยาบาล และตั้งอยู่ในเขตโรงพยาบาล เหมาะแก่การทำการสัมภาษณ์เนื่องจากมีความเป็นส่วนตัว ไม่พุกพลานด้วยผู้คน เมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจึงได้มอบค่าเดินทางและค่าตอบแทนในการเข้าร่วมการวิจัยให้แก่ผู้ให้ข้อมูล

2.3.3 ขั้นตอนการดำเนินการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ตามขั้นตอนซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยแนะนำตนเอง พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดของการวิจัยในครั้งนี้ให้ผู้ให้ข้อมูลเข้าใจ ได้แก่ ชื่อโครงการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงและการจดบันทึกขณะสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ตรงตามที่คุณให้ข้อมูลได้ให้สัมภาษณ์ ระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ 1 ถึง 1.30 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยจะนำข้อสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องตามที่ได้ให้สัมภาษณ์ อีกทั้งให้ผู้ให้ข้อมูลเสนอแนะเพิ่มเติมหากข้อมูลยังไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยอธิบายเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลได้รับเลือกเข้าเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ความสำคัญและคุณค่าของข้อมูลที่จะได้รับจากผู้ให้ข้อมูล

2. ผู้วิจัยอธิบายความเคร่งครัดในการพิทักษ์และการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลจะนำมาถอดเทปเป็นตัวอักษรและจะไม่มีที่บันทึกชื่อ นามสกุลที่แท้จริงของผู้ให้ข้อมูลลงในแถบบันทึกเสียงหรือบันทึกที่อยู่ในข้อมูล แต่จะใช้รหัสตัวเลขหรือนามสมมติแทนผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจะเป็นผู้เก็บแถบบันทึกเสียงและข้อมูลเหล่านั้นไว้ในตู้เหล็กปิดกุญแจเพื่อไม่ให้ผู้อื่นเข้าถึงได้และจะทำลายแถบบันทึกเสียงทันทีเมื่อเสร็จสิ้นการวิจัย ผู้วิจัยจะไม่มีการพิมพ์เผยแพร่หรือเปิดเผย ชื่อ นามสกุล ตลอดจนข้อมูลส่วนตัวอื่นๆ ที่จะเปิดเผยถึงผู้ให้ข้อมูลหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องแก่สาธารณชน หากมีการเสนอผลการวิจัยจะนำเสนอเฉพาะเชิงวิชาการและนำเสนอเป็นภาพรวมเท่านั้น โดยไม่มีข้อมูลใดในรายงานการวิจัยที่จะสามารถระบุถึงผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลสามารถเลือกไม่ตอบคำถามใดๆ ที่รู้สึกไม่สะดวกใจ หรือยุติการให้ความร่วมมือในขั้นตอนต่างๆ ของการวิจัย โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้นต่อผู้ให้ข้อมูล นอกจากนี้ผู้วิจัยจะอธิบายถึงความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นขณะสัมภาษณ์และในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลเกิดความรู้สึก สะเทือนใจหรือไม่สบายใจใด ๆ อันเนื่องมาจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะส่งต่อผู้ให้ข้อมูลไปยังหน่วยงานที่ให้บริการช่วยเหลือการปรึกษาด้านจิตใจ เช่น โรงพยาบาลของรัฐหรือเอกชน สถานีนอนามัย หรือ หน่วยงานต่างๆ ที่ให้บริการการปรึกษาด้านจิตใจใกล้บ้านผู้ให้ข้อมูล เป็นต้น

3. จากนั้นผู้วิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านเอกสารข้อมูลสำหรับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย และผู้วิจัยจะสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัยของผู้ให้ข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง เมื่อผู้ให้

ข้อมูลยืนยันความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยจะขอให้ผู้ให้ข้อมูลลงนามแฝงหรือประทับลายนิ้วมือในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัยก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

4. ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยและความวางใจกับผู้ให้ข้อมูล เริ่มจากการพูดคุยในเรื่องทั่วไป หลังจากผู้วิจัยเห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีความพร้อมให้การสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยสังเกตจากสีหน้า ท่าทางของผู้ให้ข้อมูล และการสอบถามความสมัครใจในการสัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่ง ผู้วิจัยจึงเข้าสู่ประเด็นการสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์เริ่มต้นจากคำถามอุ่นเครื่อง จากนั้นจึงเข้าสู่คำถามหลักตามแนวคำถามการสัมภาษณ์ที่ได้เตรียมไว้

5. เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลครบตามประเด็นที่ต้องการ ครบกำหนดเวลาที่ได้ชี้แจงให้กับผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจะยุติการสัมภาษณ์และเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัยภายหลังการสัมภาษณ์

6. ผู้วิจัยแสดงความขอบคุณผู้ให้ข้อมูลที่เสียสละเวลาในการให้สัมภาษณ์และที่ได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย พร้อมกับย้ำให้ผู้ให้ข้อมูลทราบถึงการพิทักษ์และการรักษาความลับของข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง ผู้วิจัยทำการนัดหมายในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไปและชี้แจงการกลับมาหาผู้ให้ข้อมูลอีกครั้งเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการ ดังนี้คือ

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีแนวทางการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

2. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยสังเกต ลักษณะสีหน้า ท่าทาง อารมณ์ในการแสดงออกของผู้ให้ข้อมูลในขณะที่ให้การสัมภาษณ์

3. การบันทึกภาคสนาม ผู้วิจัยบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลให้การสัมภาษณ์ บรรยายกิริยาท่าทาง ลักษณะสีหน้า อารมณ์ในการแสดงออกของผู้ให้ข้อมูลในขณะที่ให้การสัมภาษณ์ การบันทึกคำให้สัมภาษณ์ หรือจดบันทึกข้อมูลอื่นๆ ที่ไม่สามารถบันทึกได้ด้วยเครื่องบันทึกเสียง (อารีย์วรรณ อ่วมตานี, 2549)

4. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2553 ถึง 9 มีนาคม พ.ศ. 2554 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (ID 1 ถึง 6) คนละ 1 ครั้ง โดยวันที่ทำการสัมภาษณ์ และระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน สามารถแจกแจงได้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2

วันที่ทำการสัมภาษณ์ และระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย

ID	วันที่ทำการสัมภาษณ์	ระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์
1	19 กันยายน 2553	1 ชั่วโมง 30 นาที
2	24 กันยายน 2553	40 นาที
3	22 พฤศจิกายน 2553	1 ชั่วโมง
4	7 ธันวาคม 2553	40 นาที
5	5 กุมภาพันธ์ 2554	40 นาที
6	11 มีนาคม 2554	1 ชั่วโมง 30 นาที

ระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ดังที่แสดงในตารางที่ 2 เป็นระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ที่ไม่รวมระยะเวลาในการสร้างสัมพันธภาพก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้ง ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เวลาสร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูลประมาณ 30 ถึง 40 นาที หรือผู้วิจัยเห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีความพร้อมในการสัมภาษณ์ จากการสังเกตลักษณะสีหน้า ท่าทาง อารมณ์ในการแสดงออกของผู้ให้ข้อมูลแล้วจึงเริ่มต้นทำการสัมภาษณ์

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลทำการสัมภาษณ์บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม จำนวน 2 ท่าน โดยบุคลากรท่านแรกทำการสัมภาษณ์ในวันที่ 9 มีนาคม 2554 ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 1 ชั่วโมง และบุคลากรท่านที่ 2 ทำการสัมภาษณ์ในวันที่ 11 มีนาคม 2554 ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 1 ชั่วโมง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามขั้นตอนต่อไปนี้

5.1 ผู้วิจัยถอดความจากเทปบันทึกการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดแบบคำต่อคำ (Verbatim) ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลโดยการอ่านบันทึกการถอดความพร้อมกับการฟังเครื่องบันทึกเสียงซ้ำ

5.2 ผู้วิจัยอ่านบทสัมภาษณ์หลายๆ ครั้งเพื่อให้เกิดความเข้าใจ จากนั้นผู้วิจัยทำการใส่รหัสความ (Coding) จากข้อความในบทสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษาออกมา

5.3 นำรหัสที่ได้จากการถอดความมาจัดเป็นประเภท (Category) หรือบางครั้งเรียกว่าประเด็นย่อย (Subtheme) แล้วทำการสรุปรวมประเภทของเนื้อหาหรือประเด็นย่อยมาสรุปเป็นประเด็นหลัก (Theme)

6. การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล (Trustworthiness)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล ได้แก่ ความเชื่อถือได้ของข้อมูล (Credibility) ความสามารถในการยืนยัน (Confirmability) และการถ่ายโอนข้อมูล (Transferability) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.1 ความเชื่อถือได้ของข้อมูล

6.1.1 ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย ได้แก่ การบันทึกการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การบันทึกภาคสนาม และข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ มาตรวจสอบความสอดคล้องกัน

6.1.2 ผู้วิจัยมีการตรวจสอบการดำเนินการวิจัยและผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer debriefing) ซึ่งได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยผู้วิจัยเริ่มจากการนำข้อมูลที่บันทึกได้จากการถอดความแบบคำต่อคำ การใส่รหัสความเบื้องต้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบการสัมภาษณ์และการใส่รหัสความ แล้วนำคำแนะนำที่ได้รับมาปรับปรุงการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลรายต่อไป และระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเป็นระยะๆ หลังจากที่ข้อมูลอิ่มตัว ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อสรุปที่ได้ทั้งหมดไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบและปรับปรุงตามคำแนะนำ

6.1.3 ผู้วิจัยนำข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลไปให้ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 3 ราย ตรวจสอบความถูกต้อง (Member checking) พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล หรืออธิบายเพิ่มเติมในกรณีที่ข้อมูลไม่ชัดเจนและเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่ครบ

6.2 ความสามารถในการยืนยัน

6.2.1 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและบันทึกข้อมูลไว้อย่างเป็นระบบสามารถตรวจสอบได้ โดยเริ่มจากการบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์จากเครื่องบันทึกเสียง การถอดความการสัมภาษณ์จากเครื่องบันทึกเสียงแบบคำต่อคำ จากนั้นผู้วิจัยได้ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลโดยการอ่านบันทึกการถอดความพร้อมกับการฟังเครื่องบันทึกเสียงซ้ำ

6.2.2 ผู้วิจัยใช้วิธีการอ้างอิงคำพูด (Direct quotes) ของผู้ให้ข้อมูลในการนำเสนอข้อมูล โดยใช้ถ้อยคำของผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด เมื่อมีความจำเป็นต้องตัดคำพูดบางคำของผู้ให้ข้อมูลไป ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการกระทำเพื่อให้มีการสื่อความหมายที่กระชับชัดเจนขึ้น โดยที่ความหมายเดิมไม่เปลี่ยนแปลง โดยคำพูดของผู้ให้ข้อมูลมีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูล

6.2.3 ผู้วิจัยทำการบันทึกภาคสนาม โดยจดรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลให้การสัมภาษณ์ เช่น บันทึกอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของผู้ให้ข้อมูลในขณะที่ให้การสัมภาษณ์ เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับบันทึกการถอดความการสัมภาษณ์

6.2.4 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การใส่รหัสความ (Coding) การจัดประเภท (Category) การสรุปประเด็นหลัก (Theme) ต่างๆ มาปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

6.3 การถ่ายโอนข้อมูล

งานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยไม่ได้มีจุดมุ่งหมายในการถ่ายโอนข้อมูลไปยังประชากรกลุ่มอื่น แต่อาจนำผลการวิจัยไปปรับใช้กับกลุ่มประชากรที่มีบริบทใกล้เคียงกับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งได้แก่ มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการนำผลการวิจัยไปใช้ของผู้อ่านผลงานวิจัย

7. จริยธรรมในการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลดังนี้

7.1 การวิจัยครั้งนี้ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2553

7.2 ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลตามความสมัครใจ โดยขอความร่วมมือความร่วมมือจากบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการรับบุตรบุญธรรม สอบถามความสมัครใจผู้ที่มีคุณสมบัติเข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลในการเข้าร่วมการวิจัย เนื่องจากผู้วิจัยได้คำนึงถึงจริยธรรมและสิทธิของผู้ที่คุณสมบัติเข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ เพราะตามกระบวนการทางกฎหมายไม่อนุญาตให้ผู้ใดโฆษณารูป ชื่อหรือข้อความใดซึ่งจะทำให้รู้จักตัวเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม บิดามารดาที่แท้จริงหรือผู้ของเด็กที่เป็นบุตรบุญธรรม (พระราชบัญญัติรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม, 2522) ดังนั้นการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมสำหรับบุคคลกลุ่มนี้อาจเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนหรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความลับ การวิจัยครั้งนี้อาจส่งผลกระทบต่อบุคคลกลุ่มนี้ เช่น เกิดความรู้สึกสูญเสียความเป็นส่วนตัว หรือเกิดความรู้สึกสะเทือนใจเมื่อนึกถึงประสบการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงไม่เข้าถึงผู้ที่คุณสมบัติเข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลจนกว่าจะได้รับความยินยอมจากบุคคลเหล่านั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือบุคลากรที่เกี่ยวข้องสอบถามความสมัครใจผู้ที่มีคุณสมบัติเข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเกี่ยวกับความร่วมมือในการทำวิจัย หากผู้ที่มีคุณสมบัติเข้าข่ายเป็นผู้ให้ข้อมูลยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย บุคลากรในหน่วยงานจะแนะนำผู้ให้ข้อมูลได้รู้จักกับผู้วิจัย จากนั้นผู้วิจัยจะติดต่อกับผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง และที่อยู่หรือหมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ เพื่อนัดหมายทำการสัมภาษณ์ ตามวัน เวลา และสถานที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวกในการสัมภาษณ์ โดยคำนึงถึงความสะดวกใจ ความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลเป็นหลัก

7.3 ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียด เกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่จะสัมภาษณ์ วัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ ขั้นตอนในการสัมภาษณ์ การขออนุญาตบันทึกเสียงการสนทนาและการจัดบันทึกขณะสนทนา ระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง จำนวนครั้งในการสัมภาษณ์ การนำข้อสรุปที่ได้จากการ สัมภาษณ์กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องตามที่ได้ให้สัมภาษณ์ สถานที่ที่ใช้ในการ สัมภาษณ์

7.4 การพิทักษ์และการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล การทำลายแถบบันทึกเสียงเมื่อสิ้นสุด การวิจัย การไม่เปิดเผยชื่อนามสกุลหรือข้อมูลใดๆ ที่จะสามารถเกี่ยวข้องกับข้อมูลลงในแถบ บันทึกเสียงและบันทึกที่อยู่ในข้อมูล การใช้รหัสตัวเลขหรือนามสมมติแทนผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บ แถบบันทึกเสียงและข้อมูลเหล่านั้นไว้ในตู้เหล็กปิดกุญแจเพื่อไม่ให้ผู้อื่นเข้าถึงได้และทำลายแถบ บันทึกเสียงทันทีเมื่อเสร็จสิ้นการวิจัย การใช้การนำข้อมูลเอกสารจากการสัมภาษณ์ไปอภิปราย เผยแพร่ในลักษณะข้อมูลโดยรวมและเฉพาะการนำเสนอทางวิชาการเท่านั้น ไม่มีการพิมพ์เผยแพร่ หรือเปิดเผย ชื่อ นามสกุล ตลอดจนข้อมูลส่วนตัวอื่นๆ ที่จะเปิดเผยถึงผู้ให้ข้อมูลหรือบุคคลอื่นที่ เกี่ยวข้องแก่สาธารณชนและไม่มีข้อมูลใดในรายงานการวิจัยที่จะสามารถระบุถึงผู้ให้ข้อมูล

7.5 ผู้วิจัยอธิบายความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นขณะสัมภาษณ์และในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลเกิด ความรู้สึกสะเทือนใจ ความรู้สึกไม่สบายใจหรือภาวะอื่นๆ ขณะให้การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะยุติการ สัมภาษณ์และให้ช่วยเหลือตามกำลังความสามารถ เช่น ผู้วิจัยจะเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้ระบาย ความรู้สึกและรับฟังเรื่องราวของผู้ให้ข้อมูล คอยปลอบใจและให้กำลังใจเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลคลายจาก ความรู้สึกสะเทือนใจ ความรู้สึกไม่สบายใจนั้น และติดต่อหาหน่วยงานที่ให้บริการช่วยเหลือด้านจิตใจ เช่น โรงพยาบาลของรัฐหรือเอกชน สถานีอนามัย หรือ หน่วยงานต่างๆ ใกล้บ้านผู้ให้ข้อมูล ที่ให้บริการ การปรึกษาด้านจิตใจ เป็นต้น หรือผู้วิจัยจะส่งต่อไปกับนักจิตวิทยาการปรึกษาเพื่อให้ท่านได้รับการ ช่วยเหลือในทันทีโดยจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในส่วนนี้หรือผู้วิจัยอาจจะเป็นผู้ให้การปรึกษาแก่ท่านด้วย ตนเองหากอยู่ในระยะเวลาที่การวิจัยใกล้เสร็จสิ้นแล้ว

7.6 ผู้ให้ข้อมูลสามารถเลือกไม่ตอบคำถามใดๆ ที่รู้สึกไม่สะดวกใจ หรือสามารถยุติการให้ ความร่วมมือในขั้นตอนต่างๆ ของการวิจัย โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้นต่อผู้ให้ข้อมูล

7.7 ผู้วิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านเอกสารข้อมูลสำหรับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย และจะสอบถาม ความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัยของผู้ให้ข้อมูล เมื่อผู้ให้ข้อมูลยืนยันความสมัครใจในการเข้าร่วม การวิจัย ผู้วิจัยจะขอให้ผู้ให้ข้อมูลลงนามแผ่นหรือประทับลายนิ้วมือในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Informed consent form) ก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ และมีการเก็บใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัยหรือ ข้อมูลต่างๆ ไว้อย่างปลอดภัย โดยเก็บไว้ในตู้เหล็กปิดกุญแจเพื่อไม่ให้ผู้อื่นเข้าถึงได้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยเรื่อง “ประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม” เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพตามระเบียบวิธีวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย อารมณ์ ความรู้สึก ความคิดของมารดาที่เกิดขึ้น ครอบคลุมระยะเวลาตั้งแต่ก่อนการตัดสินใจยก บุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจนถึงการใช้ชีวิตภายหลังการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม สามารถแบ่งผล การวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คือ ประสบการณ์ชีวิตของมารดาที่ยกบุตรให้ เป็นบุตรบุญธรรม และส่วนที่ 2 คือ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยก บุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

ส่วนที่ 1 ประสบการณ์ชีวิตของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม โดยชื่อที่ปรากฏอยู่ใน ข้อมูลทั้งหมดเป็นนามสมมติ

นก

นก อายุ 40 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ทางภาคเหนือ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันประกอบอาชีพค้าขายอยู่ในกรุงเทพมหานคร และอาศัยอยู่กับลูกชายวัย 14 ปี ซึ่งเป็นลูก คนสุดท้ายของนก โดยนกยกลูกคนแรกให้เป็นบุตรบุญธรรม นกเล่าถึงชีวิตในวัยเด็กว่าเธออาศัยอยู่ กับยายมาตั้งแต่เล็ก เนื่องจากบิดามารดาของเธอแยกทางกัน และบิดามารดาต่างไม่สนใจมาเยี่ยม มาหาเธอบ่อยนัก นกเติบโตมาพร้อมกับความรู้สึกโดดเดี่ยว อ้างว้าง ขาดความรักความอบอุ่นจาก บิดาและมารดา เมื่อนกอายุ 13 ปี นกถูกมารดา ยายและญาติ ไล่ออกจากบ้านเป็นโthouseฐานหนี โรงเรียนไปเที่ยวกับเพื่อนเพียงครั้งเดียว เธอถูกมารดาและญาติตี ด่าทอ และเขาเหล่านั้นลง ความเห็นว่าไม่อนุญาตให้เธอเรียนหนังสืออีกต่อไปเพราะเธอเป็นเด็กใจแตกอยากมีสามี ไม่สนใจที่จะ เรียนหนังสือ นกถูกมารดาตัดขาดความเป็นแม่ลูกและถูกไล่ออกจากบ้านในที่สุด นกรู้สึกเสียใจ โดดเดี่ยวอ้างว้าง แม้เธอจะอธิบายเหตุผลและขอโทษต่อการกระทำผิดของตนเองอย่างไรก็ไม่มีใคร รับฟังเหตุผลเลย นับจากนั้นนกไม่มีที่พักอาศัยเป็นหลักแหล่ง เธอไปขออาศัยอยู่กับเพื่อน โดยตอน กลางวันเธอต้องทำงานบ้านแลกกับการพักอาศัยและตอนกลางคืนต้องทำงานเป็นเด็กเสิร์ฟในผับ เธอเริ่มคบหาผู้ชายเพราะต้องการมีใครสักคนมาดูแล คอยอยู่เคียงข้างเวลาที่เธอมีปัญหา และมีที่ พักอาศัยหลับนอน เมื่อนกรู้ว่าตนเองตั้งครรภ์ เธอได้แจ้งกับฝ่ายชายให้ทราบ เขาได้ให้เงินเธอ จำนวนหนึ่งเพื่อให้เธอไปทำแท้ง นกตัดสินใจเดินทางคลินิกทำแท้งตามลำพัง ทำที่สุดเธอตัดสินใจ เก็บลูกไว้เพราะรู้สึกกลัวความเจ็บปวด กลัวความตายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการทำแท้งโดยไม่รู้ตัว

ความกังวลใจที่หนักมีจึงกลายเป็นว่าเธอจะทำอย่างไรกับอนาคตข้างหน้า เธอไม่รู้ว่าจะเลี้ยงดูบุตรได้อย่างไร เธอนำเงินจำนวนดังกล่าวเลี้ยงดูตนเองและลูกในท้อง เธอรู้จักกับสหทัยมูลนิธิจากคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย เธอขอรับความช่วยเหลือจากสหทัยมูลนิธิ จากนั้นเธอจึงเข้าพักในบ้านพักของมูลนิธิจนกระทั่งคลอด เธอตัดสินใจฝากลูกให้มูลนิธิเลี้ยงดู โดยมีข้อตกลงว่าจะฝากมูลนิธิเลี้ยงดูลูกเป็นเวลา 1 ปี จากนั้นเธอจึงทำงานเป็นเด็กเสิร์ฟอยู่ในบาร์ นกมาเยี่ยมลูกที่มูลนิธิบ้าง แต่เธอก็ยังไม่มีเงินเก็บเพราะเงินเดือนที่ได้เพียงเดือนละ 3 พันบาท เมื่อจ่ายค่าที่พักก็แทบไม่เหลือเก็บ

เมื่อถึงเวลาที่นกร้องมารับลูกคืน นกร้องลาออกจากงานมาเลี้ยงลูก ขณะนั้นเธอมีเงินติดตัวอยู่เพียงเล็กน้อย นกร้องตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของตนเองและลูก เธอรับรู้ว่าตนเองไม่สามารถเลี้ยงดูลูกได้ ถ้าพึ่งรายได้จากการเป็นเด็กเสิร์ฟในแต่ละเดือนก็แทบไม่เพียงพอใช้จ่าย และเธอก็ไม่มีเงินพอที่จะจ้างมาคนเลี้ยงลูกเพื่อให้เธอออกไปทำงาน สุดท้ายก็ตัดใจยกลูกให้มูลนิธิจัดหาครอบครัวบุญธรรมต่อไป นกร้องคิดว่าถ้าให้ลูกอยู่กับเธอก็ไม่รู้จะกินอะไร และคิดว่าถ้าลูกไปอยู่กับครอบครัวบุญธรรม ลูกคงมีอนาคตที่ดีกว่าอยู่กับเธอเป็นแน่ นกร้องว่าถ้าหากมีใครสักคนอยู่เคียงข้าง ช่วยเธอเลี้ยงดู เธอก็จะไม่ยกลูกให้ใครเลย แต่สิ่งที่เป็นอยู่คือ มารดาได้ตัดแม่ตัดลูกกับเธอไปแล้ว ญาติพี่น้องก็ไม่มีใครหยิบยื่นความช่วยเหลือ เธอรู้สึกว่ถ้ามีแม่ มีญาติพี่น้องเธออยู่เคียงข้างเธอ เธอก็จะเอาลูกไว้และออกไปหางานทำ

เมื่อลูกจากเธอไป 2 ถึง 3 วันแรกเธอคิดถึงลูก กินไม่ได้นอนไม่หลับ หลังจากนั้นความรู้สึกเสียใจก็คลายลงไปบ้าง จนกระทั่งเธอก็ยังคงคิดถึงลูกอยู่ทุกวัน บางครั้งถ้าเธอมีโอกาส เธอจะซื้อของมีค่าเก็บไว้ให้ลูก เช่น เครื่องประดับ เหรียญ เป็นต้น นกร้องมีโอกาสได้พบกับลูกอีกครั้งหลังจากพลัดพรากจากกันไปถึง 14 ปี ความรู้สึกที่เธอได้พบหน้าลูกคือความรู้สึกตื่นตันใจ ปลื้มใจที่ลูกยังมีชีวิตอยู่ให้หนักได้พบเจอ และเธอมีโอกาสได้พบกับลูกอีกครั้งเมื่อลูกอายุได้ 17 ปี เธอรู้สึกดีใจที่ลูกอยากเจอเธออีกครั้ง นกร้องมีความรู้สึกว่อยากให้ลูกเข้าใจและยอมรับเธอในฐานะแม่

ดาว

ดาว อายุ 33 ปี ประกอบอาชีพพนักงานทำความสะอาด ดาวมีลูกทั้งหมด 3 คน ปัจจุบันดาวอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครร่วมกับบุตรชายคนโต บุตรสาวคนถัดมาอาศัยอยู่กับญาติที่ต่างจังหวัด ส่วนบุตรชายคนเล็กเธอได้ยกบุตรไปเมื่อ 13 ปีก่อน ดาวเล่าว่าสามีทอดทิ้งเธอและลูกทั้งสองคนไปโดยไม่ดูคำดูดี ในขณะที่เธอตั้งครรภ์ลูกคนที่ 3 สาเหตุเพราะเธอปฏิเสธที่จะทำแท้งลูกในท้องตามความต้องการของสามี นับจากนั้นเธอต้องรับภาระในการเลี้ยงดูบุตรทั้ง 3 คนโดยลำพัง เธอแทบไม่มีเงินซื้อนมให้ลูกกิน บ่อยครั้งที่เธอต้องหอบลูกทั้ง 3 ไปทำงานด้วย ดาวรู้จักสหทัยมูลนิธิจากคำแนะนำของพยาบาลทำคลอดลูกคนสุดท้าย และขอรับความช่วยเหลือจากมูลนิธิ ซึ่ง

มูลนิธิช่วยเหลือดาวโดยให้เงินมัจฉาจำนวน 8 กระจ่างต่อเดือน จากนั้นเธอจึงตัดสินใจนำลูกคนเล็ก มาฝากให้มูลนิธิเลี้ยงดูเป็นการชั่วคราว โดยเธอมาเยี่ยมทุกวันอังคาร เดือนละครั้ง

ดาวอยากเลี้ยงลูกด้วยตนเองไม่อยากจะยกลูกให้ผู้อื่น แต่ด้วยเธอแยกทางกับสามี ภาระในการหาเงินเลี้ยงดูลูกวัยไล่เลี่ยกันทั้ง 3 คน จึงตกเป็นของเธอเพียงลำพัง เธอรู้ว่าตนเองแบกรับภาระ ลำพังนี้ไม่ไหว เธอจึงคิดหาทางออกกับสภาพที่ตนเองและลูกเป็นอยู่ อีกทั้งเธอยังอยากให้ลูกได้ดี เธอเชื่อว่าการยกลูกให้เป็นบุตรบุญธรรมจะทำให้ลูกมีอนาคตที่ดีกว่าอยู่กับตนเอง และการที่เธอได้รับ ฟังบริการต่างๆ ที่มูลนิธิมีให้จากเจ้าหน้าที่ รวมถึงบริการการยกบุตรให้เป็นบุญธรรมในกรณี ที่มารดาไม่สามารถเลี้ยงดูลูกได้ ในที่สุดเธอจึงตัดสินใจยกลูกให้เป็นบุตรบุญธรรม

เมื่อลูกจากดาวไป ดาวรู้สึกคล้ายกับคนใจจะขาด จากคนที่เคยมีลูก 3 คน เธอเคยมาเยี่ยม มาหาลูกที่มูลนิธิ กลับไม่มีลูกคนนี้อยู่กับเธออีกต่อไป ดาวรู้สึกเหมือนคนใจจะขาด เหมือนคนใกล้ ตาย ดาวกินไม่ได้นอนไม่หลับเป็นเวลา 4 ถึง 5 ปี หลังจากที่ลูกจากไป แม้จะผ่านเหตุการณ์มา 13 ปี ทุกวันนี้ดาวคิดถึงลูกมาก ยามที่คิดถึงลูกก็จะดูรูปถ่ายลูก ดาวเลี้ยงที่จะไม่พูดถึงเรื่องลูกเพราะ พูดถึงที่ไรดาวก็ร้องไห้ทุกที ดาวพยายามปลอบใจตนเองว่าลูกไปได้ดีแล้ว เธอสวดมนต์ภาวนาให้ ลูกพบเจอแต่สิ่งที่ดี ดาวคิดว่าเธอยังมีลูกอีก 2 คนที่ต้องเลี้ยงดู ดาวตั้งใจทำปัจจุบันให้ดีที่สุด ทำ หน้าที่มารดาในการเลี้ยงดูบุตรที่เหลืออยู่ให้ดีที่สุด

ดาวเล่าว่าเธอยังไม่มีโอกาสได้เจอกับลูกเลยสักครั้ง ตอนที่ลูกยังเล็กๆ ดาวได้รับรูปถ่าย จดหมายเกี่ยวกับลูกบ้าง ทำให้เธอรู้สึกสบายใจขึ้น และจากการที่เธอประเมินจากรูปถ่าย เห็นการ แต่งเนื้อแต่งตัวของลูก ทำให้ดาวคิดว่าครอบครัวบุญธรรมน่าจะเลี้ยงของเธอเป็นอย่างดี ดาวรู้สึก ใจชื้นขึ้น คิดว่าเขาเหล่านั้นคงจะรักลูกของเธอ ดาวจึงเริ่มใช้ชีวิตอยู่ได้โดยไม่ค่อยห่วงลูกเท่าไรหรอก แต่ช่วงที่ลูกโตเธอไม่ได้รับรูปถ่าย จดหมายจากครอบครัวบุญธรรมอีกเลย เจ้าหน้าที่แจ้งว่ามีการ เปลี่ยนที่อยู่ไม่สามารถติดต่อได้ ดาวรู้สึกทรมาน ไม่รู้ว่าลูกจะมีความเป็นอยู่เช่นไร ไม่รู้ว่าครอบครัว บุญธรรมจะรักลูกของเธอไหม สิ่งที่ดาวทำได้คือ การสวดมนต์ภาวนาให้ลูกได้ดี และมีความหวังว่า จะมีสักวันหนึ่งเธอคงจะมีโอกาสได้พบเจอลูกสักครั้ง ดาวบอกกับเจ้าหน้าที่มูลนิธิว่าอยากเจอลูก อยากให้หาเจ้าหน้าที่ช่วยหารูปถ่ายของลูกให้เธอด้วย ทุกวันนี้ดาวยังรอคอยข่าวคราวของลูกเสมอ และเจ้าหน้าที่ก็พยายามประสานงานให้ ดาวเคยเขียนจดหมายหาลูก เพื่ออยากอธิบายให้ลูก เข้าใจถึงสาเหตุที่ยกลูกให้เป็นบุตรบุญธรรมเพราะต้องให้ลูกได้ดี ดาวอยากจะทำอะไรที่เธอยก ลูกให้คนอื่นเลี้ยงดู วันหนึ่งถ้ามีบุญคงดาวหวังว่าเธอและลูกคงมีโอกาสได้เจอกัน ดาวอยากให้ลูก รับรู้ว่าเป็นห่วง ไม่ใช่ยกลูกให้คนอื่นไปแล้วไม่ดูแลดูดี

พร

พร อายุ 40 ปี จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปัจจุบันประกอบอาชีพพนักงานโรงแรมแห่งหนึ่งในจังหวัดทางภาคตะวันออก ส่วนลูกอีก 2 คนพักอาศัยอยู่กับตายายที่กรุงเทพมหานคร พรยกลูกคนที่ 3 ซึ่งเป็นบุญลูกคนสุดท้ายให้เป็นบุตรบุญธรรม

แรกเริ่มพรตั้งใจจะฝากให้มูลนิธิช่วยเหลือคุณเป็นการชั่วคราว โดยไม่คิดจะยกลูกให้เป็นบุตรบุญธรรมเด็ดขาด แต่การที่เธอมีลูกโดยไม่มีพ่อของเด็กมาร่วมรับผิดชอบ ทำให้เธอต้องแบกรับภาระเลี้ยงดูลูกทั้ง 3 คนตามลำพัง ขณะที่ลูกชายคนโตเรียนหนังสืออยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 และลูกสาวคนเล็กยังแบเบาะ แต่ละเดือนเธอต้องหาเงินเดือนละไม่ต่ำกว่าหมื่นบาท เพื่อเป็นค่านม ค่าผ้าอ้อม ค่ากินอยู่ของลูกทั้งสาม พรรู้ว่าถึงเธอจะทำงานตั้งแต่เช้าจนถึงค่ำมืด ตนเองก็ไม่สามารถหาเงินจำนวนมากมายเช่นนี้ได้ ทั้งนี้ครอบครัวของพรไม่ยอมรับกับการที่เธอมีลูกคนที่ 3 เพราะภาระที่ครอบครัวต้องช่วยเหลือลูก 2 คนแรกของเธอก็นักหนาจนมากพอแล้ว สถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้พรรู้สึกบีบคั้น การได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับบริการของมูลนิธิทำให้พรมองเห็นทางออกของปัญหาที่เกิดขึ้นกับเธอ เธอเชื่อว่าการยกลูกไม่มีการปิดบังความรับผิดชอบ แต่สิ่งที่ทำคือการมอบสิ่งที่ดีที่สุดให้แก่ลูก ในที่สุดเธอจึงตัดสินใจยกลูกให้เป็นบุตรบุญธรรม

วันที่ลูกจากพรไป เธอรู้สึกเจ็บปวดเสียใจ พุดไม่ออก ร้องไห้ น้ำตาแบบเป็นสายเลือด หลังจากนั้นพรรู้สึกผิดได้แต่โทษตนเองว่าเป็นแม่ที่ไม่ดี เป็นสาเหตุทำให้ลูกต้องจากเธอไป พรกินเหล้า ไม่สนใจทำงาน ไม่เลี้ยงลูก ขาดความสนใจในทุกสิ่ง เลี้ยงพ่อแม่และตั้งอคติกับผู้ชาย พรไม่เป็นผู้เป็นคนอยู่อย่างนี้เกือบ 2 เดือน จนกระทั่งเธอได้รับกำลังใจและแรงคิดในการใช้ชีวิตจากเจ้าหน้าที่มูลนิธิ พรจึงเริ่มคิดได้ว่าสิ่งที่เธอทำไม่ใช่ทางออกของปัญหา เธอจึงเริ่มหาทำงานเลี้ยงดูลูกต่อไป ทุกวันนี้พรยังคิดถึงลูก ในขณะที่ลูก 2 คนเธอสามารถโทรศัพท์สอบถามสารทุกข์สุขดิบได้ ไปหาลูกได้ แต่ลูกอีกหนึ่งคนที่พลัดพรากกันไป พรไม่สามารถโทรศัพท์พูดคุยกับลูกได้ บางครั้งที่พรนั่งกินข้าวพร้อมหน้าพร้อมตากับลูกอีก 2 คน พรร้องไห้และหวนคิดถึงลูกอีกคนที่ไม่ได้มากินด้วยกัน

เมื่อลูกจากพรไปได้สักระยะหนึ่ง พรได้รับรูปถ่าย จดหมายเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของลูกจากครอบครัวบุญธรรม ทำให้พรปลื้มใจที่ได้เห็นลูกและรู้สึกสบายใจว่าลูกที่เธอยกให้ครอบครัวบุญธรรมไปนั้นอยู่อย่างสุขสบายดี เธอเชื่อว่าถ้าลูกอยู่กับเธอต่อไปเธอคงไม่มีอะไรจะให้ลูกได้เท่ากับลูกได้รับจากครอบครัวบุญธรรม พรเริ่มมีกำลังใจในการใช้ชีวิตและไม่ฟุ้งซ่านมากนัก แต่พรกับลูกขาดการติดต่อกันไปนานกว่า 5 ปีแล้ว ทุกวันนี้พรเครียด กังวล เพราะไม่รู้ว่าลูกมีความเป็นอยู่อย่างไร พรเล่าว่าเธออยากเจอลูกมากและเฝ้ารอทุกวันว่าจะมีจดหมายหรือรูปถ่ายจากลูกส่งมาหาเธอหรือเปล่า เธอพยายามทำทุกอย่างเพื่อที่จะได้พบเจอลูก พรพยายามติดต่อกับเจ้าหน้าที่มูลนิธิ

ซึ่งเจ้าหน้าที่ให้พรทำเรื่องเพื่อติดต่อกับทางครอบครัวบุญธรรมในต่างประเทศ พรจึงทำการวันเกิดให้ลูกโดยตั้งใจว่าจะฝากให้เจ้าหน้าที่มูลนิธิจัดส่งให้แก่ลูก และเธออาจจะได้รับคำตอบเกี่ยวกับข่าวคราวของลูกบ้าง ก่อนหน้านี้พรเคยส่งการ์ด รูปถ่ายไปให้ลูก 2 ถึง 3 ครั้ง และเขียนจดหมายไปลูก โดยเนื้อความในจดหมายคือ พรต้องการทราบถึงความเป็นอยู่ของลูก อีกทั้งต้องการให้ลูกเข้าใจสาเหตุที่เธอยกลูกให้เป็นบุตรบุญธรรม อยากให้ลูกรับรู้ว่ายังคงรักลูกเสมอ ก่อนตายขอให้เธอได้มีโอกาสพบเจอกับลูกสักครั้ง

ทุกวันนี้พรตั้งใจทำหน้าที่แม่ที่ดีที่สุดให้ลูกเห็น ทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด ไม่นึกย้อนถึงอดีต เพราะนึกถึงก็เจ็บปวดไม่มีอะไรดีขึ้น ภาวนาให้ลูกเจอแต่สิ่งดีๆ

ไก่อ

ไก่อ อายุ 15 ปี ปัจจุบันไก่อเรียนหนังสืออยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไก่ออาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ร่วมกับย่า พ่อ และน้องสาวอีก 1 คน ไก่อเล่าว่าเธอตั้งครรรค์โดยที่พ่อของเด็กไม่ยอมรับ อีกทั้งไล่ให้เธอไปทำแท้ง แต่ย่าไม่ต้องการให้ไก่อทำแท้ง จึงให้ไก่อมาพักที่บ้านพักฉุกเฉิน ไก่อเข้ามาอยู่ในบ้านพักฉุกเฉินเมื่อเธอตั้งครรรค์ได้ 2 เดือนจนกระทั่งคลอดจึงกลับไปอยู่บ้าน ไก่อรู้ว่าไม่มีสมาชิกคนใดในบ้านสามารถเลี้ยงลูกของเธอได้ เนื่องจากย่าต้องทำงานส่งเธอกับน้องสาวให้เรียนหนังสือ พ่อก็ต้องออกไปทำงานนอกบ้านตั้งแต่เช้าจนมืดค่ำ ในขณะที่เธอเองก็ต้องกลับไปเรียนหนังสือ ส่วนลูกของเธอก็ป่วยเป็นโรคซีสที่ปอด ไก่อต้องพาลูกไปหาหมอทุกเดือน ไก่อทราบว่าคุณต้องเข้ารับการรักษาด้วยระบบคอมพิวเตอร์ มีค่าใช้จ่ายแต่ละครั้งไม่ต่ำกว่าหมื่นบาท และลูกต้องเข้ารับการรักษาตัดปอดต้องใช้เงินจำนวนมากในการรักษาพยาบาล เธอไม่สามารถหาเงินมาเป็นค่ารักษาลูกได้ เดิมทีไก่อตั้งใจจะยกลูกให้เป็นบุตรบุญธรรมตั้งแต่ลูกยังอยู่ในท้อง แต่ด้วยความเป็นแม่ที่ไก่อมีอยู่พอลูกคลอดออกมาเธอจึงไม่อยากจะยกลูกให้ใคร ไก่อปรึกษาเรื่องนี้กับย่าๆ เองก็ไม่อยากยกหลานให้เป็นบุตรบุญธรรม แต่ก็ไม่ว่าจะเลี้ยงดูอีกหนึ่งชีวิตได้อย่างไร เมื่อไก่อได้คุยกับเจ้าหน้าที่บ้านพักฉุกเฉินและได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ในที่สุดไก่อจึงตัดสินใจยกลูกให้เป็นบุตรบุญธรรมผ่านสหทัยมูลนิธิ ด้วยเหตุผลที่ว่าเธอรับรู้ว่าจะเลี้ยงดูไม่ไหว และสมาชิกในครอบครัวก็ไม่สามารถเลี้ยงดูลูกของเธอได้เช่นกัน ไก่อเชื่อว่าการยกลูกให้เป็นบุตรบุญธรรมจะทำให้ลูกของเธอมีอนาคตที่ดี มีโอกาสได้เรียนหนังสือ มีโอกาสได้รับการรักษาโรคประจำตัว และเชื่อว่าถ้าลูกของเธอบรรลุนิติภาวะ เธอก็มีโอกาสที่จะได้เจอกับลูก

เมื่อลูกจากไป ไก่อร้องไห้เสียใจ พอดตกกลางคืนไก่อก็นอนร้องไห้คิดถึงลูก จากที่ไก่อกับลูกเคยนอนด้วยกันทุกวัน เคยอุ้มเคยกอด กลับไม่มีลูกอยู่อีกแล้ว ไก่อรักและยังคงคิดถึงลูกทุกวัน เมื่อใดที่ไก่อเห็นเด็กแถวบ้าน เห็นของเล่นเด็ก หรือเสื้อผ้าเด็ก ไก่อก็จะหวนคิดถึงลูก ไก่อเขียนไดอารี่ให้ลูกทุกวัน เขียนเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับเธอในแต่ละวัน เขียนความรู้สึกที่มีต่อให้ลูกไว้ให้ลูกได้อ่าน ไก่อตั้งใจว่า

ถ้าลูกโตเป็นผู้ใหญ่แล้วมีโอกาสกลับมาหาเธอจริงๆ เธอจะนำไดอารี่นี้มอบให้แก่ลูก หรือถ้าเธอตายก่อนที่จะได้พบเจอลูก เธอจะฝากไดอารี่ให้น้องสาวเป็นผู้มอบให้ลูกของเธอ ไก่คิดว่าสักวันจะเธอได้เจอกับลูก ความคิดนี้ทำให้เธอคลายความเศร้าใจได้บ้าง ความคิดถึงที่ไก่อมีต่อลูกไม่ได้ลดน้อยลง แต่การได้ไปโรงเรียน การใช้เวลาว่างอยู่กับเพื่อนหรือคู่รัก การคุยโทรศัพท์กับเพื่อนหรือคู่รัก การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ สิ่งเหล่านี้ช่วยให้ไก่อไม่ฟุ้งซ่านคิดถึงลูกมากเกินไป

ไก่อเรียนรู้จากเหตุการณ์การยกลูกให้เป็นบุตรบุญธรรมว่า ถ้าเธอไม่ทำตัวเหลวไหล ออกจากบ้านไปเป็นอาทิตย ป่านนี้เธอคงเรียนหนังสือจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้ว เหตุการณ์นี้ก็จะไม่เกิดขึ้น หลังจากไก่อยกลูกให้เป็นบุตรบุญธรรมไปแล้ว ไก่อเปลี่ยนแปลงตนเองในหลายๆ ด้าน ไก่อเปลี่ยนทัศนคติที่ตนเองมีต่อผู้ชายใหม่ คือ เธอจะไม่ทุ่มเทกับความรักมากเกินไป ไก่อหันมาตั้งใจเรียนหนังสือ เล่นกีฬา เล่นเกมส์ และให้ความสนใจกับเพื่อนมากกว่าคู่รัก

น้อย

น้อย อายุ 40 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ น้อยประกอบอาชีพรับจ้างรายวัน น้อยยกลูกคนที่ 6 ให้เป็นบุตรบุญธรรม สามีทั้งน้อยไปอยู่กับผู้หญิงคนใหม่ขณะที่เธอต้องลูกคนที่ 6 ได้ 2 เดือน น้อยเริ่มคิดว่าจะทำอย่างไรต่อไป

ลูกชายคนรองของน้อยได้ออกจากโรงเรียนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และไปทำงานรับจ้างเลี้ยงไก่ ได้เงินเดือนเพียงเดือนละ 4700 บาท ลูกชายคนรองบอกกับน้อยว่าเขาจะหาเงินช่วยเธอเลี้ยงดูน้องๆ เอง และไม่ต้องการให้เธอยกน้องให้ไปเป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่น แต่น้อยสงสารลูก ไม่อยากให้ลูกลำบาก น้อยรู้ว่าลูกหาเงินคนเดียวก็แทบไม่พอกินแล้วยังต้องส่งเงินมาให้แม่อีก น้อยรู้ว่าเธอไม่สามารถเลี้ยงดูลูกคนสุดท้ายได้ เพราะลูกอีก 4 คนก็ยังเล็ก ต้องกินต้องใช้ จ่าย ต้องเรียนหนังสือ ถ้าเธอไม่เป็นฝ่ายทำงานหาเงิน ลูกๆ คนอื่นก็จะไม่ได้กินและเธอไม่สามารถปล่อยให้ลูกอดตายได้ แต่ถ้าเธอเลี้ยงดูลูกคนสุดท้ายต่อไป ใครเล่าจะหาเงินให้ลูกคนอื่นๆ ได้ใช้ น้อยตัวคนเดียวไม่รู้ว่าเธอจะต้องทำอย่างไรกับปัญหาที่เธอเผชิญอยู่ พ่อแม่ของเธอก็ตายหมด มีหน้าซ้ำสามีก็มาทิ้งเธอและลูกไป เธอไม่สามารถฝากลูกไว้กับใครช่วยเลี้ยงดูได้ จากปัญหาที่เกิดขึ้น ประจวบกับพี่สาวบอกกับเธอว่ามีผู้ประสงค์จะรับอุปการะลูกของเธอ น้อยเห็นว่าสองสามีภรรยาที่ต้องการรับลูกของเธอเป็นบุตรบุญธรรมมีความเป็นอยู่ที่ดี และมีความตั้งใจจะเลี้ยงดูจริงๆ และทั้งสองคนก็ไม่มีลูกมาก่อน น้อยจึงเชื่อว่าถ้าลูกได้ไปอยู่กับพ่อแม่บุญธรรม ลูกก็ย่อมจะมีชีวิตที่ดีกว่าอยู่กับตนเอง เนื่องจากพ่อแม่บุญธรรมมีความพร้อมที่จะเลี้ยงดูเธอของเธอในทุกๆ ด้าน ในขณะที่เธอเองไม่มีอะไรให้แก่ลูกได้ในที่สุดน้อยจึงตัดสินใจยกลูกให้เป็นบุตรบุญธรรม

พ่อแม่บุญธรรมมักจะเป็นฝ่ายโทรศัพท์หาน้อยเป็นระยะๆ โดย 2 ถึง 3 สัปดาห์จึงโทรศัพท์มาน้อยหนึ่งครั้ง ด้วยพ่อแม่บุญธรรมบอกกับน้อยว่าไม่อยากให้น้อยคิดมาก การที่น้อยได้คุยกับพ่อ

แม่บุญธรรม ช่วยให้น้อยรู้สึกสบายใจขึ้น ไม่คิดมาก การได้ไปเห็นบ้านพ่อแม่บุญธรรม น้อยรู้ว่าเขาทั้งสองคนเลี้ยงดูลูกของเธอเป็นอย่างดี ซึ่งช่วยให้เธอสบายใจขึ้น ในระยะหลัง น้อยทำโทรศัพท์หาเธอและครอบครัวบุญธรรมจึงขาดการติดต่อกันไปโดยปริยาย

ภายหลังจากการยกลูกให้เป็นบุตรบุญธรรม น้อยรู้สึกเสียใจ นอนร้องไห้คิดถึงลูก ทุกวันนี้ น้อยก็ยังคิดถึงลูกเหมือนเดิม ถ้าเป็นไปได้เธอไม่อยากยกให้ใครเลย ถ้าสามารถเอาลูกกลับคืนมาได้ก็อยากเอาลูกกลับคืนมา แต่เมื่อน้อยเห็นว่าพ่อแม่บุญธรรมเลี้ยงลูกของเธอเป็นอย่างดี ทำให้เธอคิดตัดใจ พ่อแม่บุญธรรมบอกกับเธอว่าหากเธอคิดถึงลูกให้ไปหาไปเยี่ยมลูกได้ แต่น้อยเองไม่อยากจะไปวุ่นวายกับพ่อแม่บุญธรรม เธอไม่อยากไปเห็นลูกเพราะจะยิ่งทำให้เธอคิดถึงเช่นเดิม น้อยเล่าว่าเธอร้องไห้นานเกือบเดือน กว่าเธอที่จะสามารถออกไปพูดคุยกับเพื่อนบ้านได้ น้อยพยายามไม่คิดถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เวลาที่เธอคิดถึงลูก เธอก็จะทำงาน ใช้เวลาอยู่กับลูกที่เหลืออยู่ พูดคุยกับเพื่อนบ้าน พยายามไม่ร้องไห้ น้อยอยากให้ลูกเข้าใจว่าเธอไม่สามารถเลี้ยงดูลูกได้จริงๆ จึงต้องตัดสินใจยกลูกให้เป็นบุตรบุญธรรม

มะลิ

มะลิ อายุ 40 ปี ปัจจุบันประกอบอาชีพอาหารพนักงานทำอาหาร ในเขตกรุงเทพมหานคร มะลิเล่าถึงความขัดสนทางการเงินว่า หลังจากที่เธอคลอดลูกคนที่ 3 โดยการผ่าตัด มะลิต้องหยุดงานเป็นเวลาหลายวันเพื่อพักรักษาตัว ทำให้ไม่สามารถกลับไปทำงานได้โดยเร็ว ในขณะที่เธอและลูกต้องกินทุกวัน มีค่าใช้จ่ายที่รออยู่ อีกทั้งเธอไม่มีเงินค่ารักษาพยาบาล ไม่มีเงินประกันสังคมให้เธอสามารถเบิกค่าชดเชยในการคลอดบุตรและค่าเลี้ยงดูบุตรได้ สิ่งก็ตามมา คือ เธอมีลูกเพิ่มขึ้นอีก 1 คน ขณะที่ลูกสองคนแรกก็ต้องไปโรงเรียนทุกวัน ลูกคนสุดท้ายก็ต้องเข้ารักษาในตู้อบเพราะร่างกายไม่สมบูรณ์ มะลิรู้ว่าถ้าปล่อยให้เหตุการณ์เป็นเช่นนี้ต่อไปเธอและลูกทั้ง 3 ต้องอดตายเป็นแน่ มะลิเกิดความเครียดกับการที่ต้องหาเงินให้ลูกทั้ง 2 คนไปโรงเรียน ได้มีข้าวกิน บางครั้งมะลิหาเงินไม่ทันใช้ทำให้ลูกต้องอดข้าว หรือบางครั้งลูกไปโรงเรียนมีแต่คาร์ท กลับมาตอนเย็นไม่มีข้าวกิน เพราะว่ามีเงินน้อยหรือมีเงินแค่ 60 บาท ก็ไม่พอใช้จ่ายให้ครบเดือน เธอจึงเริ่มคิดหาทางออก มะลิจึงเปิดสมุดหน้าเหลือง หาแหล่งความช่วยเหลือต่างๆ ที่จะสามารถช่วยเธอได้ มะลิโทรศัพท์ไปคุยกับนักสังคมสงเคราะห์ประจำโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร และเข้ามาปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับหนี้สิน

มะลิไม่ตั้งใจจะยกลูกให้กับผู้ใดแต่ด้วยความจำเป็นบีบบังคับ มะลิรู้ว่าถ้าลูกคนสุดท้ายอยู่กับเธอต่อไป ลูกต้องอดตาย ไม่มีกินไม่มีนมดื่ม ทำให้มะลิเริ่มคิดตัดสินใจถึงอนาคตของลูก มะลิขนขวายทำงานหาเงินเป็นค่ากินอยู่ของลูก เงินจ้างพี่เลี้ยงสำหรับลูกคนสุดท้าย และเงินค่าเช่าบ้าน มะลิคิดหาทางออกของปัญหาในระยะยาว เมื่อมะลิได้คุยกับเจ้าหน้าที่มูลนิธิเกี่ยวกับบริการต่างๆ

ที่มูลนิธิมีให้ รวมถึงการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม สุดท้ายเธอก็ตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม เพราะเธอเชื่อว่าการที่ลูกได้ไปอยู่กับมูลนิธิ ได้ไปอยู่กับครอบครัวบุญธรรมจะทำให้ลูกไม่อดตาย ไม่หิว ไม่หนาว มีความปลอดภัยในชีวิตมากกว่าอยู่กับเธอ และบุคคลเหล่านั้นย่อมมีโอกาสในชีวิตแก่ลูกมากกว่าที่เธอสามารถให้ได้

ทุกวันนี้มะลิยังคงเสียใจที่ตนเองไม่มีโอกาสที่จะเลี้ยงดูลูก รู้สึกเจ็บปวดมาก รู้สึกเสียใจ แต่สุดท้ายมะลิก็ต้องเลือกที่จะเจ็บปวด เสียใจ เลือกที่จะมีความทรงจำนี้ไว้ เพื่อให้ลูกมีชีวิตรอด เมื่อลูกจากไปมะลียังคงคิดถึงลูกอยู่เสมอ และยังคงรู้สึกเจ็บปวด มะลิไม่พูดถึงเหตุการณ์ดังกล่าว และไม่ต้องการให้เพื่อนหรือผู้อื่นกล่าวถึงเหตุการณ์นี้อีก มะลิล้ำว่าถ้าเธอสามารถแก้ไขอดีตเธอคงจะแก้ไขให้หมด แต่ในเมื่อเธอไม่สามารถแก้ไขเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตได้ เธอก็ต้องยอมรับ มะลิบอกกับตนเองเสมอว่าเราต้องแก้ตัวเราเอง แก้ไขอดีตไม่ได้แต่เราต้องแก้ที่ตัวเราเองให้ดีที่สุด สิ่งที่อยู่ในปัจจุบันนี้เธอต้องแก้ไขให้ดีที่สุด มะลิตั้งใจจะสร้างเนื้อสร้างตัวให้ดีที่สุด เมื่อลูกที่พลัดพรากจากเธอไปกลับมาหาเธอ มะลิก็คจะสามารถบอกกับลูกได้ว่า เพราะวันนั้นกับวันนี้แตกต่างกัน เธอจึงยกเขาไปให้คนอื่น แต่ถ้าเป็นปัจจุบันนี้มะลิคงไม่ยกลูกให้กับผู้ใด

ส่วนที่ 2 คือ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม สามารถผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 6 ประเด็นหลักได้แก่

1. สิ่งที่น่านำไปสู่การตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ได้แก่
  - 1.1 การรับรู้ที่ตนเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร
  - 1.2 การมีความเชื่อว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นการมอบสิ่งที่ดีแก่บุตร
  - 1.3 การได้รับความช่วยเหลือและข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งความช่วยเหลือ
2. ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ได้แก่
  - 2.1 ความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจจากการสูญเสียบุตร
  - 2.2 ความรู้สึกอาลัยอาวรณ์
  - 2.3 ความรู้สึกผิดที่ไม่สามารถทำหน้าที่มารดาได้ดีเพียงพอ
  - 2.4 ความกังวลต่อความเป็นอยู่ของบุตร
  - 2.5 ความรู้สึกอยากให้บุตรเข้าใจ

- 3.การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ได้แก่
  - 3.1 การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการคิด ได้แก่
    - 3.1.1 การคิดหาเหตุผลปลอบใจตนเอง
    - 3.1.2 การมีความหวังว่าจะได้พบกับบุตรอีกครั้ง
  - 3.2 การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการกระทำ ได้แก่
    - 3.2.1 การหลีกหนี
    - 3.2.2 การสวดมนต์ภาวนา
    - 3.2.3 การทำงาน เรียนหนังสือหรือทำกิจกรรม
    - 3.2.4 การเขียนจดหมายหาบุตร
  - 3.3 สิ่งที่ช่วยในการจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ได้แก่
    - 3.3.1 การได้รับรู้ความเป็นอยู่ของบุตร
    - 3.3.2 การได้รับกำลังใจจากบุคคลรอบข้าง
4. การเรียนรู้จากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ได้แก่
  - 4.1 การเรียนรู้บทเรียนชีวิต
  - 4.2 การอยู่กับปัจจุบัน

1. สิ่งที่น่าสนใจไปสู่การตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

สิ่งที่น่าสนใจไปสู่การตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม คือ เหตุปัจจัยที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดการตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ได้แก่ การรับรู้ที่ตนเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร การมีความเชื่อว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นการมอบสิ่งที่ดีแก่บุตร และการได้รับความช่วยเหลือและข้อมูลจากแหล่งความช่วยเหลือ

1.1 การรับรู้ว่าคุณเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร

การรับรู้ว่าคุณเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร คือ การที่ผู้ให้ข้อมูลประเมินหรือรับรู้ว่าคุณเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรได้ในระยะยาว ซึ่งเกิดจากการที่ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ความสามารถของตนเองภายใต้ภาวะการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นขณะนั้น

ผู้ให้ข้อมูลตกอยู่ในภาวะการณ์สำคัญ ซึ่งส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าคุณเองไม่สามารถเลี้ยงดูบุตร โดยภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ ความยากลำบากทางการเงิน การเป็นมารดาเลี้ยงเดี่ยว และยังมีภาวะการณ์อื่นๆ ได้แก่ การขาดการสนับสนุนจากครอบครัวในการเลี้ยงดูบุตร การมีบุตรจำนวนหลายคน และความไม่พร้อมในการทำหน้าที่มารดา ภาวะการณ์เหล่านี้ล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรของผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น และภาวะการณ์เหล่านี้อาจจะเกิดขึ้นเพียงลำพังหรือเกิดขึ้นร่วมกับภาวะการณ์อื่นๆ

ภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด คือ ความยากลำบากทางการเงิน ผู้ให้ข้อมูลบางรายกล่าวถึง ความลำบากทางการเงินที่ตนเองประสบ รายได้จากการทำงานเมื่อนำมาจ่ายค่าที่พักก็แทบไม่พอเหลือให้ใช้จ่าย

“ที่ต้องใช้เงินไง คือถ้าที่อยู่กับลูกพี่ไม่มีเงินเลยนะตอนนั้นวันนั้นพี่ก็ไม่ตั้งค
เลยนะคือถ้าอยู่กับลูก แต่พี่ก็ไม่ดีเองเขาให้เวลาตั้งปีหนึ่งทำงานหาเงิน แล้วพี่ก็
ทำงานหาเงินด้วยจ่ายค่าหอเงินมันไม่พอ เงินเดือน 3 พันเอง แล้วที่ก็มันให้
มันก็ไม่พอพัน 2 พันไม่พอใช้ แล้วจะเอาเงินที่ไหนมาเลี้ยงลูก” L: 745

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

ผู้ให้ข้อมูลบางรายกล่าวว่า หากเป็นไปได้เธอก็อยากจะเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง แต่เธอมีความรับผิดชอบในการหารายจุนเจือครอบครัว การเลี้ยงดูบุตรภาวะการณ์เช่นนี้ย่อมเป็นไปได้

“ถ้ามันจะเลี้ยงก็อย่างได้ละ ก็ซื้อข้าวกินเนอะ ก็ทำงานรายวัน ก็ลูกน้อย

ก็จะปล่อยไปจ้งได้ ก็เลยตัดสินใจยกไป” L: 195

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

ผู้ให้ข้อมูลบางรายกล่าวว่า ตนตระหนักดีว่าหากบุตรอยู่กับตนเองต่อไป รังแต่จะทำให้บุตรอดตาย เนื่องจากตนเองไม่มีเงินซื้อข้าวให้บุตรกิน ซื้อนมให้บุตรดื่ม ความจำเป็นเหล่านี้บีบคั้นให้เธอต้องตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

“คือไม่ได้ตั้งใจจะยกลูกให้ใครเริ่มแรก แต่เมื่อถึงเวลานั้นนะเมื่อคุยกับ
หลายๆ คน ความจำเป็นมันบีบเรา ว่าถ้าลูกอยู่กับเรา หนึ่งในอันดับแรกคือ
ตาย ตายแน่ๆ ไม่มีกิน อดนม ไม่มีนม ไม่มีอะไร” L: 23

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6

นอกจากผู้ให้ข้อมูลจะประสบกับความยากลำบากทางการเงินแล้ว ผู้ให้ข้อมูลบาง
รายมีภาวะการณ์อื่นๆ เกิดขึ้นร่วมด้วย คือ การเป็นมารดาเลี้ยงเดี่ยว ซึ่งเกิดจากฝ่ายชายทอดทิ้งหรือ
การปฏิเสธความรับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดูบุตร การมีบุตรจำนวนหลายคน ส่งผลให้ผู้ให้
ข้อมูลรับรู้ว่าตนเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรในภาวะการณ์เหล่านี้

“ถ้าเราเลี้ยงไม่ไหวถ้าลูกอยู่กับเราใช้ไหมเขาจะแย่ไหม ตอนแรกๆ พี่ก็
ไม่ได้จะให้เนาะ พี่ก็กะว่าเลี้ยงเองแต่พี่ก็ไม่ไหว ก็คือแทบจะไม่มีเงินซื้อนม
ให้ลูกกินเลย ลูก 3 คนเล็กๆ ไล่เลี้ยงกัน พี่เลี้ยงคนเดียวแฟนพี่ทิ้งพี่ไปพี่ก็
เลี้ยงคนเดียว เขาก็ไม่มีคุณค่าดูดีเราเลย พอไปทำงานก็ต้องหอบลูกไปหมด
ทั้ง 3 คนแบบนี้จะทำยังไงดีหนอพี่คิดแบบนี้” L: 290

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

“ตอนแรกก็ยังไม่ยกให้เด็ดขาด ก็ฝากให้พ่อแม่บุญธรรมเลี้ยงก่อนก็เดือนๆ
ทีนี้เขาดูแล้วว่าช่วงนั้นมันน้องน้อยรู้สึกอนุบาล 3 คนเล็กก็ยังเล็กแบบเขาอยู่
เลย ค่าเลี้ยงต่อคนๆ ละ 3 พัน 2 คนๆ ละ 2 พัน พี่ต้องหารรายได้เดือนหนึ่ง
เดือนละหมื่นกว่าบาท ค่าเลี้ยง 6 พันค่าผ้าอ้อมค่านมค่ากิน ถ้ามว่าอีกคนพี่
พรจะทำอะไรมาได้ขนาดนั้น ทำงานเข้าจวนเย็นๆ จนมืออะไรอย่างเนี่ย ซึ่ง
มันไม่ใช่ไง” L: 246

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

ผู้ให้ข้อมูลบางรายกล่าวว่า เธอมีความจำเป็นต้องหารายได้จุนเจือครอบครัว
เนื่องจากสามีทอดทิ้ง

“ถ้าสมมติว่าถ้าแฟนทิ้งพี่ทิ้ง ก็คิดว่าจะเลี้ยง แต่แฟนมาทิ้งก็บ่มีคนหา ถ้า
เจ้าของบ่หาอีกลูกคนอื่นก็บ่ได้กิน ก็ต้องจำเป็น” L: 384

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

“แล้วอีกอย่างหนึ่งก็ไม่มีพ่อมารับผิดชอบเลยสักคนหนึ่ง พี่ก็โดนบีบหลาย
ทาง” L: 318

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

การขาดการสนับสนุนจากครอบครัว ในด้านการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระในการเลี้ยงดู
บุตร หรือด้านกำลังใจ ส่งผลต่อสำคัญต่อภาวะจิตใจของผู้ให้ข้อมูล ตลอดจนการตัดสินใจ เกี่ยวกับ
อนาคตของตนเองและบุตร เนื่องจากเรื่องยากยิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลจะสามารถยืดหยัดฝ่าฟันอุปสรรคใน
การเลี้ยงดูบุตรไปได้เพียงลำพัง

ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งเล่าว่า หากตัวเธอมีครอบครัวข้างคอยหยิบยื่นกำลังใจ ให้ความ
อบอุ่น แม้ว่าเธอจะขัดสนเพียงใดเธอก็จะไม่ยกบุตรให้ใคร แต่ทว่าในความเป็นจริงชีวิตของเธอขาด
คนช่วยชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิต เธอไม่รู้จะจัดการกับอนาคตของเธอกับลูกน้อยอย่างไร
การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจึงเป็นทางออกเดียวสำหรับเธอ

“ถ้าพี่ไม่มีจะกิน แต่พี่มีครอบครัวที่ให้กำลังใจให้ความอบอุ่นให้ทุกอย่าง พี่
ไม่ให้ลูกพี่นะ พี่ยังโอเคพี่มีหลัก แต่นี่พี่ลอยแพอยู่คนเดียวกลางแม่น้ำ แล้วก็
มีขอนไม้แล้วก็มีเจ้าตาล (นามสมมติ) อยู่ ให้ อีกมือหนึ่งเกาะขอนไม้อีก
มือหนึ่งเกาะลูก จะไปไหนไหมเนี่ย” L: 966

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งเล่าว่า ครอบครัวของเธอไม่อาจยอมรับเลี้ยงดูบุตรคนที่ 3 ของเธอ
ได้ เพราะการที่ครอบครัวต้องมาแบกรับภาระช่วยเหลือเลี้ยงดูบุตรของเธอทั้ง 2 คนก่อนหน้านั้นก็หนักหนา
มากเกินพอแล้ว

“พี่พร (นามสมมติ) ก็มีปัญหากับทางบ้านว่าทางบ้านเขาไม่ยอมรับ มันเป็น
อะไรที่บีบมาพี่พรก็ต้องให้เขาไปอะไรอย่างเนี่ย” L: 254

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

ผู้ให้ข้อมูลบางรายกล่าวว่า สมาชิกในครอบครัวทุกคนล้วนแล้วแต่มีภาระรับผิดชอบ
ทั้งสิ้น จึงไม่มีผู้ใดสามารถให้ความช่วยเหลือในการแบ่งเบาภาระในการเลี้ยงดูบุตรของเธอได้

“บ้านหนูยังไม่พร้อมนะคะ แล้วไม่มีใครสามารถเลี้ยงได้เพราะหนูก็เสีย
แล้วย่าหนูก็ทำงานอยู่แล้วก็แก่มากแล้วด้วย ย่าหนูก็ทำงานเขาส่งหนูกับ

น้องเรียน แล้วพ่อหนูก็ไม่อยู่บ้านพ่อหนูเขาทำงานออกเช้ากลับมืด ไม่มีใคร
เลี้ยงได้” L: 55

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

ผู้ให้ข้อมูลบางรายกล่าวว่า เธอไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรคนนี้ได้ เพราะในขณะที่เธอต้อง
ออกไปทำงาน ไม่มีใครจะช่วยเลี้ยงดูบุตรแทนเธอ

“แต่ก็เอาใบได้ดอกเพราะว่า ต้องไปทำงานรับจ้างกับแล้วหอก ตั่ง 5 โมงซี
มาทันเบิ่ง ก็บมีผู้เอาให้อยู่ดีจักชินะ เพราะวากก็บมีใผ่เอาให้ก็เลยตัดสินใจ”
L: 333

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

ผู้ให้ข้อมูลบางรายกล่าวถึง ความไม่พร้อมในการทำหน้าที่มารดา เนื่องจาก
สถานภาพการเป็นนักเรียนที่ตนเองดำรงอยู่ ทำให้ตนเองไม่อยู่ในสถานะที่จะเลี้ยงดูบุตรได้

“ไม่อยากยกคือหนูอยากเลี้ยงมากกว่า แต่ทำยังงั้นมันก็ไม่มีทางที่จะเลี้ยงได้
เพราะว่าเดี๋ยวนูก็ต้องเรียน เรียนให้จบก่อน” L: 144

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

1.2 การมีความเชื่อว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นการมอบสิ่งที่ดีให้แก่ บุตร

การมีความเชื่อว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นการมอบสิ่งที่ดีให้แก่บุตร คือ
การที่ผู้ให้ข้อมูลมีความคิด ความเชื่อมั่น ว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจะเป็นการมอบสิ่งที่ดี
ในชีวิตให้แก่บุตร เพราะบุคคลอื่นจะสามารถมอบสิ่งที่ดีในชีวิตให้แก่บุตรได้มากกว่าที่ตนเอง
สามารถให้ได้ ผู้ให้ข้อมูลจึงเลือกมอบบุตรให้แก่บุคคลอื่นทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตรแทนตนเอง

“อ้อ เรื่องยกลูกนะนะ พี่พร (นามสมมติ) จะบอกว่ามันเป็นการตัดสินใจที่
ทุกอย่างมันบีบคั้น ถามว่าคงไม่มีแม่...ทุกคนดีกว่าพี่พรคิดว่า ถึงจะคนดีไม่

ดีถึงจะเป็นผู้หญิงหากินก็แล้วแต่ การที่ยกให้ไม่ใช่เขาปิดภาวะและหน้าที่ พี่พรว่าสิ่งที่เขาทำคืออยากให้สิ่งที่ดีที่สุดกับลูกเขา” L: 725

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

“ก็อยากจะให้ลูกไปได้ดีอย่างน้อยเขาก็จะได้มีอนาคตที่ดีที่อยู่กับแม่ ที่อยู่กับพี่ ก็ว่าอย่างน้อยเขาๆ ก็คงจะช่วยลูกของพี่ได้มากกว่าที่พี่เลี้ยงเขา พี่ก็เลยยกให้” L: 55

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

“ตอนนั้นก็คิดตัดใจก็ตัด มันรักแต่ก็ต้องให้ไป พี่คิดว่าถ้าเอาลูกไว้ก็ตายด้วยกัน ถ้าไปลูกก็อาจจะได้ดีก็ได้ ไม่รู้นะตอนนั้นก็ 2 จิต 2 ใจ ไปดีกว่า ก็เลยปล่อยลูกไป” L: 75

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

“ก็ไปอยู่น่าเป็นมันก็ดีว่าอยู่น่าแม่ แบบอะหยิ่งมันก็มีหมดจั่งซีนะ เป็นเป็นหยิ่งเป็นก็คิดว่าเป็นจะบ่ได้ลูกอีก ก็ดีกว่าอยู่กับเจ้าของซินะ อะหยิ่งก็บ่มีให้ลูกก็หลายคน ก็เลยให้เป็นอยู่หม่องดีกว่าๆ ก็ยอมจะดีกว่าจะอยู่กับแม่ซินะ” L: 136

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

“คิดหารทุกอย่างไว้หมด ก็เลยตัดสินใจ ก็เลยขอให้ลูกไปอยู่ในตรงนี้ดีกว่าเขาจะต้องดีกว่าเรา อย่างน้อยๆ คือ กินไม่ตาย ไม่อด ไม่หิว ไม่หนาว เขาจะมีความปลอดภัย” L: 64

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6

“เห็นพี่เขาบอกว่าลูกต้องรักษาตัวก่อนแต่ช่วงนี้เขาก็จะพยายามหาพ่อแม่ให้เร็วที่สุด คือถ้าเกิดไปอยู่ต่างประเทศก็จะได้รับการแบบหมอเฉพาะทาง ถ้ามีตั้งค์เขาก็จะหาหมอเฉพาะทางมารักษา โอกาสที่จะหายก็เร็วกว่า เร็วกว่า ง่ายกว่าด้วย” L: 412

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

1.3 การได้รับความช่วยเหลือและข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งความช่วยเหลือ

การได้รับความช่วยเหลือและข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งความช่วยเหลือ คือ การที่ผู้ให้ข้อมูลได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่ให้บริการด้านสวัสดิการเด็กและครอบครัว ซึ่งเป็นความช่วยเหลืออย่างเป็นทางการ ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ สหทัยมูลนิธิ โดยผู้ให้ข้อมูลบางรายได้รับความช่วยเหลือในการฝากเลี้ยงบุตรชั่วคราว และได้รับข้อมูลเกี่ยวกับบริการรูปแบบต่างๆ ของมูลนิธิ ตลอดจนการจัดการจัดหาครอบครัวบุญธรรมให้กับบุตร หรือการที่ผู้ให้ข้อมูลได้รับความช่วยเหลือและข้อมูลจากแหล่งความช่วยเหลืออย่างไม่เป็นทางการ คือ การที่ผู้ให้ข้อมูลได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีความประสงค์จะรับอุปการะบุตรของตนเอง ข้อมูลเหล่านี้จะเอื้อให้มารดาทราบว่ายังมีอีกหนึ่งทางออกของปัญหาการเลี้ยงดูบุตร คือ การการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งกล่าวว่า เธอรู้จักมูลนิธิผ่านการแนะนำของพยาบาลทำคลอดบุตรคนสุดท้ายของเธอ จากนั้นเธอจึงมาขอรับความช่วยเหลือจากมูลนิธิ ซึ่งเธอขอฝากบุตรให้แก่มูลนิธิเลี้ยงดูเป็นการชั่วคราว เมื่อใดที่เธอมีความพร้อมที่จะเลี้ยงดูบุตรได้ด้วยตนเอง เธอก็จะมารับบุตรกลับไป แต่หนทางในการเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองนั้นเป็นไปได้ยาก เพราะความลำบากทางการเงินที่กำลังประสบ

“แล้วก็มีพี่เขามาให้ความช่วยเหลือพี่ๆ ก็เอาลูกมาฝากเลี้ยงที่นี่ พี่ก็มาเยี่ยมลูกทุกเดือน มาฝากพี่เขาเลี้ยงปีนึงนะ มาเยี่ยมทุกเดือนๆ ทุกวันอังคารพี่จะมาเยี่ยมลูก แต่ก็อย่างว่าเนาะค่าใช้จ่ายมันก็เยอะหาคนเดียว พี่เขาก็บอกว่าก็แนะนำ” L: 29

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

ผู้ให้ข้อมูลบางรายกล่าวว่า เจ้าหน้าที่มูลนิธิได้แจ้งให้ตนเองทราบถึงบริการที่มูลนิธิมีให้ คือ การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งเป็นบริการในสำหรับผู้ที่ไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ด้วยตนเอง

“เขาก็ถามพี่ว่าพร้อมไหม ถ้าพร้อม เขาก็คือจะจัดหาพ่อแม่บุญธรรมที่ต่างประเทศให้” L: 257

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

ผู้ให้ข้อมูลบางรายเล่าว่า การได้พูดคุยกับเจ้าหน้าที่บ้านพักฉุกเฉิน ทำให้เธอทราบว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นหนทางหนึ่งที่จะสามารถแก้ไขปัญหาที่เธอเองกำลังประสบ

โดยเจ้าหน้าที่ได้ให้แก่วิดีอาว่า การเลี้ยงดูบุตรให้อยู่ในสภาพที่ยากลำบาก ก็เท่ากับว่าเป็นการทำบาปต่อบุตร แต่การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจะเป็นหนทางให้บุตรของเธอได้มีอนาคตที่ดี

“แล้วพอคูยกกับซิสเตอร์อย่างเนี่ย ซิสเตอร์เขาก็บอก ช่วยคูล่วงกดีกว่า เพราะว่าถ้าเกิดเรารักลูก เรากอดลูกเรา อยู่กับลูกแต่ว่าลูกไม่มีกิน เราทำอะไรไม่ได้มันก็ถือว่าเป็นบาป ก็เลยช่วยกดีกว่าให้เขาไปมีอนาคตที่ดี” L: 78

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

นอกจากผู้ให้ข้อมูลจะได้รับความช่วยเหลือและข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งความช่วยเหลืออย่างเป็นทางการแล้ว ยังมีผู้ให้ข้อมูลบางรายได้รับความช่วยเหลือและข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งความช่วยเหลือแบบไม่เป็นทางการ คือ การได้รับข้อมูลจากพี่สาวว่ามีผู้แสดงความประสงค์จะรับอุปการะบุตรของเธอ พี่สาวจึงแนะนำให้เธอยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ด้วยเหตุผลที่ว่าถึงบุตรอยู่ผู้เป็นเจ้าของก็เลี้ยงไม่ได้ ถ้าเลี้ยงบุตรคนนี้แล้วบุตรอีก 4 คนจะกินอยู่อย่างไร

“ตอนแรกก็บ่อยากให้ แต่เอี้ยยพื่นก็บ่บอกว่าเอาให้เขาซะ ถึงเป็นเจ้าของก็เลี้ยงบ่ได้ ลูกอีก 4 คนจะกินอยู่ยังจั่งซี่” L: 314

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

2. ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายหลังการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายหลังการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม คือ การตอบสนองทางด้านจิตใจของผู้ให้ข้อมูลต่อการจากไปของบุตร ความรู้สึกที่เกิดขึ้น ได้แก่ ความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจจากการสูญเสียบุตร ความอาลัยอาวรณ์ ความกังวลเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของบุตร ความรู้สึกอยากให้นบุตรเข้าใจ

2.1 ความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจจากการสูญเสียบุตร

ความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจจากการสูญเสียบุตร เป็นความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักว่าบุตรกำลังจะจากตนเองไปสู่ครอบครัวใหม่ การที่บุตรขาดหายไปจากชีวิตของผู้ให้ข้อมูลก่อให้เกิดความสูญเสียและความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจอย่างยิ่ง ผู้ให้ข้อมูลบางรายเกิดความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจเกิดขึ้นอย่างท่วมท้น ในวันที่ผู้ให้ข้อมูลต้องส่งมอบบุตรให้แก่มูลนิธิหรือครอบครัวบุญธรรม ผู้ให้ข้อมูลบรรยายถึงความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจ ดังต่อไปนี้

“พี่ที่ทูนพุดกับพี่อยู่คำหนึ่งว่าไหวใหม่ ไหวใหม่สำหรับจะเอาลูกอีกคนหนึ่งไว้
เอาไว้แล้วให้เขาได้เรียน ได้อยู่ได้กินที่ดี เจ็บใหม่ที่สุดนะ พี่เดินร้องไห้จากที่
ทูนไปพระราม 4 (ร้องไห้) ถึงบ้านบ้านเกือบเที่ยงคืน เดินๆ ไปนะ คิดไปจน
จะบ้า คิดว่าตัวเองทำอะไรผิดใหม่” L: 154

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

“ความรู้สึกพี่ตอนนั้นคุยอะไรกันไม่รู้จะจำไม่ได้ แต่พี่ใจหายมากเลยรู้ปะ พี่
ยังเดินตามไปอยู่เลยนะเดินออกไปเนี่ย พี่ซี (นามสมมติ) คุ้มเอาหัวลูกพาด
หัวเขา ลูกก็หลับๆ ตื่นๆ รู้ใหม่เหมือนใครมากระชากใจเรานะ (ร้องไห้)”

L: 663

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งสัมผัสได้ถึงจากการไปของบุตร ก่อให้เกิดความรู้สึกเจ็บปวดคล้าย
กับคนใจจะขาด

“เหมือนคนใจจะขาด คนที่เคยมีแบบเราเคยมาเยี่ยมลูก เราเคยมีลูก ลูกคน
ที่ 3 ของเรา เรามีเขา พี่ก็เหมือนคนใจจะขาดนะ” L: 71

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

ผู้ให้ข้อมูลบางรายเกิดความรู้สึกเสียตาย เสียใจ ไม่อยากสูญเสียบุตรไป ดังคำกล่าว
ต่อไปนี้

“ก็เสียใจ ก็เสียตาย คิดฮอดลูกนะ ถ้าเป็นไปได้ออยากให้เป็นเลย” L: 202

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

“ถ้าเป็นตอนที่ยกเสียใจแต่ตอนนี้ก็เสียตายอยู่” L: 478

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

ผู้ให้ข้อมูลบางรายแสดงถึงความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจด้วยการร้องไห้ มีอาการจุกแน่นที่หน้าอก

“ไอ้ น้ำตาเป็นสายเลือดมั่ง จุกอะ พุดไม่ออก” L: 308

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

“ก็ใจหาย ก็นอน (ร้องไห้) ก็ให้เนาะ” L: 109

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งกล่าวว่า ความรู้สึกเจ็บปวดภายในจิตใจเกิดจากการรับรู้ที่ตนเอง
 ไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร และเกิดจากการนำความสามารถของตนเองไปเปรียบเทียบกับผู้อื่น

“เจ็บมาก เจ็บที่สุด เจ็บ มันบอกไม่ถูก มันรู้สึกเจ็บมากๆ เลย มันไม่มีอะไรที่
 เราจะเสียใจเท่ากับที่เราสูญเสียอย่างนี้ คือมันเป็นความรู้สึกสูญเสียว่า คือ
 มันไม่ได้เจ็บปวดว่า เขาเอาลูกเราไป มันเป็นความเจ็บปวดที่ว่าทำไมตัวเรา
 ทำอะไรไม่ได้เลย มันไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะเลี้ยงดูเขา มันไม่มีอะไร
 ที่จะให้โอกาสเขา มันไม่มีอะไรเท่าเทียมคนอื่น มันรู้สึกเจ็บปวดมาก คือ เรา
 น่าจะมีความเก่ง ความฉลาด ความสามารถมีอะไรที่ดีให้อีกคนหนึ่งที่อยู่
 รอบข้างเรา แต่เราทำไม่ได้ มันรู้สึกเจ็บ” L: 72

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6

2.2 ความอาลัยอาวรณ์

ความอาลัยอาวรณ์ เป็นความรู้สึกคิดถึง โหยหาบุตรที่พลัดพรากจากกันไป ความรู้สึก
 ดังกล่าวเกิดจากผู้ให้ข้อมูลมีใจที่ผูกพันกับบุตรอย่างลึกซึ้งซึ่งยากที่จะตัดขาด ไม่ว่าจะเวลาผ่านไป
 นานเพียงใดผู้ให้ข้อมูลยังคงอาลัยอาวรณ์บุตรทุกเมื่อเชิ้อวัน

“พี่ก็ยังคิดถึงเขามากกระทั่งทุกวันนี้ พี่ก็คิดถึงลูกมากเลย ทุกวันนอนก็
 ไหว้พระคิดถึงลูก คิดถึงจริงๆ เลย (ร้องไห้)” L: 45

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

“อย่างกรณีที่พักห้องนิต (นามสมมติ) ให้ ถามว่าทุกวันนี้พี่ก็นอนคิดถึงเขา
นะ” L: 733

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

“ก็มันก็ ทุกวันก็คิดถึงอยู่ไม่ใช่แบบว่ายกไปแล้วๆ ไม่คิดถึงเลย ไม่รักอย่างนี้
ไม่ใช่ หนูก็คิดถึง รัก” L: 214

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

“ทุกมื่อก็ยังคิดคือเก่า” L: 115

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

“คิดถึงทุกวันนี้ก็คิดถึงอยู่ คิดถึง คิดถึง ถามว่าทุกวันนี้ก็ยังคิดถึงอยู่
ตลอดเวลา” L: 105

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6

ความรู้สึกอาลัยอาวรณ์ที่เกิดขึ้นจะมีความเข้มมากในช่วงต้นของการพลัดพรากจาก
บุตร ผู้ให้ข้อมูลบางรายจะอาลัยอาวรณ์ต่อบุตร ไม่อยากรับประทานอาหาร นอนไม่หลับ แยกตัว
ออกจากสังคม อาการดังกล่าวอาจจะเกิดขึ้นและคงอยู่ภายหลังการพลัดพรากจากบุตรเป็นเวลา 3
ถึง 4 วัน หรือในผู้ให้ข้อมูลบางรายอาการดังกล่าวคงอยู่ยาวนานถึง 4 ถึง 5 ปี หลังจากนั้น

“ได้แต่คิดถึง ก็กินไม่ได้ นอนไม่หลับประมาณ 3-4 วัน ให้กินข้าวมันก็ไม่กิน
มันก็ไม่อยาก ไม่อยากพูดไม่อย่างพูดไม่อย่างคุยความรู้สึกนั้นเคยเป็นไหม”
L: 836

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

“ก็ร้องไห้ ก็เอาไปก็ร้องไห้จนเป็นเดือน แบบว่าบ่อยจะไปเล่นนำหมู”

L: 343

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

“ก็มันทำอะไร ช่วงนั้นนะผอมนะพีนะ ช่วง 4 ถึง 5 ปีที่ลูกไปใหม่ๆ พี่ผอมกินไม่ได้ ใจคิดถึงลูก ปานนี้ลูกเราจะเป็นยังไงอย่างนี้” L: 433

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

ผู้ให้ข้อมูลบางรายกล่าวถึง สิ่งทีกระตุ้นที่ให้ตนเองเกิดความอาลัยอาวรณต่อบุตรที่จากไป คือ การเห็นรูปถ่ายของบุตร ของเล่นเด็ก เสื้อผ้าเด็ก รวมถึง การพบเห็นเด็กในละแวกบ้าน

“บางทีพี่คิดถึงเขา พี่ก็เอารูปขึ้นมาดูเพราะมันมีรูป พี่ก็เอาใส่กรอบไว้ไง พี่ก็เอารูปมาดู พี่ก็ดูทุกวันนะรูป คิดถึงเขาทุกวัน” L: 92

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

“อาจจะไม่ฟุ้งซ่านแต่มันมีบ้างเป็นบางที มันก็ต้องมีบ้างก็คิดถึงแต่ว่าไม่ได้ฟุ้งซ่านบ่อยมาก ไม่ได้มานั่งร้องไห้บ่อย แค่แบบเห็นของเล่น เห็นเสื้อผ้าเด็ก ก็คิดถึง เห็นเด็กแถวบ้านก็คิดถึงแต่ไม่ได้แบบต้องมานั่งร้องไห้” L: 243

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

2.3 ความรู้สึกผิดที่ไม่สามารถทำหน้าที่มารดาได้ดีเพียงพอ

ความรู้สึกผิดที่ไม่สามารถทำหน้าที่มารดาได้ดีเพียงพอ คือ การที่ผู้ให้ข้อมูลเชื่อว่าตนเองทำหน้าที่มารดาได้ไม่ดีเพียงพอ ไม่มีความสามารถเลี้ยงดูบุตรได้ด้วยตนเองจนต้องยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

“อืม ก็มีช่วงแรกก็รู้สึกโทษตัวเองมาตลอด โทษมาตลอดว่าทำหน้าที่แม่ไม่ดีที่สุดอะไรเงี้ย” L: 333

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

“คิดสารพันเนาะ คิดแบบเสียใจ คิดแบบจ้งได้ คือเลี้ยงลูกไปได้จักชินะ คือขี้ร้ายคือชั่วแท้ลูกผู้เดียวก็ขี้เลี้ยงไปได้” L: 188

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

2.4 ความกังวลต่อความเป็นอยู่ของบุตร

ความกังวลต่อความเป็นอยู่ของบุตร คือ การที่ผู้ให้ข้อมูลคิด หรือคาดการณ์ถึงความ เป็นอยู่ของบุตรแล้วเกิดความรู้สึกกังวลใจ เครียด กังวลใจ ห่วงใย หรือทรมานใจ เนื่องจากผู้ให้ ข้อมูลไม่มั่นใจว่าบุตรมีความเป็นอยู่เช่นไร

“ถามว่าทุกวันนี้พี่ก็เครียดนะ พี่ก็กลัวว่าเขาจะอยู่ยังไง เขาจะกิน เขาจะ เหนงาไหม เขาจะคิดถึงแม่หรือเปล่า” L: 170

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

“ถ้าเราจำเป็นแบบไม่ไหวแล้วก็ยกให้เขาก็ได้ แต่ในความรู้สึกของพี่จริงๆ ถ้า พี่ไหนนะ พี่จะไม่ยกให้เลยพี่จะเลี้ยงเองเลยลูกพี่เพราะว่ามันทรมาน คือเรา ไม่รู้ว่าเรายกเขาไปแล้วเขาจะดีมีความสุขเหมือนกับอยู่กับเราไหมอะไร อย่างนี้ เขาจะรักลูกเราไหมอะไรอย่างนี้” L: 366

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

2.5 ความรู้สึกอยากให้บุตรเข้าใจ

ความรู้สึกอยากให้บุตรเข้าใจ คือ การที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการให้บุตรเข้าใจเหตุผลการยก บุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมและต้องการให้บุตรยอมรับตนเองในฐานะมารดา ซึ่งความรู้สึกดังกล่าว เกิดจากผู้ให้ข้อมูลมีความเชื่อว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นการกระทำผิดต่อบุตร ผู้ให้ ข้อมูลจึงเกิดความกลัวว่าบุตรจะไม่เข้าใจและไม่ยอมรับตนเองในฐานะมารดา

“ก็บ่อยากให้ สมมติว่าเพื่อนรู้ความเนาะ ย่านเพื่อนว่าเป็นหยั่งก็ลูก 4 คน 5 คน ก็เลี้ยงได้เป็นหยั่งหนูคือถึงเลี้ยงบ่ได้ (ร้องไห้)” L: 352

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

ผู้ให้ข้อมูลบางรายกล่าวว่า ถ้าบุตรถามหาเหตุผลว่าเพราะเหตุใดตนเองจึงไม่เอาบุตรไว้ ตนเองก็ไม่รู้ว่าจะหาเหตุผลใดมาตอบคำถามบุตร

“พ่อก็ไม่รู้ว่าจะถามคำถามว่าทำไมไม่เอาหนูไว้ พ่อก็ไม่รู้ว่าจะตอบเขาอย่างไร”

L: 21

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

ดังเช่นผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งกล่าวว่า ในวันที่ตนเองมีโอกาสดูกับบุตร ความรู้สึกกลัวว่าจะไม่ได้รับการยอมรับจากบุตรยังคงอยู่ในใจ ทำให้มารดา รู้สึกกังวล กลัว ไม่กล้าที่จะพบหน้าบุตร กลัวว่าบุตรจะถามถึงเหตุผลที่ตนเองยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

“17 ปีแล้ว เขาก็โตเป็นสาว แต่พี่เจอเขาครั้งแรกนะ ตอนพี่ซี (นามสมมติ: เจ้าหน้าที่) ให้เจอครั้งแรก พี่ไม่กล้าเจอหน้าเขาแล้วนะ พี่อายุ พี่กลัว ไม่รู้จะ ความรู้สึกตอนนั้นพี่รู้สึกกลัวพี่ไม่กล้าเจอหน้าเขา พี่กลัวว่าเขาจะว่ามึงเหรอกที่ไม่เอาบุตรมาตอนนี้ไม่รู้จะ ความรู้สึกตอนนั้นพี่กลัวเขาถามแต่เขาก็ไม่ได้ถามเหรอก เขาคงไม่รู้จะแปลมาว่าเป็นอย่างไรนะ” L: 780

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

3. การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น

การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น คือ การที่ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ได้แก่ ความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจจากการสูญเสียบุตร ความอาลัยอาวรณ์ ความกังวลเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของบุตร ความรู้สึกต้องการให้บุตรเข้าใจ ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลจึงต้องแสวงหาวิธีการต่างๆ เพื่อให้ตนเองสามารถยอมรับความทุกข์ใจที่เกิดขึ้นและมีดำเนินชีวิตต่อไปได้ โดยผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายมีวิธีการจัดการกับความทุกข์ใจที่เกิดขึ้นแตกต่างกันออกไป และอาจจะเลือกใช้วิธีการที่หลากหลายไม่เฉพาะวิธีการใดวิธีการหนึ่ง ได้แก่ การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการคิด การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการกระทำ และสิ่งที่ช่วยในการจัดการกับความทุกข์ใจที่เกิดขึ้น

3.1 การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการคิด

การพลัดพรากจากบุตร ก่อให้เกิดความรู้สึกทุกขใจ มารดาจึงพยายามจัดการกับความ รู้สึกที่เกิดขึ้นเพื่อให้ตนเองสามารถคลายจากความรู้สึกดังกล่าว โดยการใช้กระบวนการคิด ได้แก่ การคิดหาเหตุผลปลอบใจตนเอง และการมีความหวังว่าจะได้พบกับบุตรอีกครั้ง

3.1.1 การคิดหาเหตุผลปลอบใจตนเอง

การคิดหาเหตุผลปลอบใจตนเอง คือ การที่ผู้ให้ข้อมูลปลอบใจตนเองด้วยการคิดหาเหตุผลให้กับความสูญเสียบุตรไปในการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม เพื่อให้ตนเองสามารถยอมรับความสูญเสียที่เกิดขึ้นได้

ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งกล่าวว่า ตนเองใช้วิธีการคิดไปในทางที่ดีว่า การที่ถูกได้ไปอยู่กับครอบครัวธรรมย่อมมีอนาคตที่ดีกว่าอยู่กับตนเอง

“พี่ก็ไม่วุ่นพี่ก็ทำแบบนี้แหละก็ได้แต่ปลอบใจตัวเองว่าทำแล้ว เออ ลูกเราไปได้ดีนะ อย่างน้อยเขาก็คงจะไปได้ดีกว่าอยู่กับเราตอนนี้ พี่ก็คิดแบบนี้แหละ” 130

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลบางรายพยายามคิดไปในทางที่ดีว่า การพลัดพรากจากบุตร เป็นการจากเป็นไม่ใช่การจากตาย อนาคตข้างหน้าเธออาจจะมีโอกาสได้พบกับบุตร การคิดหาเหตุผลเพื่อปลอบใจตนเองและการคิดไปในทางที่ดีทำให้มารดาคลายความเศร้าใจไปได้

“ตอนนั้นลูกพี่ยังไม่ได้ไปเมืองนอกเลยนะ ยังอยู่เมืองไทยอยู่เลย พี่ซี (นามสมมติ: เจ้าหน้าที่) บอกให้คนดูแล มีคนดูแลพี่ก็จำไม่ได้ พี่ก็ยังนึกว่าทำไมไม่ให้เราฝากดูอย่างที่เรากำลังต้องการ ความรู้สึกของพี่ตอนนั้นนะ คือเอาลูกพี่ไปแต่ยังไม่ได้ไปเมืองนอก มีคนรับเลี้ยงไว้ก่อนที่จะไปเมืองนอก พี่ก็คิดของพี่ไป แต่มันก็...ก็ทำอะไรไม่ได้ 3 ถึง 4 วันแล้วก็กลับมาคึกคักอย่างเก่าอีก อายุมันก็ยังน้อยไม่ได้เศร้ามาก เพราะลูกก็ไม่ได้ตายจากเรา เพราะพี่ก็ถามพี่ซีว่ายังมีโอกาสได้เจอลูกอีกไหมพี่ซีก็บอกมี” L: 842

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

3.1.2 การมีความหวังที่จะได้พบกับบุตร

การมีความหวังที่จะได้พบกับบุตร คือการมีความคิด ความต้องการ หรือความคาดหวังว่าสักวันหนึ่งตนเองจะมีโอกาสได้พบกับบุตร แม้ว่าผู้ให้ข้อมูลไม่อาจล่วงรู้ว่าวันเวลาที่ได้พบกับบุตรจะมาถึงเมื่อไหร่ ถึงกระนั้นผู้ให้ข้อมูลก็ยังคงมีความหวังและรอยยิ้มที่จะได้พบกับบุตรสักครั้งหนึ่งในชีวิต การมีความหวังทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีกำลังใจในต่อผู้ชีวิต

ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งเล่าว่า ตนเองดูชาวเด็กไทยที่เป็นบุตรบุญธรรมชาวต่างประเทศ ได้เดินทางกลับมาเยี่ยมบ้านเกิดในโครงการสู่มาตุภูมิ ผู้ให้ข้อมูลจึงเกิดความหวังว่า ถ้าบุตรอายุครบ 18 ปี บุตรอาจจะเข้าร่วมในโครงการดังกล่าว และตนเองอาจจะมีโอกาสได้พบกับบุตร

“บางทีข่าวมาตอนนั้นที่พี่ดูข่าว ก็บอกว่าเด็กที่กลับสู่มาตุภูมิอายุ 18 ปี พี่ก็คิดนะพี่ก็หวังไว้เหมือนกัน พี่ก็ไม่ได้คิดหรอกว่าเราจะอะไรเขา แต่คิดว่าอยากจะเจอลูก อย่างน้อยก็แบบก็หวังไว้เหมือนกันว่าจะมีลูกเรามีสักวัน เมื่อเขาอายุ 18 ปีพี่ก็อยากเจอเขา ‘ไม่รู้ว่าจะได้เจอหรือเปล่า’”

L: 169

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งอยากที่จะพบลูกสักครั้งหนึ่งในชีวิต รวมทั้งบุตรชายและบุตรสาวของตนเองก็อยากที่จะพบกับน้องสาวเช่นกัน

“ขอเจอลูกขอให้เห็นหน้าสักครั้งหนึ่ง น้องน็อต (นามสมมติ) เขาก็อยากเห็นน้องมิลล์ (นามสมมติ) เขาก็อยากเห็นอยากเห็นน้องเขา” L: 760

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งมีความคิดว่าสักวันหนึ่งจะได้พบกับบุตร การคิดเช่นนี้ช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกดี และคลายความเศร้าใจได้บ้าง

“คิด ‘ไม่ได้หวัง’ แต่ว่าหนูก็คิดเฉยๆ ก็อย่างน้อยก็ทำให้เรารู้สึกดี ทำให้เราไม่เศร้าอย่างนี้” L: 277

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่าตอนที่ ตนเองได้รับรูปถ่ายบ่อยๆ แต่ปัจจุบันเจ้าหน้าที่แจ้งว่ายังไม่สามารถติดต่อกับทางครอบครัวบุญธรรมได้ เนื่องจากครอบครัวบุญธรรมย้ายที่อยู่ใหม่จึงไม่สามารถติดต่อกับครอบครัวบุญธรรมได้ ตนเองก็คงตั้งตารอว่าข่าวคราวของบุตร

“พี่เขียนจดหมายไปหามูลนิธิ ไม่ได้เขียนไปหาลูกหรือเพราะเขาต้องส่งให้เรา ตอนนั้นเจ้าหน้าที่ก็เป็นพี่จอย (นามสมมติ: เจ้าหน้าที่) ดูแล แต่ตอนนี้พี่จอยเขาลาออกไปแล้ว รูปของลูกพี่เขาก็จะให้เราให้เราบ่อยๆ ตอนเด็กๆ นะ แต่ช่วงที่โตมายังไม่เคยได้เห็นพี่เขาบอกว่าย้ายที่อยู่ติดต่อกไม่ได้ พี่ก็ไม่รู้เหมือนกันพี่ก็คอยอยู่ พี่เขาก็ประสานงานให้อยู่ พี่ก็คอยๆ เหมือนกัน” L:

178

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

ผู้ให้ข้อมูลยังคงเฝ้ารอที่จะได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่ว่ามีจดหมาย หรือรูปถ่ายของบุตรมาถึงตนเอง

“รอ ก็รอทุกวันว่าพี่เขาโทรมาบอกใหม่ว่ามีจดหมายมีรูปมาใหม่อะไรอย่างนี้” L: 539

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

3.2 การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการกระทำ

การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการกระทำ คือ การที่ผู้ให้ข้อมูลกระทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อคลายความทุกข์ใจจากการสูญเสียบุตร ได้แก่ การหลีกหนี การสวดมนต์ภาวนา การทำงาน เรียนหนังสือหรือทำกิจกรรม การติดต่อกับบุตรผ่านทางจดหมาย การทำกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ มีส่วนช่วยให้มารดาจัดการกับความทุกข์ใจที่เกิดขึ้นได้

3.2.1 การหลีกหนี

การหลีกหนี คือ การที่ผู้ให้ข้อมูลกระทำพฤติกรรมหลีกหนีต่างๆ จากความรู้สึกทุกข์ใจที่เกิดขึ้นเพื่อให้ตนเองรู้สึกดี ผู้ให้ข้อมูลบางรายหลีกหนีโดยเลือกที่จะไม่พบและรำลึาบุตรเป็นครั้งสุดท้ายก่อนที่จะจากกัน ผู้ให้ข้อมูลบางรายพยายามกลั้นน้ำตาไว้ไม่ให้ไหลออกมาเพราะ

กลัวตนเองตัดใจจากบุตรไม่ได้ ผู้ให้ข้อมูลบางรายไม่พูดถึงเหตุการณ์การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม หรือไม่ไปพบบุตร

ผู้ให้ข้อมูลบางรายกล่าวถึงวิธีการหลีกเลี่ยงจากความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจ ในวันที่ส่งมอบบุตร ว่าตนเองเลือกที่จะไม่พบและจำลาบุตรเป็นครั้งสุดท้ายก่อนจากกัน เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลคิดว่าการพบกับบุตรยิ่งทำให้ตนเองตัดใจจากบุตรไม่ได้

“วันสุดท้ายที่เขาจะบินที่เขาจะไป พี่พร (นามสมมติ) ไม่ขอเจอ เพราะว่าไม่รู้ดี ใจมันไม่อยากให้ละ (ร้องไห้) ใจหนึ่งก็ไม่ไหวละทางนี้ ก็เต็มทีละ ก็เหมือนกับว่าถ้าเกิด พี่พร คือถามว่าจะดูไหมเพราะเด็ก อยู่ในห้อง จะดูจะคุยกับลูกก่อนไหม ไปแต่พี่พรไม่ดูไม่คุยไม่อะไร ทั้งนั้น ถามว่าเหมือนคนใจดำไหมก็ที่สุดนะ” L: 291

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งกล่าวว่า ในวันที่สุดท้ายที่ตนเองได้พบกับบุตร ตนเองรู้สึกเสียใจแต่ต้องพยายามกลั้นน้ำตาไว้ไม่ให้ไหลออกมา เพราะตนเองถ้าร้องไห้ออกมา ถ้าบุตรเห็นก็จะร้องตาม จะยิ่งทำให้ตนเองตัดใจไม่ได้

“จนวันที่ยกพี่ที่เนี่ยเขาก็มารับแต่ตอนนั้นลูกหนูหลับอยู่ ก็เลยไม่ได้ ร้องไห้อะไร ยังไม่ค่อยรู้สึกอะไรก็เสียใจนิดนึงแต่ว่าลูกหลับ ไม่อยาก ร้องไห้ให้ลูกได้ยิน เดียวลูกตื่น กลัวเขาร้องตาม กลัวลูก อืม เดียวมัน ตัดใจไม่ได้” L: 115

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

ผู้ให้ข้อมูลบางรายหลีกเลี่ยงจากความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจ ด้วยการไม่พูดถึงเหตุการณ์การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลยังไม่สามารถทำใจยอมรับกับความสูญเสียที่เกิดขึ้นได้

“พี่ไม่อยากพูดถึงหรอก พอพูดถึงที่ไรก็ร้องไห้ทุกทีแหละ” L: 48

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

“เจ็บ รู้สึกเจ็บ รู้สึกเจ็บมาก ทุกวันนี้ก็พูดไม่ได้นะ อย่างเพื่อนที่อยู่ด้วยกัน อะไรก็แล้วแต่ห้ามพูดเรื่องความหลัง แต่ถ้าอยากได้แง่คิดอยากได้อะไร ขอได้ก็จะให้ แต่ห้ามพูด” L: 79

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6

การหลีกเลี่ยงไม่พบกับบุตร เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ผู้ให้ข้อมูลใช้เพื่อหลีกเลี่ยงความรู้สึกอาลัยอาวรณ์ที่มีต่อบุตร

“เพื่อนก็บอกอยู่ว่าถ้าแม่นคิดฮอดก็ให้ไปหาอยู่ แต่ว่าบ่ไป ก็บ่อยากเห็น ถ้าเห็นแล้วก็จะคิด ฮอดคือเก่า ก็บ่อยากไปวุ่นวายกับเพื่อน” L: 118

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

3.2.1 การสวดมนต์ภาวนา

การสวดมนต์ภาวนา คือ การที่ผู้ให้ข้อมูลสวดมนต์ภาวนาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเองนับถือ เพื่อขอพรให้บุตรประสบแต่สิ่งที่ดี ด้วยมารดามีความเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะดลบันดาลให้บุตรให้บุตรประสบแต่สิ่งที่ดีได้ และเชื่อว่าการสวดมนต์เป็นสิ่งที่ตนเองทำให้บุตรได้ในฐานะมารดา

ผู้ให้ข้อมูลบางรายกล่าวว่า เมื่อตนเองได้ตัดสินใจมอบบุตรให้ไปแล้ว สิ่งเดียวที่ตนเองสามารถทำได้ก็คือการภาวนา กราบพระสวดมนต์เพื่อขอให้บุตรประสบแต่สิ่งที่ดี ซึ่งผู้ให้ข้อมูลก็ได้สวดมนต์ภาวนาเป็นประจำเรื่อยมา

“ตัดสินใจให้ไปแล้วก็ได้แต่ภาวนาแหละ แต่ภาวนากราบพระสวดมนต์ให้เขาเจอแต่สิ่งดีๆ พี่ก็ทำอย่างนี้ แม้กระทั่งทุกวันนี้พี่ก็ทำแบบนี้แหละ ประจำ” L: 135

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า ตนเองได้สวมมงคลภาวนาให้แก่บุตร โดยเฉพาะในโอกาส พิเศษ เช่น วันคล้ายเกิดของตนเอง หรือวันคล้ายวันเกิดของบุตร ตนเองจะซื้อดอกกุหลาบไปถวาย เสด็จพ่อที่ตนเองนับถือ เพื่อขอให้ท่านปกปักรักษาบุตรของตนเอง

“สวมมงคลภาวนา วันเกิดพี่พร (นามสมมติ) ก็ไปทำบุญให้เขาทุกๆ ปี วันเกิดเขาวันเกิดเขาพี่พรก็เขาซื้อน้องนิต (นามสมมติ) ไซ้หม ฟี่พรก็ ซื้อดอกกุหลาบไปถวายดอกกุหลาบให้เสด็จพ่อ บอกว่าถ้าบุญญาธิการหรือบุญบารมีที่พี่พรที่มีทำไปเนี่ย ก็ขอให้ท่านปกปักรักษาเขา ด้วย ว่าหนูคงไม่มีโอกาสไปถึงขนาดนั้นหรืออะไรเงี้ย ก็ขอบารมี ท่านให้ท่านไปปกปักรักษา พี่พรก็คงทำได้แค่นี้ ก็ทำบุญไปให้” L: 501

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

3.2.2 การทำงาน เรียนหนังสือ หรือทำกิจกรรม

การทำงาน เรียนหนังสือ หรือทำกิจกรรม คือการที่ผู้ให้ข้อมูลใช้เวลาที่มีอยู่ ทำงาน เรียนหนังสือ หรือทำกิจกรรม ซึ่งช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลคลายความอึดอัดอารมณ์ที่มีต่อบุตร

ดังเช่นผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งกล่าวว่า การไปทำงาน การพูดคุยกับเพื่อนบ้าน หรือการอยู่กับบุตรที่ยังเหลืออยู่ ทำให้ตนเองคลายความอึดอัดอารมณ์ที่มีต่อบุตรที่จากไปได้บ้าง

“ก็ ไปเฮดงาน ก็เล่นนำหมูน่านังแหง ก็พยายามบ่ย่ำบ่เว้าจั่งขึ้นะ ขึ้นไปเล่นนำหมูเพิ่นก็จะบ่ค่อยเว้าเรื่องแบบนี้ ก็ถ้าบ่ได้เฮดงานก็อยู่ กับลูก กับหยั่งอยู่กับบ้าน ก็พยายามบ่เว้าเรื่องเก่า” L: 222

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งกล่าวว่า หลังจากบุตรจากไป ตนเองก็ทำงานอย่างหนัก เพื่อให้ลืมความรู้สึกอึดอัดอารมณ์บุตรไปได้บ้าง

“ช่วงนั้นเป็นบ้าเป็นหลังทำทุกอย่าง ใครรับจ้างอะไรไปทำหมด ทำให้
มันลืม” L: 399

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งกล่าวว่า กิจกรรมที่เธอทำเป็นประจำคือ การเขียนไดอารี่ เธอเขียนบรรยายเรื่องราวชีวิตในแต่ละวันและเขียนบรรยายความรู้สึกที่มีต่อบุตร เช่น ความคิดถึงที่มีต่อบุตร เธอตั้งใจว่าหากสัปดาห์เธอได้มีโอกาสพบกับบุตร เธอก็จะมอบไดอารี่นี้ให้แก่บุตร หรือถ้าหากเธอเสียชีวิตก่อนที่จะได้พบกับบุตร เธอก็จะฝากไดอารี่ไว้กับน้องให้เพื่อมอบให้แก่บุตรต่อไป

“หนูก็เขียนไดอารี่ให้ลูกทุกวัน อิม ก็เขียนทุกวันแต่ไม่ได้เอามาให้ รอจนกว่าเขาโตถ้าเขาจะกลับมาจริงๆ หนูก็จะเอาให้เขา” L: 215

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่าตนเองไปโรงเรียนทำให้มีเพื่อน คู่รัก และน้อง รวมถึงการเล่นคอมพิวเตอร์อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลไม่รู้ความรู้สึกเหงาและคิดมาก นอกจากนี้การที่ผู้ให้ข้อมูลย้ายมาเรียนหนังสือในวันธรรมดาแทนการเรียนเฉพาะวันเสาร์ อาทิตย์ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลได้ใช้เวลากับการเรียน ทำกิจกรรมกับเพื่อนมากขึ้น ทำให้ไม่เหงา หรือคิดถึงบุตรมากจนเกินไปนัก

“ก็หนูไปโรงเรียนหนูมีเพื่อน โรงเรียนมัธยมมันก็มี เด็กเยอะไงคะ มีเพื่อนมีแฟนมีน้องแล้วก็เล่นคอม อ่านหนังสือ ดูทีวีมันก็ไม่เหงาแล้วก็ไม่คิดมาก ตอนแรกหนูก็เรียนกศน. เรียนวันอาทิตย์ใช้ไหมคะ แล้วก็ย่าเขาจะกลัวว่าถ้าวันธรรมดาอยู่บ้านแล้วก็จะคิดมาก คิดถึงลูกเขาก็เลยให้หนูมาอยู่เอกชน เรียนธรรมดา” L: 231

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

3.2.3 การเขียนจดหมายติดต่อกับบุตร

การเขียนจดหมายติดต่อกับบุตร คือ การที่ผู้ให้ข้อมูลกลัวว่าจะไม่ได้รับการยอมรับจากบุตรในฐานะมารดา และมารดาต้องการอธิบายให้บุตรเข้าใจเหตุผลของการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมและให้การยอมรับตนเองในฐานะมารดา และอยากที่จะพบกับบุตรสักครั้งในชีวิต

ผู้ให้ข้อมูลจึงเขียนจดหมายติดต่อกับบุตร เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกที่ตนเองมีต่อบุตรให้บุตรรับรู้ผ่าน
ทางจดหมาย

“พี่ก็บอกแล้วว่าขอโทษเขาไป บอกว่าที่จริงแม่รักลูกมากนะแม่ก็ไม่ได้
อยากยกลูกให้คนอื่นหรอก แต่เพื่ออยากจะให้ลูกไปได้ดีไป เพื่อ
อยากจะให้ลูกได้สิ่งดีๆ อยู่ดีกว่าอยู่กับแม่ๆ อาจจะได้ไม่ได้ให้สิ่งดีๆ
กับลูก แม่ก็เลยต้องยอมๆ เพื่อให้ลูกไปได้ดี พี่ก็เขียนขอโทษเขาถ้า
เกิดวันหนึ่งถ้าเรามีบุญเราคงจะได้เจอกันอีก พี่ก็บอกเขา” L: 192

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

“ก็เขียนไปไง เขาก็จะรู้ว่าเราเป็นห่วงอะไร พี่ก็เขียนไว้ไงว่า
อย่างน้อยถ้าเขาได้เห็นเขาก็จะรู้ว่าเราเป็นห่วงเขานะ ไม่ใช่ว่าเขา
จะไม่ดูคำดูดีเขาใช้ไหม ไม่ใช่ว่าเขาคลอดออกมาแล้วเราจะทิ้งให้
เป็นภาระคนอื่นๆ เราก็คืออธิบายให้เขาเข้าใจ ก็พูดให้เขาเข้าใจ
เดียวเขาจะพูดอะไร แล้วพี่ 2 คนทำไม่ถึงเลี้ยงได้ พี่ก็บอกเขานั้นแหละ
ล่ะก็คือเขียนบรรยายให้เขาเข้าใจประมาณนั้นแหละ” L: 208

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

“พี่พร (นามสมมติ) ก็บอกว่าถึงน้องนิด (นามสมมติ) ไม่รู้ว่าหนู
จะรับแม่เป็นแม่ใหม่ถ้าไม่รับแม่ก็ไม่โกรธ แต่แม่ได้แต่ภาวนาให้หนู
ทุกๆ ปีทุกๆ ครั้งที่แม่ไปวัด ทุกๆ วันที่แม่ก่อนนอนแม่ก็จะสวดมนต์
ให้หนูอะไรอย่างเนี่ย แม่จะไม่คิดโกรธหนูเลยถ้าหนูจะไม่เรียกแม่ก็ได้
ก็ขอให้เห็นหน้าว่า เออ สิ่งที่แม่ทำหรือทำอะไรอย่างเนี่ยก็ขอให้
เขายกโทษ แม่คงไม่มีเหตุผลใดที่จะตอบเขาไม่ว่า เอ๊ย นี่ฉันต้องทิ้ง
เธอไปอยู่กับใครๆ ซึ่งไม่ใช่พ่อใช่แม่ ก็ให้เค้าให้อภัยพี่” L: 559

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

3.3 สิ่ง que ช่วยในการจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น

สิ่ง que ช่วยในการจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น คือ สิ่ง que ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าเป็นสิ่ง que ช่วยให้ตนเองสามารถจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นได้ สิ่ง que ช่วยในการจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น สามารถจำแนกได้เป็น การรับรู้ความเป็นอยู่ของบุตร และการได้รับกำลังใจจากบุคคลรอบข้าง

3.3.1 การรับรู้ความเป็นอยู่ของบุตร

การรับรู้ความเป็นอยู่ของบุตร คือ การ que ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ความเป็นอยู่ของบุตรจากจดหมาย รูปภาพที่ครอบครัวบุญธรรมส่งมาให้ จากบุคคลรอบข้าง ตลอดจนจากการติดต่อกับบิดามารดาบุญธรรม ทำให้ผู้ให้ข้อมูลคลายความกังวลเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของบุตรลงได้บ้าง และเกิดความมั่นใจว่าบุตรของตนอยู่ดีมีสุข ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเริ่มมีกำลังใจในการใช้ชีวิต นอกจากนี้ข่าวคราวความเป็นอยู่ของบุตรเป็นเครื่องช่วยยืนยันว่าตนเองตัดสินใจไม่ผิดพลาดที่ได้ยกบุตรไปให้ครอบครัวบุญธรรม

ตั้งผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งกล่าวว่า นับตั้งแต่บุตรจากไปตนเองรู้สึกฟุ้งซ่าน เมื่อครอบครัวบุญธรรมได้ส่งจดหมายและรูปภาพมาให้ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกมั่นใจว่าบุตรสุขภาพดี และเริ่มมีกำลังใจในการใช้ชีวิต

“ถ้าเริ่มจากเริ่มต้นนะ จากเริ่มต้นก็ยังฟุ้งซ่านอยู่ พอไปสักกระยะหนึ่งช่วงที่เขาส่งรูปมาเนี่ยเริ่มมีกำลังใจละ เริ่มรู้ว่าลูกอยู่สบายแล้ว ให้อยู่กับเราคงไม่ได้มีอะไรให้เขาเนาะ เราคงแบบไม่ได้ให้เขาไปเที่ยวอยู่ดีกินดีอะไรเงี้ย ทุกอย่างก็ต้องเซฟหมด ก็เริ่มมีกำลังใจละ เขาเริ่มเขียนมาบอกว่าไปเที่ยวที่นี้ ไปกินที่นั้นะมีใครๆ เขาเริ่มเขียนจดหมายมาบอก ทางพ่อแม่บุญธรรมเขาก็จะเขียนมาบอกว่าย่างไรอย่างเงี้ย” L:

493

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

ตั้งเช่นผู้ให้ข้อมูลอีกรายกล่าวว่า รูปภาพของบุตร ทำให้ตนเองเกิดความรู้สึกว่าบุตรคงอยู่ดีมีสุข สืบเนื่องจากการแต่งกายของบุตรและพ่อแม่บุญธรรมที่เห็นในรูปภาพ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเชื่อมั่นว่าบุตรคงอยู่ดีมีสุข และพ่อแม่บุญธรรมคงจะรักบุตรของตนเองเช่นกัน

“เขาก็คงจะรักดีมั้งเพราะพี่เห็นเขาถ่ายรูปมา พ่อแม่ที่เขาคือฝรั่งที่เขาส่งรูปมา ที่พี่เอ (เจ้าหน้าที่) เขาให้รูปพี่ไป เออ เขาก็คงจะดีกับลูก

ของพี่น้อง เพราะการแต่งตัวเนื้อตัวลูกเราก็สะอาดใจเขาไม่สกปรกใช้ใหม่ เขาก็คล้ายๆ เหมือนลูกผู้ดีนะ พี่ก็ดูเพราะว่าเสื้อผ้าอะไรอย่างนี้ เขาก็แต่งตัวให้ดีใช้ใหม่ เสื้อผ้าของฝรั่งอะไรก็ ไม่เห็นมีเด็กคนอื่นเลยเห็นเขาถ่ายแต่ลูกเรา แต่ตอนหลังเห็นรับไปอีกคนหนึ่งไปเลี้ยงคู่กัน ที่เขาส่งรูปมาให้แหละ ไม่รู้เขาไปรับที่ไหน ที่รู้แต่เห็นเป็นเด็กแบบอยู่กับลูกเราแต่เด็กคนนี้จะเล็กกว่าลูกเราใช้ใหม่ เห็นนั่งรถแบบถีนะ ลูกเราโตแล้ว ลูกพี่ก็จะประมาณ 6 ขวบ 7 ขวบนะแต่เด็กก็ยังเล็กอยู่ เด็กก็ประมาณขวบหรือ 2 ขวบเนี่ย คือพี่เขาแบบปั่นจักรยานแล้ว ให้น้องซ้อนท้าย แต่พี่ดูการแต่งตัวดูเสื้อผ้าดูฝรั่งพ่อแม่แล้วก็ดูดี เขาก็คงจะรักลูกเรา” L: 465

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

ผู้ให้ข้อมูลบางรายกล่าวว่า ตนเองได้รับการติดต่อกับบิดามารดาบุญธรรมเป็นระยะๆ โดยบิดามารดาบุญธรรมจะเป็นโทรศัพท์มาถามสารทุกข์สุกดิบ และเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้พบและพูดคุยกับบุตร ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าบิดามารดาบุญธรรมมีความรัก ความเอาใจใส่ต่อบุตรของตนเองเป็นอย่างดี หรือการได้ข้อมูลจากบุคคลรอบข้างที่มีโอกาสไปเห็นว่าบิดามารดาบุญธรรมเลี้ยงดูบุตรของตนเองเป็นอย่างดี ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความสบายใจและไม่คิดมาก

“คือจ้ะคนคุ้นเคย พี่นั้นก็คุ้นเองนะคะ แบบว่าเฮดให้เฮาสบายแบบบให้เฮาคิดอึ้งยังน่าจ้ะ คั้น เวลาไปบ้านพี่นจ้ะ พี่นก็ดีน้าแบบพี่นแพง คือ แบบคนบ้านพี่นอยู่มาจ้ะ พี่นก็บอกว่เหลาฮักลูกฮักยังแวง บ้านเดียวกันซินะ พี่นไปเห็น” L: 170

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5

ตลอดจนการที่ผู้ให้ข้อมูลบางรายมีโอกาสพบกับบุตรภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความรู้สึกดีใจ

“พี่รู้สึกว่ดีใจดีใจที่ได้เจอกัน ได้กอดเขาได้เห็นหน้าว่านี่ลูกของเราที่ได้จากเราไปตั้งแต่ครั้งที่แล้ว 14 ปีมาเจอกัน โตขนาดนี้มันปลื้มใจ เขาก็ยังมีชีวิตอยู่ให้พี่ได้เจอได้เห็น” L: 877

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

นอกจากนี้การที่ผู้ให้ข้อมูลได้พบเจอบุตรภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ยังทำให้ผู้ให้ข้อมูลมั่นใจว่าตนเองตัดสินใจไม่ผิดพลาดที่ได้ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

“แล้วเขาก็ได้ดีนั่นแหละ อย่างที่พี่เจอเขาเมื่อตอนธันวาคมนี้เอง เขาโตเป็นสาวแล้ว พูดภาษาอังกฤษคล่องป้อเลย พูดไทยไม่ได้เลย เรียนก็เก่งๆ หมดเลย ทำโน้นทำนี่เก่งหมด สวยด้วย ถ้าอยู่กับพี่เขาก็อาจจะไม่ได้ทำโน้นทำนี่ อย่างลูกพี่คนนี้ยังไม่มีโอกาสได้ทำเลย อย่างลูกสาวเขาได้ไปโน้นไปนี่ ได้ไปเที่ยว มาเมืองไทยได้ไปกระบี่” L: 767

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

3.3.2 การได้รับกำลังใจจากเจ้าหน้าที่มูลนิธิ

การได้รับกำลังใจจากเจ้าหน้าที่มูลนิธิ ในที่นี้คือการได้รับการปลอบใจจากเจ้าหน้าที่มูลนิธิ เป็นเหมือนการต่อเติมกำลังใจให้แก่ผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งกล่าวว่า ในขณะที่ตนเองกังวลถึงความเป็นอยู่ของบุตร เจ้าหน้าที่มูลนิธิได้ให้กำลังใจแก่ตนเอง ให้คำปลอบใจว่าบุตรคงอยู่สุขสบายดี เนื่องจากครอบครัวบุญธรรมชาวต่างชาติเลี้ยงดูบุตรดีกว่าคนไทยเลี้ยงดู การที่ยังไม่ได้รับข่าวคราวจากบุตร อาจเป็นเพราะว่าบุตรกำลังเรียนหนังสือ หรือกำลังปรับตัวกับการเรียนก็เป็นได้

“เขา (เจ้าหน้าที่มูลนิธิ) บอกว่าถ้าสไตล์ที่ฝรั่งเลี้ยงนะ เขาจะเลี้ยงที่แบบดีกว่าคนไทยเลี้ยง พี่เขาก็หัวเราะ เขาบอกว่าไม่ต้องเครียดหรอก ลูกคงมีความสุขดีอะไรอย่างเงี้ย แล้วถ้ามันมีอะไรที่มันร้ายแรงพูดกันง่ายๆ ถึงขนาดเสียชีวิตทางโน้นคงต้องส่งข่าวมาให้เรา รู้ เออ เขาคงไม่มีอะไรช่วงนี้เขากำลังเรียนหรือว่าปรับตัวอะไรเปล่าอะไรอย่างเงี้ย ก็เลยไม่มีการติดต่อมา” L: 526

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

4. การเรียนรู้จากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

เมื่อผู้ให้ข้อมูลมองย้อนกลับไปยังเหตุการณ์การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้ให้ข้อมูลค้นพบว่าเหตุการณ์การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมไม่ได้นำมาซึ่งความทุกข์ใจแถมมารดาเพียงเท่านั้น แต่เหตุการณ์ดังกล่าวยังทำให้มารดาเกิดการเรียนรู้บทเรียนในชีวิต และการอยู่กับปัจจุบัน

4.1 การเรียนรู้บทเรียนชีวิต

การเรียนรู้บทเรียนชีวิต คือ การที่ผู้ให้ข้อมูลค้นพบบทเรียนสำคัญในชีวิตจากเหตุการณ์การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ดังเช่น ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งได้ทบทวนการกระทำของตนเองในอดีต และเกิดการเรียนรู้ว่าถ้าหากตนเองตั้งใจเรียนหนังสือ ไม่ไกลเถลหนีออกจากบ้าน ตนเองก็คงจะไม่มีลูกขึ้นมาและคงจะไม่ต้องยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม และปานนี้ตนเองก็คงเรียนหนังสือและเรียนจบแล้ว

“เป็นเพราะเรามากกว่า ถ้าเราไม่เถลไถลมันก็ไม่เกิดเรื่องนี้ขึ้น เมื่อก่อนหนูแบบทำตัวไม่ดีเลย ออกจากบ้านไม่อยู่บ้านเป็นอาทิตย์ๆ ถ้าหนูว่า หนูไม่ได้ทำตัวเถลไถลหนูก็ไม่มีลูกขึ้นมา ปานนี้หนูก็ยังเรียนอยู่ เรียนจบแล้ว”

L: 168

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

การรู้เท่าทันตนเองและมองเห็นข้อจุดบกพร่องในอดีต ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้ว่ำนับจากนี้ไปตนเองจะใช้ชีวิตไปในทิศทางใด เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดเหมือนดังเดิม และเกิดการพัฒนาตนเองต่อไป

“ก็มันทำให้หนูได้รู้ว่าแบบ อืม เมื่อก่อนหนูเป็นคนไม่ได้ตั้งใจเรียนไม่เรียนเลยไม่เอาเรื่องเรียนเลยเอาแต่เที่ยว เมื่อก่อนหนูติดแฟนอย่างเนี้ยคะแล้วแบบ ทำให้รู้ว่าเออ พอมีลูกขึ้นมามันก็เริ่มคิดได้เป็นแม่คนแล้วแบบมันก็คิดได้ หนูก็ไม่ค่อยเชื่อใจผู้ชายเท่าไรก็ไม่แบบไม่ไป serious กับผู้ชายแบบรักมากจนต้องมาร้องไห้ ต้องมา care ต้องมาแบบเสียเงินซื้อโน้นซื้อนี่ให้”

ไม่ใช่ ตอนนี้ก็อยู่กับเพื่อนเพราะว่าหนูก็มีเพื่อนสนิทเหมือนกัน มีอยู่คนเดียวด้วยแล้วก็แบบกับแฟนก็ไม่ค่อยสนใจ” L: 252

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

“อืม แล้วก็เรื่องเรียนด้วย ตอนที่ไม่ได้เรียนก็บ่นๆ ทุกวันว่าอยากกลับไปเรียนอะไรอย่างนี้ คิดถึงเพื่อน พอกลับมาเรียนหนูก็ตั้งใจเรียนเลย เรียนอย่างเดียวเลยก็ได้เกรด 4 มาเยอะเหมือนกัน” L: 264

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

4.2 การอยู่กับปัจจุบัน

การอยู่กับปัจจุบัน คือ การที่ผู้ให้ข้อมูลตั้งสติอยู่กับปัจจุบัน ไม่หวนรำลึกถึงเหตุการณ์ในอดีต เพราะเหตุการณ์ดังกล่าวได้ผ่านไปแล้วและไม่สามารถแก้ไขอะไรได้อีก สิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลทำได้ในขณะนี้คือ การทำปัจจุบันให้ดีที่สุด การทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

“ถ้าว่าถ้าแก้ไขได้จะแก้ไขใหม่แก้ไข แต่มันไม่ใช่แล้ว บอกกับตนเองว่ามันผ่านไปแล้วมันแก้ไม่ได้แล้ว แต่ที่นี้บอกตนเองเสมอว่าเราต้องแก้ตัวเราเองแก้ไขอดีตไม่ได้แต่เราต้องแก้ที่ตัวเราเองให้ดีที่สุด สิ่งที่อยู่ในปัจจุบันนี้เราต้องแก้ไขให้ดีที่สุด” L: 114

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6

“พีคิดว่าทำอะไรก็ได้ทำงานให้ได้มากที่สุด แล้วก็ใช้สติว่า เรากำลังทำอะไรอยู่ ณ ปัจจุบัน เรามีหน้าที่อะไรบทบาทที่ทำเราคืออะไร คนที่มองเราอยู่คือใครคือตรงนี้ แล้วสิ่งทีอะไรที่เลวร้ายที่ผ่านมาที่พรจะไม่ไปสนใจละ จะนึกถึงปัจจุบันนึกถึงว่าวันนี้ทำให้ดีที่สุดไม่นึกถึงอดีตละ รู้ว่าพอนึกถึงไปมันก็จะเจ็บ มันไม่มีอะไรดีขึ้นมันมีแต่อะไรเลวร้าย นึกถึงแต่ปัจจุบันทำอะไรให้มันดีกับตัวเองทำอะไรให้มันดีกับชีวิต” L: 688

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

“เราก็มุ่งมั่นทำงานเลี้ยงลูก 2 คนให้ดีขึ้นใช้ไหมคะ เพราะว่าอย่างน้อยภาระของเราที่เรามีอีกเราก็ได้ยกให้คนอื่นเขาช่วยดูแลให้แล้วอย่างนี้ พี่ก็คิดว่าจะทำส่วนที่เหลือให้มันดีที่สุด พี่ก็คิดอย่างนั้น”

- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม มีสิ่งที่น่าสนใจ นำผู้ให้ข้อมูลไปสู่การตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ได้แก่ การรับรู้ที่ตนเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร เป็นการประเมินความสามารถในตนเองร่วมกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น แล้วไตร่ตรองจนได้ข้อสรุปว่าตนเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรในระยะยาวได้ ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลมีความเชื่อว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นการมอบสิ่งที่ดีให้แก่บุตร และการได้รับความช่วยเหลือและข้อมูลจากแหล่งความช่วยเหลือ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลทราบว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นทางออกหนึ่งสำหรับปัญหาการเลี้ยงดูบุตรที่ตนเองประสบ เมื่อผู้ให้ข้อมูลพิจารณารอบด้านจึงเกิดการตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ผู้ให้ข้อมูลเกิดความรู้สึกหลายหลากต่อการจากไปของบุตร ได้แก่ ความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจจากการสูญเสียบุตร ความอาลัยอาวรณ์ต่อบุตร ความรู้สึกผิดที่ไม่สามารถทำหน้าที่มารดาได้ดีเพียงพอ ความรู้สึกกังวลเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของบุตร และความรู้สึกอยากให้บุตรเข้าใจ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลจำเป็นต้องจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นเพื่อให้ตนเองสามารถใช้ชีวิตต่อไปได้ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นโดยการใช้ความคิด เช่น การคิดหาเหตุผลปลอบใจตนเอง การทำกิจกรรมต่างๆ และการมีปัจจัยภายนอกเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถจัดการกับความรู้สึกของตนเองได้ และผู้ให้ข้อมูลเกิดการเรียนรู้บทเรียนชีวิตเหตุการณ์การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมที่เกิดขึ้น เรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตอยู่กับปัจจุบัน

ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลประกอบ คือ นักสังคมสงเคราะห์ ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม จำนวน 2 ราย และได้นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ พบข้อมูลที่สนับสนุนผลการวิจัย ซึ่งสามารถจำแนกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. สิ่งที่น่าสนใจนำไปสู่การตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

สิ่งที่น่าสนใจนำไปสู่การตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ในมุมมองของนักสังคมสงเคราะห์ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม คือ การรับรู้ที่ตนเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร อันเนื่องมาจากการประสบกับความลำบากทางการเงิน

“เป็นของแต่ละรายนะ ปัญหาหลักจริงๆ นะ สภาพเศรษฐกิจเป็นหลักนะ case ที่มีภาวะรากหญ้า คือ เป็นแบบกรรมกร หรือรับจ้างทั่วไป นั่นคือสิ่งที่เรามองเห็น คือ ขนาดค่านมยังไม่” L: 16

- ผู้ให้ข้อมูลประกอบคนที่ 1

การมีความเชื่อว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นการมอบสิ่งที่ดีที่สุดให้แก่บุตร เป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้มารดาตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

“เป็นแม่เป็นลูกกันต้องจากไปมันจะรู้สึกเยอะ แล้วยังเป็น case ที่ได้เลี้ยงดูกันมาในระยะพักหนึ่ง การตัดสินใจมันจะหนักหน่วงว่าอะไรคือจุดตัดทำให้เขาต้องตัดสินใจปล่อยให้ลูกเดินทางต่อไป ตัวเขาจะรู้ว่าเขาต้องไปลำบากต่อ ก็ไม่อยากให้ลูกไปลำบากด้วย แม่ที่เป็นพวกนี้นะเขาก็จะตัดสินใจยกเด็กให้” L: 39

- ผู้ให้ข้อมูลประกอบคนที่ 1

การได้รับความช่วยเหลือและข้อมูลจากแหล่งความช่วยเหลือ ผู้ให้ข้อมูลประกอบกล่าวว่า ในเบื้องต้นที่มารดามารับบริการจากมูลนิธิ ตนเองในฐานะนักสังเคราะห์จะชี้แจงข้อมูลบริการที่มูลนิธิมีให้ทั้งหมด เพื่อให้มารดามีทางเลือกหลายหลากในการแก้ปัญหาที่ตนเองประสบ และทำที่สุดหากมารดาต้องการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ทางมูลนิธิก็จะดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลประกอบ ต่อไปนี้

“มูลนิธิทำงานอะไร มีบริการอะไรบ้าง ก็จะแจ้งเลยว่ามีนมผง มีทุนการศึกษา case ในลักษณะที่เด็กอยู่กับบ้าน แต่อีกกรณีหนึ่งคือ มาด้วยความประสงค์คือฉันเลี้ยงลูกไม่ไหว เราจะแจ้งเขาว่ามีนมผงนะ เขาก็บอกไม่ต้องการ เขาจะฝากลูก แต่ประเด็นฝากเนี่ยมันจะมีฝากแบบชั่วคราว และเราก็จะบอกสุดท้ายคือถ้าหากพิจารณาอยู่บนฐานที่ว่าคุณไม่ไหวแล้วจริงๆ ที่นี่มีบริการ คือ หากครอบครัวบุญธรรมให้กับน้องได้ เราทำตามกฎหมายทุกอย่าง อันนั้นคือจุดที่เราจะบอกบริการเขา เพราะงั้น case ทุกรายก็จะถูกบอกว่าเรามีอะไรบ้าง เขาจะมีโอกาสได้รับทางเลือกเยอะขึ้น” L: 2

- ผู้ให้ข้อมูลประกอบคนที่ 1

2. ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

ผู้ให้ข้อมูลประกอบกล่าวถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมต่อมารดา คือ ความรู้สึกผิด

“ความรู้สึกผิด มันน้อยรายมากที่รู้สึกมั่นใจว่า ความรู้สึกมั่นใจมันเป็นส่วนหนึ่งของ อารมณ์ตรงนั้นนะ แต่อารมณ์แรกๆ ที่พี่สัมผัส case ส่วนใหญ่คือความรู้สึกผิด เพราะว่ามันเป็นมาตรฐานสากลว่าแม่ต้องดูแลลูก แต่เขาผิดมาตรฐานนี้ เขาดูแลลูกตัวเองไม่ได้” L: 30

- ผู้ให้ข้อมูลประกอบคนที่ 1

“ความรู้สึกผิดที่ว่าตนเองที่ไม่ได้เป็นแม่ พี่เชื่อว่าน่าจะเป็นส่วนลึกในตัวเขานะ อย่างในบาง case ก็รู้สึกว่าทำไมเขาถึงว่าเลี้ยงดูไม่ได้ ทำไมถึงทำหน้าที่ของความเป็นแม่ไม่ได้ ทำไมถึงไม่มีความรับผิดชอบ เขาเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขของฉัน ซึ่งทุกอย่างก็จะชี้กลับไปที่ว่าเขาว่าเขาทำผิดพลาด” L: 45

- ผู้ให้ข้อมูลประกอบคนที่ 2

ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับมารดา จากคำบอกเล่าของนักสังคมสงเคราะห์ คือ ความรู้สึกเจ็บปวด เสียใจ

“เขาจะมีความเสียใจ ความรู้สึกเสียใจ ท่วมท้นที่เป็นความทุกข์ ช่วงที่จะเห็นก็คือช่วงที่เขาได้รู้ว่าลูก คือ ณ วันที่เขารู้แล้ว ตอนคุยที่ไม่ใช่ความจริงเนี่ยเขาก็มีความรู้สึกที่เสียใจ แต่ก็มีเหตุผลผลว่า ทำไมเขาต้องทำแบบนี้ มันก็ยังเป็นความรู้สึกเศร้าๆ ความรู้สึกที่เสียใจ แต่มันก็ยังไม่ได้เจอของจริงๆ ซึ่งเขาก็เสียใจ แล้วก็การปลดปล่อยก็คือการร้องไห้ ซึ่งในภวะนั้นยังอยู่ในขั้นตอนด้วยเหมือนกัน เขาก็มีความรู้สึกเสียใจ ตั้งแต่วันที่เขาได้คุยกัน แล้วก็ก็เป็นกระบวนการเตรียม แล้วพอถึงวันนั้น วันจริงๆ ที่เขาต้องอำลาจากลูก อันนั้นก็จะเป็นการเห็นอารมณ์ท่วม เห็นที่เขามีความเศร้าเสียใจ มีความรู้สึกเสียใจอย่างยิ่ง” L: 3

- ผู้ให้ข้อมูลประกอบคนที่ 2

3. การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น

ผู้ให้ข้อมูลประกอบกล่าวถึง การจัดการกับความรู้สึกเสียใจของมารดา คือ การหลีกเลี่ยง ไม่มาพบกับนักสังคมสงเคราะห์ ไม่มาเผชิญกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม แต่มารดาก็ยังคงคิดถึง ห่วงใย อยากรู้ข่าวของบุตร แต่ก็ไม่อยากมาเผชิญกับความเจ็บปวด

“แล้วเขาก็มีความเป็นห่วงเป็นใยลูกอยู่ เขาก็ยกตัวอย่างให้ฟังว่าเมื่อครบรอบวันเกิดลูก เขาก็จะไปทำบุญให้ลูก แล้วก็ขอพรพระเจ้าให้ลูกได้แข็งแรงได้เติบโต แต่เขาก็เลือกที่จะไม่มาเจอหน้าเรา ซึ่งพี่ก็เชื่อว่าเป็นกลไกที่เขาจะเยียวยาตัวเองด้วย ก็

คือไม่มาเผชิญกับผู้ที่ข้องเกี่ยวกับเรื่องนั้น แต่ในใจเขาแล้วเขาก็ยังรู้สึกคิดถึง
รู้สึกห่วงใย แล้วก็อยากรับรู้ข่าว แต่ก็ไม่อยากมาเผชิญกับความเจ็บปวด” L: 17

- ผู้ให้ข้อมูลประกอบคนที่ 2

ผู้ให้ข้อมูลประกอบกล่าวว่า มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ต้องการทราบข่าว
ของบุตร เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจแก่ตนเองว่าตนเองตัดสินใจไม่ผิดที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญ
ธรรม ตนเองได้เลือกสิ่งถูกต้องให้แก่บุตร บุตรมีความเป็นอยู่ที่ดี

“ที่เชื่อว่าเขามีกระบวนการที่จะทำใจและตัดใจเหมือนกัน ในขณะที่บางคน เขาก็
บอกว่า เพื่อจะให้รู้ว่าสิ่งที่เขาทำไปไม่ได้ผิดพลาดนะ แล้วลูกก็ไม่ได้อันตราย เขา
ก็จะมาถามข่าวคราว อยากรู้ข่าวคราว เหมือนกับว่าการที่เขาเชื่อว่าสิ่งที่เขาได้
ไว้วางใจ ได้มอบหมายให้กับมูลนิธิเนี่ย เขาตัดสินใจไม่ผิด แล้วลูกเขาก็ปลอดภัย
อย่างน้อยๆ ก็จะทำให้เขารู้สึกสบายใจในระดับหนึ่ง ว่าไม่ได้ทำให้ลูกต้องตก
ระกำลำบากการจากตัดสินใจในของเขา ความรู้สึกห่วงหา ความรู้สึกที่ห่วงใย พี่ว่า
เขายังมีอยู่ไม่ว่าลูกจะจากไปนานแค่ไหนอย่างไร เขาก็จะมีจุดนี้อย่างเต็มเปี่ยม
ไม่ว่าจะผ่านไปกี่ปี ปีแล้วปีเล่าก็ปี เขาก็จะมียังจุดนี้อยู่ เพียงแต่ว่าถ้าเขาได้รับรู้
ว่าอยู่ดีนะ ได้ข่าวคราว ได้รับข่าวคราวของเด็กบ้าง มันก็จะไปปลงใจ
ความรู้สึกที่เขาผิดนะ ที่เขาได้ยกให้ หรือ การตัดสินใจครั้งนั้นของเขา เหมือน
recheck ว่าการตัดสินใจของเขาโอเคหรือเปล่า” L: 21

- ผู้ให้ข้อมูลประกอบคนที่ 2

นอกจากความต้องการทราบข่าวคราวของบุตรแล้ว มารดายังมีความรู้สึกรักและคิดถึง
บุตร ถึงแม้ว่ามารดาจะทราบว่าบุตรมีความเป็นอยู่สุขสบายดี แต่ความรู้สึกคิดถึง ห่วงใยก็ยังคงมี
อยู่เสมอในจิตใจของมารดา

“ถ้าเราติดต่อถามข่าวคราวให้เขาได้ เขาก็ไม่ต้องอยู่ในความสงสัย ว่า เอ๊ะ มัน
อยู่ดีจริงรึเปล่า มันก็จะทำให้เขาไม่ต้องหวนกลับไปเหมือนทำร้ายตนเอง
เพราะว่าถ้าเขาตัดสินใจแล้วลูกอยู่ดี เขาก็จะไม่ลงโทษตนเองว่าเขาทำผิดไป
เปล่า ถ้าสิ่งที่เขาได้เห็นว่าการไปอยู่ด้วยดีเขาก็จะรู้สึกว่าการตัดสินใจนั้นเขาตัดสินใจไม่
พลาด แต่เป็นคนละส่วนกับความรู้สึกรักและคิดถึง รักและคิดถึงมีอยู่ไม่ว่าลูกจะ
อายุเท่าไรก็ตาม ต่อให้ลูกจะเป็นหนุ่ม ต่อให้อะไรก็ตาม เขาก็ยังรู้สึกรัก
เพียงแต่ว่าสิ่งที่เขาได้รู้ได้เห็นว่าการปลอดภัย มีชีวิตที่ดีมีความสุข ความ

เจริญก้าวหน้า ตัวนั้นมันจะไปตอบข้อที่ตัดสินใจว่าเขายอมบให้ แต่แม้ว่าจะรู้ว่าลูกได้ดียังไง ความรู้สึกรักและความรู้สึกคิดถึงก็ยังคงอยู่ ความรู้สึกเสียตาย ความรู้สึกว่าเขาเสียตาย ความรู้สึกทำไมเราถึงไม่ได้เลี้ยงเขา ถ้าเกิดเขาคิดถึง มันก็ขึ้นอยู่กับบางคนเขาแข็งแแกร่ง เขามีประสบการณ์ชีวิตมา เขาก็ต้องตัดใจได้ละ เขาก็อยู่กับดีละ แต่เขาก็ยังอดห่วงไม่ได้” L: 35

- ผู้ให้ข้อมูลประกอบคนที่ 2

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลประกอบ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลประกอบ มีความสอดคล้องและสนับสนุนผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ทั้งนี้ประเด็นหลักทั้งหมดในงานวิจัยเรื่องประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม เริ่มจากสิ่งที่โน้มนำไปสู่การตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น และการเรียนรู้จากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม สามารถสรุปได้ดังแผนภาพที่ 1 แสดงถึงประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 1

ประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา เพื่อศึกษาประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

2. ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ คือ มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม จำนวน 6 ราย และผู้ให้ข้อมูลประกอบ คือ เจ้าหน้าที่ในสหทัยมูลนิธิที่มีหน้าที่รับผิดชอบแก่มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม จำนวน 2 ราย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และจดบันทึกภาคสนาม ผู้วิจัยเริ่มต้นทำการสัมภาษณ์ โดยการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูลหลัก และผู้ให้ข้อมูลประกอบจากนั้นจึงขออนุญาตในการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการบันทึกเทปเสียง จนประเด็นที่ต้องการศึกษาครบถ้วน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแต่ละรายจะใช้เวลาประมาณ 40 ถึง 120 นาที และผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายได้รับการสัมภาษณ์รายละเอียด 1 ครั้ง ผู้วิจัยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2553 จนถึงเดือนมีนาคม 2554 เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 6 เดือน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยหลังจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการถอดบันทึกการสัมภาษณ์จากเครื่องบันทึกแบบคำต่อคำ และทำการตรวจสอบความ

ถูกต้องของการถอดบทสัมภาษณ์ด้วยการฟังบันทึกการสัมภาษณ์ซ้ำอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นผู้วิจัย เริ่มต้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทำความเข้าใจกับบทสัมภาษณ์ ผ่านการอ่านบทสัมภาษณ์ซ้ำ หลาย ๆ ครั้ง จากนั้นผู้วิจัยทำการใส่รหัสความ (Coding) จากข้อความในบทสัมภาษณ์เพื่อนำเสนอความหมายที่สื่อถึงประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล หลังจากนั้นผู้วิจัยนำรหัสความที่ได้มาจัดเป็นประเภท (Category) หรือบางครั้งเรียกว่าประเด็นย่อย (Subtheme) แล้วทำการสรุปรวมประเภทของเนื้อหาหรือประเด็นย่อยมาสรุปเป็นประเด็นหลัก (Theme) และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ และด้านจิตวิทยา

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “ประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม” เป็นการเก็บข้อมูลผ่านเรื่องราวและประสบการณ์จริงของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมผ่านสหทัยมูลนิธิ และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สามารถวิเคราะห์ผลออกเป็น 4 ประเด็นหลักดังต่อไปนี้

1. สิ่งที่น่าำนำไปสู่การตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ได้แก่
  - 1.1 การรับรู้ว่าตนเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร
  - 1.2 การมีความเชื่อว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นการมอบสิ่งที่ดีแก่บุตร
  - 1.3 การได้รับความช่วยเหลือและข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งความช่วยเหลือ
2. ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ได้แก่
  - 2.1 ความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจจากการสูญเสียบุตร
  - 2.2 ความรู้สึกอาลัยอาวรณ์
  - 2.3 ความรู้สึกผิดที่ไม่สามารถทำหน้าที่มารดาได้ดีเพียงพอ
  - 2.4 ความกังวลต่อความเป็นอยู่ของบุตร
  - 2.5 ความรู้สึกอยากให้บุตรเข้าใจ

3.การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ได้แก่

3.1 การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการคิด ได้แก่

3.1.1 การคิดหาเหตุผลปลอบใจตนเอง

3.1.2 การมีความหวังว่าจะได้พบกับบุตรอีกครั้ง

3.2 การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการกระทำ ได้แก่

3.2.1 การหลีกหนี

3.2.2 การสวดมนต์ภาวนา

3.2.3 การทำงาน เรียบหนังสือหรือทำกิจกรรม

3.2.4 การเขียนจดหมายหาบุตร

3.3 สิ่งที่ช่วยในการจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ได้แก่

3.3.1 การได้รับรู้ความเป็นอยู่ของบุตร

3.3.2 การได้รับกำลังใจจากเจ้าหน้าที่มูลนิธิ

4.การเรียนรู้จากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ได้แก่

4.1 การเรียนรู้บทเรียนชีวิต

4.2 การอยู่กับปัจจุบัน

ผู้วิจัยจึงได้อภิปรายผลการวิจัย โดยเรียงลำดับตามผลการวิจัยข้างต้น ใน 4 ประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

6. อภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็นหลัก 4 ประเด็น ได้แก่ สิ่งที่น่าสนใจไปสู่การตัดสินใจ ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น และการเรียนรู้จากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. สิ่งที่ไม่แนะนำให้ไปสู่การตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

สิ่งที่ไม่แนะนำให้มารดาไปสู่การตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม คือ การรับรู้ว่าคุณเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร การมีความเชื่อว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นการมอบสิ่งที่ดีแก่บุตร และการได้รับความช่วยเหลือและข้อมูลจากแหล่งความช่วยเหลือ

ผลการวิจัยในส่วนของกรรับรู้ว่าคุณเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรพบว่า ภาวะการณที่เกิดขึ้นและทำให้มารดารับรู้ว่าคุณเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร ได้แก่ ความยากลำบากทางการเงินซึ่งเป็นภาวะการณที่เกิดขึ้นกับมารดามากที่สุด การเป็นมารดาเลี้ยงเดี่ยว และภาวะการณสำคัญอื่นๆ คือ การขาดการสนับสนุนจากครอบครัวในการเลี้ยงดูบุตร การมีบุตรหลายคน และความไม่พร้อมในการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งภาวะการณดังกล่าวอาจเกิดขึ้นเพียงลำพัง หรืออาจเกิดขึ้นร่วมกับภาวะการณอื่นๆ เมื่อมารดาประเมินความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรของตนเองภายใต้ภาวะการณดังกล่าว ในที่สุดมารดาจึงตระหนักว่าคุณเองไม่มีความสามารถเพียงพอในการเลี้ยงดูบุตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัยทิพย์ ไชยวาทิ (2551) ที่พบว่า มารดาตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์จำนวนหนึ่งที่ตัดสินใจเลือกยกบุตรให้กับบ้านพักฉุกเฉิน เนื่องจากการรับรู้ว่าคุณเองไม่พร้อม ไม่มีความสามารถเพียงพอในการเลี้ยงดูบุตร ส่วนใหญ่เกิดจากการขาดการสนับสนุนจากครอบครัวและปัญหาทางการเงิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ McAdoo (1992) และ Joosse (2004) ที่พบว่าปัจจัยภายนอกที่เอื้อให้มารดาเกิดการตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ได้แก่ การขาดการสนับสนุนจากครอบครัวในการเลี้ยงดูบุตร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jones (2004) ที่พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมของมารดา ความไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ในขณะนั้น ทั้งนี้อาจเกิดจากความสามารถภายในตนเองของมารดา เช่น ความไม่พร้อมในการเลี้ยงดูบุตร หรือสถานการณ์ภายนอก เช่น การประสบปัญหาทางการเงิน ซึ่งปัจจัยดังกล่าวอาจเกิดขึ้นเพียงลำพังหรือเกิดขึ้นร่วมกัน แล้วทำให้มารดาเกิดการตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

ผลการวิจัยพบว่า มารดาเชื่อว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจะเป็นการมอบสิ่งที่ดีแก่บุตร สอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมหลายชิ้นก่อนหน้านี้ (Carrie, 2007; McAdoo; 1992; Edwards & Williams, 2000) ที่พบว่า มารดาจำนวนหนึ่งที่ตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม เนื่องจากมีความเชื่อว่าบุคคลอื่นจะสามารถมอบสิ่งที่ดีในชีวิตให้แก่บุตรได้มากกว่าที่ตนเองสามารถให้ได้ อาจกล่าวได้ว่า มารดามีความรักและความปรารถนาดีให้แก่บุตรอย่างเต็มเปี่ยม เนื่องจากมารดาพิจารณาตนเองอย่างถี่ถ้วน แล้วพบว่าตนเอง

ไม่อยู่ในสถานะที่จะหยิบยื่นสิ่งที่ดีในชีวิตให้แก่บุตรได้ มารดาจึงเลือกที่จะมอบบุตรให้แก่ผู้ที่มีความพร้อมรับเลี้ยงบุตรของตนเอง สามารถสรรหาสิ่งที่ดีให้แก่บุตรของตนเองได้ ผลการวิจัยนี้ได้เปลี่ยนความเชื่อดั้งเดิมในสังคมที่ว่ามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นผู้ที่ต้องการทอดทิ้งบุตร เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวและขาดความรับผิดชอบในฐานะผู้ให้กำเนิด แต่แท้จริงแล้วการตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเกิดจากใจของมารดาที่มีความรับผิดชอบต่อบุตรอย่างยิ่ง เป็นการตัดสินใจที่ตั้งอยู่บนประโยชน์สูงสุดของบุตรเป็นที่ตั้ง (Joosse, 2004)

2. ความรู้สึกภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

ผลการวิจัยพบว่าความรู้สึกเกิดขึ้นภายในจิตใจของมารดาภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ได้แก่ ความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจจากการสูญเสียบุตร ความอาลัยอาวรณ์ ความรู้สึกผิดที่ไม่สามารถทำหน้าที่มารดาได้ดีเพียงพอ ความรู้สึกกังวลต่อความเป็นอยู่ของบุตร และความรู้สึกอยากให้บุตรเข้าใจ

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจจากการสูญเสียบุตร นับได้ว่าเป็นความรู้สึกแรกที่เกิดขึ้นภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมและเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับทุกคน ซึ่งแสดงออกมาในรูปแบบของความเสียใจ ความรู้สึกคล้ายใจจะขาด การร้องไห้ จุกแน่นหน้าอก ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยหลายชิ้น (Blanton & Deschner, 1990; Carrie, 2007; Condon, 1986; Davis, 1990; Deykin et al., 1984; DeSimone, 1996) ที่พบว่ามารดา รู้สึกเศร้าโศกเสียใจภายหลังการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ในมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมในระยะยาว เป็นระยะมากกว่า 10 ปีขึ้นไป และมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมในระยะสั้น เป็นระยะเวลา 2 ปีแรก มารดายังรู้สึกเจ็บปวดเสียใจจากการสูญเสียบุตรอย่างชัดเจนไม่ว่าเวลาจะผ่านไปนานเพียงใด แสดงให้เห็นว่าระยะเวลาภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมไม่มีผลส่งความรู้สึกเศร้าโศกเสียใจของมารดา (Condon, 1986; Cushman et al., 1993; DeSimone, 1996) และแสดงให้เห็นว่า ผลกระทบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึกต่อการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมอาจจะคงอยู่เป็นเวลานาน และมารดายังคงรู้สึกเศร้าโศกอย่างต่อเนื่อง (DeSimone, 1996; Deykin, Campbell, & Patti, 1984; Lauderdale, 1992) อีกทั้งผลการวิจัยยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Condon (1986) ที่พบว่ามารดาส่วนหนึ่งยังคงรู้สึกเศร้าโศกเสียใจอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะผ่านพ้นช่วงเวลาของการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมากกว่า 30 ปี แสดงให้เห็นว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและสิ้นสุดลง แต่การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต (Davis, 1994)

ความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจที่มารดามีต่อบุตรที่พลัดพรากจากกันไป ความคิดถึงบุตรอย่างต่อเนื่อง มีลักษณะคล้ายคลึงกับระยะของความเศร้าโศกตามทฤษฎีของ Bowlby (1980) ซึ่งเป็นความเศร้าโศกในรูปแบบของการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักในลักษณะของความตาย คือ ระยะการคิดถึงและการค้นหา (Phase of yearning and searching) ซึ่งเป็นระยะที่ผู้สูญเสียเกิดความรู้สึกเจ็บปวดอย่างฉับพลัน และการร้องไห้คร่ำครวญ ผู้สูญเสียจะมีคิดถึงแต่ผู้ที่จากไป นอกจากนี้ความสูญเสียบุตรในรูปแบบของการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม มีความแตกต่างจากความสูญเสียบุคคลใกล้ชิดในรูปแบบของความตาย การที่บุตรยังคงมีชีวิตอยู่ที่ไหนสักแห่งบนโลกนี้ ทำให้มารดาไม่สามารถยอมรับว่าความสูญเสียได้เกิดขึ้นจริง ดังนั้นมารดาบางรายจึงมีความหวังว่าจะได้พบบุตรบุตรอีกครั้ง และจินตนาการถึงการได้กลับมาพบกันใหม่ (Condon, 1986; DeSimone, 1996; Fravel, McRoy, & Grotevant, 2000; Lauderdale, 1992; McAdoo, 1992) และมีความอาลัยอาวรณ์ต่อบุตรอยู่เสมอ สอดคล้องกับ Woodger (2000) ที่กล่าวถึงระยะของความเศร้าโศกในมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมว่า ในระยะการคิดถึง (Yearning) ว่าการมีชีวิตอยู่ของบุตรที่ได้ยกให้เป็นบุตรบุญธรรมได้สร้างความสับสนให้กับมารดา (Logan, 1996) ซึ่งเหมือนกับการตายจากกันทั้งที่บุตรยังมีชีวิตอยู่ (Dewarle, 1992 อ้างถึงใน Woodger, 2000) ดังนั้นสำหรับมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจึงยากที่จะยอมรับว่าการพลัดพรากจากบุตรในครั้งนี้จะเป็นครั้งสุดท้ายในชีวิตที่ตนเองจะได้รับรู้ว่าบุตร ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่ามารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจำนวนมากไม่สามารถบรรลุระยะสุดท้ายของระยะของความเศร้าโศก ซึ่งก็คือการยอมรับและการกลับสู่ภาวะปกติ (Mander, 1994 อ้างถึงใน Woodger, 2000) ได้

ความรู้สึกกังวลต่อความเป็นอยู่ของบุตร เกิดจากการที่มารดาไม่ได้รับข่าวคราวของบุตรจากครอบครัวบุญธรรม การที่มารดาไม่ทราบว่าบุตรมีความเป็นอยู่อย่างไรได้สร้างความกังวลต่อความเป็นอยู่ของบุตรเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ DeSimone (1996) และ McAdoo (1992) ที่พบว่ามารดาจะคิดเกี่ยวกับบุตร กังวลเกี่ยวกับสุขภาพและความเป็นอยู่ของบุตร และงานวิจัยของ Davis (1990) ที่พบว่า การที่มารดาไม่ทราบว่าบุตรมีความเป็นอยู่อย่างไร สร้างความทรมานและความไม่สบายใจอย่างยิ่งแก่มารดา ส่งผลให้มารดาพยายามที่จะแสวงหาข่าวคราวของบุตร เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ตนเองว่าบุตรยังมีชีวิตอยู่ในขณะที่ Condon (1996) และ Barth (1987 อ้างถึงใน Faulkner, 1991) กล่าวว่า ความไม่รู้ข่าวคราวของบุตรนำไปสู่การคิดไปในทางร้ายของมารดา เช่น บุตรอาจจะเสียชีวิตไปแล้ว บุตรจะเจ็บไข้ได้ป่วย บุตรอาจจะไม่มีความสุข หรือบุตรอาจจะเกลียดตนเอง

ความรู้สึกผิดที่ไม่สามารถทำหน้าที่มารดาได้ดีเพียงพอ อาจเนื่องมาจากมารดาที่มีความเชื่อว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นการกระทำในสิ่งที่ผิด ทำให้มารดาเกิดความรู้สึกละอายใจ (DeSimone, 1996) มารดาบางรายจึงความกลัวว่าหากสักวันหนึ่งตนเองและบุตรได้กลับมาพบกัน

อีกครั้ง บุตรอาจจะถามหาเหตุผลของการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม มารดาจึงไม่สามารถตอบได้ว่าเพราะเหตุใด

จากผลการวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่า การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมก่อให้เกิดความทุกข์ใจแก่มารดาอย่างยิ่ง ดังนั้นนักจิตวิทยาการปรึกษาสามารถเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ทั้งในช่วงก่อนและหลังยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม (Wiley & Baden, 2002) ในช่วงก่อนการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม นักจิตวิทยาการปรึกษาสามารถเอื้อให้มารดาเกิดเข้าใจความต้องการของตนเองอย่างชัดเจน เพื่อให้การตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมีสอดคล้องกับความต้องการของมารดาอย่างแท้จริง และก่อให้เกิดผลประโยชน์ที่ดีที่สุดทั้งแก่มารดาและบุตร (Insight , 1999 อ้างถึงใน Chadwick, 2005) และการให้การปรึกษาหลังการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม คือ การช่วยให้มารดาได้มีโอกาสระบายความทุกข์ใจ สามารถจัดการกับความทุกข์ใจที่เกิดขึ้นได้ ช่วยให้มารดาสามารถยอมรับความทุกข์ใจและสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้

3. การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น

การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ได้แก่ การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการคิด การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการกระทำ และสิ่งๆ ที่ช่วยในการจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น เพื่อให้ตนเองเกิดการยอมรับและสามารถดำเนินชีวิตโดยไม่มีบุตรอยู่ด้วยอีกต่อไป

ในส่วนของจัดการจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการคิด มารดาใช้วิธีการคิดหาเหตุผล ปลอดภัยตนเอง การคิดไปในทางที่ดีว่าตนเองอาจจะมีโอกาสได้พบกับบุตรในอนาคตอีกครั้ง การคิดไปในทางที่ดีว่าบุตรมีความเป็นอยู่ที่ดี มีอนาคตที่ดีมากกว่าที่อยู่กับตนเอง และมารดายังมีความหวังว่าจะได้พบกับบุตร เป็นการมีความคิด ความต้องการ ความหวังว่าสักวันหนึ่งตนเองอาจจะมีโอกาสได้พบกับบุตรอีกครั้ง และมารดาได้เฝ้ารอที่จะได้พบกับบุตรอีกสักครั้ง

ในส่วนของจัดการจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการกระทำ ผู้ให้ข้อมูลสวดมนต์ภาวนากับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเองเคารพนับถือ เพื่อขอพรให้บุตรประสบแต่สิ่งที่ดี การกระทำดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความปรารถนาดีของมารดาที่มีต่อบุตร สอดคล้องกับ สุริยา รัตนกุล (2549) ที่กล่าวถึง การ

สวดมนต์เพื่อผู้อื่น (Intercession) คือ การที่บุคคลสวดอ้อนวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้ปกคุ้มครองบุคคลอื่น แสดงถึงความปรารถนาดีที่มีต่อบุคคลอื่น

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ามารดาเขียนจดหมายหาบุตร ด้วยต้องการให้บุตรรับรู้ถึงความเหตุผลของการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Faulkner (1991) McAdoo (1992) และ Lauderdale (1992) ที่พบว่า มารดาต้องการให้บุตรเข้าใจถึงสาเหตุที่ตนเองต้องยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ต้องการให้บุตรทราบว่าบุตรยังคงเป็นที่รักของตนเอง มารดายังคงห่วงใยและมีความสนใจเกี่ยวกับชีวิตของบุตร นอกจากนี้มารดายังมีความยินดีที่จะพบกับบุตรสักครั้งหากบุตรมีความสมัครใจ ด้วยเหตุนี้มารดาจึงเลือกที่จะเขียนจดหมายหาบุตร เพราะเป็นช่องทางที่มารดาสามารถสื่อสารกับบุตรได้ดีที่สุด นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า มารดาทำกิจกรรมหลากหลายเพื่อจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ได้แก่ การทำงานหนัก การเขียนไดอารี่ การดูโทรทัศน์ การเรียนหนังสือ การคุยโทรศัพท์หรือการใช้เวลาร่วมกับเพื่อน คนรัก การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ สอดคล้องกับ Joosse (2004) ที่พบว่า มารดาเลือกวิธีการที่หลากหลายในการคลายความเศร้า เสียใจจากการสูญเสียบุตร ได้แก่ การร้องไห้ การพูดคุยกับบุคคลรอบข้างเกี่ยวกับความรู้สึกเสียใจที่เกิดขึ้น การเขียนไดอารี่ การเขียนจดหมายหาบุตร เป็นต้น

สิ่งที่ช่วยในการจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ได้แก่ การได้รับรู้ความเป็นอยู่ของบุตร ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า การได้รับรู้ความเป็นอยู่ของบุตรผ่านทางจดหมาย รูปถ่าย หรือการบอกเล่าของเจ้าหน้าที่ บุคคลแวดล้อม หรือจากการติดต่อกับครอบครัวบุญธรรม มีส่วนให้ตนเองเกิดความมั่นใจว่าบุตรที่ยกให้บุคคลอื่นได้ทำหน้าที่เลี้ยงดูแทนตนเองนั้น มีความเป็นอยู่ที่สุขสบาย สอดคล้องกับ DeSimone (1996) ที่พบว่า การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับบุตรภายหลังการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม เป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยบรรเทาความรู้สึกเศร้าโศกเสียใจลงได้ และ Lauderdale (1992) ที่พบว่า การได้รับรู้ข่าวคราวของบุตรเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่มารดาว่าบุตรมีความเป็นอยู่ที่ดี และ Joosse (2004) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างมารดาและบิดามารดาบุญธรรม เป็นสิ่งหนึ่งที่จะสร้างความมั่นใจให้แก่มารดาว่า บุตรจะมีความสุขและได้รับการดูแลเอาใจใส่ที่ดีจากบิดามารดาบุญธรรม

ผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การที่มารดาได้รับกำลังใจจากเจ้าหน้าที่มูลนิธิมีส่วนช่วยให้มารดามีแรงใจในการใช้ชีวิตต่อไป แสดงให้เห็นว่าในมารดาบางรายยังต้องการการปรึกษาและการสนับสนุนให้ตนเองสามารถจัดการกับความสูญเสียที่เกิดขึ้น (Helwig & Ruthven, 1990 อ้างถึงใน Askren & Bloom, 1999)

4. การเรียนรู้จากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

การยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม นับได้ว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญในชีวิตมารดา เมื่อมารดามีโอกาสพบทวนตนเองจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้มารดาเกิดการเรียนรู้บทเรียนชีวิต ก่อเกิดความพยายามในการเปลี่ยนแปลงตนเอง ตลอดจนการใช้ชีวิตอยู่กับปัจจุบัน ไม่หวนรำลึกถึงเหตุการณ์ในอดีตที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด

7. ข้อจำกัดทางการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม โดยดำเนินการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมผ่านสหทัยมูลนิธิ และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยเป็นมารดาที่มีโอกาสได้รับข่าวคราวความเป็นอยู่ของบุตรเท่านั้น งานวิจัยครั้งนี้จึงไม่ได้มีจุดมุ่งหมายในการถ่ายโอนข้อมูลไปยังประชากรกลุ่มอื่น แต่อาจนำผลการวิจัยไปปรับใช้กับกลุ่มประชากรที่มีบริบทใกล้เคียงกับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งได้แก่ มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมโดยกระบวนการรับบุตรบุญธรรม ที่ไม่ดำเนินการผ่านส่วนราชการที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ สังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จัดให้มีการรับบุตรบุญธรรม และเป็นมารดาที่มีโอกาสได้รับข่าวคราวความเป็นอยู่ของบุตร ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการนำผลการวิจัยไปใช้ของผู้อ่านผลงานวิจัย

2. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล โดยการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้อง (Member checking) สามารถกระทำได้ในผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 ราย

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้

1. นักจิตวิทยาการปรึกษาและผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม สามารถนำไปเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมได้

2. นักจิตวิทยาการปรึกษาและผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม สามารถนำไปเป็นแนวทางในการให้การสนับสนุนด้านจิตใจแก่มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมด้านจิตใจ เช่น ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบรายบุคคล แบบกลุ่ม การปรึกษา และอื่นๆ

2. การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการจัดการกับความรู้สึกหรือปัจจัยที่มีส่วนช่วยให้มารดาสามารถจัดการกับความทุกข์ที่เกิดขึ้นจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผลการวิจัยพบว่ามารดาที่ตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม เนื่องจากรับรู้ว่าคุณเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งสาเหตุสำคัญเกิดจาก ความลำบากทางการเงิน การเป็นมารดาเลี้ยงเดี่ยว การขาดการสนับสนุนจากครอบครัว การมีบุตรจำนวนหลายคน และความไม่พร้อมในการเลี้ยงดูบุตร ดังนั้นหน่วยงานที่ปฏิบัติงานของรัฐหรือหน่วยงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสวัสดิภาพเด็กและสตรี ควรเน้นนโยบายเชิงรุกและเชิงรับในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ได้แก่

1.1 รัฐและหน่วยงานควรส่งเสริมการจ้างงานแก่สตรี โดยจัดให้มีสวัสดิการช่วยเหลือด้านการศึกษาและฝึกอาชีพแก่ผู้หญิงที่มีความยากลำบากทางการเงิน เพื่อให้ให้มารดาได้มีอาชีพ และสามารถหารายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว

1.2 รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีสถานรับเลี้ยงเด็กที่ให้บริการในราคาถูกลงและให้บริการอย่างทั่วถึงในชุมชน เพื่อให้มารดามีทางเลือกอื่นในการเลี้ยงดูบุตร นอกเหนือจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม หรือการทอดทิ้งบุตร

1.3 รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้คนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและป้องกันการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมมากขึ้น โดยให้เข้ามาเป็นอาสาสมัครคอยสอดส่องดูแลคนในชุมชน เมื่อพบว่าในชุมชนมีมารดาที่มีแนวโน้มในการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม อาสาสมัครจะต้องรีบดำเนินการแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อหาแนวทางในการป้องกันการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมต่อไป

1.4 รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการรณรงค์การวางแผนครอบครัวโดยการประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพศศึกษา การคุมกำเนิด อาทิ สถานศึกษาควรมีการจัดการเรียนในหลักสูตรเพศศึกษา ควบคู่กับทักษะการใช้ชีวิตและความรับผิดชอบชีวิตแก่นักเรียนนักศึกษา การมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย การคุมกำเนิด การวางแผนครอบครัว มุ่งให้เด็กเยาวชน และผู้หญิงสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้สถานศึกษาควรเปิดโอกาสนักเรียนที่ตั้งครรภ์ในวัยเรียนมีโอกาสกลับมาเรียนหนังสือต่อไปได้ตามปกติและถือเป็นความลับ

เฉพาะตัวของนักเรียนคนนั้น ตลอดจนสื่อมวลชนควรให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา การวางแผนครอบครัว การคุมกำเนิด แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป

1.5 รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปมีบทบาทให้การช่วยเหลือด้านจิตใจ แก่ครอบครัว ให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความรักใคร่สมัครสามัคคีและมีความแน่นแฟ้นผูกพันต่อกัน ในยามที่ครอบครัวประสบปัญหา บิดามารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ควรทอดทิ้งกัน เพื่อที่จะป้องกันปัญหาการเป็นมารดาเลี้ยงเดี่ยว การผลัดภาระให้มารดาไม่ต้องทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรตามลำพัง

1.6 รัฐควรสนับสนุนให้เพิ่มจำนวนบุคลากรในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการเด็กและสตรีเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้ารับบริการได้อย่างทั่วถึง และจัดให้มีหน่วยงานที่ให้บริการรองรับสตรีที่ประสบปัญหาความยากลำบากในชีวิตเพิ่มมากขึ้นและกระจายตัวอย่างทั่วถึงในสังคม เช่น บ้านพักฉุกเฉินทั้งภาครัฐและเอกชน

2. ผลการวิจัยพบว่ามารดาบางรายจะได้รับผลกระทบด้านจิตใจภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม เช่น ความเจ็บปวดเสียใจ ความอาลัยอาวรณ์ต่อบุตรที่จากไป ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวมีผลต่อการดำเนินชีวิตของมารดาภายหลังการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ดังนั้น หน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ควรจัดให้มีนักจิตวิทยาการปรึกษา นัังสังคมสงเคราะห์ พยาบาล หรือผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมด้านจิตวิทยาการปรึกษา ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานที่ให้บริการด้านสวัสดิภาพเด็กและสตรี ในการทำหน้าที่เอื้อให้มารดาที่มีแนวโน้มในการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม เกิดความเข้าใจความต้องการของตนเองอย่างชัดเจนเกี่ยวกับอนาคตของตนเองและบุตร และให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม ทั้งอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ที่อาจจะเกิดขึ้นภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม หากมารดาพิจารณาแล้วว่าตนเองต้องการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม บุคลากรดังกล่าวจะประสานงานกับหน่วยงานที่ให้บริการด้านบุตรบุญธรรมต่อไป ดำเนินการต่อไป

3. ผลการวิจัยพบว่า การได้รับรู้ความเป็นอยู่ของบุตรเป็นสิ่งช่วยให้มารดาสามารถจัดการกับความรู้สึกที่เกิดจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมได้ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม สามารถเป็นตัวกลางในการติดต่อกับครอบครัวบุญธรรมเพื่อขอทราบข้อมูลบางส่วนเกี่ยวกับลูก

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรวิณห์ วรสุข. (2551). *ฉันไม่ใช่แม่ใจยักษ์ เสียงสะท้อนของผู้หญิงในบ้านพักฉุกเฉิน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาสตรีศึกษา วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กังสดาล เชาว์วัฒนกุล. (2547). *การสร้างความหมายและวัฒนธรรมเกี่ยวกับความรู้สึกเป็นตราบาปในกลุ่มผู้หญิงที่มีบุตรยาก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาสังคมวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรียา ชำรัมย์. (2547). *ประสบการณ์ความเศร้าโศกของผู้ดูแลที่เป็นคู่สมรสภายหลังการเสียชีวิตของผู้สูงอายุ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาย โพธิ์ลีตา. (2550). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ณัฐสุดา เต็มพันธ์. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพันและเจตคติ ในการแสวงหาความช่วยเหลือจากนักวิชาชีพของนักศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงมณี จงรักษ์. (2530). *จิตวิทยาการให้คำปรึกษา*. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ตรีงเนตร พรรณดวงเนตร. (2538). *บริการสังคมที่หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนาต้องการ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, อัญมณี บุรณกานนท์, และ วิลาศ อยู่ถนอม. (2537). *การศึกษาสภาพการณ์การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (รายงานการวิจัย)*. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาการจัดการโครงการสวัสดิการสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ภาควิชากุมารเวชศาสตร์
- นุชนาฏ ศิริพล. (2540). *ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวโรเจอร์สต่อการเพิ่มสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของพนักงาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประไพศรี คำมุง. (2543). *การศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ภายในครอบครัวบุญธรรม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พก. เดินหน้าจัดโครงการสู่มาตรฐานครั้งที่ 6 มุ่งเน้นปลูกฝังความเป็นไทยให้แก่เด็กที่ได้รับการอุปการะจากครอบครัวชาวต่างชาติ. (2552). สำนักข่าวแห่งชาติ กรมประชาสัมพันธ์ ค้นเมื่อ 20 กันยายน 2552, จาก <http://thainews.prd.go.th>.

พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522

ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และอื่นๆ (2539). *การคุ้มครองเด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กถูกทารุณ เด็กถูกละเมิดในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชกิจจานุเบกษา พ.ศ. 2551

รายงานประจำปี 2552 สหทัยมูลนิธิ. (ไม่ระบุปีที่พิมพ์). [เอกสารอัดสำเนา]. (ไม่ระบุสถานที่พิมพ์) วันจันทร์ วาสิกะสิน. (2526). *ปัญหาพฤติกรรมทางเพศของมนุษย์กับงานสังคมสงเคราะห์*.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุทธิดา ยศหลวงฝัน. (2546). *ประสบการณ์ชีวิตของผู้สูงอายุไทยที่เป็นโรคเอดส์*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพัทธา เพชรมณี. (2522). *ทัศนคติของคนไทยบางกลุ่มต่อการรับบุตรบุญธรรม*. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุภาวดี จันทร์วานิช. (2549). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 14)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภาวดี สวัสดิมงคล. (2535). *สภาวะทางสังคมและจิตใจของมารดานอกสมรสที่มีแนวโน้มในการทอดทิ้งบุตร ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุริยา ชินะกาญจน์. (2551). *มาตรการทางกฎหมายในการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ*.

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สุริยา รัตนกุล. (2549). *พิธีกรรมในศาสนา*. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.

อรสม สุทธิสาคร. (2547). *คำสารภาพ บาปบริสุทธิ์*. กรุงเทพฯ: สารคดี.

อัฉรา อักษรวิทย์. (2529). *การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนความต้องการและไม่ต้องการบุตรของมารดานอกสมรส: ศึกษาเฉพาะกรณี โรงพยาบาลราชวิถี กรุงเทพมหานคร*.

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อาจารย์ มีอินทร์เกิด. (2541). *เงื่อนไขการรับบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์*.

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อารีย์วรรณ อ่วมธานี. (2549). *การวิจัยเชิงคุณภาพทางการพยาบาล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Askren, H. A., & Bloom, K. C. (1999). Postadoptive reactions of the relinquishing mother: A review. *Journal of Obstetric, Gynecologic, & Neonatal Nursing*, 28, 395-400.
- Batholomew, K., & Harowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 226-244.
- Berry, M., & Barth, R. P., & Needell, B. (1996). Preparation, support, and satisfaction of adoptive families in agency and independent adoptions. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 13, 157-183.
- Blanton, T. L., & Deschner, J. (1990). Biological mother's grief: The postadoptive experience in open versus confidential adoption. *Child Welfare*, 69, 525-535.
- Bloom-Feshbach, J., Bloom-Feshbach, S. (1987). Introduction: Psychological separateness and experience of loss. In J. Bloom-Feshbach, S. Bloom-Feshbach, & Associates (Eds.), *The Psychology of separation and loss: perspectives on development, life transitions, and clinical practice* (pp. 1- 59). San Francisco: Jossey-Bass.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Vol. 2. Separation*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss: Vol. 3. Loss: Sadness and depression*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (2005). *A secure base: Clinical applications of attachment theory*. London: Routledge.
- Brodzinsky, A. B. (1990). Surrendering an infant for adoption: The birthmother experience. In D. M. Brodzinsky & M. D. Schechter (Eds.), *The psychology of adoption* (pp. 295-315). New York: Oxford University Press.
- Brodzinsky, D. M. (1993). Long-term outcome in adoption. *The Future of Children*, 11, 153-166.
- Child Welfare Information Gateway. (2007). Are You Pregnant and Thinking About Adoption?. Retrieved 4 October 2009, from www.childwelfare.gov/pubs/f_pregna/index.cfm.

- Carr, M. J. (2000). Birthmothers and subsequent children: The role of personality traits and attachment history. *Journal of Social Distress and the Homeless*, 9, 339-348.
- Carrie, N. (2007). *A retrospective study of the birthmother's open adoption experience*. Unpublished master's thesis, California State University, Long Beach.
- Chadwick, K. P. (2001). *Mental health concerns of women who relinquished a child for adoption*, Unpublished doctoral dissertation, Argosy University, Seattle.
- Colin, V. L. (1996). *Human attachment*. New York: McGraw-Hill.
- Condon, J. T. (1986). Psychological disability in women who relinquish a baby for adoption. *The Medical Journal of Australia*, 144, 117-119.
- Corr C. A., Nabe C. M., & Corr, D. M., (2000). *Death and dying, life and living*. Belmont, CA: Wadsworth/Thomson Learning.
- Cushman, L. F., Kalmuss, D., & Namerow, P. B. (1993). Placing an infant for adoption: The experiences of young birthmothers. *Social Work*, 38, 264-272.
- Edwards, C.E., & Williams, C.L. (2000). Adoption change: Birth Mothers in Maternity Homes Today. *Gender & Society*, 14, 160-183.
- Davis, C. E. (1990). *Separation loss in searching birthmothers*. Unpublished doctoral dissertation, Case Western Reserve University, Ohio.
- Davis, C. E. (1994). Separation loss in relinquishing birth mothers. *The International Journal of Psychiatric Nursing Research*, 1, 63-70. Retrieved January 26, 2010, from <http://drogoresearch.com/displayarticle.php?id=16>
- DeSimone, M. (1996). Birth mother loss: Contributing factors to unresolved grief. *Clinical Social Work Journal*, 24, 65-76.
- Deykin, E. Y., Campbell, L., & Patti, P. (1984). The postadoption experience of surrendering parents. *American Journal of Orthopsychiatry*, 54, 271-280.
- Donnelly, B. W., & Voydanoff, P. (1996). Parenting versus placing for adoption. *Family Relations*, 45, 427-443.
- Faulkner, E. J. (1991). *The birthmother: Her fantasies, feeling, and defenses*, Unpublished dissertation, The Union Insititude, Ohio.
- Feeney, J., & Noller, P. (1996). *Adult attachment*. California: Sage Publications.

- Finley, G. E. (1999). Children of adoptive families. In W. K. Silverman & T. H. Ollendick (Eds.), *Developmental issues in the clinical treatment of children* (pp. 358-370). Boston: Allyn & Bacon.
- Fraley, R. C., & Shaver, P. R. (1991). Loss and bereavement: Attachment theory and recent controversies concerning "grief work" and the nature of detachment. In J. Cassidy, & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: theory, research, and clinical applications* (pp. 735-759). New York: Guilford Press.
- Freundlich, M. (2002). Adoption research: An assessment of empirical contributions to the advancement of adoption practice. *Journal of Social Distress and the Homeless*, 11, 143-166.
- Friedlander, M. L. (2003). Adoption: Misunderstood, mythologized, marginalized. *The Counseling Psychologist*, 31, 745-752.
- Graza V., & L. Houlihan. (2004). Adoption. In *Encyclopedia of Women's Health*. (pp. 72-74). New York: Springer US.
- Haugaard, J. J. (1998). Is adoption a risk factor for the development of adjustment problems?. *Clinical Psychology Review*, 18, 47-69.
- Haugaard, J. J., Schustack, A. & Dorman, K. (1998). Birth Mothers Who Voluntarily Relinquish Infants for Adoption. *Adoption Quarterly*, 2, 89 – 97.
- Henney, S. M., Ayers-Lopez, S., McRoy R. G., & Grotevant H. D. (2007). Evolution and resolution: Birthmothers' experience of grief and loss at different levels of adoption openness. *Journal of Social and Personal Relationships*, 24, 875–889.
- Joosse, A. G. (2004). *The birthmother's experience of open adoption: An interpretive inquiry*, Unpublished doctoral dissertation, University of Alberta. Canada.
- Kalmuss, D., Namerow, P. B., & Bauer, U. (1992). Short-term consequences of parenting versus adoption among young unmarried women. *Journal of Marriage and the Family*, 54, 80-90.
- Kastenbaum, R. J. (2004). *Death, society, and human experience*. Boston: Pearson
- Klima, C. S. (1998). Unintended pregnancy consequences and solutions for a worldwide problem. *Journal of Nurse-Midwifery*, 43, 483-491.
- Kubler-Ross, E. (1969). *On death and dying*. London: Tavistock.

- Lauderdale, J. L. (1992). *The unbroken cord: The experience of infant relinquishment through adoption*, Unpublished doctoral dissertation, The University of Utah.
- Logan, J. (1996). Birth Mothers and their Mental Health: Uncharted Territory. *British Journal of Social Work*, 26, 609–625.
- Mander, R. (2006). *Loss and bereavement in childbearing*. London: Routledge
- McAdoo, L. L. (1992). *Birhmothers: The forgotten link of the adoption triangle*, Unpublished doctoral dissertation, The University of New Mexico.
- McDonald, T. P., Propp, J. R., & Murphy, K. C. (2001). The postadoption experience: Child, parent, and family predictors of family adjustment to adoption. *Child Welfare League of America*, 80, 71-94.
- McLaughlin, S. D., Pearce, S. E., Manninen, D. L., & Wings, L. D. (1988). To parent or relinquish: Consequences for adolescent mothers. *Social Work*, 33, 320-324.
- Namerow, P. B., Kalmuss, D., & Cushman, L. F. (1997). The consequences of placing versus parenting among young unmarried women. Special Issue: Families and adoption: Part II. *Marriage & Family Review*, 25, 175-197.
- Payne, S. (2008). Overview. In S. Payne, J. Seymour, & C. Ingleton (Eds.) (2nd ed.), *Palliative care nursing: principles and evidence for practice*. Maidenhead, Berkshire, England; New York: Open University Press/McGraw Hill.
- Prater, G., & King, L.T. (1988). Experiences of Black families as adoptive parents. *Social Work*, 33, 543-545.
- Raphael-Leff, J. (1991). *Psychological processes of childbearing*. London: Chapman and Hall.
- Rando T.A. (1993). *Treatment of complicated mourning*. Champaign, IL: Research Press.
- Streubert, H. J., & Carpenter, D. R. (2007). *Qualitative research in nursing: Advancing the humanistic imperative (4th ed.)*. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Wiley, M. O., & Baden, A. L. (2002). *The life cycle of birthparents: Future directions for counseling psychologists*. Paper presented at the Annual Meeting of the American Psychological Association, Chicago, IL.
- Wiley, M.O., & Baden, A.L. (2005). Birth Parents in Adoption: Research, practice, and counseling Psychology. *The Counseling Psychologist*, 33, 13-50.

Woodger, J. (2000). Adoption: how to support the relinquishing mother. *British Journal of Midwifery*, 8, 9-12.

Worden, J. W. (2009). *Grief counseling and grief therapy: A handbook for the mental health practitioner*. New York: Springer.

ศูนย์วิทยพัทพยาบาล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
แนวคำถามในการสัมภาษณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวคำถามสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์

1. ขั้นเริ่มต้นการสัมภาษณ์

1) ท่านพอจะแนะนำให้ผู้วิจัยได้รู้จักท่านมากขึ้นสักหน่อยได้ไหมคะ

2. ขั้นเข้าสู่ประเด็นที่ต้องการศึกษา

1) ขอให้ท่านบรรยายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นใจในของท่าน เมื่อท่านยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

Probe: สิ่งที่เกิดขึ้นใจในไม่ว่าจะเป็น อารมณ์ ความรู้สึก ความคิดที่เกิดขึ้นเมื่อท่านยกลูกให้เป็นลูกบุญธรรม ว่าเป็นอย่างไรบ้าง

2) ขอให้ท่านเล่าถึงชีวิตของท่านว่าเป็นอย่างไรบ้าง นับตั้งแต่ท่านยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

Probe: ภายหลังจากท่านยกบุตรเป็นบุตรบุญธรรม อารมณ์ ความรู้สึก ความคิดเป็นอย่างไร เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างไร

3) ท่านคิดว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมส่งผลกับท่านอย่างไร

Probe: ด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น

4) ขอให้ท่านบรรยายว่าท่านก้าวผ่านช่วงเวลาหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมได้อย่างไร

Probe: ท่านคิดว่าตนเองผ่านพ้นช่วงเวลานั้นมาได้อย่างไร

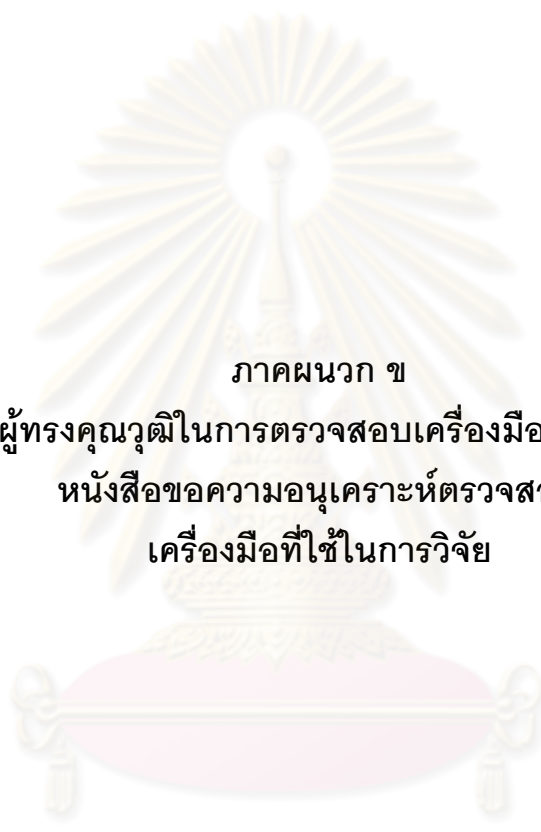
ท่านจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นอย่างไร

ท่านคิดว่าสิ่งใดที่ช่วยให้ตนเองผ่านพ้น

จัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นนั้นได้

3. ขั้นยุติการสัมภาษณ์

1) มีเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของท่านในเรื่องนี้ที่อยากจะเล่าให้ฟังอีกไหม

ภาคผนวก ข

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. อ.ดร.นิรนาท แสนสา	อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช คณะศึกษาศาสตร์ ผู้ทรงคุณวุฒิในงานวิจัยเชิงคุณภาพ
2. น.ส. บุญล้อม กานต์ศักดิ์สราญ	ผู้ช่วยผู้อำนวยการบริหาร สหทัยมูลนิธิ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ศธ. 0512.7/ 1592

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ชั้น16 อาคารวิทยกิตต์ ถนนพญาไท
วังใหม่ ปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

26 สิงหาคม 2553

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ดร. นිරนาท แสนสา

เนื่องด้วย นางสาวนิศากร ปงรังษี นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เลขประจำตัวนิสิต 517 81195 38 กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ในหัวข้อเรื่อง “ประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม” โดยมี อาจารย์ ดร.ณัฐสุดา เต้พันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย

ในการนี้คณะจิตวิทยาได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หากท่านมีข้อสงสัยต้องการทราบรายละเอียดเพิ่มเติม ท่านสามารถติดต่อนิสิตได้ที่ นางสาวนิศากร ปงรังษี โทร. 084 045 8052

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คังนางค์ มณีศรี)
คณบดีคณะจิตวิทยา

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
โทร. 02-218-9925, โทรสาร. 02-218-9923

ที่ ศธ. 0512.7/ 1523

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ชั้น 16 อาคารวิทยกิตต์ ถนนพญาไท
วังใหม่ ปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

26 สิงหาคม 2553

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน นางสาวบุญล้อม กานต์ศักดิ์สรายุ

เนื่องด้วย นางสาวนิศากร ปงรังษี นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เลขประจำตัวนิต 517 81195 38 กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ในหัวข้อเรื่อง “ประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม” โดยมี อาจารย์ ดร.ณัฐสุดา เต้พันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย

ในการนี้คณะจิตวิทยาได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หากท่านมีข้อสงสัยต้องการทราบรายละเอียดเพิ่มเติม ท่านสามารถติดต่อนิตได้ที่ นางสาวนิศากร ปงรังษี โทร. 084 045 8052

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คังนางค์ มณีศรี)

คณบดีคณะจิตวิทยา

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
โทร. 02-218-9925, โทรสาร. 02-218-9923

ภาคผนวก ค
หนังสือของอนุญาตเก็บข้อมูล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ศธ. 0512.7/ 1310

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ชั้น 16 อาคารวิทยกิตต์ ถนนพญาไท
วังใหม่ ปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

4 สิงหาคม 2553

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการบริหารสหทัยมูลนิธิ

เนื่องด้วย นางสาวนิศากร ปงรัมย์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เลขประจำตัวนิสิต 517 81195 38 กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ในหัวข้อเรื่อง “ประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม” โดยมี อาจารย์ ดร.ณัฐสุดา เต้พันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ทางคณะจิตวิทยา ขอความอนุเคราะห์ให้นางสาวนิศากร ปงรัมย์ เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยและขอสัมภาษณ์มารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมในหน่วยงานของท่านเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ ทั้งนี้หนังสือจะประสานงานเรื่องวันและเวลา ที่จะเข้าไปการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยและสัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่ง หากท่านมีข้อสงสัยต้องการทราบรายละเอียดเพิ่มเติม ท่านสามารถติดต่อนิสิตได้ที่ นางสาวนิศากร ปงรัมย์ โทร. 084 045 8052

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คันนาค มณีศรี)
คณบดีคณะจิตวิทยา

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
โทร. 02-218-9925, โทรสาร. 02-218-9923

ภาคผนวก ง

ใบรับรองโครงการวิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

AF 01-11

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาคารสถาบัน 2 ชั้น 4 ซอยจุฬาลงกรณ์ 62 ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทรศัพท์: 0-2218-8147 โทรสาร: 0-2218-8147 E-mail: eccu@chula.ac.th

COA No. 071/2553

ใบรับรองโครงการวิจัย

โครงการวิจัยที่ 054.1/53 : ประสพการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม
ผู้วิจัยหลัก : นางสาวนิศากร ปงรัมย์ นิสิตระดับมหบัณฑิต
หน่วยงาน : คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ได้พิจารณา โดยใช้หลัก ของ The International Conference on Harmonization – Good Clinical Practice
(ICH-GCP) อนุมัติให้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าว ได้

ลงนาม..... ..... ลงนาม..... .....
(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ปริดา ทั่นประดิษฐ์) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทรี ชัยชนะวงศาโรจน์)
ประธาน กรรมการและเลขานุการ

วันที่รับรอง : 21 กรกฎาคม 2553

วันหมดอายุ : 20 กรกฎาคม 2554

เอกสารที่คณะกรรมการรับรอง

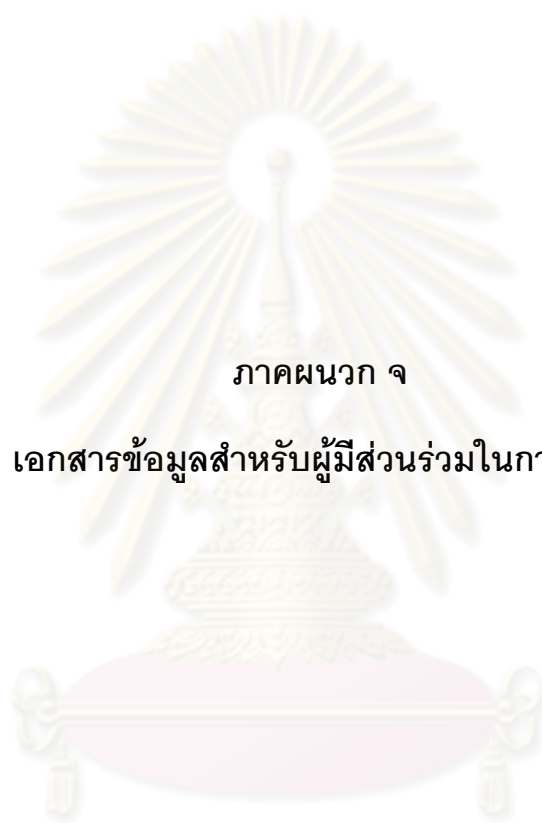
- 1) โครงการวิจัย
- 2) ข้อมูลสำหรับกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยและใบยินยอมของกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย
- 3) ผู้วิจัย
- 4) แบบสอบถาม

* เลขที่โครงการวิจัย 054.1/53
วันที่รับรอง 21 ก.ค. 2553
วันหมดอายุ 20 ก.ค. 2554

เงื่อนไข

1. ข้าพเจ้ารับทราบว่าเป็นการวิจัยจริยธรรม หากดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัยก่อนได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยฯ
2. หากใบรับรองโครงการวิจัยหมดอายุ การดำเนินการวิจัยต้องยุติ เมื่อต้องการต่ออายุต้องขออนุมัติใหม่ล่วงหน้าไม่ต่ำกว่า 1 เดือน พร้อมส่งรายงานความก้าวหน้าการวิจัย
3. ต้องดำเนินการวิจัยตามที่ระบุไว้ในโครงการวิจัยอย่างเคร่งครัด
4. ใช้เอกสารข้อมูลสำหรับกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ใบยินยอมของกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย และเอกสารเชิญเข้าร่วมวิจัย (ถ้ามี) เฉพาะที่ประทับตราคณะกรรมการเท่านั้น แล้วส่งสำเนาใบแรกที่ใช้ออกสารดังกล่าวมาที่คณะกรรมการ
5. หากเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ร้ายแรงในสถานที่เก็บข้อมูลที่ขออนุมัติจากคณะกรรมการ ต้องรายงานคณะกรรมการภายใน 5 วันทำการ
6. หากมีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินการวิจัย ให้ส่งคณะกรรมการพิจารณารับรองก่อนดำเนินการ
7. โครงการวิจัยไม่เกิน 1 ปี ส่งแบบรายงานสิ้นสุดโครงการวิจัย (AF 03-11) และบทคัดย่อผลการวิจัยภายใน 30 วัน เมื่อโครงการวิจัยเสร็จสิ้น สำหรับโครงการวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์ให้ส่งบทคัดย่อผลการวิจัย ภายใน 30 วัน เมื่อโครงการวิจัยเสร็จสิ้น

ภาคผนวก จ

เอกสารข้อมูลสำหรับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

AF 04-09

ข้อมูลสำหรับกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

ชื่อโครงการวิจัย ประสพการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม
 ชื่อผู้วิจัย นางสาวนิตศากร ปงรังษี นิสิตระดับมหาบัณฑิต คณะจิตวิทยา สาขาวิชา
 จิตวิทยาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถานที่ติดต่อกับผู้วิจัย

(ที่ทำงาน)

คณะจิตวิทยา สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 อาคารวิทยกิตติ ชั้น 16 ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

(ที่พัก)

1168/4 เวลลิงตัน คอร์ท ห้อง 618 ซอยพหลโยธิน 22 แขวงจอมพล เขตจตุจักร
 กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ (ที่ทำงาน) ไม่มี

โทรศัพท์(ที่พัก) ไม่มี

โทรศัพท์มือถือ 084-045-8052

E-mail: nisakorn_yim@hotmail.com

เลขที่โครงการวิจัย 054.1/53
 วันที่รับทราบ 21 ก.ค. 2553
 วันหมดอายุ 20 ก.ค. 2554

ข้อมูลประกอบการให้คำยินยอมในการเข้าร่วมในการวิจัยประกอบด้วย คำอธิบายดังต่อไปนี้

1. ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมในการวิจัย ก่อนที่ท่านจะตัดสินใจเข้าร่วมในการวิจัย มีความจำเป็นที่ท่านควรทำความเข้าใจว่างานวิจัยนี้ทำเพราะเหตุใด และเกี่ยวข้องกับอะไร กรุณาใช้เวลาในการอ่านข้อมูลต่อไปนี้อย่างละเอียดรอบคอบ และสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมหรือข้อมูลที่ไมชัดเจนได้ตลอดเวลา

2. โครงการนี้คือการวิจัยเรื่อง "ประสพการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม" ศึกษาเกี่ยวกับการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมที่ท่านได้ประสบ ในด้านอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดของท่านที่มีต่อการที่ท่านได้ยกบุตรที่แท้จริงของตนเองให้เป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่น

3. การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดของท่านจากการที่ท่านได้ยกบุตรที่แท้จริงของตนเองให้เป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่นนั้นเป็นอย่างไร

4. รายละเอียดของกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

4.1 ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยนี้ หมายถึง ท่าน โดยที่ท่านคือ มารดาที่ยกบุตรที่แท้จริงของตนเองให้เป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่น และมีคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเลือกและเกณฑ์การคัดออกไปนี้

เกณฑ์การคัดเลือก คือ

1. ท่านเป็นมารดาที่ยกบุตรที่แท้จริงของตนเองให้เป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่น
2. ท่านได้ยกบุตรที่แท้จริงของตนเองให้เป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่นโดยดำเนินการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมผ่านศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือ องค์การสวัสดิภาพเด็ก
3. ท่านมีความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัย
4. ท่านสามารถพูดคุย สื่อสารและเข้าใจภาษาไทยได้ดี

เกณฑ์การคัดออก คือ

1. ท่านไม่ได้เป็นมารดาที่ยกบุตรที่แท้จริงของตนเองให้เป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่น

AF 04-09

2. ท่านได้ยกบุตรที่แท้จริงของตนเองให้เป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่น แต่ไม่ได้ดำเนินการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมผ่านผ่านศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือ องค์การสวัสดิภาพเด็ก

3. ท่านไม่มีความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัย

4. ท่านไม่สามารถ พูดคุย สื่อสารและเข้าใจภาษาไทยได้

4.2 จำนวนผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยโดยประมาณ 8-12 คน หรือขึ้นอยู่กับกรอิมตัวของข้อมูล

5. กระบวนการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดกรองผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1 ในการคัดกรองผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ผู้วิจัยจะขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการรับบุตรบุญธรรม เพื่อขอทราบข้อมูลมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม โดยผู้วิจัยจะขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ท่านนั้นในการประสานงานเบื้องต้นกับมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเพื่อขออนุญาตเชิญท่านเข้าร่วมการวิจัย ซึ่งในจำนวนนี้จะมีรายชื่อของท่านอยู่ด้วย

5.2 หากท่านสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัย เจ้าหน้าที่จะแนะนำท่านให้รู้จักกับผู้วิจัย จากนั้นผู้วิจัยจะติดต่อกับท่านด้วยตนเอง พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดของงานวิจัยให้ทราบในเบื้องต้น และขอทราบความสมัครใจจากท่านในการเข้าร่วมงานวิจัย

5.3 หากท่านสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยจะนัดพบท่านตามวัน เวลา และสถานที่ตามที่ท่านสะดวกในการให้สัมภาษณ์ โดยคำนึงถึงความเป็นส่วนตัวและความสะดวกใจของท่านเป็นหลัก จากนั้นผู้วิจัยจะอธิบายรายละเอียดของงานวิจัยและตอบคำถามต่างๆ ให้ท่านเข้าใจ พร้อมทั้งให้ท่านได้อ่านเอกสารข้อมูลสำหรับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย และผู้วิจัยจะสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัยของท่านอีกครั้งหนึ่ง เมื่อท่านมีความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยจะขอให้ท่านลงนามแฝงของท่านหรือประทับลายนิ้วมือในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย และดำเนินการสัมภาษณ์ต่อไป

5.4 ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ท่านด้วยผู้วิจัยเองในสถานที่ที่ท่านสะดวกใจ ในระหว่างสัมภาษณ์ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงการสัมภาษณ์และจดบันทึกขณะสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ถูกต้องตรงตามที่ท่านได้ให้ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากท่านจะนำมาถอดเทปเป็นตัวอักษรและจะไม่มี การบันทึกชื่อ นามสกุลที่แท้จริงของท่านลงในแถบบันทึกเสียง ผู้วิจัยคาดว่าจะใช้เวลาในการสัมภาษณ์ ประมาณ 1-1.30 ชั่วโมงและจะทำการสัมภาษณ์ทั้งหมด 3 ครั้ง โดยการสัมภาษณ์ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 เป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ท่านได้เล่าถึงประสบการณ์ของท่านตามที่ท่านได้ประสบให้ครอบคลุมเท่าที่จะเป็นไปได้

5.5 ในส่วนของการสัมภาษณ์ครั้งที่ 3 เป็นไปเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัย โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัย และนำข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์กลับไปให้ท่านตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งว่าตรงตามที่ท่านได้ให้ข้อมูลหรือไม่ และให้ท่านได้เสนอแนะเพิ่มเติมข้อมูลยังไม่ครบ

6. ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ผู้วิจัยคิดว่าสามารถให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ การที่ท่านมี

AF 04-09

ความยินดีเข้าร่วมการวิจัยและถ่ายทอดประสบการณ์ตรงของท่านถือว่าเป็นประโยชน์และเป็นวิทยาทาน ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม และข้อมูลที่ได้สามารถนำไปพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานการปรึกษาเชิงจิตวิทยาต่อไป

7. หากผู้วิจัยมีข้อมูลเพิ่มเติมทั้งด้านประโยชน์และโทษเกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะแจ้งให้ท่านทราบอย่างรวดเร็ว

8. ในการคัดกรองนี้ หากพบว่าท่านไม่อยู่ในเกณฑ์คัดเข้า และขณะนี้ท่านเกิดความรู้สึกไม่สบายใจ สมควรได้รับการช่วยเหลือแนะนำ ผู้วิจัยจะส่งต่อไปยังหน่วยงานที่ให้บริการช่วยเหลือปรึกษาด้านจิตใจต่อไป

9. ผู้วิจัยคาดหวังงานวิจัยครั้งนี้จะไม่ทำความเสียหายใดๆ ทั้งสิ้นแก่ท่าน ในบางกรณีวิจัยนี้อาจมีความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นแก่ท่านอยู่บ้าง เช่น ในบางคำถามอาจทำให้ท่านเกิดความรู้สึกสะเทือนใจ ร้องไห้ ไม่สบายใจหรือทำให้ท่านลำบากใจในการตอบ หรือทำให้ท่านสูญเสียความเป็นส่วนตัว สูญเสียความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง เป็นต้น ท่านสามารถยุติการสัมภาษณ์หรือปฏิเสธที่จะตอบคำถามหรือพูดคุยในเรื่องนั้นๆ ได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยจะคอยสังเกตอารมณ์ ความรู้สึกของท่านในขณะที่สนทนากว่าท่านมีความพร้อมในการให้สัมภาษณ์มากน้อยเพียงใดและจะคอยสอบถามความพร้อมของท่าน หากผู้วิจัยสังเกตหรือสอบถามแล้วพบว่าท่านไม่พร้อมในการให้สัมภาษณ์ผู้วิจัยจะยุติการสัมภาษณ์ไว้แค่นั้น แล้วคอยนัดสัมภาษณ์เมื่อท่านพร้อมที่จะให้สัมภาษณ์เท่านั้น

ในกรณีที่ผู้วิจัยพบว่าขณะทำการสัมภาษณ์ ท่านเกิดความรู้สึกสะเทือนใจหรือไม่สบายใจใด ๆ อันเนื่องมาจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะส่งต่อท่านไปยังหน่วยงานที่ให้บริการช่วยเหลือการปรึกษาด้านจิตใจ เช่น โรงพยาบาล สถานีอนามัย หรือ หน่วยงานต่างๆ ที่ให้บริการการปรึกษาด้านจิตใจใกล้บ้านท่าน โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในส่วนนี้

10. การเข้าร่วมเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ถือเป็นความสมัครใจของท่าน ท่านสามารถที่จะปฏิเสธที่จะเข้าร่วมการวิจัย หรือหากท่านยินดีเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ท่านก็ยังมีสิทธิ์ถอนตัวจากการวิจัยนี้ได้ทุกขณะที่ท่านต้องการโดยไม่ต้องให้เหตุผล และการปฏิเสธที่จะเข้าร่วมการวิจัยหรือการถอนตัวออกจากการวิจัยไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อท่านทั้งสิ้น

11. หากท่านมีข้อสงสัยใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความยินดีที่จะตอบคำถามให้ท่านเข้าใจ โดยท่านสามารถติดต่อกับผู้วิจัยตามโทรศัพท์มือถือตามที่ได้ระบุไว้ข้างต้นได้ตลอดเวลา หากผู้วิจัยมีข้อมูลเพิ่มเติมทั้งด้านประโยชน์และโทษที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะแจ้งให้ท่านทราบอย่างรวดเร็ว

12. ชื่อ นามสกุล ตลอดจนข้อมูลส่วนตัวของท่านและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องจะได้รับการปกปิดเป็นความลับ โดยผู้วิจัยจะไม่มีการพิมพ์เผยแพร่หรือเปิดเผย ชื่อ นามสกุล ตลอดจนข้อมูลส่วนตัวอื่นๆ ที่จะเปิดเผยถึงตัวท่านหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องแก่สาธารณชน ชื่อของท่านจะไม่ถูกบันทึกในแถบบันทึกเสียงหรือบันทึกอยู่ในข้อมูลแต่จะใช้รหัสตัวเลขหรือนามสมมติแทนตัวท่าน และผู้วิจัยจะเป็นผู้เก็บแถบบันทึกเสียงและข้อมูลเหล่านี้ไว้ในที่ลับปิดกั้นเพื่อไม่ให้ผู้อื่นเข้าถึงได้ และทำลายแถบ

วันที่รับรอง ..... 21 ก.ค. 2553
 วันที่ตรวจ ..... 20 ก.ค. 2554

ปรับปรุงเมื่อ 23 มกราคม 2552

AF 04-09

บันทึกเสียงทันทีเมื่อเสร็จสิ้นการวิจัย หากมีการเสนอผลการวิจัยจะนำเสนอเฉพาะเชิงวิชาการและนำเสนอเป็นภาพรวมเท่านั้น โดยไม่มีข้อมูลใดในรายงานการวิจัยที่จะสามารถระบุถึงตัวท่าน

13. ไม่มีการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ท่านในการเข้าร่วมการวิจัย

14. หากท่านไม่ได้รับการปฏิบัติตามข้อมูลดังกล่าวสามารถร้องเรียนได้ที่ คณะกรรมการพิจารณจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

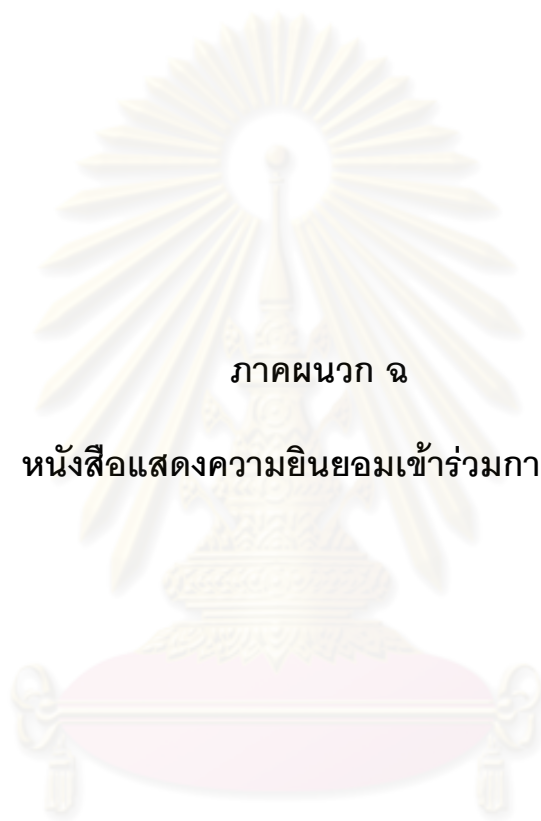
ชั้น 4 อาคารสถาบัน 2 ซอยจุฬาลงกรณ์ 62 ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10338
โทรศัพท์ 0-2218-8147 โทรสาร 0-2218-8147 E-mail: eccu@chula.ac.th"

เลขที่ใบยินยอม 054 1/53
วันที่รับทราบ ..... 21 ก.ค. 2553
วันหมดอายุ ..... 20 ก.ค. 2554

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ

หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

ทำที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

เลขที่ ประชากรตัวอย่างหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย.....

ข้าพเจ้า ซึ่งได้ลงนามท้ายหนังสือนี้ ขอแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

ชื่อโครงการวิจัย ประสบการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

ชื่อผู้วิจัย นางสาวนิศากร ปงรังษี

เลขที่โครงการวิจัย 054-1/53

ที่อยู่ติดต่อกับผู้วิจัย

วันที่รับเรื่อง 21 ก.ค. 2553

(ที่ทำงาน)

คณะจิตวิทยา สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาคารวิทยกิตติ ชั้น 16 ถ.พญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

(ที่พัก)

1168/4 เวลลิงตัน คอร์ท ห้อง 618 ซอยพหลโยธิน 22 แขวงจอมพล เขตจตุจักร

กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ (มือถือ) 084-045-8052

ข้าพเจ้า ได้รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับที่มาและวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย รายละเอียดขั้นตอนต่างๆ ที่จะต้องปฏิบัติหรือได้รับการปฏิบัติ ความเสี่ยง/อันตราย และประโยชน์ซึ่งเกิดขึ้นจากการวิจัยเรื่องนี้ โดยได้อ่านรายละเอียดในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัยโดยตลอด และได้รับคำอธิบายจากผู้วิจัย จนเข้าใจเป็นอย่างดีแล้ว

ข้าพเจ้าจึงสมัครใจเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ ตามที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยข้าพเจ้ายินดีให้ข้อมูลส่วนตัวของข้าพเจ้าโดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ 3 ครั้ง เป็นเวลาครั้งละ 1-1.30 ชั่วโมง และยินยอมให้บันทึกเสียงการสนทนาและการสัมภาษณ์ได้

ข้าพเจ้ามีสิทธิถอนตัวออกจากกรวิจัยเมื่อใดก็ได้ตามความประสงค์ โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล ซึ่งการถอนตัวออกจากกรวิจัยนั้น จะไม่มีผลกระทบในทางใดๆ ต่อข้าพเจ้าทั้งสิ้น

ข้าพเจ้าได้รับคำรับรองว่า ผู้วิจัยจะปฏิบัติตามข้อข้าพเจ้าตามข้อมูลที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย และข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้า ผู้วิจัยจะเก็บรักษาเป็นความลับ โดยจะนำเสนอข้อมูลการวิจัยเป็นภาพรวมเท่านั้น ไม่มีข้อมูลใดในการรายงานที่จะนำไปสู่การระบุตัวข้าพเจ้า แถบบันทึกเสียงจะไม่มีการระบุชื่อแต่ใช้เป็นรหัสในการวิจัย และจะมีการทำลายแถบบันทึกเสียงเมื่อจบการวิจัยแล้ว

ในกรณีต้องมีการให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดผลกระทบจากการวิจัย ผู้วิจัยจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย เช่น ค่าใช้จ่ายในการรับบริการปรึกษาด้านจิตใจ เป็นต้น

หากข้าพเจ้าไม่ได้รับการปฏิบัติตรงตามที่ได้ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย ข้าพเจ้าสามารถร้องเรียนได้ที่คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1

AF 05-09

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้น 4 อาคารสถาบัน 2 ซอยจุฬาลงกรณ์ 62 ถนนพญาไท เขตปทุมวัน
 กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์ 0-2218-8147 โทรสาร 0-2218-8147 E-mail: eccu@chula.ac.th

ข้าพเจ้าได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน ทั้งนี้ข้าพเจ้าได้รับสำเนาเอกสารชี้แจง
 ผู้เข้าร่วมการวิจัย และสำเนาหนังสือแสดงความยินยอมไว้แล้ว

ลงชื่อ.....	ลงชื่อ
(.....)	(.....)
ผู้วิจัยหลัก	ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย
 เลขที่โครงการวิจัย ..... 054.1/53 วันที่รับวง ..... 21 ก.ค. 2553 วันหมดอายุ ..... 20 ก.ค. 2554	ลงชื่อ
	(.....)
	พยาน

*หมายเหตุ

ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลไม่พร้อมลงชื่อในหนังสือยินยอมไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดๆ แต่ผู้ให้ข้อมูลมี
 ความพร้อม และยินดีในการเข้าร่วมโครงการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสอบถามความยินยอมก่อน
 การสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล และบันทึกไว้โดยเครื่องบันทึกเสียงทุกครั้งก่อนทำการสัมภาษณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย
สำหรับผู้ปกครอง/ผู้ดูแล

ทำที่.....

วันที่ .....เดือน.....พ.ศ. ....

เลขที่ ประชากรตัวอย่างหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย.....

ข้าพเจ้า ซึ่งได้ลงนามทำหนังสือนี้เกี่ยวข้องเป็น พ่อ/แม่/ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลของ

..... ขอแสดงความยินยอมให้ผู้ที่อยู่ในปกครอง/ใน

ความดูแลของข้าพเจ้าเข้าร่วมโครงการวิจัย

ชื่อโครงการวิจัย ประสพการณ์ด้านจิตใจของมารดาที่ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม

เลขที่โครงการวิจัย 094-1/53

ชื่อผู้วิจัย นางสาวนิศากร ประรังษี

วันที่รับรอง 21 ก.ค. 2553

(ที่ทำงาน)

คณะจิตวิทยา สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันหมดอายุ 20 ก.ค. 2554

อาคารวิทยกิตติ ชั้น 16 ถ.พญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

(ที่พัก)

1168/4 เวลลิงตัน คอร์ท ห้อง 618 ซอยพหลโยธิน 22 แขวงจอมพล เขตจตุจักร

กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์

084-045-8052

ข้าพเจ้าและผู้ที่อยู่ในปกครอง/ในความดูแลของข้าพเจ้า ได้รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับที่มา และวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย รายละเอียดขั้นตอนต่างๆ ที่จะต้องปฏิบัติหรือได้รับการปฏิบัติ ความเสี่ยง/อันตราย และประโยชน์ซึ่งเกิดขึ้นจากการวิจัยเรื่องนี้ โดยได้อ่านรายละเอียดในเอกสารชี้แจง ผู้เข้าร่วมการวิจัยโดยตลอด และได้รับคำอธิบายจากผู้วิจัย จนเข้าใจเป็นอย่างดีแล้ว

ข้าพเจ้าจึง**สมัครใจ**ให้ผู้ที่อยู่ในปกครอง/ในความดูแลของข้าพเจ้าเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ ตามที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยข้าพเจ้ายินยอมให้ผู้ที่อยู่ในปกครอง/ในความดูแลของข้าพเจ้าให้ข้อมูลส่วนตัว โดยผู้วิจัย**สัมภาษณ์** 3 ครั้ง เป็นเวลาครั้งละ 1-1.30 ชั่วโมง และยินยอมให้บันทึกเสียงการสนทนาและการสัมภาษณ์ได้

ข้าพเจ้ามีสิทธิให้ผู้ที่อยู่ในปกครอง/ในความดูแลของข้าพเจ้าหรือเป็นความประสงค์ของผู้ที่อยู่ในปกครอง/ในความดูแล ถอนตัวออกจากกรวิจัยเมื่อใดก็ได้ โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล ซึ่งการถอนตัวออกจากกรวิจัยนั้น จะไม่มีผลกระทบในทางใดๆ ต่อผู้ที่อยู่ในปกครอง/ในความดูแลของข้าพเจ้าและตัวข้าพเจ้าทั้งสิ้น

ข้าพเจ้าได้รับคำรับรองว่า ผู้วิจัยจะปฏิบัติต่อผู้ที่อยู่ในปกครอง/ในความดูแลของข้าพเจ้า ตามข้อมูลที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย และข้อมูลใดๆที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่อยู่ในปกครอง/ในความดูแลของข้าพเจ้า ผู้วิจัยจะเก็บรักษาเป็นความลับ โดยจะนำเสนอข้อมูลจากการวิจัยเป็นภาพรวมเท่านั้น ไม่มีข้อมูลใดในการรายงานที่จะนำไปสู่การระบุตัวผู้ที่อยู่ในปกครอง/ในความดูแลของข้าพเจ้า

และตัวข้าพเจ้า แถบบันทึกเสียงจะไม่มีการระบุชื่อแต่ใช้เป็นรหัสในการวิจัย และจะมีการทำลายแถบบันทึกเสียงเมื่อจบการวิจัยแล้ว

ในกรณีต้องมีการให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดผลกระทบจากการวิจัย ผู้วิจัยจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย เช่น ค่าใช้จ่ายในการบริการปรึกษาด้านจิตใจ เป็นต้น

หากผู้ที่อยู่ในปกครอง/ในความดูแลของข้าพเจ้า ไม่ได้ได้รับการปฏิบัติตรงตามที่ได้ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย ข้าพเจ้าสามารถร้องเรียนได้ที่ คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้น 4 อาคารสถาบัน 2 ซอยจุฬาลงกรณ์ 62 ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์ 0-2218-8147 โทรสาร 0-2218-8147 E-mail: eccu@chula.ac.th

ข้าพเจ้าได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน ทั้งนี้ข้าพเจ้าได้รับสำเนาเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย และสำเนาหนังสือแสดงความยินยอมไว้แล้ว

หมายเหตุ

ในกรณีที่มีผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยอายุระหว่าง 8-17 ปี ต้องลงนามให้ความยินยอมร่วมกับบิดา/มารดาหรือผู้ปกครอง (Assent)

ลงชื่อ..... ลงชื่อ.....
(.....) (.....)

ผู้วิจัยหลัก

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

ลงชื่อ.....
(.....)

พยาน

เลขที่โครงการวิจัย 054.1/53
วันที่รับรอง 21 ก.ค. 2553
วันหมดอายุ 20 ก.ค. 2554

ลงชื่อ.....
(.....)

พ่อ/แม่/ผู้ปกครอง/ผู้ดูแล

* หมายเหตุ

ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลไม่พร้อมลงชื่อในหนังสือยินยอมไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดๆ แต่ผู้ให้ข้อมูลมีความพร้อม และยินดีในการเข้าร่วมโครงการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสอบถามความยินยอมก่อนการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล และบันทึกไว้โดยเครื่องบันทึกเสียงทุกครั้งก่อนทำการสัมภาษณ์

ภาคผนวก ช
เอกสารประกอบขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3

แสดงรายละเอียดประเด็นหลัก ของผู้ให้ข้อมูลรายหลักที่ 1

รายละเอียดประเด็นหลัก		ผู้ให้ข้อมูลรายหลักที่ 1	
สิ่งที่นำมาไปสู่การตัดสินใจกบฏให้เป็นกบฏบุญธรรม	การรับรู้ว่าคุณเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร	พี่ต้องใช้เงินไง คือถ้าพี่อยู่กับลูกที่ไม่มีเงินเลยนะตอนนั้นวันนั้นพี่ก็ไม่ตั้งค์เลยนะคือถ้าอยู่กับลูก แต่พี่ก็ไม่ดีเองเขาให้เวลาตั้งปีนึงทำงานหาเงิน แล้วพี่ก็ทำงานหาเงินด้วยจ่ายค่าหอเงินมันไม่พอเงินเดือน 3 พันเอง แล้วที่ก็กินให้มันก็ไม่พอพัน 2 พันไม่พอใช้แล้วจะเอาเงินที่ไหนมาเลี้ยงลูก	
	การมีความเชื่อว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นการมอบสิ่งที่ดีแก่บุตร	ตอนนั้นก็คิดตัดใจก็ตัด มันรักแต่ก็ต้องให้ไป พี่คิดว่าถ้าเอาลูกไว้ก็ตายด้วยกัน ถ้าไปลูกก็อาจจะได้ดีก็ได้ ไม่รู้นะตอนนั้นก็ 2 จิต 2 ใจ ไปดีกว่า ก็เลยปล่อยลูกไป	
ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม	ความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจจากการสูญเสียบุตร	ความรู้สึกที่ตอนนั้นคุยอะไรกันไม่รู้จะจำไม่ได้ แต่พี่ใจหายมากเลยรู้ปะ พี่ยังเดินตามไปอยู่เลยนะเดินออกไปเนี่ย พี่ซี (นามสมมติ) อุ้มเอาหัวเขาพาดหัวเขา ลูกก็หลับๆ ตื่นๆ ู้ใหม่เหมือนใครมากระซอกใจเรานะ (ร้องไห้)	
	ความรู้สึกอาลัยอาวรณ์	ได้แต่คิดถึงก็กินไม่ได้นอนไม่หลับประมาณ 3 ถึง 4 วัน ให้กินข้าวมันก็ไม่กินมันก็ไม่อยาก ไม่อยากพูดไม่อย่างพูดไม่อย่างคุยความรู้สึกนั้นเคยเป็นไหม	
	ความรู้สึกอยากให้บุตรเข้าใจ	17 ปีแล้ว เขาก็โตเป็นสาว แต่พี่เจอเขาครั้งแรกนะตอนพี่ซี (นามสมมติ: จำหน้าที่) ให้เจอครั้งแรกพี่ไม่กล้าเจอหน้าเขาแล้วนะ พี่อายุพี่กลัวไม่รู้จะความรู้สึกตอนนั้นพี่รู้สึกว่าพี่ไม่กล้าเจอหน้าเขา พี่กลัวว่าเขาจะว่ามีเหตุที่ไม่เอากูประมาณนี้ ไม่รู้จะ ความรู้สึกตอนนั้นพี่กลัวเขากลับแต่เขาก็ไม่ได้ถามหรือ เขาคงไม่รู้จะแปลมาว่าเป็นยังไงนะ	
การจัดการกับความทุกข์ที่เกิดขึ้น	การจัดการกับความทุกข์ที่เกิดขึ้นด้วยการคิด	การคิดหาเหตุผลปลอบใจตนเอง	ตอนนั้นลูกพี่ยังไม่ได้ไปเมืองนอกเลยนะ ยังอยู่เมืองไทยอยู่เลย พี่ซี (นามสมมติ) บอกให้คนดูแล มีคนดูแลพี่ก็จำไม่ได้ พี่ก็ยังนึกว่าทำไมไม่ให้เราฝากดูอย่างที่เราต้องการ ความรู้สึกของพี่ตอนนั้นนะคือเอาลูกพี่ไปแต่ยังไม่ได้ไปเมืองนอก มีคนรับเลี้ยงไว้ก่อนที่จะไปเมืองนอก พี่ก็คิดของพี่ไป แต่มันก็...ก็ทำอะไรไม่ได้ 3 ถึง 4 วันแล้วก็กลับมาคิดอีกอย่างเก่าอีก อายุมันก็ไม่ได้เศร้ามากเพราะลูกก็ไม่ได้ตายจากเรา เพราะพี่ก็ถามพี่ซีว่ายังมีโอกาสได้เจอลูกอีกไหมพี่ซี (นามสมมติ) ก็บอกมี
	สิ่งที่ช่วยในการจัดการกับความทุกข์ที่เกิดขึ้น	การได้รับความเป็นอยู่ของบุตร	พี่รู้สึกว่าตื่นตันใจที่ได้เจอกัน ได้กอดเขาได้เห็นหน้าว่านี่ลูกของเราที่ได้จากเราไปตั้งแต่ครั้งที่แล้ว 14 ปีมาแล้วมันปลื้มใจ เขาก็ยังมีชีวิตอยู่ให้พี่ได้เจอได้เห็น

ตารางที่ 4

แสดงรายละเอียดประเด็นหลัก ของผู้ให้ข้อมูลรายหลักที่ 2

รายละเอียดประเด็นหลัก		ผู้ให้ข้อมูลรายหลักที่ 2
สิ่งที่นำมาไปสู่การตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม	การรับรู้ว่าคุณเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร	ถ้าเราเลี้ยงไม่ไหวถ้าลูกอยู่กับเราใช้ไหมเขาจะแยไหม ตอนแรกๆ พี่ก็ไม่ได้จะให้เนาะ พี่ก็กะว่าเลี้ยงเองแต่พี่ก็ไม่ไหว ก็คือแทบจะไม่มีเงินซื้อนมให้ลูกกินเลย ลูก 3 คนเล็กๆ ไล่เลี้ยงกัน พี่เลี้ยงคนเดียวแฟนพี่ทิ้งพี่ไปพี่ก็เลี้ยงคนเดียว เขาก็ไม่มีดูตาดีเราเลย พอไปทำงานก็ต้องหอบลูกไปหมดทั้ง 3 คนแบบนี้จะทำยังไงดีหนอที่คิดแบบนี้
	การมีความเชื่อว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นการมอบสิ่งที่ดีแก่บุตร	ก็อยากจะให้ลูกไปได้ดีอย่างน้อยเขาก็จะได้มีอนาคตที่ดีที่อยู่กับแม่ ที่อยู่กับพี่ ก็ว่าอย่างน้อยเขา ก็คงจะช่วยลูกของพี่ได้มากกว่าที่พี่เลี้ยงเขา พี่ก็เลยยกให้
	การได้รับความช่วยเหลือและข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งความช่วยเหลือ	แล้วก็มีพี่เขามาให้ความช่วยเหลือพี่ๆ ก็เอาลูกมาฝากเลี้ยงที่นี่ พี่ก็มาเยี่ยมลูกทุกเดือนมาฝากพี่เขาเลี้ยงปีนึงนะ มาเยี่ยมทุกเดือนๆ ทุกวันอังคารที่จะมาเยี่ยมลูกแต่ก็อย่างว่าเนาะค่าใช้จ่ามันก็เยอะหาคนเดียว พี่เขาก็บอกว่กั้นเนาะ
ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม	ความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจจากการสูญเสียบุตร	เหมือนคนใจจะขาด คนที่เคยมีแบบเราเคยมาเยี่ยมลูก เราเคยมีลูก ลูกคนที่ 3 ของเรา เรามีเขา พี่ก็เหมือนคนใจจะขาดนะ
	ความรู้สึกอาลัยอาวรณ์	พี่ก็ยังคิดถึงเขามากกระทั่งทุกวันนี้เนะพี่ก็คิดถึงลูกมากเลย ทุกวันนอนก็ไหวพะระคิดถึงลูกคิดถึงจริงๆ เลย (ร้องไห้)
	ความกังวลต่อความเป็นอยู่ของบุตร	ถ้าเราจำเป็นแบบไม่ไหวแล้วก็ยกให้เขาก็ได้ แต่ในความรู้สึกของพี่จริงๆ ถ้าพี่ไม่ไหว พี่จะไม่ยกให้เลยพี่จะเลี้ยงเองเลยลูกพี่เพราะว่ามันทรมาณ คือเราไม่รู้ว่เรายกเขาไปแล้วเขาจะมีมีความสุขเหมือนกับอยู่กับเราไหมอะไรอย่างนี้ เขาจะรักลูกเราไหมอะไรอย่างนี้
การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น	การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการคิด	พี่ก็ไม่รู้เนะพี่ก็ทำแบบนี้แหละก็ได้แต่ปลอบใจตัวเองว่าทำแล้ว เออ ลูกเราไปได้ดีนะ อย่างน้อยเขาก็คงจะไปได้ดีกว่าอยู่กับเราตอนนี้ พี่ก็คิดแบบนี้แหละ
	การมีความหวังว่าจะได้พบกับบุตรอีกครั้ง	บางที่ข่าวมาตอนนั้นที่พี่ดูข่าวก็บอกว่าเด็กที่กลับสู่มาตุภูมิอายุ 18 ปี พี่ก็คิดนะพี่ก็หวังไว้เหมือนกัน พี่ก็ไม่ได้คิดหรอกว่เราจะมีอะไรเขาแต่คิดว่าอยากจะเจอลูก อย่างน้อยก็แบบก็หวังไว้เหมือนกันว่จะมีลูกเรามีสักวัน เมื่อเขาอายุ 18 ปีพี่ก็อยากเจอเขา ไม่รู้ว่จะได้เจอรีเปลา

ตารางที่ 5

แสดงรายละเอียดประเด็นหลัก ของผู้ให้ข้อมูลรายหลักที่ 3

รายละเอียดประเด็นหลัก		ผู้ให้ข้อมูลรายหลักที่ 3
สิ่งที่นำมาไปสู่การตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม	การรับรู้ตัวตนเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร	ตอนแรกก็ยังไม่ยกให้เด็ดขาด ก็ฝากให้พ่อแม่บุญธรรมเลี้ยงก่อนก็เดือนๆ ที่นี้เขาดูแล้วว่าช่วงนั้นมันน้องนิด (นามสมมติ) รู้สึกอนุบาล 3 คนเล็กก็ยังเล็กแบบเบาอยู่เลย ค่าเลี้ยงต่อคนๆ ละ 3 พัน 2 คนๆ ละ 2 พัน ที่ต้องหารายได้เดือนหนึ่งเดือนละหมื่นกว่าบาท ค่าเลี้ยง 6 พันค่าผ้าอ้อมค่านมค่ากิน ถามว่าอีกคนที่พระจะทำอะไรมาได้ขนาดนั้น ทำงานเข้างานเย็นๆ จนมีอะไรอย่างเนี่ย ซึ่งมันไม่ใช่
	การมีความเชื่อว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นการมอบสิ่งที่ดีแก่บุตร	่อ เรื่องยกลูกนั้นนะ พี่พร (นามสมมติ) จะบอกว่ามันเป็นการตัดสินใจที่ทุกอย่างมันบีบคั้น ถามว่าคงไม่มีแม่...ทุกคนคิดว่าพี่พรคิดว่า ถึงจะคนดีไม่ดีถึงจะเป็นผู้หญิงหาเงินก็แล้วแต่ การที่ยกให้ไม่ใช่เขาปิดภาวะและหน้าที่ พี่พรว่าสิ่งที่เขาทำคืออยากให้สิ่งที่ดีที่สุดกับลูกเขา
	การได้รับความช่วยเหลือและข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งความช่วยเหลือ	เขาก็ถามพี่ว่าพร้อมไหม ถ้าพร้อม เขาก็คือจะจัดหาพ่อแม่บุญธรรมที่ต่างประเทศให้
ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม	ความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจจากการสูญเสียบุตร	ใช้ น้ำตาเป็นสายเลือดมัน จุกอะ พูดไม่ออก
	ความรู้สึกอาลัยอาวรณ์	อย่างกรณีพี่ยกน้องนิด (นามสมมติ) ให้ ถามว่าทุกวันนี้พี่ก็นอนคิดถึงเขานะ
	ความรู้สึกผิดที่ไม่สามารถทำหน้าที่มารดาได้ดีเพียงพอ	ก็มีช่วงแรกก็รู้สึกโทษตัวเองมาตลอด โทษมาตลอดว่าทำหน้าที่แม่ไม่ดีที่สุดอะไรเงี้ย
	ความกังวลต่อความเป็นอยู่ของบุตร	ถามว่าทุกวันนี้พี่ก็เครียดนะ พี่ก็กลัวว่าเขาจะอยู่ยังไง เขาจะกิน เขาจะเหงาไหม เขาจะคิดถึงแม่หรือเปล่า
ความรู้สึกอยากให้ลูกเข้าใจ	พี่ก็ไม่รู้ว่าถ้าลูกถามว่าทำไมไม่เอาหนูไว้ พี่ก็ไม่รู้ว่าพี่จะตอบเขายังไง	

รายละเอียดประเด็นหลัก		ผู้ให้ข้อมูลรายหลักที่ 3
การจัดการ กับความรู้สึก ที่เกิดขึ้น	การจัดการ กับความรู้สึก ที่เกิดขึ้นด้วย การกระทำ	การหลีกเลี่ยง วันสุดท้ายที่เขาจะบินที่เขาจะไป พี่พร (นามสมมติ) ไม่ขอเจอ เพราะว่าไม่รู้ดีใจมันไม่ยอมให้ละ (ร้องไห้) ใจหนึ่งก็ไม่ไหวละทางนี้ ก็เต็มทีละ ก็เหมือนกับว่าถ้าเกิด พี่พร คือถามว่าจะดูไหมเพราะเด็ก อยู่ในห้อง จะดูจะคุยกับลูกก่อนไหม ไปแต่พี่พรไม่ดูไม่คุยไม่อะไร ทั้งนั้น ถามว่าเหมือนคนใจดำไหมก็ที่สุดนะ
	การสวมมรดก ภาวณา	สวมมรดกภาวณา วันเกิดพี่พร (นามสมมติ) ก็ไปทำบุญให้เขาทุกๆ ปี วันเกิดเขาก่อนวันเกิดเขาพี่พรก็เขาซื้อน้องนิต (นามสมมติ) ไซ้ไหม พี่พรก็ ซื้อดอกกุหลาบไปถวายดอกกุหลาบให้เสด็จพ่อ บอกว่าถ้าบุญญา การหรือบุญบารมีที่พี่พรที่มีทำไปเนี่ย ก็ขอให้ท่านปกปักรักษาเขา ด้วย ว่าหนูคงไม่มีโอกาสไปถึงขนาดนั้นหรอกอะไรเงี้ย ก็ขอบารมี ท่านให้ท่านไปปกปักรักษา พี่พรก็คงทำได้แค่นี้ ก็ทำบุญไปให้
	การทำงาน เขียนหนังสือ หรือทำ กิจกรรม	ช่วงนั้นเป็นบ้าเป็นหลังทำทุกอย่าง ใครรับจ้างอะไรไปทำหมด ทำให้ มันลืม
	การเขียน จดหมายหา บุตร	พี่พร (นามสมมติ) ก็บอกว่าถึงน้องนิต (นามสมมติ) ไม่รู้ว่าหนูจะรับ แม่เป็นแม่ใหม่ถ้าไม่รับแม่ก็ไม่โกรธ แต่แม่ได้แต่ภาวณาให้หนูทุกๆ ปี ทุกๆ ครั้งที่แม่ไปวัด ทุกๆ วันที่แม่ก่อนนอนแม่ก็จะสวมมรดกให้หนู อะไรอย่างเนี่ย แม่จะไม่คิดโกรธหนูเลยถ้าหนูจะไม่เรียกแม่ก็ได้ ก็ ขอให้เห็นหน้าว่า เออ สิ่งที่แม่ทำหรือทำอะไรอย่างเนี่ยก็ขอให้เขายก โทษ แม่คงไม่มีเหตุผลใดที่จะตอบเขาไปว่า เอ๊ย นี่ฉันต้องทิ้งเธอไปอยู่ กับใครๆ ซึ่งไม่ใช่พ่อใช่แม่ ก็ให้เค้าให้อภัยพี่
	สิ่งที่ช่วยใน การจัดการ กับความรู้สึก ที่เกิดขึ้น	การได้รับความ เป็นอยู่ของบุตร

รายละเอียดประเด็นหลัก		ผู้ให้ข้อมูลรายหลักที่ 3
การเรียนรู้จาก การยกบุตรให้ เป็นบุตรบุญ ธรรม	การอยู่กับปัจจุบัน	ที่คิดว่าทำอะไรก็ได้ทำงานให้ได้มากที่สุด แล้วก็ใช้สติว่า เรากำลังทำ อะไรอยู่ ณ ปัจจุบัน เรามีหน้าที่อะไรบทบาทที่เราทำอะไร คนที่มอง เราอยู่คือใครคือตรงนี้ แล้วสิ่งที่อะไรที่เลวร้ายที่ผ่านมากที่พรจะไม่ไป สนใจละ จะนึกถึงปัจจุบันนึกถึงว่าวันนี้ทำให้ดีที่สุดไม่นึกถึงอดีตละ รู้ว่า พอนึกถึงไปมันก็จะเจ็บ มันไม่มีอะไรดีขึ้นมันมีแต่อะไรเลวร้าย นึกถึงแต่ ปัจจุบันทำอะไรให้มันดีกับตัวเองทำอะไรให้มันดีกับชีวิต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6

แสดงรายละเอียดประเด็นหลัก ของผู้ให้ข้อมูลรายหลักที่ 4

รายละเอียดประเด็นหลัก		ผู้ให้ข้อมูลรายหลักที่ 4
สิ่งที่โน้มนำไปสู่การตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม	การรับรู้ตัวตนเองไม่มี ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร	ไม่อยากยกคือหนอยากเลี้ยงมากกว่า แต่ทำยังงั้นมันก็ไม่มีทางที่จะเลี้ยงได้ เพราะว่าเด็ยหนูก็ต้องเรียน เรียนให้จบก่อน
	การมีความเชื่อว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นการมอบสิ่งที่ดีแก่บุตร	เห็นพี่เขาบอกว่าลูกต้องรักษาตัวก่อนแต่ช่วงนี้เขาก็จะพยายามหาพ่อแม่ให้เร็วที่สุด คือถ้าเกิดไปอยู่ต่างประเทศก็จะได้รับการแบบหมอมเฉพาะทาง ถ้ามีตั้งค์เขาก็จะหาหมอมเฉพาะทางมารักษา โอกาสที่จะหายก็เร็วกว่า เร็วกว่า ง่ายกว่าด้วย
	การได้รับความช่วยเหลือและข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งความช่วยเหลือ	แล้วพอกคุยกับซิสเตอร์อย่างเนี่ยซิสเตอร์เขาก็บอกช่วยคุยว่ายกดีกว่าเพราะว่าถ้าเกิดเรารักลูก เรากอดลูกเรา อยู่กับลูกแต่ว่าลูกไม่มีกิน เราทำอะไรไม่ได้มันก็ถือว่าเป็นบาป ก็เลยช่วยยกดีกว่าให้เขาไปมีอนาคตที่ดี
ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม	ความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจจากการสูญเสียบุตร	ถ้าเป็นตอนที่ยกเสียใจแต่ตอนนี้ก็เสียตายอยู่
	ความรู้สึกอาลัยอาวรณ์	ก็ ทุกวันก็คิดถึงอยู่ไม่ใช่แบบว่ายกไปแล้วๆ ไม่คิดถึงเลย ไม่รักอย่างนี้ไม่ใช่ หนูก็คิดถึง รัก
การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น	การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการคิด	การมี ความหวังว่า จะได้พบกับ บุตรอีกครั้ง
	การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการกระทำ	การหลีกเลี่ยง การหลีกเลี่ยง
	การทำงาน เรียนหนังสือ หรือทำ กิจกรรม	ก็หนูไปโรงเรียนหนูมีเพื่อน โรงเรียนมัธยมมันก็มี เด็กเยอะไงคะ มีเพื่อนมีแฟนมีน้องแล้วก็เล่นคอม อ่านหนังสือ ดูทีวีมันก็ไม่เหงาแล้วก็ไม่คิดมาก ตอนแรกหนูก็เรียนคนเดียว เรียนวันอาทิตย์ใช่ไหมคะ แล้วก็ย่าเขาจะกลัวว่าถ้าวันธรรมดาอยู่บ้านแล้วก็จะคิดมาก คิดถึงลูกเขาก็เลยให้หนูมาอยู่เอกชน เรียนธรรมดา

รายละเอียดประเด็นหลัก		ผู้ให้ข้อมูลรายหลักที่ 4
การเรียนรู้จาก การยกบุตรให้ เป็นบุตรบุญ ธรรม	การเรียนรู้บทเรียน ชีวิต	เป็นเพราะเรามากกว่า ถ้าเราไม่เถลไถลมันก็ไม่เกิดเรื่องนี้ขึ้น เมื่อก่อนหนู แบบทำตัวไม่ดีเลย ออกจากบ้านไม่บ้านเป็นอาทิตย์ๆ ถ้าหนูว่า หนูไม่ได้ ทำตัวเถลไถลหนูก็ไม่มีลูกขึ้นมา ปานนี้หนูก็ยังเรียนอยู่ เรียนจบแล้ว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7

แสดงรายละเอียดประเด็นหลัก ของผู้ให้ข้อมูลรายหลักที่ 5

รายละเอียดประเด็นหลัก		ผู้ให้ข้อมูลรายหลักที่ 5
สิ่งที่นำมาไปสู่การตัดสินใจยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม	การรับรู้ว่าคุณเองไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร	ถ้ามันจะเลี้ยงก็อย่างได้ละ ก็ซื้อข้าวกินเนอะ ก็ทำงานรายวัน ก็ลูกน้อยก็จะปล่อยให้ไปก็ได้ ก็เลยตัดสินใจยกไป
	การมีความเชื่อว่าการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นการมอบสิ่งที่ดีแก่บุตร	ก็ไปอยู่นานเป็นมันก็คิดว่าอยู่นานแม่ แบบอะหยิ่งมันก็มีหมดจั่งขึ้นะ เป็นเป็นหยิ่งเป็นก็คิดว่าเป็นจะบ่ได้ลูกอีก ก็คิดว่าอยู่กับเจ้าของชินะ อะหยิ่งก็บ่มีให้ ลูกก็หลายคน ก็เลยให้เป็นอยู่หม่องตีกว่า ก็ยอมจะตีกว่าจะอยู่กับแม่ชินะ
	การได้รับความช่วยเหลือและข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งความช่วยเหลือ	ตอนแรกก็บ่อยากให้ แต่เอื้อยเพื่อนก็บอกว่าเอาให้เขาซะ ถึงเป็นเจ้าของก็เลี้ยงบ่ได้ ลูกอีก 4 คนจะกินหยิ่งอยู่หยิ่งจั่งซี
ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายหลังจากการยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรม	ความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจจากการสูญเสียบุตร	ก็เสียใจ ก็เสียตาย คิดฮอดลูกนะ ถ้าเป็นไปได้ออกไปบ่อยากให้เพื่อนเลย
	ความรู้สึกอาลัยอาวรณ์	ทุกมือก็ยังคงคิดถึงเก่า
	ความรู้สึกผิดที่ไม่สามารถทำหน้าที่มารดาได้ดีเพียงพอ	คิดสารพันเนาะ คิดแบบเสียใจ คิดแบบจั่งได้ คือเลี้ยงลูกบ่ได้จั่งชินะ คือซีร้ายคือชั่วแท้ลูกผู้เดียวก็ซีเลี้ยงบ่ได้
ความรู้สึกอยากให้บุตรเข้าใจ	ก็บ่อยากให้ สมมติว่าเพื่อนรู้ความเนาะ ยานเพื่อนว่าเป็นหยิ่งก็ลูก 4 คน 5 คน ก็เลี้ยงได้เป็นหยิ่งหนูคือถึงเลี้ยงบ่ได้ (ร้องไห้)	
การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น	การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการคิด	เพื่อนก็บ่บอกอยู่ว่าถ้ามันคือฮอดก็ให้ไปหาอยู่ แต่ว่าไป ก็บ่อยากเห็น ถ้าเห็นแล้วก็จะซี ฮอดคือเก่า ก็บ่อยากไปวุ่นวายกับเพื่อน
	การจัดการกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นด้วยการกระทำ	ก็ไปเฮดงาน ก็เล่นนำหมู่นำหยิ่งแทน ก็พยายามบ่บ่ยับว่าจั่งขึ้นะ ขึ้นไปเล่นนำหมู่นำเพื่อนก็จะบ่คอยว่าเรื่องแบบนี้ ก็ถ้าได้เฮดงานก็อยู่กับลูก กับหยิ่งอยู่กับบ้าน ก็พยายามบ่ว่าเรื่องเก่า

รายละเอียดประเด็นหลัก		ผู้ให้ข้อมูลรายหลักที่ 5
การจัดการ กับความรู้สึก ที่เกิดขึ้น	สิ่งที่ช่วยใน การจัดการกับ ความรู้สึกที่ เกิดขึ้น	การได้รับรู้ ความเป็นอยู่ ของบุตร
		คือจิ้งคนคุ้นเคย เพื่อนก็เป็นกันเองนะคะ แบบว่าเฮดให้เฮาสบายแบบ บให้เอาคิดอึ้งยังน่าจั่งซี่ คั้น เวลาไปบ้านเพื่อนจั่งซี่ เพื่อนก็ต๊น้า แบบ เพื่อนแพง คือ แบบคนบ้านเพื่อนอยู่มาจั่งซี่ เพื่อนก็บอกว่าเหล่าอักลูกอัก หยั่งแฉง บ้านเดียวกันซินะ เพื่อนไปเห็น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8

แสดงรายละเอียดประเด็นหลัก ของผู้ให้ข้อมูลรายหลักที่ 6

รายละเอียดประเด็นหลัก		ผู้ให้ข้อมูลรายหลักที่ 6
สิ่งที่นำมาไปสู่ การตัดสินใจ ยกบุตรให้เป็น บุตรบุญธรรม	การรับรู้ว่าตนเองไม่มี ความสามารถในการเลี้ยงดู บุตร	คือไม่ได้ตั้งใจจะยกลูกให้ใครเริ่มแรก แต่เมื่อถึงเวลานั้นนะเมื่อคุยกับ หลายๆ คน ความจำเป็นมันบีบเรา ว่าถ้าลูกอยู่กับเรา หนึ่ง อันดับ แรกคือ ตาย ตายแน่ๆ ไม่มีกิน อดนม ไม่มีนม ไม่มีอะไร
	การมีความเชื่อว่าการยกบุตร ให้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นการ มอบสิ่งที่ดีแก่บุตร	คิดหารทุกอย่างไว้หมด ก็เลยตัดสินใจ ก็เลยขอให้ลูกไปอยู่ในตรงนี้ ดีกว่า เขาจะต้องดีกว่าเรา อย่างน้อยๆ คือ กินไม่ตาย ไม่อด ไม่หิว ไม่หนาว เขาจะมีความปลอดภัย
ความรู้สึกที่ เกิดขึ้น ภายหลังจาก การยกบุตรให้ เป็นบุตรบุญ ธรรม	ความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจจาก การสูญเสียบุตร	เจ็บมาก เจ็บที่สุด เจ็บ มันบอกไม่ถูก มันรู้สึกเจ็บมากๆ เลย มันไม่มี อะไรที่เราจะเสียใจเท่ากับที่เราสูญเสียอย่างนี้ คือมันเป็นความรู้สึก สูญเสียว่า คือมันไม่ได้เจ็บปวดว่า เขาเอาลูกเราไป มันเป็นความ เจ็บปวดที่ว่าทำไมตัวเราทำอะไรไม่ได้เลย มันไม่มีความสามารถ เพียงพอที่จะเลี้ยงดูเขา มันไม่มีอะไรที่จะให้โอกาสเขา มันไม่มีอะไร เท่าเทียมคนอื่น มันรู้สึกเจ็บปวดมาก คือ เราน่าจะมีความเก่ง ความ ฉลาด ความสามารถมีอะไรที่ดีให้อีกคนหนึ่งที่อยู่รอบข้างเรา แต่เรา ทำไม่ได้ มันรู้สึกเจ็บ
	ความรู้สึกอาลัยอาวรณ์	คิดถึงทุกวันนี้ก็คิดถึงอยู่ คิดถึง คิดถึง ถามว่าทุกวันนี้ก็ยังคิดถึงอยู่ ตลอดเวลา
การจัดการกับ ความรู้สึกที่ เกิดขึ้น	การจัดการกับ ความรู้สึกที่ เกิดขึ้นด้วย การกระทำ	เจ็บ รู้สึกเจ็บ รู้สึกเจ็บมาก ทุกวันนี้ก็พูดไม่ได้นะ อย่างเพื่อนที่อยู่ ด้วยกัน อะไรก็แล้วแต่ห้ามพูดเรื่องความหลัง แต่ถ้าอยากได้แง่คิด อยากได้อะไร ขอได้ก็จะให้ แต่ห้ามพูด
การเรียนรู้จาก การยกบุตรให้ เป็นบุตรบุญ ธรรม	การอยู่กับปัจจุบัน	ถ้าว่าถ้าแก้ไขได้จะแก้ไขใหม่แก้ไข แต่มันไม่ใช่แล้ว บอกกับตนเองว่า มันผ่านไปแล้วมันแก้ไขไม่ได้แล้ว แต่ที่นี้บอกตนเองเสมอว่าเราต้องแก้ ตัวเราเอง แก้ไขอดีตไม่ได้แต่เราต้องแก้ที่ตัวเราเองให้ดีที่สุด สิ่งที่อยู่ ในปัจจุบันนี้เราต้องแก้ไขให้ดีที่สุด

ภาคผนวก ซ
พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

content

พระราชบัญญัติ
การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
พ.ศ. ๒๕๒๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๒
เป็นปีที่ ๓๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“เด็ก” หมายความว่า ผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“องค์การสวัสดิภาพเด็ก” หมายความว่า มูลนิธิ สมาคม หรือองค์การที่ก่อตั้งขึ้นตามกฎหมายโดยมีวัตถุประสงค์ในการสงเคราะห์เด็ก และปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

“ศาล” หมายความว่า ศาลคดีเด็กและเยาวชนตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน หรือศาลจังหวัดในท้องที่ที่ไม่มีศาลคดีเด็กและเยาวชน

* รก.๒๕๒๒/พิเศษ/๒๑พ/๒๒ เมษายน ๒๕๒๒

- ๒ -

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ*

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ เพื่อคุ้มครองเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม การขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖ ห้ามมิให้บุคคลใดนอกจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ* ส่วนราชการที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ*มอบหมาย หรือองค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

มาตรา ๗ องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ประสงค์จะดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม จะต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตจากอธิบดี

หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการขอใบอนุญาต การอนุญาตและแบบใบอนุญาต ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๘ ในกรณีที่อธิบดีไม่อนุญาตให้องค์การสวัสดิภาพเด็กได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๗ ให้อธิบดีแจ้งคำสั่งไม่อนุญาตพร้อมด้วยเหตุผลไปยังองค์การสวัสดิภาพเด็กนั้นโดยไม่ชักช้า องค์การสวัสดิภาพเด็กมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง คำสั่งของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่องค์การสวัสดิภาพเด็กซึ่งได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๗ แล้วฝ่าฝืนเงื่อนไขในการอนุญาต หรือกระทำการเป็นภัยต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือต่อสวัสดิภาพเด็ก อธิบดีมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาตได้ และให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๙ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม” ประกอบด้วย อธิบดีเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ ผู้แทนกรุงเทพมหานคร ผู้แทนกรมการปกครอง ผู้แทนกรมตำรวจ ผู้แทนกรมอัยการ และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกินแปดคน ในจำนวนนี้ต้องเป็นสตรีไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง เป็นกรรมการ และผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เป็นกรรมการและเลขานุการ

- ๓ -

มาตรา ๑๐ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี
 ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
 ซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งเพิ่มขึ้นหรือแต่งตั้งซ่อม ให้ผู้
 ได้รับแต่งตั้งนั้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งไว้
 แล้ว

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่พ้นจากตำแหน่ง อาจได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการอีกได้

มาตรา ๑๑ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๐ กรรมการ
 ผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๕) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับ

ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๒ การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่า
 กึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงเป็นองค์ประชุม ถ้าประธาน กรรมการไม่อยู่ในที่ประชุม ให้
 กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียง
 หนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่ง
 เป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๓ คณะกรรมการอาจตั้งคณะอนุกรรมการคณะหนึ่งหรือหลายคณะ
 เพื่อให้ปฏิบัติภารกิจอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่มอบหมายก็ได้

การประชุมของคณะอนุกรรมการให้นำมาตรา ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ออกระเบียบ ข้อบังคับ และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
 เพื่อให้ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาต และ
 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ

- (๒) พิจารณา และมีมติในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
- (๓) พิจารณาเรื่องที่มีปัญหาเกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
- (๔) ให้คำแนะนำในเรื่องการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแก่ศูนย์อำนวยการรับเด็ก
 เป็นบุตรบุญธรรม องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาต และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

- ๕ -

มาตรา ๑๕ ให้ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมที่จัดตั้งขึ้นในกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ทำหน้าที่สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ

มาตรา ๑๖ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ อธิบดี ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของบิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม สถานสงเคราะห์ สถานรับเลี้ยงเด็ก สถานอันเป็นที่อยู่ของเด็ก หรือสำนักงานขององค์การสวัสดิภาพเด็ก ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก เพื่อพบ สอบถามสืบเสาะข้อเท็จจริง รวบรวมเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และการเลี้ยงดูเด็ก หรือตรวจตราการปฏิบัติงานขององค์การสวัสดิภาพเด็ก กับมีอำนาจตรวจค้นสถานที่ดังกล่าวเพื่อพบตัวเด็กหรือนำเด็กกลับคืน แต่การตรวจค้นเช่นว่านี้จะกระทำต่อเมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด และได้แสดงหนังสือนั้นให้เจ้าของหรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะค้นตรวจดูแล้ว

ถ้าอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดค้นด้วยตนเอง ไม่ต้องมีหนังสืออนุญาตให้ค้น

(๒) สั่งเป็นหนังสือให้บิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การสวัสดิภาพเด็ก ตลอดจนบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง มาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารหรือหลักฐานที่จำเป็นมาให้หรือให้นำเด็กมาพบ หรือมอบเด็กคืน

มาตรา ๑๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๘ ห้ามมิให้ผู้ใดพาหรือจัดส่งเด็กออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อวัตถุประสงค์ให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๙ การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต้องมีการทดลองเลี้ยงดูและได้รับอนุมัติให้รับเป็นบุตรบุญธรรมตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

การทดลองเลี้ยงดูตามวรรคหนึ่ง มิให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นพี่ร่วมบิดามารดา พี่ร่วมบิดาหรือมารดา ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา หรือผู้ปกครองของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม หรือเป็นบุคคลอื่นตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

^๒ มาตรา ๑๙ วรรคสอง แก้ไขโดยพระราชบัญญัติรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.

- ๕ -

มาตรา ๒๐ ผู้ใดประสงค์จะขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ยื่นคำขอพร้อมทั้งหนังสือแสดงความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามกฎหมาย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง
ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอมิมีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครหรือต่างประเทศให้ยื่นต่ออธิบดี ส่วนในจังหวัดอื่นให้ยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

มาตรา ๒๑ เมื่อได้รับคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบคุณสมบัติและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และความเหมาะสมของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม

มาตรา ๒๒ เมื่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ได้พิจารณารายงานการสอบคุณสมบัติและข้อเท็จจริงหรือเอกสารแสดงข้อเท็จจริงตามมาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๑ แล้ว ให้พิจารณาว่าจะควรให้ผู้ขอรับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูต่อไปหรือไม่

ถ้าอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งว่าไม่ควรให้นำเด็กไปทดลองเลี้ยงดู ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวโดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลภายในหกสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง คำสั่งของศาลชั้นต้นให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๓ เมื่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งให้ทดลองเลี้ยงดูเด็กแล้ว ให้ผู้ขอรับเด็กรับมอบเด็กที่จะรับเป็นบุตรบุญธรรมไปทดลองเลี้ยงดูได้ การทดลองเลี้ยงดูต้องมีระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือน หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการทดลองเลี้ยงดูให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๔ ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดู ถ้าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมถอนคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมอบเด็กคืนแก่บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือพนักงานเจ้าหน้าที่

การมอบเด็กคืนตามวรรคหนึ่งต้องกระทำโดยไม่ชักช้า ให้อธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี มีคำสั่งเป็นหนังสือแจ้งให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนำเด็กไปมอบคืนตามกำหนดโดยให้คำนึงถึงระยะทาง ความสะดวกในการนำเด็กไปมอบ และสวัสดิภาพของเด็ก

มาตรา ๒๕ ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดู บิดาหรือมารดาไม่ว่าจะเป็นผู้ให้ความยินยอมหรือไม่ อาจขอให้ยกเลิกคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนั้นเสียก็ได้โดยยื่นคำขอต่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ถ้าอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ยกเลิกคำขอรับเด็ก

ศูนย์วิจัยกฎหมายครอบครัว
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ๖ -

เป็นบุตรบุญธรรม ให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมอบเด็กคืนแก่บิดามารดา ซึ่งเป็นผู้ขอยกเลิก และให้นำความในมาตรา ๒๔ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่อธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าการขอยกเลิกค่าขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นปฏิปักษ์ต่อสวัสดิภาพของเด็ก หรือบิดาหรือมารดาที่เป็นผู้ขอยกเลิกนั้น ได้ถูกศาลสั่งถอนอำนาจปกครองแล้ว ให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมทดลองเลี้ยงดูเด็กต่อไป ผู้ยื่นคำขอตามวรรคหนึ่งอาจอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด โดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่งดังกล่าว คำสั่งของศาลชั้นต้นให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๖ ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดู ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอต่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ว่าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่เหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เมื่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งให้เลิกการทดลองเลี้ยงดูให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมอบเด็กแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ และให้นำความในมาตรา ๒๔ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดตามวรรคหนึ่ง โดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว คำสั่งของศาลชั้นต้นตามวรรคสองให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๗ เมื่อได้มีการทดลองเลี้ยงดูครบกำหนดแล้ว ปรากฏว่าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และคณะกรรมการสั่งอนุมัติให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ถือว่าความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมที่ขึ้นตามมาตรา ๒๐ เป็นความยินยอมในการจดทะเบียน

มาตรา ๒๘ เมื่อได้มีการทดลองเลี้ยงดูครบกำหนดแล้ว ปรากฏว่าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่เหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และคณะกรรมการสั่งไม่อนุมัติให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้อธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี สั่งให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมอบเด็กคืนแก่บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือพนักงาน เจ้าหน้าที่ ในกรณีเช่นนี้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต้องมอบเด็กคืน และให้นำความในมาตรา ๒๔ วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง โดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

ในระหว่างการพิจารณาของศาล ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจร้องต่อศาลให้เด็กอยู่ในความเลี้ยงดูของผู้ร้องก็ได้

- ๗ -

คำสั่งของศาลชั้นต้นตามวรรคสองและวรรคสามให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๙ เมื่อคณะกรรมการอนุมัติให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามมาตรา ๒๗ แล้ว หรือในกรณีที่มีการอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการตามมาตรา ๒๘ และศาลมีคำสั่งอนุญาตให้มีการรับบุตรบุญธรรมแล้ว หากผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่ดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำอนุมัติของคณะกรรมการ หรือนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ถือว่าผู้นั้นสละสิทธิที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และให้มอบเด็กคืนแก่บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ และให้นำความในมาตรา ๒๘ วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๐ เมื่อมีการอุทธรณ์คำสั่งโดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลตามพระราชบัญญัตินี้ให้ศาลส่งสำเนาคำร้องและแจ้งวันนัดพิจารณาให้อธิบดี ประธานกรรมการ หรือผู้ว่าการจังหวัดทราบ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๓๑ การพิจารณาคดีและการอ่านคำสั่งศาลเกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามพระราชบัญญัตินี้ให้กระทำโดยลับ เฉพาะบุคคลดังต่อไปนี้เท่านั้นอยู่ในห้องพิจารณาได้ คือ

- (๑) บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และทนายความ
  - (๒) ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและทนายความ
  - (๓) ผู้คัดค้านและทนายความ
  - (๔) พนักงานศาล
  - (๕) พนักงานเจ้าหน้าที่และเจ้าหน้าที่ขององค์การสวัสดิภาพเด็กที่เกี่ยวข้อง
  - (๖) พยาน ผู้เชี่ยวชาญ และล่าม
  - (๗) บุคคลที่ศาลเรียกให้มาแถลงข้อเท็จจริง และบุคคลอื่นที่ศาลเห็นสมควร
- ถ้าศาลเห็นว่าในขณะหนึ่งขณะใด บุคคลบางคนไม่ควรอยู่ในห้องพิจารณา ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้บุคคลทั้งหมดหรือบุคคลที่ศาลเห็นว่าไม่สมควรนั้น ออกไปนอกห้องพิจารณาก็ได้

มาตรา ๓๒ ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณารูป ชื่อ หรือข้อความใดซึ่งจะทำให้รู้จักตัวเด็กที่จะเป็นหรือเป็นบุตรบุญธรรม บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กที่จะเป็นหรือเป็นบุตรบุญธรรม หรือผู้ขอรับหรือรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและห้ามมิให้โฆษณาคำสั่งศาลตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีที่จำเป็นต้องกระทำเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ๘ -

มาตรา ๓๓ การดำเนินคดีตามพระราชบัญญัตินี้ให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล

มาตรา ๓๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖ หรือมาตรา ๑๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๕ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๖ (๑) หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามมาตรา ๑๖ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๖ ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมฝ่าฝืนไม่ส่งมอบเด็กคืนตามความในมาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๘ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

มาตรา ๓๙ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ส. โทตระกิตย์

รองนายกรัฐมนตรี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ๙ -

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมซึ่งแต่เดิมเคยจำกัดอยู่เฉพาะในระหว่างเครือญาติและผู้รู้จักคุ้นเคยกันนั้น บัดนี้ได้แพร่ขยายออกไปสู่บุคคลภายนอกอื่น ๆ ทั้งคนไทยและคนต่างด้าว สมควรกำหนดเงื่อนไขและวิธีการในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไว้เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม โดยคำนึงถึงประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญและป้องกันการค้าเด็กในรูปของการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของบิดามารดาที่แท้จริงของเด็ก ตลอดจนประโยชน์ของผู้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๓^๖

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากช้อยกเว้นไม่ต้องทดลองเลี้ยงดูเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมที่กำหนดไว้ตามกฎหมายปัจจุบัน คือ พี่ร่วมบิดามารดา พี่ร่วมบิดาหรือมารดา ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา หรือผู้ปกครองนั้น ปรากฏว่ายังมีกรณีอื่นซึ่งสมควรได้รับการยกเว้นอีก เช่น กรณีคู่สมรสฝ่ายหนึ่งจะรับบุตรบุญธรรมหรือบุตรที่ติดมาของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งเป็นบุตรบุญธรรมของตนด้วย จึงสมควรแก้ไขกฎหมายโดยเปิดโอกาสให้มีการออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขกรณีที่จะได้รับยกเว้นเพิ่มขึ้นได้ตามความเหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

*พระราชกฤษฎีกาแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕^๗

มาตรา ๓๒ ในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ให้แก้ไขคำว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย” เป็น “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์” คำว่า “กรมประชาสงเคราะห์” เป็น “กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ” และคำว่า “อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์” เป็น “อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ”

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้บัญญัติให้จัดตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่โดยมีการกึ่งใหม่ ซึ่งได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม นั้นแล้ว และเนื่องจากพระราชบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติให้โอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐมนตรีผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในส่วน

^๖ รก.๒๕๓๓/๑๔๗/๔๐พ/๒๖ กันยายน ๒๕๓๓

^๗ รก.๒๕๔๕/๑๐๒๖/๗๐/๘ ตุลาคม ๔๕๔๕

- ๑๐ -

ราชการเดิมมาเป็นของส่วนราชการใหม่ โดยให้มีการแก้ไขบทบัญญัติต่างๆ ให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่โอนไปด้วย ฉะนั้น เพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามหลักการที่ปรากฏในพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว จึงสมควรแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับการโอนส่วนราชการ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีความชัดเจนในการใช้กฎหมายโดยไม่ต้องไปค้นหาในกฎหมายโอนอำนาจหน้าที่ว่าตามกฎหมายใดได้มีการโอนภารกิจของส่วนราชการหรือผู้รับผิดชอบตามกฎหมายนั้นไปเป็นของหน่วยงานใดหรือผู้ใดแล้ว โดยแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้มีการเปลี่ยนชื่อส่วนราชการ รัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการให้ตรงกับการโอนอำนาจหน้าที่ และเพิ่มผู้แทนส่วนราชการในคณะกรรมการให้ตรงตามภารกิจที่มีการตัดโอนจากส่วนราชการเดิมมาเป็นของส่วนราชการใหม่รวมทั้งตัดส่วนราชการเดิมที่มีการยุบเลิกแล้ว ซึ่งเป็นการแก้ไขให้ตรงตามพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กฎกระทรวง
ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๕๓)
ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ มาตรา ๑๘ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๓ และมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ และมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๓ อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ โห้ยกเลิก

(๑) กฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

(๒) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

(๓) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

(๔) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

(๕) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๓๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

(๖) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

(๗) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๓๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

หมวด ๑
องค์การสวัสดิภาพเด็ก

ข้อ ๒ องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ประสงค์จะดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็น

บุตรบุญธรรมให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่ออธิบดี ณ ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามแบบ บธ. ๑ ท้ายกฎกระทรวงนี้ พร้อมด้วยเอกสารและหลักฐานดังต่อไปนี้

- (๑) สำเนาหนังสือจัดตั้ง ช้อบังคับ และวัตถุประสงค์ขององค์การสวัสดิภาพเด็ก
- (๒) หลักฐานแสดงว่าผู้ยื่นคำขอเป็นผู้มีอำนาจกระทำการแทนองค์การ

สวัสดิภาพเด็ก

(๓) แผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์เด็กและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมขององค์การสวัสดิภาพเด็ก

- (๔) เอกสารแสดงฐานะทางการเงินขององค์การสวัสดิภาพเด็กย้อนหลังไป

ไม่เกินหกเดือน

- (๕) เอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับผู้มีอำนาจกระทำการแทนองค์การ

สวัสดิภาพเด็กและ

- (๖) เอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับผู้รับผิดชอบบริหารงานประจำ

สำหรับองค์การสวัสดิภาพเด็กที่ประสงค์จะดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็ก

เป็นบุตรบุญธรรมในต่างประเทศ นอกจากจะต้องจัดส่งเอกสารและหลักฐานตาม (๑)(๒)

(๓)(๔)(๕) และ (๖) แล้ว ให้จัดส่งเอกสารหรือหลักฐานเกี่ยวกับองค์การสวัสดิภาพเด็ก

ของต่างประเทศที่มีอำนาจกระทำการแทนองค์การสวัสดิภาพเด็กของประเทศไทย ซึ่ง

แสดงให้เห็นได้ว่าองค์การสวัสดิภาพเด็กของต่างประเทศนั้นได้รับอนุญาตจากรัฐบาลของ

ประเทศนั้นให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในต่างประเทศและมีอำนาจ

กระทำการแทนองค์การสวัสดิภาพเด็กของประเทศไทย เพื่อประกอบการขอรับใบอนุญาตด้วย

- ข้อ ๓ องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ประสงค์จะดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็ก

เป็นบุตรบุญธรรมต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ขององค์การสวัสดิภาพเด็กดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้รับผิดชอบบริหารงานประจำ ซึ่งมีประสบการณ์ในงานสงเคราะห์เด็ก

และครอบครัวมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และ

- (๒) เจ้าหน้าที่สวัสดิภาพเด็ก ซึ่งมีคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

ในวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ จิตวิทยา หรือสังคมวิทยา ทำหน้าที่พิจารณาประเมินความ

เหมาะสมของเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมและผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และพิจารณา

เรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

- ข้อ ๔ เมื่อได้รับคำขอรับใบอนุญาตพร้อมเอกสารและหลักฐานตามข้อ ๒

แล้ว ให้ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตรวจสอบความถูกต้องของ

เอกสารและหลักฐานดังกล่าว แล้วส่งคำขอรับใบอนุญาต เอกสารและหลักฐาน พร้อมทั้ง

ความเห็นของผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไปให้อธิบดีภายใน

เจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอรับใบอนุญาตพร้อมเอกสารและหลักฐานที่ครบถ้วนถูกต้อง

- ข้อ ๕ เมื่ออธิบดีพิจารณาเห็นสมควรอนุญาต ให้ออกใบอนุญาตให้องค์การ

สวัสดิภาพเด็กดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ตามแบบ บธ. ๒ ท้าย

กฎกระทรวงนี้

ใบอนุญาตให้ใช้ได้จนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ของปีที่ออกใบอนุญาต
การต่ออายุใบอนุญาต ให้ยื่นคำขอต่ออธิบดีก่อนวันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุ
ไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน ตามแบบ บธ. ๓ ท้ายกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๖ องค์การสวัสดิภาพเด็กต้องจัดให้มีการบริการดังต่อไปนี้

(๑) การแนะแนวและให้คำปรึกษาแก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคล
ผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

(๒) การคัดเลือก ประเมิน และทำรายงานการศึกษาสภาพครอบครัวของ
ผู้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และ

(๓) การควบคุมและรายงานผลการทดลองเลี้ยงดูเด็ก

ข้อ ๗ องค์การสวัสดิภาพเด็กต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ผู้มีความรู้และคุณสมบัติเหมาะสม
ให้มีจำนวนเพียงพอในการดำเนินงานตามที่อธิบดีกำหนด และปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ
และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมที่คณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตร
บุญธรรมกำหนด

ข้อ ๘ ใบอนุญาตให้องค์การสวัสดิภาพเด็กดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็ก
เป็นบุตรบุญธรรมต้องแสดงไว้ ณ ที่เปิดเผยให้เห็นได้ง่ายภายในสำนักงานขององค์การ
สวัสดิภาพเด็ก

ข้อ ๙ ในกรณีที่องค์การสวัสดิภาพเด็กได้ย้ายสำนักงานหรือเปลี่ยนแปลง
ผู้รับผิดชอบบริหารงานประจำ ให้องค์การสวัสดิภาพเด็กนั้นแจ้งเป็นหนังสือให้อธิบดีทราบ
ภายในสิบห้าวันนับแต่วันย้ายสำนักงานหรือเปลี่ยนแปลงผู้รับผิดชอบบริหารงานประจำ

ข้อ ๑๐ ในกรณีที่องค์การสวัสดิภาพเด็กได้เปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์
แผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์เด็กและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรับเด็กเป็น
บุตรบุญธรรม ผู้มีอำนาจกระทำการแทนองค์การสวัสดิภาพเด็กหรือองค์การสวัสดิภาพเด็ก
ของต่างประเทศซึ่งมีอำนาจกระทำการแทนองค์การสวัสดิภาพเด็กของประเทศไทย ให้
องค์การสวัสดิภาพเด็กนั้นแจ้งเป็นหนังสือพร้อมด้วยเอกสารหรือหลักฐานให้อธิบดีทราบ
ภายในสามสิบวันนับแต่วันเปลี่ยนแปลง

หมวด ๒

การขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในประเทศไทย

ข้อ ๑๑ ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีภูมิลำเนาใน
กรุงเทพมหานครให้ยื่นคำขอต่ออธิบดี ณ ศูนย์อำนวยความสะดวกการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ในกรณีที่
ผู้ยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีภูมิลำเนาในจังหวัดอื่น ให้ยื่นคำขอต่อผู้ว่าราชการ
จังหวัด ณ สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด ที่ว่าการอำเภอ หรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ โดยให้
ยื่นพร้อมหนังสือแสดงความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็ก

เป็นบุตรบุญธรรม และต้องแนบเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
ดังต่อไปนี้มาประกอบการพิจารณาด้วย

(๑) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรอื่นที่ใช้แทนบัตรประจำตัว

ประชาชน

(๒) สำเนาทะเบียนบ้าน

(๓) สำเนาทะเบียนสมรสหรือทะเบียนหย่า (ถ้ามี)

(๔) ใบรับรองแพทย์ซึ่งแสดงว่ามีร่างกายและจิตใจสมบูรณ์

(๕) รูปถ่ายของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและคู่สมรส (ถ้ามี) ขนาด

๔.๕ x ๖ เซนติเมตร ซึ่งถ่ายมาแล้วไม่เกินหกเดือน จำนวนคนละสองรูป และ

(๖) หนังสือแสดงความยินยอมของคู่สมรสหรือคำสั่งอนุญาตของศาลแทน

การให้ความยินยอมของคู่สมรส (ถ้ามี)

คำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและหนังสือแสดงความยินยอมตามความหนึ่ง

ให้เป็นไปตามแบบ บธ. ๔ และแบบ บธ. ๖ ท้ายกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๑๒ ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีภูมิลำเนาในต่างประเทศ
ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย แต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยและมีระยะเวลาสำหรับ
การทดลองเลี้ยงดูในประเทศไทยไม่น้อยกว่าหกเดือน ให้ยื่นคำขอต่ออธิบดี ณ ศูนย์อำนาจการ
รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม โดยให้ยื่นพร้อมหนังสือแสดงความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้
ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและต้องแนบเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับผู้ขอรับ
เด็กเป็นบุตรบุญธรรมดังต่อไปนี้มาประกอบการพิจารณาด้วย

(๑) สำเนาหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง สำเนาใบสำคัญ

ประจำตัวคนต่างด้าวหรือใบสำคัญถิ่นที่อยู่

(๒) สำเนาทะเบียนสมรสหรือทะเบียนหย่า (ถ้ามี)

(๓) ใบรับรองแพทย์ซึ่งแสดงว่ามีร่างกายและจิตใจสมบูรณ์

(๔) เอกสารรับรองการทำงานและรายได้

(๕) เอกสารรับรองการเงินย้อนหลังไปไม่เกินหกเดือน

(๖) เอกสารรับรองทรัพย์สิน

(๗) รูปถ่ายของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและคู่สมรส (ถ้ามี) ขนาด

๔.๕ x ๖ เซนติเมตร ซึ่งถ่ายมาแล้วไม่เกินหกเดือน จำนวนคนละสี่รูป

(๘) เอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตร
บุญธรรมมีภูมิลำเนา ซึ่งรับรองว่าผู้นั้นสามารถรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ตามกฎหมาย
ของประเทศนั้น

(๙) เอกสารจากหน่วยงานตรวจคนเข้าเมืองหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของ
ประเทศที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีภูมิลำเนา ซึ่งรับรองว่าการนำเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม
เข้าประเทศสามารถกระทำได้ตามกฎหมายของประเทศนั้น

(๑๐) หนังสือแสดงความยินยอมของคู่สมรสหรือคำสั่งอนุญาตของศาล

แทนการให้ความยินยอมของคู่สมรส (ถ้ามี)

(๑๑) สำเนาใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าว และ

(๑๒) เอกสารรับรองความประพฤติและความเหมาะสมทั่วไปของผู้ขอรับเด็ก
เป็นบุตรบุญธรรมจากผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างน้อยสองคน

เอกสารตาม (๑) ถึง (๑๐) จะต้องได้รับการรับรองโดยสถานทูตหรือสถานกงสุล
ของประเทศที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีภูมิลำเนา

ค่าขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและหนังสือแสดงความยินยอมตามวรรคหนึ่ง
ให้เป็นไปตามแบบ บธ. ๕ และ บธ. ๖ ทำยกกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๑๓ ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจะยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
ได้ครั้งละหนึ่งคน เว้นแต่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นทวด ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า
หรืออาของเด็ก หรือเด็กนั้นเป็นบุตรหรือบุตรบุญธรรมของคู่สมรสของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตร
บุญธรรม หรือเด็กนั้นเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน

การยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ยื่นคำขอไว้แล้ว
จะกระทำได้เมื่อได้รับอนุมัติให้จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามคำขอครั้งก่อนแล้ว

ข้อ ๑๔ เมื่อได้รับคำขอตามข้อ ๑๑ หรือข้อ ๑๒ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่
ตรวจสอบคุณสมบัติและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และความเหมาะสมของผู้ขอ
รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
และเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมแล้วเสนอต่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี
เพื่อมีคำสั่งว่าสมควรจะให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูหรือไม่

ในกรณีที่เด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมเป็นผู้ถูกทอดทิ้งและอยู่ในความดูแล
ของสถานสงเคราะห์เด็กตามกฎหมายว่าด้วยการสงเคราะห์และคุ้มครองเด็ก หรือมิได้
ถูกทอดทิ้งแต่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของสถานสงเคราะห์เด็กดังกล่าว โดยบิดาและมารดา
หรือบิดาหรือมารดาในกรณีที่มารดาหรือบิดาคิดคนหนึ่งตายหรือถูกถอนอำนาจปกครอง
ทำหนังสือมอบอำนาจให้สถานสงเคราะห์เด็กดังกล่าวเป็นผู้มีอำนาจให้ความยินยอม
ให้การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแทนตน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอต่ออธิบดีเพื่อมีคำสั่ง
ตามวรรคหนึ่งไม่ว่าจะได้มีการยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ณ ท้องที่ใด

หมวด ๓

การขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในต่างประเทศ

ข้อ ๑๕ ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีภูมิลำเนาในต่างประเทศ
ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย ให้ยื่นคำขอต่ออธิบดี ณ ศูนย์อำนาจการรับเด็ก
เป็นบุตรบุญธรรม ตามแบบ บธ. ๕ ทำยกกฎกระทรวงนี้ พร้อมด้วยเอกสารและหลักฐานตามที่
ระบุไว้ในข้อ ๑๒ ซึ่งต้องได้รับการรับรองจากสถานทูตไทยหรือสถานกงสุลไทยในประเทศนั้น

และเอกสารตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑๗ ด้วย

การยื่นคำขอตามวรรคหนึ่งอาจยื่นผ่านสถานทูตไทยหรือสถานกงสุลไทยในประเทศที่ผู้ยื่นมีภูมิลำเนา หรือยื่นผ่านหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือได้รับมอบหมายจากรัฐบาลของประเทศที่ผู้ยื่นมีภูมิลำเนา หรือองค์การสวัสดิภาพเด็กของประเทศนั้นซึ่งได้รับอนุญาตจากรัฐบาลของประเทศดังกล่าวให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในต่างประเทศก็ได้

ข้อ ๑๖ ในกรณีที่ยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีภูมิลำเนาในต่างประเทศซึ่งมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย แต่ไปมีถิ่นที่อยู่ในประเทศอื่นซึ่งมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย และจะมีระยะเวลาสำหรับการทดลองเลี้ยงดูในประเทศที่มีถิ่นที่อยู่ไม่น้อยกว่าหกเดือน ให้ยื่นคำขอต่ออธิบดี ณ ศูนย์อำนวยความสะดวกรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ตามแบบ บธ. ๕ ท้ายกฎกระทรวงนี้ พร้อมด้วยเอกสารและหลักฐานตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑๒ ซึ่งต้องได้รับการรับรองจากสถานทูตไทยหรือสถานกงสุลไทย ในประเทศที่มีถิ่นที่อยู่ และเอกสารตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑๘ ด้วย

การยื่นคำขอตามวรรคหนึ่งอาจยื่นผ่านสถานทูตไทยหรือสถานกงสุลไทยในประเทศที่ผู้ยื่นมีถิ่นที่อยู่หรือยื่นผ่านหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือได้รับมอบหมายจากรัฐบาลของประเทศที่ผู้ยื่นมีถิ่นที่อยู่หรือองค์การสวัสดิภาพเด็กของประเทศนั้นซึ่งได้รับอนุญาตจากรัฐบาลของประเทศดังกล่าวให้ดำเนินการ เพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในต่างประเทศก็ได้

ข้อ ๑๗ การยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามข้อ ๑๕ ต้องมีเอกสารดังต่อไปนี้จากหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือได้รับมอบหมายจากรัฐบาลของประเทศที่ผู้ยื่นมีภูมิลำเนา หรือองค์การสวัสดิภาพเด็กของประเทศนั้นซึ่งได้รับอนุญาตจากรัฐบาลของประเทศดังกล่าวให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในต่างประเทศ

(๑) เอกสารรับรองว่าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีคุณสมบัติและความเหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

(๒) เอกสารรับรองว่าจะทำการควบคุมการทดลองเลี้ยงดูเด็กและส่งรายงานผลการทดลองเลี้ยงดูเด็กให้อธิบดีทราบทุกระยะเวลาสองเดือน และ

(๓) รายงานการศึกษาเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และครอบครัวของผู้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ข้อ ๑๘ การยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามข้อ ๑๖ นอกจากต้องมีเอกสารตามที่ระบุในข้อ ๑๗ (๑)(๒) และ (๓) จากหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือได้รับมอบหมายจากรัฐบาลของประเทศดังกล่าวให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในต่างประเทศแล้ว ยังต้องมีหนังสือรับรองถิ่นที่อยู่ของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและหนังสือรับรองว่าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีระยะเวลาการทดลองเลี้ยงดูเด็กในประเทศนั้นไม่น้อยกว่าหกเดือนจากหน่วยงานที่รับผิดชอบของประเทศที่ผู้ยื่นมีถิ่นที่อยู่

ข้อ ๑๙ ให้นำความในข้อ ๑๓ มาใช้บังคับกับการขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ในต่างประเทศ โดยอนุโลม

ข้อ ๒๐ เมื่อได้รับคำขอตามข้อ ๑๕ และข้อ ๑๖ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และความเหมาะสมของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม แล้วเสนอต่ออธิบดีเพื่อมีคำสั่งว่าจะสมควรให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูหรือไม่

เมื่ออธิบดีมีคำสั่งให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูแล้วให้อธิบดีเสนอต่อรัฐมนตรีเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมพาหรือจัดส่งเด็กออกไปนอกราชอาณาจักร เพื่อวัตถุประสงค์ให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

หมวด ๔ การทดลองเลี้ยงดูเด็ก

ข้อ ๒๑ การรับเด็กไปทดลองเลี้ยงดู ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) การขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในประเทศไทย

(ก) ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่มีคู่สมรส ผู้ยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต้องมารับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูด้วยตนเอง

(ข) ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีคู่สมรส ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและคู่สมรสต้องมารับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูด้วยตนเอง เว้นแต่คู่สมรสไม่สามารถมารับเด็กได้ ในกรณีนี้ให้คู่สมรสมีหนังสือแจ้งเหตุผลที่ไม่สามารถมารับเด็กได้เพื่อให้อธิบดีพิจารณาอนุญาต

(๒) การขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในต่างประเทศ ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและคู่สมรส แล้วแต่กรณี ต้องมารับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูด้วยตนเองเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีตามที่คณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเสนอ ในกรณีดังต่อไปนี้

(ก) เด็กนั้นได้เดินทางไปยังประเทศที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีภูมิลำเนาหรือมีถิ่นที่อยู่โดยชอบด้วยกฎหมายแล้วเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือน

(ข) ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเคยได้รับอนุมัติให้จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมาก่อนแล้ว และในการขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมครั้งหลังนี้ ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีเหตุจำเป็นอันสมควรที่ไม่สามารถมารับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูได้ โดยทำเป็นหนังสือต่ออธิบดีพร้อมทั้งแสดงความจำนงว่าจะออกค่าใช้จ่ายสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่และเด็กเพื่อนำเด็กนั้นไปส่งยังประเทศที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาหรือมีถิ่นที่อยู่

ข้อ ๒๒ การทดลองเลี้ยงดูเด็กต้องมีระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนนับแต่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้รับมอบเด็กเข้าอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดู

ข้อ ๒๓ ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดูเด็ก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การสวัสดิภาพเด็กไปเยี่ยมเด็กและครอบครัวที่ได้อุปการะเลี้ยงดูเด็ก เพื่อสังเกตสภาพความเป็นอยู่ สุขภาพร่างกายและจิตใจของเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็ก แล้วรายงานผลการทดลองเลี้ยงดูเด็กต่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ทุกระยะเวลาสองเดือน

ในกรณีที่เป็นการทดลองเลี้ยงดูเด็กในต่างประเทศ ให้หน่วยงานหรือองค์การสวัสดิภาพเด็กซึ่งระบุไว้ในเอกสารตามข้อ ๑๗ (๒) หรือข้อ ๑๘ เป็นผู้ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง โดยให้รายงานผลการทดลองเลี้ยงดูเด็กต่ออธิบดีทุกระยะเวลาสองเดือน

ข้อ ๒๔ ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดูเด็ก หากผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจะย้ายที่อยู่ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การสวัสดิภาพเด็กทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน เว้นแต่การย้ายที่อยู่ในกรณีฉุกเฉินซึ่งไม่อาจแจ้งล่วงหน้าได้ ให้แจ้งเป็นหนังสือภายในเจ็ดวันนับแต่วันย้าย

ในกรณีที่เป็นการทดลองเลี้ยงดูเด็กในต่างประเทศ ให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมซึ่งจะย้ายที่อยู่ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้หน่วยงานหรือองค์การสวัสดิภาพเด็กซึ่งระบุไว้ในเอกสารตามข้อ ๑๗ (๒) หรือข้อ ๑๘ ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน เว้นแต่การย้ายที่อยู่ในกรณีฉุกเฉินซึ่งไม่อาจแจ้งล่วงหน้าได้ ให้แจ้งเป็นหนังสือภายในเจ็ดวันนับแต่วันย้าย และให้หน่วยงานหรือองค์การสวัสดิภาพเด็กดังกล่าวแจ้งเป็นหนังสือให้อธิบดีทราบโดยเร็ว

ข้อ ๒๕ ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดูเด็ก หากผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามข้อ ๑๑ หรือข้อ ๑๒ มีเหตุจำเป็นต้องนำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูนอกราชอาณาจักร ให้ยื่นคำขอต่ออธิบดี และเมื่ออธิบดีเห็นสมควรให้มีการนำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูนอกราชอาณาจักร ให้อธิบดีเสนอต่อรัฐมนตรีเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมพาหรือจัดส่งเด็กออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อวัตถุประสงค์ให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดูเด็กในต่างประเทศ หากผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามข้อ ๑๕ และข้อ ๑๖ มีเหตุจำเป็นต้องนำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูในประเทศอื่นที่ไม่ใช่ประเทศที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาหรือประเทศที่ผู้นั้นมีถิ่นที่อยู่ แล้วแต่กรณี ให้ยื่นคำขอต่ออธิบดี ณ ศูนย์อำนวยความสะดวกการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้นำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูในประเทศอื่นนั้น โดยอาจยื่นผ่านหน่วยงานหรือองค์การสวัสดิภาพเด็กตามข้อ ๑๕ วรรคสอง หรือข้อ ๑๖ วรรคสอง แล้วแต่กรณี

ข้อ ๒๖ เมื่อได้มีการทดลองเลี้ยงดูเด็กครบระยะเวลาหกเดือนแล้ว ถ้าอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี เห็นว่าผลของการทดลองเลี้ยงดูเด็กเป็นที่น่าพอใจ ให้เสนอต่อคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือคณะอนุกรรมการตามที่คณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมอบหมาย เพื่อพิจารณาอนุมัติให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไปดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัวต่อไป แต่ถ้าอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี เห็นว่าผลของการทดลองเลี้ยงดูเด็กยังไม่เป็นที่พอใจ อาจสั่งให้ขยายระยะเวลาการทดลองเลี้ยงดูเด็ก

ออกไปอีกไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินหกเดือน

ในกรณีที่เป็นการทดลองเลี้ยงดูเด็กในต่างประเทศ ให้ศูนย์อำนวยการ
รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมติดตามผลการทดลองเลี้ยงดูจนกว่าจะครบระยะเวลาตามที่อธิบดี
กำหนด และให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๒๗ ให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมดังต่อไปนี้ได้รับยกเว้นไม่ต้อง
ทำการทดลองเลี้ยงดูเด็ก

(๑) ผู้ซึ่งเป็นญาติสายโลหิตทางฝ่ายบิดาของเด็กที่ผู้นั้นจะรับเป็นบุตร
บุญธรรม ได้แก่ ทวด ปู่ ย่า ลุง ป้า หรืออาของเด็ก ในกรณีที่บิดามารดาของเด็กไม่ได้จดทะเบียน
สมรสกันและบิดาของเด็กไม่ได้จดทะเบียนรับรองบุตร

(๒) ผู้ซึ่งเป็นผู้สมรสของญาติสายโลหิตทางฝ่ายบิดาหรือมารดาของเด็ก
ซึ่งผู้สมรสนี้ได้จดทะเบียนสมรสมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือจดทะเบียนสมรสน้อยกว่า
หกเดือน แต่เด็กเคยอยู่ร่วมกับผู้สมรสดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ในกรณีที่ญาติสาย
โลหิตดังกล่าวได้ยื่นคำขอรับเด็กนั้นเป็นบุตรบุญธรรมด้วย

(๓) ผู้ซึ่งขอรับบุตรหรือบุตรบุญธรรมของผู้สมรสอีกฝ่ายหนึ่งเป็นบุตร
บุญธรรม และผู้สมรสนี้ได้จดทะเบียนสมรสมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือจดทะเบียน
สมรสน้อยกว่าหกเดือน แต่เด็กเคยอยู่ร่วมกับผู้สมรสดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

(๔) ผู้ได้รับอนุญาตจากกรมประชาสงเคราะห์ให้อุปการะเลี้ยงดูเด็กที่ถูก
ทอดทิ้งแบบครอบครัวอุปถัมภ์ และได้อุปการะเลี้ยงดูเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมนั้นมาแล้ว
เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีโดยมีผลการเลี้ยงดูเป็นที่น่าพอใจ

(๕) ผู้อุปการะเลี้ยงดูเด็กที่ถูกทอดทิ้งไว้กับตน โดยได้อุปการะเลี้ยงดูเด็ก
ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมนั้นมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และศาลได้มีคำสั่งอนุญาตแทน
การให้ความยินยอมของบิดามารดาในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว

ให้ไว้ ณ วันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

พลตำรวจเอก ประชา พรหมนอก

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมายเหตุ : - เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากข้อกำหนดให้ผู้ขอรับ

เด็กเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งมีภูมิลำเนาในต่างประเทศและมิได้มีสัญชาติไทยต้องเป็นผู้ซึ่งมีคู่สมรสด้วย ทำให้เด็กจำนวนมากขาดโอกาสที่จะได้รับเป็นบุตรบุญธรรม สมควรแก้ไขหลักเกณฑ์ดังกล่าว โดยให้บุคคลดังกล่าวแม้จะไม่มีคู่สมรสก็สามารถยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและนำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูนอกราชอาณาจักรได้ และโดยที่เป็นการสมควรเพิ่มเติมข้อยกเว้นการทดลองเลี้ยงดูเด็กสำหรับบุคคลบางประเภทที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็กมาก่อนหรือมีความเหมาะสมที่จะรับเด็กนั้นเป็นบุตรบุญธรรม ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ประกอบกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเรื่องการอนุญาตให้องค์การสวัสดิภาพเด็กดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ใช้มานานแล้ว สมควรปรับปรุงให้ถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวนิศากร ปงรังษี เกิดเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ.2528 สำเร็จการศึกษา ระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนเชียงรายวิทยาคม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายจาก โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต เอก จิตวิทยาคลินิก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (เกียรตินิยมอันดับ 1) และได้เข้าศึกษา ต่อในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2551

ผู้ที่สนใจเกี่ยวกับเนื้อหาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถติดต่อกับผู้เขียนวิทยานิพนธ์ได้ที่
e-mail: npnisakorn@gmail.com

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย